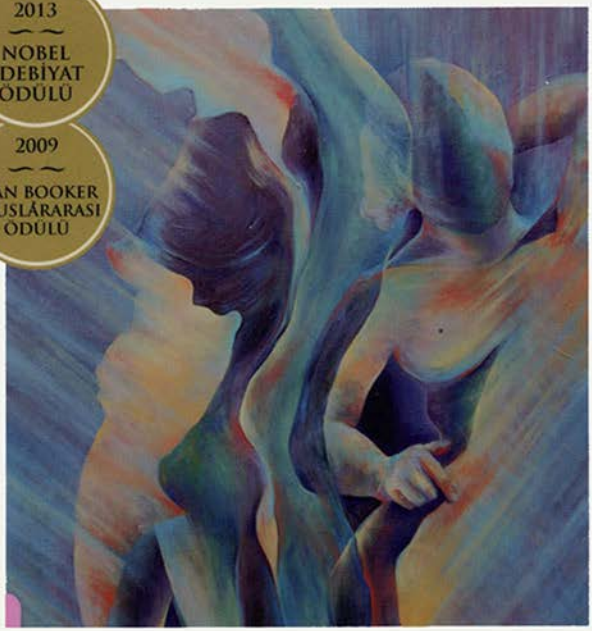
ALICE MUNRO

BAZI KADINLAR

2013
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

2009
MAN BOOKER ULUSLARARASI ÖDÜLÜ

ÖYKÜ

Çeviri: CEM ALPAN

CAN

3. BASKI

Yüzyılın önde gelen hikâyecilerinden Alice Munro'nun eseri, sayısız ödülle taçlandırıldı.

Eleştirmen Leah Hager Cohen şöyle diyor: "Öykülerini okurken, 'Munro benim aklımdan geçenleri nasıl bilebilir?' diye düşünüyorum. Aslında Munro'nun yaptığı, büyük bir alçakgönüllülükle bir duyguyu paylaşmak, sizi bir başka dünyaya çekmek, bir başkasının ritmiyle size soluk aldırmak, bir başkasının gördüklerini kendiniz görüyormuş duygusunu yaşatmak."

Bazı Kadınlar'daki bütün öyküler, eleştirmeni haklı çıkaracak. Munro'nun kadın kahramanlarına yaşattığı olayların ve duygulara yabancı olmadığını anlayacak okur. Bu kahramanların en çarpıcı ortak noktası, kendilerine dayatılan davranış kalıplarını, yerleşik düzenleri, koşullanmaları reddetmeleri. Öykü karakterlerini çizerken onların okura hoş görünmeleri, kendilerini okura beğendirmeleri için özel bir çaba göstermiyor Alice Munro; olayları en tarafsız biçimde aktarıyor ama bu, okuduklarınızı yüreğinizin en derininde hissetmenize engel değil.

Kapak resmi: JENNY SPECKELS

ISBN 978-975-07-1299-9

9 789750 712999

26 TL
KDV DAHİL

ALICE MUNRO

BAZI KADINLAR

Too Much Happiness, Alice Munro
© 2009, Alice Munro
© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2011
3. basım: Ocak 2014, İstanbul
Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3
Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1299-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE ŞANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

ALICE MUNRO

BAZI KADINLAR

ÖYKÜ

2009 MAN BOOKER ULUSLARARASI ÖDÜLÜ
2013 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İngilizce aslından çeviren

Cem Alpan

CAN

Alice Munro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Çocuklar Kalıyor, 2012
Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik, 2013

ALICE MUNRO, 1931'de Ontario'da doğdu. Kanadalı eleştirmenlerin "Bizim Çehovumuz" diye tanımladıkları usta hikâyecinin *Dance of the Happy Shades* (Mutlu Gölgelerin Dansı, 1968); *Something I've Been Meaning to Tell You* (Sana Söylemek İstediğim Bir Şey, 1974); *The Beggar Maid* (Fakir Hizmetçi, 1978); *The Moons of Jupiter* (Jüpiter'in Ayları, 1982); *The Progress of Love* (Aşkın Gelişimi, 1986); *Friend of My Youth* (Gençlik Arkadaşım, 1990); *Open Secrets* (Aleni Sırlar, 1994); *Çocuklar Kalıyor* (1998); *Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik* (2001; *Runaway* (Firar, 2004); *The View from the Castle Rock* (Castle Rock'tan Görünüş, 2006); *Bazı Kadınlar* (2009); *Dear Life* (Sevgili Hayat, 2012) dışında *Lives of Girls and Women* (Genç Kızların ve Kadınların Yaşamı, 1971) adlı bir romanı yayımlandı. Munro, çarpıcı yazarlık kariyeri boyunca, Kanada'da Governor General, Uluslararası Man Booker, Marian Engel, Trillium Edebiyat, Rea Öykü, PEN/Malamud, Giller, Libris ve O. Henry gibi birçok ödüle layık görüldü. 2013 Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi oldu.

CEM ALPAN, 1972 yılında İstanbul'da doğdu. MÜGSF'de içmimarlık ve tasarım eğitimi aldı. 2004 yılından bu yana çeşitli yayınevlerinde editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Amos Oz'un *Kara Kutu*, Stephen A. Mitchell'ın *Aşk Sürebilir mi?*, Stephen Greenblatt'ın *Shakespeare Olmak*, George Eliot'un *Silas Marner*, Alice Munro'nun *Bazı Kadınlar* ve *Çocuklar Kalıyor*, David Vann'ın *Caribou Adası* adlı kitapları Türkçeye kazandırdı.

David Connelly'ye

İçindekiler

Boyutlar 13
Öykü 47
Wenlock Yamacı 81
Derin-Çukurlar 117
Serbest Radikaller 145
Yüz 171
Bazı Kadınlar 201
Çocuk Oyunu 229
Odun 269
Aşırı Mutluluk 295
Teşekkür 359

BOYUTLAR

Doree üç otobüse binmek zorundaydı – biriyle Kincardine'a gitmiş, orada Londra otobüsünü beklemiş, orada da şehir dışındaki tesislere giden otobüsü beklemişti. Yolculuğuna bir pazar sabahı dokuzda başlamıştı. Otobüslerin kalkış saatleri arasındaki zaman aralıklarından dolayı, yüz küsur millik yolu kat etmesi öğleden sonra ikiyi bulmuştu. Otobüslerde ve duraklarda oturup durmuş olmasını takmıyordu. Ne de olsa çalışırken oturduğu yoktu.

Blue Spruce Pansiyonu'nda oda hizmetçisiydi. Banyoları fırçalayıp temizliyor, yatakların çarşaflarını değiştirip halıları süpürüyor, aynaları siliyordu. Çalışmak hoşuna gidiyordu – bir dereceye kadar kafasını meşgul edip yoruyordu onu, böylece geceleri uyuyabiliyordu. Baştan aşağı batmış bir odayla nadiren karşılaşıyordu ya, birlikte çalıştığı kadınlar insanı dehşete düşürecek hikâyeler anlatabilirdi. Bu kadınlar ondan yaşlıydı ve hepsi onun daha iyi bir iş araması gerektiğini düşünüyordu. Henüz genç ve yıpranmamış durumdayken bir masa başı işi için eğitim alması gerektiğini söylüyorlardı. Ancak hayatından memnundu o. İnsanlarla konuşmak zorunda olmayı istemiyordu.

Birlikte çalıştığı insanların hiçbiri olanları bilmiyor-

du. Ya da, bilseler bile, belli etmiyorlardı. Fotoğrafı gazetelerde çıkmıştı – onun çektiği resmi kullanmışlardı; Doree'nin kollarında yeni doğmuş bebekleri Dimitri, iki yanında da önlerine bakmakta olan Barbara Ann ve Sasha'nın olduğu fotoğrafı. O zaman Doree'nin saçları uzun, dalgalı ve kahverengiydi; rengi ve kıvrımları onun sevdiği gibi doğaldı, bakışlarıysa mahcup ve uysal – Doree'yi olduğu gibi gösteren değil de, onun Doree'yi görmek istediği gibiydi.

O zamandan beri saçlarını kısa kestirmiş, rengini açtırıp uçlarını sivri sivri yaptırmış ve çok kilo kaybetmişti. Ardından, ikinci ismini kullanır olmuştu: Fleur. Benzer şekilde, eskiden yaşadığı yerden hayli uzaktaki bir kasabada iş bulmuşlardı ona.

Bu seyahati üçüncü kez yapıyordu. İlk ikisinde reddedilmişti. Bir daha reddedilirse denemeyi kesinlikle bırakacaktı. Reddedilmez de görüşseler bile, bir süre ara verebilirdi gerçi. Uzaklara gidecek falan değildi. İşin aslı, ne yapacağını gerçekten bilemiyordu.

İlk otobüste herhangi bir sorunla karşılaşmadı. Yol boyunca manzarayı seyretti, o kadar. Doğup büyüdüğü yer deniz kenarıydı ve bahar diye bir şey vardı orada, ama burada, sanki neredeyse kıştan yaza doğrudan geçiyordu. Bir ay kadar önce kar vardı ve şimdi, kısa kollu giyecek kadar sıcaktı. Kırlara yayılmış gölcükler gözlerini kamaştırıyor, güneş ışığı çıplak dallara boşanıyordu.

İkinci otobüste sinirleri gerilmeye başladı ve elinde olmadan, çevresindekilerden hangi kadının aynı yere gitmekte olduğunu tahmin etmeye çalıştı. Muhtemelen çoğu kiliseye gidiyor gibi gözükmek için üstüne başına özen göstermiş, bir dolu yalnız kadın vardı otobüste. Yaşlı olanlar, etek ve çorap giyip belli bir tarz şapka takmanın zorunlu olduğu eski tip muhafazakâr kiliselere aitlermiş gibi görünürken, genç olanlar pantolon ceketli

takımların, renkli eşarpların, küpelerin ve kabarık saç modellerinin kabul edildiği, daha iç açıcı cemaatlere bağlı olmalıydılar.

Doree iki kategoriye de uymuyordu. Çalışıyor olduğu bir buçuk yıl boyunca, kendine giyecek tek bir şey almamıştı. İşte üniformasını, dışarıda her yere de kotunu giyiyordu. Süslenmek alışkanlığından sıyrılmıştı, eskiden izin yoktu ama artık süslenebilirdi, ne var ki kendi istemiyordu. Mısır rengi saçlarının sivrileri kemikli yüzüne pek yakışmıyordu ya, onun için artık önemli değildi bunlar.

Üçüncü otobüste cam kenarına oturdu ve işaretlerle reklam tabelalarını okuyarak sakinleşmeye çalıştı. Kafasını meşgul etmek için bazı oyunlar uydurmuştu. Mesela gözüne çarpan herhangi bir sözcüğün harflerini alıyor ve onlardan başka kaç sözcük yapabileceğine bakıyordu. Örneğin "Kahvehane"den kahve, hane, ve, ah, vaka, sözcüklerini çıkarabiliyor, "dükkan" sözcüğünün harflerinden de, "kan", ve –dur bakalım–, hah, "dük" sözcüklerini elde ediyordun. Yol üstünde büyük ilan tabelalarına, şaka oyunları dükkânlarına, araba yedek parçacılarına, hatta satış ilanı için evlerinin damlarına tünemiş balonlara rastlandığından, şehir dışında daha bol sözcük vardı.

Mrs. Sands'e son iki girişiminden söz etmemişti Doree, büyük bir ihtimalle bu son girişiminden de söz etmeyecekti. Pazartesi öğleden sonraları gördüğü Mrs. Sands devam etmekten bahsedip durmuştu ya, bunun zaman alacağını, acele etmemek gerektiğini de eklemişti her defasında. Doree'ye iyi idare ettiğini, zamanla gücünü keşfedeceğini söylemişti.

"Biliyorum, bu sözler o kadar çok tekrarlandı ki, artık öldü," dedi. "Ama gerçeği söylüyorlar."

Kendi ağzından çıkan kelimeyi –"öldü" kelimesini–

duyunca yüzü kızardı, ama neyse ki özür dilemeye kalkıp daha beter batırmadı.

Doree on altı yaşındayken –yani yedi yıl önce–, okuldan döner dönmez hastaneye, annesini ziyarete giderdi. Annesi sırtından, ciddi ama tehlikeli olmayan bir ameliyat geçirmiş, iyileşme dönemindeydi. Lloyd ise, hastanede hademeydi. Onunla Doree'nin annesinin –Lloyd ondan birkaç yaş genç olmakla birlikte– eski hippilerden olmak gibi ortak bir noktaları vardı ve Lloyd fırsat buldu mu gelir, birlikte katılmış oldukları konserlerden, protesto yürüyüşlerinden, ikisinin de tanıdığı acayip tiplerden, sonunda sere serpe yere serildikleri uyuşturucu partilerinden ve o tip şeylerden konuşurlardı.

Lloyd şakaları ve kendinden emin, güçlü yaklaşımıyla hastalar arasında popüler olmuştu. Tıknaz ve geniş omuzluydu, otoriter havasından dolayı insanlar onu doktor sanırlardı. (Bundan hoşlandığı söylenemezdi – ona kalırsa tıp biliminde çok sahtekârlık vardı, çoğu doktor da gerzekti.) Kızıla çalan hassas bir teni, açık renk saçları ve çekici gözleri vardı.

Doree'yi asansörde öptü ve ona, çölde bir çiçek olduğunu söyledi. Sonra gülüp, kendisi için "Amma da yaratıcısın," dedi.

"Sen bir şairsin ve bunun farkında değilsin," diye yanıtladı Doree, iyilik olsun diye.

Bir gece annesi emboli yüzünden aniden öldü. Annesinin Doree'yi yanına alacak bir sürü arkadaşı vardı –zaten bunlardan birinde bir süre kalmıştı–, ancak Doree'nin tercihi, yeni arkadaşı Lloyd oldu. Sonraki doğum gününde hamileydi ve ardından evlendiler. Lloyd'un, daha önce evlenmemişti, ama nerelerde olduğundan haberdar olmadığı en az iki çocuğu vardı. Yapacak bir şey yoktu, çoktan büyümüş olmalıydılar. Yaşlandıkça hayat felsefesi değişti – evliliğe, bağlılığa ve doğum kontrolü

yapmamaya inanıyordu artık. Sonra, birlikte yaşadıkları Sechelt Yarımadası'nı çok kalabalık bulmaya başladı – eski dostları, eski yaşantısı, eski sevgililer... Kısa süre sonra, ülkenin öteki ucunda, ismini haritadan buldukları bir kasabaya taşındılar: Mildway. Kasabanın dışında bir yer kiralayıp yerleştiler. Lloyd bir dondurma fabrikasında iş buldu. Kendilerine bir bahçe yaptılar. Lloyd bahçıvanlıktan anlıyordu, marangozluktan, odun fırınında yemek pişirmekten ve eski arabaların tamirinden anladığı gibi.

Sasha doğdu.

* * *

"Tek kelimeyle çok doğal," dedi Mrs. Sands.

"Öyle mi?" dedi Doree.

Her zaman masanın karşısındaki sırtı dik sandalyeye oturuyordu Doree, yastıklı, çiçek desenli kanepeye değil. Mrs. Sands sandalyesini masanın kenarına yanaştırdı, böylece aralarında bir engel olmadan karşılıklı konuşabilirdiler.

"Bir şekilde bunu yapacağını tahmin ediyordum," dedi. "Senin yerinde olsaydım, galiba ben de öyle yapardım."

Mrs. Sands başlarda böyle konuşmazdı. Bir yıl öncesinde bile, herhangi bir kişinin, herhangi bir canlı varlığın, onun yerinde olabileceği fikrine Doree'nin nasıl tepki göstereceğini bildiğinden, dikkatli davranmıştı. Artık Doree'nin bunu bir şekilde, hatta alçak gönüllü bir şekilde alıp anlamaya çalışacağını biliyordu.

Mrs. Sand diğerlerine benzemiyordu. Enerjik değildi, ince değildi, alımlı değildi. Fazla yaşlı da sayılmazdı. Doree'nin annesi yaşasaydı, tahminen aynı yaşlarda olurdu, ancak hiç de hippilere katılmış bir hali yoktu. Beyaza çalan saçları kısa kesilmişti ve elmacıkkemiğinin üzerinde bir ben vardı. Düz ayakkabılar ve bol pantolonlar gi-

yip çiçekli şapkalar takıyordu. Bu şapkaların tepesindeki süsler çilek ya da turkuvaz renginde olsa bile, giyimine özenmiş bir hava vermiyordu ona – sanki birileri süslenmesi gerektiğini söylemişti de, o da boyun eğmiş ve gidip bu işe yarayacak bir şeyler satın almıştı. O kişisellikten yoksun, cömert ve iyiliksever ciddiyeti, üstündeki elbiselerdeki atak cümbüşü, küstahlığı süzüp yok ediyordu.

"Şey, ilk iki keresinde onu görmedim bile," dedi Doree. "Odasından çıkmadı."

"Ama bu kez gördün, ha? Ortaya çıktı, değil mi?"

"Evet, çıktı. Ama dışarıda karşılaşsam onu zor tanırdım."

"Yaşlanmış mı?"

"Sanırım. Sanırım çok kilo vermiş. Ve o üstündekiler. Üniformaları. Daha önce üstünde hiç öyle şeyler görmemiştim."

"Gözüne başka biri gibi mi göründü?"

"Yo, hayır." Değişen şeyin ne olduğunu düşünerek üstdudağını ısırdı Doree. Karşılaştıklarında öylesine durgundu ki, Doree'nin karşısındaki sandalyeye oturacağını bile bilmiyordu sanki. Doree'nin ilk sözleri "Otursana" olmuştu. Beriki de, "Bir sakıncası yok, değil mi?" diye yanıtlamıştı.

"Sanki bomboş bakıyordu," dedi Doree, "herhalde ilaç verip uyuşturuyorlar."

"Onu dengeye getirip ayakta tutacak bir şeyler veriyorlardır belki. Ama ben anlamam bu işlerden, söyleyeyim. Sohbet edebildiniz mi?"

Doree ne cevap vereceğini bilemedi. Aptalca, sıradan birtakım sorular sormuştu ona. Nasıl hissediyordu? (İyi.) İyi besleniyor muydu? (Galiba.) İstediği zaman yürüyüş yapabileceği bir yer var mıydı? (Evet, ama gözetim altında. Herhalde oraya bir yer denebilirdi. Yaptığına da yürüyüş denebilirdi, herhalde.)

Ona, "Dışarı çıkıp temiz hava almalısın," demişti.

O da yanıt vermişti: "Doğru."

Neredeyse bir arkadaş edindi mi, diye soracaktı. Çocuğuna okulu hakkında sorular sorar gibi. Eğer çocukların okula gidecek yaşa gelmişlerse, onlara soracağın gibi.

"Evet evet," dedi Mrs. Sands, önünde hazır bulunan Kleenex kutusunu hafifçe iteleyerek. Oysa Doree'nin ihtiyacı yoktu; gözleri kupkuruydu. Sorun midesinin dibindeydi. Çıkarıp durması.

Mrs. Sands ona dokunmaması gerektiğini fark edip, öylece bekledi.

Ve Lloyd, sanki Doree'nin dilinin ucunda olanı fark etmiş gibi, bir psikiyatrisin sık sık gelip onunla konuştuğunu söylemişti.

"Ona boşa vakit harcadığını söyledim," demişti Lloyd. "Ne de olsa ikimiz de bunu biliyoruz."

Bunun, eskisi gibi davrandığı yegâne an olduğunu hissetmişti Doree.

Ziyaret boyunca Doree'nin kalbi küt küt atmıştı. Bayılacağını ya da öleceğini sanmıştı. Ona bakmak için, bu zayıf ve gri, ürkek ama soğuk, robot gibi ama yine de dengesiz bir halde olan bu adamı görüş alanına almak böylesi bir çaba harcamasını gerektirmişti işte.

Bunların hiçbirini Mrs. Sands'e anlatmamıştı. Mrs. Sands, nazikçe, Doree'ye kimden korktuğunu sorabilirdi. Kendisinden mi, yoksa ondan, Lloyd'dan mı?

Oysa *korkmuyordu*.

Sasha bir buçuk yaşına geldiğinde, Barbara Ann doğdu, Barbara Ann iki yaşına geldiğinde de kucaklarında Dimitri vardı. Sasha'nın ismini birlikte vermiş, sonra da anlaşmışlardı: Kız olursa Doree, erkek olursa da Lloyd isim verecek.

Dimitri, kolikli ilk bebekleriydi. Doree yeteri kadar süt almıyor olabileceğini düşünmüştü, ya da sütü besleyici değildi. Ya da çok besleyici... Her durumda, yolunda olmayan bir şeyler vardı. Lloyd La Leche League'den[1] bir kadın bulmuş ve Doree'yle konuşması için getirmişti. Ne yaparsan yap, demişti kadın, ama sakın biberonla mama vereyim deme. Sonra bir daha önünü alamazsın, kısa süre sonra memeyi bırakır.

Doree'nin ona zaten biberonla mama verdiğini bilmiyordu ki kadın. Üstelik bebek bunu tercih ediyor gibiydi hakikaten – meme gördü mü, gittikçe daha fazla söylenir olmuştu. Üç aylık olduğunda, tamamen biberondan besleniyordu ve bunu Lloyd'dan gizlemenin bir yolu yoktu artık. Ona sütünün gelmediğini söyledi, bu nedenle mamaya başlamak zorunda kalmıştı. Lloyd, feveran içinde, bir damlacık süt elde etmek için bir bu memeyi bir diğerini sıkıyordu. Onu yalancılıkla suçladı. Kavga ettiler. Doree'ye, annesi gibi orospunun teki olduğunu söyledi.

O hippilerin hepsi orospudur zaten, dedi.

Kısa süre sonra barıştılar. Ama Dimitri huysuzlandı mı, soğuk aldı mı, ya da, örneğin Sasha'nın tavşanından korktu mu veya abisi ile ablasının yürüdüğü yaşta, adım atarken sandalyelere tuttundu mu, emzirmedeki hatalar hatırlanıyordu.

Doree, Mrs. Sands'in ofisine ilk gittiğinde, oradaki kadınlardan biri ona bir kitapçık vermişti. Ön kapağında altın yaldızlı bir haç işareti vardı ve yine altın yaldız ve pembe renkli harflerle, "Kaybınız dayanılmayacak kadar acı verdiğinde..." yazılıydı. İçinde pastel renklerde bir İsa

1. Emzirme konusunda kâr amacı gütmeden bilgi verip destek sağlayan, uluslararası bir organizasyon. (Ç.N.)

resmi ve Doree'nin okuyamadığı çok ufak harflerle basılmış başka yazılar vardı.

Masanın önündeki sandalyesinde, hâlâ o kitapçığı sıkı sıkıya tutar bir halde titremeye başladı Doree. Mrs. Sands, onu elinden çekip almak zorunda kaldı.

"Bunu sana biri mi verdi," diye sordu Mrs. Sands.

Doree, "O," dedi ve başıyla kapıyı işaret etti.

"İstemiyor musun?"

"Kötü durumda mısın, seni kazanmaya çalışırlar," dedi Doree, sonra bunun annesinin sözleri olduğunu fark etti; birtakım kadınlar benzer mesajlarla hastanede onları ziyaret ettiklerinde, Doree'ye böyle söylemişti. "Dizlerinin üstüne çökünce her şeyin hallolacağını sanıyorlar."

Mrs. Sands iç çekti.

"Şey," dedi, "o kadar basit değil tabii."

"Mümkün de değil."

"Belki değildir."

O günler, Lloyd hakkında konuşmamışlardı. Doree, yapabilirse asla aklına getirmiyordu onu, aksi takdirde sadece doğanın korkunç bir kusuru olarak bakıyordu ona.

"O yazılanlara inanıyor olsam bile," dedi kitapçığı kastederek, "sadece onun..." O tür bir inancın elverişli olacağını, çünkü bu sayede Lloyd'u cehennemde yanarken, ya da benzer bir durumda düşünebileceğini söylemek istedi, ancak devam edemedi, çünkü bunları konuşmak çok aptalcaydı. Çünkü o her zamanki engel peyda olmuştu; sanki bir çekiçle midesine vuruluyordu.

* * *

Lloyd çocuklarının evde eğitim almaları gerektiğini düşünüyordu. Dinî meseleler yüzünden değil –dinozorlardı, mağara adamlarıydı, maymunlardı, topuna karşı olduğundan değil–, ama onların ebeveynlerine yakın ol-

maları gerektiğini, hayata bir anda atılmalarını değil de, yavaş yavaş, dikkatle tanıştırılmaları gerektiğini düşündüğü için. "Bir anda onların benim çocuklarım olduğunu düşünür oldum. Demek istediğim bizim çocuklarımız, Eğitim Bakanlığı'nın değil."

Doree bu işin üstesinden gelebileceğini sanmıyordu, ancak Eğitim Bakanlığı'nın bu amaçla kılavuzlar ve ders programları hazırladığını ve bunları mahallesindeki okuldan temin edebileceğini öğrendi. Sasha kendi kendine okumayı sökmüş, parlak bir çocuktu, diğer ikisiyse bir şeyler öğrenmek için henüz küçüktüler zaten. Akşamları ve hafta sonları, Lloyd, Sasha'ya coğrafya, güneş sistemi, hayvanların kış uykusu ve arabaların nasıl çalıştığı hakkında eğitim veriyor, her bir konuyu gelen sorulara göre açıyordu. Kısa süre sonra Sasha okulların ders programının ilerisine geçmişti, ancak yine de, Doree yetkilileri tatmin etmek için ders programlarını alıp takip ediyor ve Sasha'ya ödevlerini zamanında yaptırıyordu.

Aynı semtte, evde eğitim veren bir kadın daha vardı. Adı Maggie idi ve bir mini kamyoneti vardı. Lloyd işe gitmek için arabayı almak zorundaydı, üstelik Doree araba kullanmayı öğrenememişti, bu nedenle Maggie, bitirilen ödevleri teslim edip yenilerini almak üzere haftada bir okula giderken onu da almayı teklif ettiğinde, çok sevinmişti. Doğal olarak çocukları da yanlarında götürüyorlardı. Maggie'nin iki oğlu vardı. Büyük olanın öyle alerjik bir bünyesi vardı ki, onun yediği içtiği her şeye dikkat etmek zorundaydı kadın – ona evde eğitim vermesinin nedeni buydu. Sonrasında, küçüğüne de evde eğitim verebileceğini düşündü. Nitekim abisiyle birlikte olmak istiyordu, hem zaten astımlıydı.

Kendi sağlıklı üç çocuğuyla karşılaştırdığında, nasıl da şükran duymuştu Doree. Lloyd'a göre nedeni Doree'nin üçünü de henüz gençken doğurmasıydı, oysa Maggie,

menopozun kıyısına gelene kadar beklemişti. Yaşı konusunda abartıyordu Lloyd, ama Maggie'nin beklediği doğruydu. Maggie gözlükçüydü. Kocasıyla uzun süredir birlikte yaşıyorlardı, ama Maggie işi bırakıp birlikte şehir dışında ev alana kadar bir aile olmamışlardı.

Maggie'nin ak düşmüş saçları kısa kesilmişti. Uzun boylu, göğüsleri düz, neşeli ve önyargılı biriydi. Lloyd ona Lezoş derdi. Arkasından tabii. Onunla telefonda şakalaşır ama ahizeyi Doree'ye uzatırken ağız kısmını kapatıp, "Lezoş," derdi. Doree'nin buna takıldığı yoktu – ne de olsa birçok kadına Lezoş derdi Lloyd. Ancak şakalaşmaları Maggie'nin fazla samimi bulmasından, bir saldırı gibi algılamasından ya da en azından vakit kaybı olarak görmesinden endişe ediyordu.

"Bizim hanımefendiyle konuşmak istiyorsun ha? Tamamdır! Hemen çağırıyorum. Çamaşır yıkama tahtasının başında meşgul kendisi. İşte böyle, köle gibi çalıştırırım ben. Sana anlatmadı mı?"

Doree ve Maggie, okuldan kâğıtları aldıktan sonra, birlikte yiyecek alışverişi yapmayı âdet haline getirdiler. Sonraları, bazen birlikte Tim Hortons'dan paket kahve alıp çocukları Riverside Parkı'na götürürlerdi. Onlar birlikte bir bankta otururlarken, Sasha ve Maggie'nin oğulları etrafta koşturur ya da zımbırtılara tırmanır, Barbara Ann bir salıncağa tüner, Dimitri de kum havuzunda oynardı. Ya da hava soğuksa kamyonette kalırlardı. Genellikle çocuklardan ya da pişirdikleri yemeklerden konuşurlardı, ama Doree, Maggie'nin gözlük uzmanı olmadan evvel nasıl Avrupa'yı dolaştığını öğrenmişti, Maggie de aynı şekilde, Doree'nin evlenmeden evvel nasıl bir hayat sürdüğünü. Sonra başta ne kadar kolay hamile kaldığını, ama artık o kadar kolay olmadığını da öğrendi, bunun

da Lloyd'u nasıl şüphelendirdiğini, nasıl –gizli gizli kullandığını düşünerek– Doree'nin çekmecelerini karıştırıp doğum kontrol hapı aramaya sürüklendiğini de.

"Peki, kullanıyor musun?" diye sordu Maggie.

Doree şoke oldu. Böyle bir şeye asla yeltenmeyeceğini söyledi.

"Demek istediğim, ona söylemeden yapmanın korkunç bir şey olduğunu düşünürüm. Zaten onları arayarak dalga geçiyor aslında, şaka niyetine yapıyor."

"Ha," dedi Maggie.

Bir keresinde sormuştu Maggie: "Her şey yolunda mı? Yani evliliğini kastediyorum? Mutlu musun?"

Doree duraksamadan evet demişti. Sonrasında sözlerine daha dikkat eder oldu. Bazı şeylere alıştığını ve bunu başkalarının anlamakta zorlanacağını görmüştü. Lloyd'un kendine has bir bakış açısı vardı; böyle biriydi o. Daha onunla ilk tanıştığı zamanlarda, yani hastanedeyken de böyleydi. Mesela başhemşire soğuk bir kadın olduğu için, ismi Mrs. Mitchell'ı kullanmaz, "midye mikrobu" derdi ona. Öyle hızlı söylerdi ki bunu, zar zor çıkarırdın. Hemşirenin gözdeleri olduğunu düşünürdü ve tabii ki Lloyd onların arasında değildi. Şimdi de dondurma fabrikasında nefret ettiği biri vardı, Domalak Louie diye çağırdığı biri. Doree adamın asıl ismini bilmiyordu. Ama en azından, Lloyd'u sadece kadınların tahrik etmediğini kanıtlıyordu bu.

Doree, bu insanların Lloyd'un düşündüğü kadar kötü olmadığından emindi, ancak ona karşı gelmenin bir faydası yoktu. Belki de erkeklerin düşmanları olmak zorundaydı, aynı dalga geçmek zorunda olmaları gibi. Bazen de düşman edinmesiyle dalga geçerdi Lloyd, kendisine güldüğü zamanlarda olduğu gibi. Kimi zamanlar Doree'nin de bu gülmelere katılmasına izin verirdi, başlatan kişi olmadığı müddetçe.

Lloyd'un Maggie'yi kafaya takmamasını umut ediyordu Doree. Bazı anlar öyle bir şeylerin olabileceğini görüp endişeleniyordu. Eğer Lloyd, Maggie ile birlikte okula ve alışverişe gitmesine engel olursa, onun için çok zor olurdu. Ama en kötüsü, duyacağı utançtı. Bir açıklama yapmak için aptalca yalanlar söylemek zorunda kalacaktı. Ama Maggie anlardı – en azından Doree'nin yalan söylediğini anlar ve bunu, büyük bir ihtimalle Doree'nin aslında olduğundan daha da beter bir halde olmasına bağlardı.

Ardından Doree, neden Maggie'nin düşüncelerini umursamak durumunda hissettiğini sorardı kendine. Ne de olsa bir yabancıydı Maggie, Doree'nin yanında kendini rahat hissettiği biri değildi. Bunu söyleyen Lloyd'du ve haksız da sayılmazdı. İkisi arasındaki ilişkinin gerçeği, bağları, herhangi birinin anlayacağı türden değildi, ayrıca kimseyi de ilgilendirmezdi. Doree sadakat duygusunu gözettiği müddetçe, sorun yoktu.

Zamanla, daha da kötüledi. Basbayağı yasaklamalar yoktu, daha çok eleştiri vardı. Lloyd, Maggie'nin oğullarının alerji ve astımını Maggie'nin ihmalkârlığına yormaya karar vermişti. Çoğu kez sorun annedir, dedi. Hastanede sık sık tanık olmuştu buna. Aşırı kontrol eden, genellikle de aşırı eğitimli annelerdi sorun.

"Ama bazen de çocuklar bir sorunla doğar," dedi Doree, düşüncesizlik edip. "Her zaman sorun annede diyemezsin."

"Öyle mi, neden diyemezmişim?"

"*Seni* kastetmiyorum. Sen diyemezsin demiyorum. Demek istediğim, bir sorunla doğamazlar mı yani?"

"Ne zamandan beri bu konuda tıbbi otoritesin?"

"Öyle olduğumu söylemedim."

"Söylemedin. Değilsin de zaten."

Daha da kötüleşti. İkisinin, Maggie ve Doree'nin birlikte ne konuştuklarını öğrenmek istemişti Lloyd.

"Hiiç. Bilmem."

"Bu çok komik. Bir arabada tek başlarına iki kadın. Böylesini duymadım. İki kadın hiçbir şey konuşmuyorlar. Onun derdi bizi ayırmak."

"Kim? *Maggie* mi?"

"O tip kadınları tanırım."

"Ne tip?"

"O tip işte."

"Aptallığı bırak."

"Uyarıyorum. Bana aptal deme."

"İyi de, bunu neden istesin ki?"

"Ben nereden bileyim? Çünkü istiyor. Bekle sen, bekle de gör. Bağıracak, söylenecek ve seni yola getirip alçağın teki olduğuma inandıracak. Hem de çok yakında."

Nitekim söylediği gibi oldu. En azından, Lloyd'un açısından kesinlikle öyle görünüyordu. Bir gece saat on sıralarında kendini Maggie'lerin mutfağında, gözyaşları içinde burnunu çekip bitki çayı içerken buldu Doree. Maggie'nin kocası, "Bu da ne, bu saatte?" demişti, Doree kapıyı çaldığında – sokak kapısının arkasından duymuştu. Doree'nin kim olduğunu bilmiyordu. Adam kaşlarını kaldırmış, sımsıkı kapalı ağzıyla ona bakarken, "Rahatsız ettiğim için çok özür dilerim," demişti Doree. Arkasından Maggie gelmişti.

Yolun tamamını karanlıkta tek başına yürüyerek gelmişti Doree, önce Lloyd'la evlerine çıkan çakıl taşlı yolu kat etmiş, sonra anayola çıkmıştı. Ne zaman bir araba geçse, yol kenarındaki oluklara atlamış, bu yüzden hız kesmiş, gelmesi uzun sürmüştü. Gelen Lloyd olabilir diye, her geçen arabaya bakmıştı. Onu bulmasını istemi-

yordu, henüz istemiyordu, kendi çılgınlığından ödü kopana kadar. Başka seferler kendisi Lloyd'un ödünü koparabilmişti, ağlayarak, feryat ederek, kafasını yerlere vurup, "Doğru değil, doğru değil, doğru değil," diye defalarca tekrar edip inleyerek. En sonunda kendine gelip dururdu Lloyd. "Peki peki," derdi, "sana inanıyorum. Tamam, tatlım, sus artık. Çocukları düşün. Ciddiyim, inanıyorum sana. Yeter, kes şunu artık."

Oysa bu gece, o gösteriye yeniden tam başlayacaktı ki, kendine hâkim olmuştu. Mantosunu kaptığı gibi kapıdan çıkarken, "Sakın gideyim deme, uyarıyorum seni!" diye bağırmıştı Lloyd.

Maggie'nin kocası ayaklanmış, Doree "Çok özür dilerim, gecenin bu saatinde evinize dalıverdiğim için nasıl üzgünüm bilemezsiniz," diye söylenip dururken, olan bitenden pek de hoşlanmamış bir halde, yatmaya gitmişti.

"Of, sussana," dedi Maggie, sanki yapacak işleri varmış gibi. "Bir kadeh şarap ister misin?"

"İçki içmem."

"Öyleyse şimdi başlamasan iyi edersin. Sana çay yapayım. Çok sakinleştiricidir, şu ahududu-papatya karışımı. Sorun çocuklar değildir umarım?"

"Hayır."

Maggie ondan mantosunu aldı ve eline, burnu ve gözleri için bir tomar kâğıt mendil verdi. "Bana bir şey anlatma şimdi. Önce bir güzel sakinleş."

Bir dereceye kadar sakinleştiğinde bile, her şeyi olduğu gibi yumurtlamak istemedi, bu nedenle sorunların kaynağı olarak kendisini gösterdi Doree. Dahası, Lloyd'a açıklamak zorunda olmak da istemiyordu. Ondan ne kadar usanmış olursa olsun, yine de hâlâ dünyada en yakın hissettiği kişiydi Lloyd, üstelik olur da birilerine Lloyd'un gerçek halini anlatırsa, ona sadakat göstermezse, her şeyin harap olacağını hissediyordu.

Lloyd'la eski bir münakaşaya kaptırdıklarını ve bundan bıkıp usandığı için o an çıkıp gitmekten başka bir şey istemediğini anlattı Maggie'ye. Ama atlatacağını söyledi. Birlikte atlatacaklardı.

"Eninde sonunda tüm çiftler böyle şeyler yaşar," dedi Maggie.

Telefon çaldı ve Maggie cevap verdi.

"Evet, yo, kendini iyi hissediyor. Sadece yürüyüp rahatlamak istemiş. Güzel. Pekâlâ, sabah onu eve bırakırım. Sorun değil. Tamamdır. İyi geceler."

"Arayan oydu," dedi. "Duymuşsundur herhalde."

"Sesi nasıl geliyordu? Normal miydi?"

Maggie kahkaha attı. "Şey, normal olduğunda sesi nasıl çıkar bilme imkânım oldu mu acaba? Ama içmiş bir hali yoktu."

"O da içmez zaten. Evde kahve bile bulundurmayız."

"Ekmek kızartayım mı?"

* * *

Sabahleyin erkenden Maggie onu evine bıraktı. Maggie'nin kocası henüz işe gitmemiş ve çocukları beklemişti.

Maggie'nin bir an evvel geri dönmesi gerekiyordu, bu nedenle, "Hadi bay bay. Konuşmak istersen beni ara," dedi, mini kamyonetiyle gerisingeri dönerken.

Bahar başları, soğuk bir sabahtı, yerlerde hâlâ kar vardı, buna rağmen Lloyd üstüne ceketini almadan çıkmış, merdivenlerde bekliyordu.

"Günaydın," dedi, yüksek perdeden, abartılı bir nezaketle alay ederek. Günaydın diye yanıtladı onu Doree, bu alaycı tonu fark etmemiş gibi yaparak.

Önünde durarak Doree'nin merdivenleri çıkmasını engelledi.

"İçeri giremezsin," dedi.

Bunu hafife almaya karar verdi Doree.

"Lütfen desem bile mi?

Cevap vermeden ona baktı. Dudaklarını sıkıca kapatarak gülümsedi.

"Hadi, Lloyd?" dedi Doree, "Hadi ama."

"İçeri girmesen iyi olur."

"Olanları ona anlatmadım, Lloyd. Çıkıp gittiğim için üzgünüm. Biraz nefes almaya ihtiyacım varmış galiba."

"En iyisi içeri girme."

"Neyin var senin, söylesene? Çocuklar nerede?"

Başını salladı, Doree duymak istemediği bir şeyler söylediğinde yaptığı gibi. Hafif kaba bir tavırla, "vay anasını," der gibi.

"*Lloyd.* Çocuklar nerede?"

Azıcık kenara çekildi, böylece isterse geçebilirdi Doree.

Dimitri yan yatmış bir halde, hâlâ yatağındaydı. Barbara Ann'se yatağının hemen yanında, yerdeydi, kendi tırmanmış, ya da biri çıkarmıştı. Sasha da mutfak kapısının dibinde – kaçmaya çalışmıştı. Bir onun boynunda izler ve morluklar vardı. Yastık, diğerlerinin işini bitirmişti.

"Dün gece aramıştım ya?" dedi Lloyd. "Dün gece aramıştım ya, olan olmuştu. Hepsi senin yüzünden oldu," diye ekledi.

Lloyd'un deli olduğuna karar verildi, bu yüzden sorgulanmazdı. Yargılanamayacak kadar deliydi – gözetim altında tutulacağı bir kuruma kapatılmalıydı.

Doree dışarı koşmuş, sanki ikiye ayrılmış da parçalarını tutmaya çalışıyormuş gibi kollarını sıkıca midesinde toplayarak, sendeleye sendeleye bahçede dolanmıştı. Geri döndüğünde Maggie'nin karşılaştığı manzara buydu, en azından. Sanki içine doğmuş gibi, kamyonetini döndürüp

geri gelmişti. Aklına ilk gelen kocasının Doree'nin karnına vurduğu, ya da tekme attığıydı. Önce Doree'den gelen seslere bir anlam veremedi. Ama hâlâ basamaklarda oturmakta olan Lloyd, ona nazikçe yol verdi, o da artık tahmin ettiği manzarayla karşılaştı. Ardından polisi aradı.

Bir süre, Doree ne bulduysa ağzına tıktı. Toprak ve otlardan sonra, kumaşları, havluları ve kendi elbiselerini. Sadece içinde yükselen inlemeleri değil, kafasındaki görüntüyü de boğmaya çalışıyordu. Onu sakinleştirmek için, düzenli olarak iğne yapıp birtakım ilaçlar verdiler ve bu işe yaradı. Zira çok sakinleşmiş, ama tam olarak da donuklaşmamıştı. Verdikleri ilacın dengeleyici olduğunu söylediler. Hastaneden çıktığında ve bir sosyal hizmet görevlisi tarafından yeni evine getirildiğinde, Mrs. Sands devreye girip ona yeni bir ev, yeni bir iş buldu ve haftada bir görüşmek üzere bir program yaptı. Maggie onu görmeye gelecekti, ama Doree onu görmeye dayanamıyordu. Mrs. Sands bu duygunun çok doğal olduğunu söyledi – hatırlattıklarından dolayı. Maggie'nin anlayacağından kuşkusu olmadığını ekledi.

Mrs. Sands, Lloyd'u ziyarete devam edip etmemesinin tamamen kedisine bağlı olduğunu söyledi Doree'ye. "Neticede yargılamak bana düşmez. Onu görmek sana iyi mi geldi? Yoksa kötü mü?"

"Bilmem."

Gerçekten onu görüyormuş gibi hissetmediğini açıklayamazdı Doree. Sanki Lloyd değil de, bir hayaletti karşısındaki. Öylesine solgun. Rengi soluk, bol gelen bir kıyafet vardı üzerinde, ayaklarında da ses çıkarmayan ayakkabılar – terlikti herhalde. Doree'ye saçları dökülmüş gibi gelmişti. O kalın ve dalgalı, bal rengi saçları... Omuzları arasında bir mesafe yok gibiydi, köprücükkemiğindeki, Doree'nin başını yasladığı yerdeki çukur da yok olmuştu sanki.

Her şey olup bittikten sonra, polise verdiği ifadede –gazetelerde yer almıştı bu sözleri–, "Onları ıstıraptan kurtarmak için yaptım," demişti.

Ne ıstırabıymış bu?

"Annelerinin onları terk etmesinin yol açtığı ıstırap," dedi.

Bu sözler Doree'nin beyninin içini yaktı adeta, keza onu görme kararının ardında, belki de bu sözleri geri almasını sağlamak vardı. Ona, olayların gerçek yüzünü gösterip kabul ettirmek.

"Seninle zıtlaşmayı bırakıp çekip gitmemi söyledin. Ben de çıkıp gittim. Sadece bir geceliğine Maggie'ye gittim. Kesinlikle geri dönecektim. Kimseyi terk ettiğim yoktu."

Tartışmanın nasıl başladığını dün gibi hatırlıyordu. Satın aldığı spagetti konservesinin üzerinde ufak bir çöküntü vardı. Zaten bu yüzden indirimdeydi, üstelik bu şekilde tutumlu davranmaktan hoşlanmıştı da. Akıllıca bir iş yaptığını düşünmüştü. Ama bunları Lloyd'a anlatmamıştı, çünkü karşılığında kesin sorguya çekerdi Doree'yi. Bu nedenle en iyisinin fark etmemiş gibi davranmak olacağını sanmıştı.

Kim olsa fark ederdi, dedi Lloyd. Hepimiz zehirlenebilirdik. Acaba Doree'nin bir sorunu mu vardı? Ya da şunu mu istemişti? Yani, bu konserveyi çocukların ve onun üzerinde denemeyi?

Doree ona delilik etmemesini söyledi.

Deli olanın kendisi olmadığını söyledi Lloyd. Ailesine zehir satın alan kadın deliden başka bir şey olabilir mi?

Çocuklar ön odanın kapısının önünden onları seyrediyordu. Doree'nin onları hayattayken gördüğü son andı bu.

Doree'nin düşündüğü bu muydu şimdi – Lloyd'a kimin deli olduğunu, en sonunda kanıtlamak mıydı?

Aklından geçenlerin farkına vardığı an, otobüsten inmeliydi aslında. Hatta daha girerken, kapının önüne yığılan öteki kadınlarla birlikte inebilirdi. Yolun karşı tarafına geçip, şehre geri dönen otobüse binebilirdi. Büyük bir ihtimalle, onun yerinde olsalar bazıları bunu yapardı. Önce ziyarete gelmeye karar verip sonra vazgeçerlerdi. İnsanlar bunu sık sık yapıyor olmalıydılar.

Ancak devam etmesi ve onu, Lloyd'u böyle yabancı ve eriyip bitmiş bir halde görmesi daha iyiydi. Artık hiçbir konuda suçlanamayacak biri olmadığı bu durumda. Daha doğrusu, artık bir kişi olmadığı bu durumda. Sanki rüyadaki bir karakter gibiyken.

Rüyalar görüyordu Doree. Bir rüyasında, çocukları bulduktan sonra evden dışarı koşuyor, Lloyd ise o eski rahat haliyle gülmeye başlıyordu, ardından da arkasından bir yerden Sasha'nın kahkahası başlıyordu, böylece Doree, mucizevi bir şekilde, ona şaka yaptıklarını fark ediyordu.

"'Onu görmek bana iyi mi yoksa kötü mü geldi?' Demin bunu mu sormuştunuz?"

"Evet, bunu sordum," dedi Mrs. Sands.

"Düşünmem gerek."

"Anlıyorum."

"Bana kötü geldiği kanaatindeyim. Bu yüzden bir daha gitmedim."

Mrs. Sands'in bir şey söylemesi kolay değildi, ama başıyla onaylaması bunu duyduğuna sevindiğini ya da onunla aynı fikirde olduğunu gösteriyordu.

Bu yüzden Doree Lloyd'u görmeye bir daha gitme kararı aldığında, bunu söylememeyi uygun buldu. Ancak Mrs. Sands'in karşısına oturup başına gelenlerden bahsetmemek çok zor olduğu için –çoğu zaman da anlatacak çok az şey oluyordu– telefonla arayarak randevusu-

nu iptal etti. Ne de olsa yaza giriyorlardı ve tatile çıkmak normal bir şeydi. Bir arkadaşımla, diye eklemişti.

"Geçen hafta üstünde olan ceketi giymemişsin."

"O geçen hafta değildi."

"Değil miydi?"

"Üç hafta önceydi. Şimdi hava sıcak. Üstümdeki daha ince, ama giymesem de olurdu. Bu havada ceket giymene bile gerek yok."

Yolculuğu hakkında, Midday'den oraya gelmek için binmesi gereken otobüsler hakkında sorular sordu Lloyd.

Doree artık orada oturmadığını söyledi. Şimdi yaşadığı yeri ve bindiği üç otobüsü anlattı.

"Senin için epey uzun bir yolmuş. Daha büyük bir yerde yaşamak hoşuna gidiyor mu, peki?"

"Orada iş bulmak daha kolay."

"Demek çalışıyorsun?"

Ona son seferinde yaşadığı yerden, otobüslerden ve işinden bahsetmişti oysa.

"Motellerde odaları temizliyorum," dedi. "Sana anlatmıştım."

"Evet evet. Unutmuşum. Üzgünüm. Okula geri dönmeyi düşünüyor musun? Mesela gece okuluna?"

Bir ara düşündüğünü, ama herhangi bir girişimde bulunacak kadar da kararlı olmadığını söyledi. Temizlik işi yapmaktan rahatsızlık duymadığını ekledi.

Artık birbirlerine söyleyecek bir şeyleri kalmamış gibiydi.

İç çekti Lloyd. "Kusura bakma," dedi, "kusura bakma. Sanırım sohbet etmeye pek alışkın değilim."

"Peki, bütün gün ne yapıyorsun o zaman?"

"Galiba epey okuyorum. Bir çeşit meditasyon gibi. Ama öyle ciddi değil."

"Anlıyorum."

"Dinle, buraya gelmeni takdir ediyorum. Benim için çok anlamlı. Ama devam etmek zorunda hissetme kendini. Yani, istediğin takdirde gel. Aklına esti mi, ya da canın istedi mi – şunu söylüyorum, gelip beni görebildiğine göre, tek bir kere gelmen bile benim için ödüldür. Ne demek istediğimi anladın mı?"

Anladığını, aynı fikirde olduğunu söyledi Doree.

Hayatına girip sorun çıkarmak istemediğini söyledi Lloyd.

"Çıkarmıyorsun," dedi Doree.

"Ne söyleyecektin? Başka bir şey söyleyecektin sanki."

Aslında, ne hayatından bahsediyorsun sen, diyecekti.

Yoo, dedi, bir şey yok, söylemeyecektim.

"İyi öyleyse."

Üç hafta böyle geçti ve bir gün telefon çaldı. Hatta Mrs. Sands vardı, ofisteki kadınlardan biri değil.

"Ah, Doree. Henüz dönmemişsindir sanmıştım. Tatilini kastediyorum. Döndün demek?"

"Evet," dedi Doree, bir yandan da nerelere gittiğini söyleyeceğini düşünerek.

"Ama yeni bir randevu için aramadın?"

"Hayır, henüz değil."

"Sorun değil. Sadece öylesine aradım. İyi misin peki?"

"İyiyim."

"Güzel, çok iyi. İhtiyacın olursa nerede olduğumu biliyorsun. Olur da laflamak istersen."

"Evet, biliyorum."

"Öyleyse, kendine iyi bak."

Lloyd'dan bahsetmedi, ziyaretlere devam edip etmediğini de sormadı. Tabii ki devam etmiyordu Doree. Ama Mrs. Sands genelde olan bitenlerin farkına varmak-

ta oldukça yetenekliydi. Sorduğu soru bir yere varmadığında, geçiştirmekte de fazlasıyla iyiydi. Doree ne demesi gerektiğini bilememişti – bir yalan atıp kıvırsa mıydı, yoksa gerçeği mi söyleseydi. Oysa Lloyd'un gelmesiyle gelmemesinin kendisi için bir olduğu anlamına gelen sözlerinden sonraki pazar günü, tekrar ziyaret etmişti onu.

Lloyd üşütmüştü. Nereden kaptığını bilmiyordu.

Belki son kez görüştüklerinde başlamıştı hastalığı, o gün aksi olmasının nedeni buydu herhalde.

"Aksi." Bugünlerde, bu kelimeyi kullanan biriyle herhangi bir münasebeti olmamıştı Doree'nin, duyunca bir tuhaf olmuştu. Oysa Lloyd eskiden sık sık bu tip kelimeler kullanırdı ve Doree'yi, şimdi etkilediği gibi bir kere bile etkilememişlerdi tabii ki.

"Sana farklı biri gibi mi görünüyorum?" diye sordu Lloyd.

"Şey, farklı görünüyorsun," dedi temkinli bir şekilde. "Ya ben?"

"Çok hoş görünüyorsun," dedi Lloyd, hüzünlü bir şekilde.

İçinde bir şeyler yumuşadı Doree'nin. Ancak karşı koydu.

"Farklı mı hissediyorsun?" diye sordu Lloyd. "Değişmiş gibi mi hissediyorsun?"

Bilemediğini söyledi. "Ya sen?"

"Baştan aşağı," diye yanıtladı Lloyd.

Haftanın sonuna doğru, çalışırken biri büyücek bir zarf verdi. Ona verilmek üzere motele postalanmıştı. İçinde iki tarafına da yazılmış sayfalar vardı. Başta bunun Lloyd tarafından gönderilmiş olabileceğini düşünemedi Doree – nereden öğrendiyse, hapishanedekilerin mektup gönderemeyeceğini sanıyordu. Ama Lloyd fark-

lı bir tür mahkûmdu tabii ki. Bir cani değildi; cinayet işleyecek kadar akıl hastasıydı sadece.

Tarihi falan yoktu mektubun, "Sevgili Doree," de yazmıyordu. Doree'nin bir tür dinî davet olarak yorumladığı bir şekilde, doğrudan onunla konuşmaya başlıyordu sanki:

İnsanların tümü çözüm arayışı içinde. Zihinler sancılı (bu arayış yüzünden). İçlerinde itişip kakışarak canlarını acıtan bir dolu şey var. Bereleri ve çektikleri acıları yüzlerinde görebilirsin. Başları dertte. Koşturup duruyorlar. Alışveriş yapıp çamaşırhanelere gitmek, saçlarını kestirmek, sosyal yardım çeklerini toplamak için hayatlarını kazanmak zorundalar. Fakirler böyle yapmak zorunda, zenginlerse paralarını en iyi şekilde harcamak için kafa patlatmakta. Bu da bir tür iş. Soğuk ve sıcak su akması için, altın musluklarıyla en iyi evleri inşa etmeliler. Audileriyle, mucizevi diş fırçalarıyla, mümkün olan her türlü zamazingolarıyla ve onları boğazlanmaya ve her türlü şeye karşı (komş) koruyan hırsız alarmlarıyla ne fakirlerde, ne de zenginlerde huzur kaldı. "Karşı" yerine "komşu" yazacaktım, neden böyle oldu? Burada komşum yok. Bulunduğum yerde, en azından insanlar bir dolu karmaşayı aşmış. Sahip oldukları şeyler ne ve daha nelere sahip olacaklar, biliyorlar en azından, dahası yemeklerini satın almak ya da pişirmek zorunda değiller. Ya da seçmek zorunda. Seçimler yok edildi.

Biz buradakilerin elde edebildiği tek şey zihnimizde olanlar.

Başlangıçta kafamda bir tek huzursuzluk vardı (bir tür?). Bitmek bilmeyen bir fırtına, defetmek için kafamı betona vurup dururdum. Çektiğim acılara ve hayatıma son vermek için. Böylece cezalarımı çektim. Bir güzel hesabımı gördüler ve bağladılar ve kanıma sakinleştirici kattılar. Söylenmiyorum da, çünkü bunun bir fayda sağlamayacağını öğrenmem gere-

kiyordu. İnsanların acı veren düşüncelerini suç işleyip ortadan kaldırdıkları ve yollarına devam ettikleri o sözümona gerçek hayattan pek farklı da sayılmaz hani. Zaten çoğu kez iki seksen yere serilip hapsedilirler ama öteki tarafta ortaya çıkmaları fazla zaman almaz. Ve nedir ki o? Ya büsbütün delirmektir, ya da huzur.

Huzur. Huzura erdim ve hâlâ aklım başında. Şimdi sen bu satırları okurken, sanki dine dönmeye karar vermişim gibi, Tanrı İsa, ya da olmadı Buda gibi bir şeyler söyleyeceğimi düşündüğünü hayal ediyorum. Hayır, gözlerimi kapatıp özel bir tür Üstün Güç tarafından yukarılara çıkarılmadım. Bunların topunun ne anlama geldiğini bildiğimi de söyleyemem. Yaptığımsa, Kendini Bilmek. Kendini Bilmek, bir yerlerden gönderilmiş bir tür Emir, büyük bir ihtimalle Kutsal Kitap'tan, böylece en azından bu konuda Hıristiyanlığı izledim. Kendine Karşı Dürüst Ol lafını da – sanki bu buyruk da Kutsal Kitap'ta yazılıymış gibi yerine getirmeye çalıştım. Hangi kısımlara karşı –kötü kısımlara mı, yoksa iyi olanlarına mı– dürüst olunacağı söylenmiyor, bu nedenle erdemli olmaya yönelik bir deyiş değil bu. Zaten Kendini Bil'in erdemle bir ilgisi olmadığını, Davranışsal olarak biliyoruz. Ama Davranış benim asıl derdim değil, oldukça yerinde bir tespitle nasıl davranması gerektiğine karar veremeyen biri olduğuma karar verildi, bu yüzden buradayım zaten.

Kendini Bil'in Bilmek kısmına geri dönelim. Tüm açıklığıyla, söyleyebilirim ki ben kendimi biliyorum ve yapabileceğim en kötü şeyi biliyorum ve bunu yaptığımı da biliyorum. Dünya tarafından bir Canavar olduğuma hükmedildi ve bunu tartışacak değilim, laf arasında, insanların üstüne bombalar yağdırıp şehirleri yakarak binlerce insanı açlığa ve ölüme sürükleyenlerin genel olarak Canavar addedilmediklerini, aksine, kabul edilemez ve kötü olduklarına karar verilen bir avuç insana hadlerini bildirmek olarak alınıp madalyalara layık görülerek onurlandırıldıklarını söyleyebilsem bile.

Benim Kendimde Bildiğim benim kendi Kötülüğüm. Huzurumun sırrı burada. Demek istediğim, bendeki En Kötü'yü biliyorum. Bu diğer insanlardaki en kötüden daha kötü olabilir, ama bunu düşünüp tasalanmamın bir anlamı yok ki. Bahanesi yok. Huzura erdim. Bir Canavar mıyım ben? Dünya öyle olduğumu söylüyor ve madem böyle söylendi kabul ediyorum. Ama sonra diyorum ki, benim için Dünya'nın gerçek bir anlamı kalmadı. Ben Kendimim ve bir başkasının Kendisi olma şansım yok. O zaman o esnada delirmiş olduğumu söyleyebilirdim, ama bu ne anlama gelir? Deli. Aklı başında. Ben benim. O zaman kendi benimi değiştiremezdim, şimdi de değiştiremem.

Doree, eğer buraya kadar okuduysan sana söylemek istediğim ama yazamayacağım özel bir şey daha var. Eğer bir kez daha beni görmeye razı gelirsen sana söyleyebilirim. Kalpsizin teki olduğumu düşünme lütfen. Sorun elimden geldiği halde olanların önüne geçemediğim değil, bunu yapamamam.

Bu yazdıklarımı çalıştığını hatırladığım yere yolluyorum, kasabanın ismini hatırladığıma göre, beynim bazı açılardan hâlâ iyi çalışıyor.

Bu sayfaları bir sonraki görüşmelerinde tartışmak zorunda olduklarını hissetti Doree, bu nedenle defalarca okudu, ancak yine de ona söyleyebileceği bir şey bulamadı. Lloyd'un, yazmayacağını söylediği şey hakkında konuşmak istiyordu asıl. Ne var ki tekrar görüştüklerinde, ona sanki hiç yazmamış gibi davrandı Lloyd. Doree konuşacak bir konu arayışıyla, ona bir geceliğine motelde kalan ünlü folk şarkıcısından bahsetti. Lloyd, şarkıcının kariyeri hakkında ondan daha fazla bilgisi olduğunu gösterip Doree'yi şaşırttı. Sonra bir televizyonu olduğu, ya da istediği zaman seyredebildiği, bu sayede bazı şovları ve tabii haberleri, hem de düzenli olarak seyrettiği anlaşıldı. Böylece bir süre konuşabildiler, ta ki Doree kendisini artık tutamayıp sorana kadar.

"Bir tek yüzüme karşı söyleyebileceğin o şey neydi?"

Keşke bu soruyu sormasaydı Doree. Bunu tartışmaya hazır olup olmadıklarını henüz bilmiyordu.

Birden endişelendi Doree; baş edemeyeceği bir şeydi belki de, dayanılmaz bir şey, Lloyd'un onu hâlâ seviyor olduğu gibi. "Sevgi" duymaya dayanamayacağı bir kelimeydi.

"Tamam," dedi Doree. "Belki hazır değilizdir."

Sonra ekledi: "Sen yine de söyle bana. Eğer buradan çıktığımda bana bir araba çarparsa, o zaman asla bilemem ve bana bir daha söyleme şansın olmaz."

"Doğru," dedi Lloyd.

"Öyleyse neydi söyleyeceğin?"

"Bir dahaki sefere. Bir dahaki sefere. Bazen daha fazla konuşamıyorum. İstiyorum, ama sanki konuştukça dilim damağım kuruyor."

Arkandan seni düşünüp duruyorum Doree, seni hayal kırıklığına uğrattığım için pişmanım. Karşımda oturduğun zaman, sanırım gösterdiğimden daha duygusallaşıyorum. Senin karşında duygusal olmaya hakkım yok, çünkü senin benden daha fazla hakkın var buna ve her zaman kendine hâkim oluyorsun. Bu yüzden önceden söylediğimi geri alıyorum, çünkü sana yazmamın seninle konuşmamdan daha kolay olduğu kanaatine vardım.

Şimdi başlıyorum.

Cennet diye bir şey var.

Bu yollardan biri, ama yanlış olanı, çünkü cennetti, cehennemdi, bunların hiçbirine inanmadım. Bana göre bunların hepsi zırvaydı. O nedenle meseleyi böyle açmam sana oldukça tuhaf gelmiştir herhalde.

Öyleyse sadece şunu söyleyeceğim: Çocukları gördüm.

Onları gördüm ve onlarla konuştum.

Orada. Şu anda ne düşünüyorsun? O şimdi dönemecin

orada olduğuna göre iyi düşünüyor olmalısın. Ya da bu bir rüya ve o, rüya ile gerçeği ayırt edemiyor, rüya ile gerçek arasındaki farkı bilmiyor mu? Ama ben biliyorum ve bildiğim bir diğer şeyse var oldukları. Sana yaşıyorlar demiyorum, sadece varlar diyorum, çünkü yaşıyorlar senin şahsi boyutunda yaşıyorlar demek, ben oralarda olduklarını söylemiyorum. Ki, bulundukları yer sanırım orası değil. Ama var olduklarına göre, başka bir Boyut söz konusu olmalı, ya da sonsuz sayıda Boyut, ancak şundan eminim ki, her neredelerse de, ben o boyuta geçtim. Belki de çok fazla yalnız kalmaktan ve sanki başka bir şey yapmayıp, hiç durmadan düşünmek ve düşünmek zorunda olduğum için buna inanır oldum. Demek ki çektiğim onca acının ve yalnızlığın ardından, bir Lütuf olmalı ki, bana bu ödülü göndermeyi uygun bulmuş. Hem de, dünyaya göre bunu en az hak eden bana.

Buraya kadar okuyup bu sayfaları yırtıp atmadıysan, bir şeyleri bilmek istiyor olmalısın. Onların ne durumda olduğunu mesela.

Gayet iyiler. Gerçekten mutlular ve cin gibiler. Hafızalarında kötü bir şeyler kalmış gibi bir halleri yok. Sanki eskisine nazaran biraz büyümüşler ama tam olarak bir şey söylemek zor. Farklı derecelerde anlıyorlar sanki. Evet. Dimitri'nin konuşmasından anlayabilirsin bunu, eskiden yapamazdı biliyorsun. Tam olarak tanıyamadığım bir odadalar. Bizim evimiz gibi, ama daha geniş, daha güzel. Onlara, nasıl bakıldıklarını sordum, güldüler ve kendi kendilerine baktıkları anlamına gelen bir şeyler söylediler. Sanıyorum bunu söyleyen Sasha'ydı. Bazen her biri ayrı ayrı konuşuyor, ya da en azından ben seslerini ayırt edemesem de kimlikleri gün gibi açık, üstelik çok da neşeli olduklarını eklemeliyim.

Lütfen deli olduğumu düşünme. Bundan korktuğum için sana anlatmaya çekindim. Bir zamanlar deliydim, ama inan bana deliliğimden sıyrıldım, postunu değiştiren bir ayı gibi. Ya da yılanın derisini değiştirmesi gibi demeliydim. Eğer bunu

beceremeseydim, Sasha, Barbara Ann ve Dimitri ile yeniden bağlantı kurma yeteneğini edinemezdim. Sanırım sen de bu şansı elde edebilirsin, çünkü mesele hak etmekse, benden çok daha iyi durumda olmalısın. Belki senin için yapmak daha zordur, çünkü sen benden çok daha fazla dünyanın içindesin, ama en azından sana bu bilgiyi –yani Gerçeği– vermek ve onları gördüğümü söyleyip içini rahatlatmak istedim.

Mrs. Sands bilse, bu mektup hakkında ne düşünür, ne derdi diye merak etti Doree. Mrs. Sands sakınımlı olacaktı tabii. Dosdoğru delilik olarak yargılamamaya özen gösterecek, ama güzel güzel, dikkatli bir şekilde Doree'yi oraya yöneltecekti.

Ya da yöneltmeyecekti – sadece karmaşayı söküp alacaktı da, Doree, sanki başından beri bildiği o şeyle yüz yüze gelecekti. Tüm o tehlikeli saçmalığı –bunlar Mrs. Sands'in sözleriydi– kafasından çekip alacaktı.

Doree'nin ondan uzak durmasının nedeni buydu.

Doree, Lloyd'un deli olduğuna inanmıyordu. Ve o sayfalara yazdıklarında, eski böbürlenişinden izler vardı sanki. Ona cevap yazmadı. Günler, haftalar geçti üzerinden. Fikrini değiştirmedi Doree, ama Lloyd'un yazdıklarına, gizli gizli tutunmaya devam etti. Zaman zaman, banyo aynasını siler ya da nevresimleri gererken, içinde bir duygu beliriyordu. Neredeyse iki yıldır, güzel bir hava, açmış bir çiçek ya da ekmek fırınından yükselen kokular gibi, genel olarak insanları mutlu eden şeylere karşı kayıtsız kalmıştı. O içten gelen mutluluk duygusunu tam olarak hissettiği yoktu, ancak bir şey ona bunun nasıl bir şey olduğunu hatırlatmıştı. Havayla, çiçekle bir ilgisi yoktu bunun. Çocukların, Lloyd'un kendi Boyutları dediği yerde olmaları fikriydi, bu şekilde, gizlice ona sokulmuş ve bu yolla ilk defa içini hafifletmiş, acı vermemişti.

Olanlardan sonra, bugüne kadar, çocukları hakkındaki her düşünce, boğazına dayanmış bir bıçak gibi anında çekip kurtulması gereken bir şey olmuştu Doree için. İsimlerini aklına getiremiyor, onlarınkine benzer bir isim duyduğu takdirde de, yine aklından çekip çıkarması gerekiyordu. Çocukların sesleri, çığlıkları ve motelin havuzunda bir ileri bir geri koşarlarken ayaklarının çıkardığı sesler bile, kulaklarını kapalı tuttuğu bir tür kapının ardına gönderilmek zorundaydılar. Şimdi farklı olan, çevresinde her an ortaya çıkabilecek bu tip bir tehlike yükseldiğinde, artık sığınacak bir yeri olmasıydı.

Bu yeri ona kim vermişti, peki? Mrs. Sands değildi tabii – buna şüphe yoktu. O çalışma masasının karşısında, elinin altındaki kâğıt mendillerle saatler boyu oturması değildi.

Ona bunu Lloyd vermişti. Lloyd, o korkunç kişi, o kimsesiz ve kaçık kişi.

İlle de bir şey demek gerekiyorsa, kaçıktı, evet. Ancak söylediklerinin, yazdıklarının doğru olması mümkün değil miydi – öte tarafa geçmesi? Hem bunu yapmış, bu tip bir yolculuğu gerçekleştirmiş bir kişinin tahayyül ettiklerinin bir anlama gelmediğini söylemek kime düşerdi ki?

Bu düşünce, gizlice kafasının içine sokuldu ve orada kaldı.

Şu an yanında olması gereken kişinin, tüm insanlar arasında, bir tek Lloyd olabileceği düşüncesinin eşliğinde. Bu dünyada başka ne işe yarıyor–sanki bunu karşısında duran birine, muhtemelen Mrs. Sands'e söylüyordu–, Lloyd'u dinlemek dışında, neden yaşıyor olabilir ki?

"Affetmek demedim," dedi kafasının içinden, Mrs. Sands'e. Bunu asla söylemem. Bunu asla yapamam.

Ama düşün bir. Olanlar yüzünden, Lloyd gibi ben de insanlardan kopuk bir halde değil miyim? Olanlardan haberi olan kimse, beni yakınına yaklaştırmaz. Tek ya-

pabildiğim, insanlara, kimsenin hatırlamak istemeyeceği bir şeyi hatırlatmak.

Saklanmak gerçekten mümkün değildi. Sarı dikenlerden oluşan o taç, gerçekten çok sefil görünüyordu.

Böylece kendini yeniden, bir otobüsün içinde, otoyola doğru giderken buldu. Annesi öldükten hemen sonra, yanında kaldığı annesinin arkadaşına, nereye gittiği konusunda yalan söyleyip Lloyd'la buluşmak için sıvıştığı o geceleri anımsadı. Annesinin arkadaşının ismini hatırladı. Laurie.

Lloyd'dan başka çocukların ismini kim hatırlardı ki, ya da göz renklerini. Mrs. Sands, onlardan bahsetmek zorunda kaldığında, onlara çocuklar bile diyememiş, hepsini bir araya getirerek, "ailen" deyivermişti.

O günler Laurie'ye yalan söyleyip Lloyd'la buluşmakla kendini suçlu hissetmemişti Doree, sadece boyun eğişe, kadere dair bir his duymuştu. Sadece ve sadece Lloyd'la birlikte olmak ve onu anlamak üzere dünyaya gönderilmiş olduğunu hissetmişti.

Şimdi öyle hissettiği söylenemezdi doğrusu. Bir şeyler değişmişti.

Şoförün çaprazında, ön koltukta oturuyordu. Ön camdan her şeyi apaçık görüyordu. Bu sayede, bir kamyonetin yan yoldan, hem de hiç yavaşlamadan, pazar gününün bu bomboş otoyoluna çıkıp hendeğe daldığını, şoför dışında, yolculardan bir tek o gördü. Daha da garip bir şeyi daha gördü; kamyonetin sürücüsü, sanki hem süratli, hem de yavaş, hem saçma, hem de zarif bir şekilde havada uçtu. Sonra asfaltın kenarındaki çakıllı hendeğe indi.

Diğer yolcular, şoförün neden frenlere asılıp onları rahatsız edici bir şekilde, aniden durdurduğunu anlamadılar. Doree'nin kafasında ilk gelen düşünceyse, diğer şoförün

nasıl dışarı çıktığı, oldu. Direksiyonda uyumuş olması gereken o adam, ya da genç. Kamyonetten nasıl dışarı fırlamıştı da, öylesi zarif bir şekilde havada süzülmüştü?

"Tam önümüzde biri," diye söylendi otobüsün şoförü, yolculara dönerek. Yüksek sesle ve sakince konuşmaya çalışıyordu, ancak sesi şaşkınlıkla, hatta dehşetle titriyordu; "yolun karşı tarafına uçup hendeğe düştü. En kısa zamanda yolumuza devam edeceğiz, ancak şu an için lütfen kimse otobüsü terk etmesin."

Sanki bunu duymamış, ya da faydalı olmaya özel bir hakkı varmış gibi, Doree şoförün peşinde dışarı çıktı. Şoför, buna sesini çıkarmadı.

"Seni gidi Allah'ın belası seni," diye söylendi adam, yolun karşı tarafına geçerlerken; sesinde öfke ve bıkkınlıktan başka bir ifade yoktu şimdi. "Bu Allah'ın belası velet de nereden çıktı şimdi?"

Genç, sanki biri kara yatıp melek kalıbı çıkarıyormuş gibi elleri kolları dağılmış, sırtüstü yatmaktaydı. Tek fark, çevresindekilerin kar değil de, beyaz renkli çakıl taşları olmasıydı. Gözleri hafif aralıktı. Çok gençti, henüz sakalları çıkmadan boy atmış gibi. Büyük bir ihtimalle, ehliyeti yoktu.

Otobüs şoförü telefonda konuşuyordu.

"Bayfield'in bir mil kadar güneyinde, Yirmi Birinci Otoyol'da, yolun doğu kısmında."

Genç adamın kafasının altından, kulağının yanından, bir damla pembe köpük sızmıştı. Hiç de kana benzemiyordu, daha çok reçel yapmak için çilekleri çırptığında elde ettiğin sıvı gibiydi.

Doree, gencin yanına çömeldi. Elini göğsüne koydu. Herhangi bir hareket yoktu. Kulağını yaklaştırdı. Kısa süre önce, biri gencin gömleğini ütülemiş olmalıydı – kokusu hâlâ üzerindeydi.

Nefes alıp vermiyordu.

Ancak Doree'nin gencin pürüzsüz teni üzerindeki parmakları, nabzını buldu.

Ona anlatılan bir şeyi hatırladı. Lloyd anlatmıştı, evde olmadığı zamanlar çocukların başına bir şey gelirse diye. Dil... Dil, geri düşüp gırtlağı kapatırsa, nefesi tıkayabilirdi. Bir elinin parmaklarını gencin alnına yerleştirdi Doree, diğer elinin iki parmağını da, çenesinin altına. Hava yolunu açmak için alnı aşağı çeneyi yukarı doğru bastırdı. Hafif, ama düzgün bir eğim verdi.

Eğer hâlâ nefes alamıyorsa, Doree ona nefes vermeliydi.

Burun deliklerini açıp, derin bir nefes verdi, gencin ağzını dudaklarıyla kapatıp nefes aldı. İki nefes ve kontrol. İki nefes ve kontrol.

Şoför değil de, başka bir erkek konuştu. Yoldan geçen bir motosiklet sürücüsü olmalıydı bu. "Kafasının altına bu örtüyü koymak ister misiniz?" Başını hafifçe salladı Doree. Bir şeyi daha hatırladı, kurbanı yerinden oynatmamalıydı, böylece omuriliği zedelenmezdi. Ağzını açtı. Gencin sıcak, körpe tenine bastırdı. Nefes aldı ve bekledi. Bir kez daha nefes aldı ve bekledi. Yüzüne doğru, hafif bir ılıklık yükseldi.

Şoför bir şeyler söyledi, ama şu an yukarı bakamazdı Doree. Sonra emin oldu. Gencin ağzından nefes yükseldiğinden... Parmaklarını açık bir şekilde gencin göğsüne bastırdı, ama başta, kendi titrediği için, yükselip alçalıyor mu, anlayamazdı.

Evet. Evet.

Gerçek nefesti bu. Soluk borusu açılmıştı. Kendi kendine nefes alabiliyordu. Nefes alıyordu genç adam.

"Üstüne serin onu," dedi, elinde battaniye tutan adama. "Üşümesin."

"Yaşıyor mu?" diye sordu şoför, Doree'ye doğru eğilerek.

Olumlu anlamda başını salladı Doree. Parmaklarıyla, yeniden nabzı buldu. O berbat pembe sıvı kesilmiş, artık akmıyordu. Belki de önemli değildi. Belki de beyninden gelmiyordu.

"Sizin için otobüsü bekletemem," dedi şoför. "Tarifenin gerisinde kaldık."

"Önemi yok, ben ilgilenirim," dedi motosikletçi.

Doree, Susun, susun, demek istedi onlara. Sanki sessizlik şartmış, gencin vücudu dışındaki her şeyin, dikkatle konsantre olup nefes alıp verme görevini ihmal etmemesi için ona yardım etmesi gerekiyormuş gibi geliyordu Doree'ye.

Çekingen de olsa düzenli üflemeler geliyordu şimdi, göğüs tatlı tatlı itaat ediyordu sanki. Devam, hadi, devam.

"Duydunuz mu? Bu bey kalıp oğlana göz kulak olacağını söylüyor," dedi şoför. "Ambulans da çoktan yola koyulmuştur."

"Siz devam edin," dedi Doree. "Onlara takılıp şehre geri giderim ve bu akşam yol dönüşü sizi yakalarım."

Şoför, Doree'nin dediklerini duyabilmek için eğilmek zorunda kaldı. Başından savar gibi, başını kaldırmadan konuşmuştu çünkü, nefesi değerli olan kendisiymiş gibi.

"Emin misiniz?"

Tabii ki.

"Londra'ya gitmek zorunda değil misiniz?"

Hayır.

ÖYKÜ

I

Onun için kışın en güzel yanı, Rough River okulundaki müzik dersinden sonra evine dönmekti. Hava çoktan kararmış, sahil yolunda arabasını yağmur kamçılarken, kasabanın yüksekte kalan caddelerine belki de kar iniyordu. Joyce kasabanın sınırları ötesine geçip ormana girdi; Douglas köknarlarıyla, sedirleriyle gerçek bir orman olsa da bu, yaklaşık çeyrek mil aralıklı evlerde yaşayanlar vardı. Kimi bostan sahibiydi, kimi koyun besler ya da at sürerdi, kimi de, Jon gibi –mobilya tamiri ve imalatı yapardı– serbest girişimciydi. Yol kenarındaki ilanlarda, daha çok dünyanın bu kısmına hitap eden birtakım hizmetlerin reklamları göze çarpardı – tarot falı, bitkisel masajlar, çatışma çözümü. Kimi karavanlarda yaşıyor, kimileri kütükleri, sazdan çatıları çatarak kendilerinin inşa ettiği evlerde. Jon ve Joyce gibi geri kalanlarsa, eski çiftlik evlerini yenilemişti.

Arabasıyla evine döner, arazilerine saparken, özellikle hoşlandığı bir şey vardı Joyce'un. O sıralar birçok kişi, hatta saman damlı evleri olanlar bile, evlerine avlu kapısı dedikleri şeyden yaptırmaktaydılar – Jon ve Joyce gibi, bir avluları olmadığı halde. Avlu kapıları genellikle perdesiz bırakılır ve böylece dikdörtgen biçiminde iki ışık bir konfor, güvence ya da dinlenme işareti veya vaa-

diymiş gibi görünürdü. Bu izlenimi, neden bildiğimiz pencerelerden daha fazla verdiğini merak ediyordu Joyce. Belki de avlu kapılarının birçoğunun ormana sadece bakmakla kalmayıp, doğrudan açılmasıydı nedeni, bu kapılar ev denilen sığınağı en doğal haliyle sergiliyordu. Örneğin yemek pişirip televizyon seyreden insanları boylu boyunca görmek – onu cezbeden sahnelerdi bunlar, içerde özel bir şeylerin dönmediğini bildiği halde.

Joyce kendi çamurlu, toprak yollarına saptığı anda, Jon'un taktığı, ve boş, aydınlık evlerinin iç mekânını çerçeve içine alan bu kapılardı karşısına çıkan. Portatif merdiven, henüz montajı tamamlanmamış mutfak rafları, Jon'un çalıştığı yeri istediği gibi aydınlatmak için koyduğu ampulün ısıttığı ahşap... Bütün gün barakasında çalışır, hava kararmaya yüz tuttuğunda çırağını evine yollar ve kendi evlerinde çalışmaya başlardı Jon. Joyce'un arabasını duyunca, selamlamak adına, bir an için başını o yöne çevirirdi. Genellikle elleri dolu olduğundan el sallamazdı. Araba farlarını söndürmüş, bakkaliyeydi, mektuptu, eve götürmesi gereken şeyleri toparlamış bir şekilde öylece oturan Joyce, karanlığa, ayaza ve buz gibi yağmura rağmen, eve son kez koşturacağı için mutluydu. Kayıtsıza da ilgiliye de müzik öğretmeye çalışarak koşturmalar ve belirsizliklerle geçen günün işlerini üzerinden atıyor gibiydi. Sağı solu belli olmayan insan yavrularıyla uğraşmak yerine, bir başına tahtalarla çalışmak –çırağı saymıyordu Joyce– çok daha iyiydi herhalde.

Bunların hiçbirini Jon'a söylememişti. Çünkü insanların tahtayla çalışmanın ne denli temel, güzel ve soylu bir uğraş olduğunu anlatmalarını dinlemekten hoşlanmazdı kendisi. Ne faziletliymiş efendim, ne onurluymuş.

Ona göre zırvaydı bunlar.

Jon ve Joyce, bir sanayi şehri olan Ontario'daki bir lisede tanışmışlardı. Joyce, sınıfın ikinci en yüksek IQ'suna

sahipti, Jon ise okulun, hatta büyük bir ihtimalle şehrin en yüksek IQ'suna. Joyce'un iyi bir keman virtüözü olacağı sanılıyordu –onu bırakıp çelloya başlamadan evveldi bu–, Jon ise, sıradan insanların anlayamayacağı şeyler gerçekleştiren, insanı afallatan türden bir bilim adamı olabilirdi.

Üniversitenin ilk yılında, birlikte okulu bırakıp kaçmışlardı. Orada burada iş tutmuş, ülkeyi baştan başa otobüsle kat etmiş, bir yıl Oregon kıyılarında yaşamış ve oradayken, kendilerini dünyadaki ışıklarını yitirmiş gibi hisseden aileleriyle uzaktan barışmışlardı. O günlerde onlara hippi demek için biraz geçti ya, ailelerinin yorumu öyle olduklarıydı. Asla bu tanımı kendilerine uygun görmediler. Uyuşturucu kullanmadılar, biraz sallapati de olsa, giyim kuşamları tutucuydu, üstelik Jon tıraş olmuş ve Joyce'u saçlarını kestirmeye ikna ederek noktayı koymuştu. En düşük seviyede maaşlar aldıkları geçici işlerinden bir süre sonra bıkıp, hayal kırıklığına uğrattıkları ailelerinden borç aldılar, böylece daha iyi bir maaş sahibi olmak için vasıf kazanacaklardı. Jon doğramacılık ve marangozluk öğrendi, Joyce ise bir derece alıp okullarda müzik eğitimi verebileceği bir belge elde etti.

Joyce'un iş bulduğu okul Rough River'daydı. Bu viran haldeki evi neredeyse yok pahasına aldılar ve hayatlarının yeni bir evresi böylece başlamış oldu. Bir bahçe yapmış, komşularıyla tanışmışlardı – aralarından bazıları hâlâ gerçek hippilerdendi, ormanın derinlerinde ot yetiştirmekle uğraşıyor, boncuk kolyeler ve şifalı bitki torbacıkları yapıp satıyorlardı.

Komşular Jon'u severdi. Hâlâ sıska ve gözleri parlaktı, kendine dönüktü, ama karşısındakini dinlerdi. Üstelik insanların, Jon'un iyi anladığı ve nasıl işlediğini anlatırken sabırlı olmayı becerebildiği o bilgisayarlara alışmaya başladığı günlerdi. Joyce o kadar popüler değildi. Müzik öğretme yöntemi, fazla kalıplaşmış bulunurdu.

Joyce ve Jon akşam yemeklerini birlikte pişirdiler ve ev yapımı şaraplarından içtiler. (Jon'un katı ama başarılı bir şarap yapma metodu vardı.) Joyce günlük dertlerinden ve komikliklerinden bahsetti. Jon fazla konuşmadı – ne de olsa, konuşmaktan çok, yemek yapmakla meşguldü. Ama yemek masasına oturdular mı, atölyesine gelmiş bir müşterisinden ya da çırağı Edie'den bahsedebilirdi. Edie'nin söylediği bir şeye gülerlerdi birlikte. Ama hor görerek değil – Joyce, Edie'nin bir tür evcil hayvan gibi olduğunu düşünürdü ara ara. Ya da bir çocuk gibi olduğunu. Oysa bir çocuk, hatta kendi çocukları, üstelik bir de yine bu halde olsaydı, gülemeyecek kadar şaşkın ve kaygılı olurlardı.

Neden mi? Hangi açıdan mı? Yo, aptal değildi Edie. Doğrama işine geldi mi, kızın bir dâhi olmadığını söylemişti Jon, ama öğretilenleri aklında tutup uygulayabiliyordu. Hem sonra, her şeyden önce çenesi düşük değildi. Bu çırak tutma hikâyesi ortaya çıktığında, en büyük endişesi buydu Jon'un. Hükümet bir program başlatmıştı – birine işini öğretmek için belirli bir tutar ödenecekti ona, öğrenecek olanın da, o süre zarfında geçimi sağlanacaktı. Başlarda pek istekli değildi Jon, ancak Joyce onu ikna etmişti. Çünkü topluma bir borçları olduğunu düşünüyordu.

Edie fazla konuşmuyor olabilirdi, ancak konuştu mu, iyi konuşuyordu doğrusu.

"Uyuşturucuydu, alkoldü, hepsinden uzak duruyorum," demişti iş görüşmesinde. "AA üyesiyim ve tedavi altında bir alkoliğim. Hiçbir zaman tedavi olduğumuzu söylemeyiz biz, çünkü olamayız. Yaşadığın müddetçe olamazsın. Dokuz yaşında bir kızım var, kendisi babasız doğdu, bu nedenle bütün sorumluluğu bana ait ve onu iyi yetiştirmek istiyorum. Ahşap işçiliğini işini öğrenmeyi kafama koydum, böylece kendime ve kızıma bakabilirim."

Bu konuşmayı yaparken, mutfak masasının karşısında, bir ona, bir ötekine bakıp durmuştu. Geçmişinde bir ayyaşlık kariyeri olacak kadar yaşlı ya da hasarlı bir görünümü olmayan, kısa boylu gürbüz bir kadındı. Geniş omuzlar, kalın perçemler, sımsıkı bir atkuyruğu, gülümsemeyi bilmeyen bir yüz.

"Bir şey daha," dedi. Uzun kollu bluzunun yenini açıp kolunu sıyırdı. İçine bir iç gömleği giymişti. İki kolu, gövdesinin üst kısmı ve –çevresini döndü– sırtının üst kısmı, dövmelerle doluydu. Sanki teni bir elbise olmuştu, ya da, dört bir yanı ejderhalar, balinalar ve alevlerle çevrilmiş, hem açıkgöz hem de dokunaklı yüzlerden oluşan, fazlasıyla girift veya anlaşılmayacak kadar korkunç bir çizgi roman haline gelmişti.

İnsanın aklına ilk gelen, tüm vücudunun bu halde olup olmadığıydı.

"İnanılmaz," dedi Joyce, mümkün olduğunca rengini belli etmemeye çalışarak.

"İnanılmaz mı değil mi bilemem, ama cebimden vermek zorunda kalsaydım dünya kadar paraya mal olurdu," dedi Edie. "Bir zamanlar böyle takılıyordum. Size göstermemin nedeni, bazı insanların bunu hoş karşılamayacağı. Mesela barakada terleyip soyunduğumu, ya da üzerimde tişörtle çalıştığımı düşünün."

"Biz onlardan değiliz," dedi Joyce ve Jon'a baktı. Beriki omzunu silkti.

Edie'ye kahve içer mi, diye sordu sonra.

"Hayır, teşekkür ederim." Edie tişörtünü geri giyiyordu. "AA'dakilerin çoğu, sanki sanırsınız ki kahveyle yaşıyorlar. Onlara diyorum ki, neden bir kötü alışkanlığı bir başkasıyla değiştiriyorsunuz, ha?"

"Harikulade ama," dedi Joyce, sonrasında. "Sanki ne desen sana bir nutuk çekecekmiş gibi bir hali vardı. Bakire doğumu hakkında soru sormaya dilim varmadı doğrusu."

"Kuvvetli ama. Sen ona bak. Kollarını epey inceledim."

Jon "kuvvetli" mi dedi, kelime tam olarak ne ifade ediyorsa, onu kastederdi. Edie'nin bir mertek taşıyabileceğini kastediyordu.

Jon çalışırken CBS radyosunu dinlerdi. Müziğin yanı sıra haberler, yorumlar, canlı bağlantılar. Bazen dinlemiş oldukları program hakkında Edie'nin yorumlarını aktarırdı.

Edie evrime inanmıyordu.

(Telefonla katılabilinen bir program vardı ve insanlar okullarda öğretilenler konusunda endişelerini dile getirirlerdi.)

Nedenmiş?

"Neden mi, o İncil ülkeleri yüzünden," dedi Jon ve o kararlı, tekdüze Edie sesini taklide başlayıp devam etti, "O İncil ülkelerinde bir dolu maymun var ve bu maymunlar ağaçlardan aşağı sallanıp durduğu için, insanlar maymunların aşağı sarkıp insana döndüğü fikrine kapıldılar."

"İyi de, en başta..." dedi Joyce.

"Boşver. Yorma kendini. Edie'yle tartışmanın birinci kuralını bilmez misin? Boşver ve sus."

Edie büyük ilaç şirketlerinin kanserin tedavisini bulduklarına da inanıyordu örneğin, ama doktorlarla anlaşıp bu bilgiyi gizli tutmuşlardı, çünkü iki taraf da çok para yapıyordu.

Bir keresinde, "Neşeye Övgü" çalarken Jon'a radyoyu kapattırmıştı, çünkü müziği berbat bulmuş, cenaze marşına benzetmişti.

Ayrıca, Jon ve Joyce'un –şey, daha çok Joyce'un– içlerinde şarap kalan şişeleri ortalarda, mutfak masasının üzerinde bırakmaması gerektiğini düşünüyordu.

"Bundan ona ne?" dedi Joyce.

"Anlaşılan böyle düşünüyor."

"Ne zamandır mutfak masamızla ilgilenir oldu?"

"Tuvalete giderken oradan geçmesi gerek. Gidip ormana işemesini bekleyemezsin."

"Yine de neden bu işe bur..."

"Arada bir içeri girip ikimiz için sandviç yaptığı da oluyor."

"Ee. Benim mutfağım değil mi? Yani ikimizin."

"Kafayı bulmak tehdidi altında da ondan. Hâlâ çok hassas bu konuda. Senin benim anlayabileceğimiz bir şey değil bu."

Tehdit. Kafayı bulmak. Hassasiyet.

Jon'un kullandığı kelimelere benziyor muydu bunlar?

Anlamalıydı Joyce, hem de o noktada, henüz Jon hiçbir şeyin farkında değilken. Zira Edie'ye tutulmaktaydı kendisi.

Tutulmak... Bu bir süreci kasteder, sürüklenmek gibi. Ama onu ancak hızlanıyormuş gibi canlandırabilirsin, dakikada, hatta saniyede tutulmuşsun gibi. Şu an Jon Edie'ye âşık değildir. Tik. Ve Jon Edie'ye âşık olmuştur. Gözlerinin arasına bir darbe yemediğin, bir felaket yaşamadığın müddetçe bu iş ne olanaklıdır ne de mümkün. Adamı sakat bırakan bir kader sillesi, güzelim gözleri kör taşlara çeviren şeytani bir şakadır sanki.

Önce Jon'u yanılıyor olduğuna inandırmaya çalıştı. Ne de olsa kadınlarla çok az tecrübesi olmuştu. Hatta yoktu, kendisi dışında tabii. Her zaman, başka çiftlerle deneme yapmayı çocukça bulmuşlardı, aldatmayı ise nahoş, yıkıcı. Joyce şimdi düşünüyordu da, acaba Jon bir süre orada burada takılsaydı, daha mı iyi olurdu?

Üstelik o karanlık kış ayları boyunca atölyesine kapanmış ve Edie'nin güven verici salgılarına maruz kalmıştı. Kötü havalandırmadan hastalanmak gibi bir şeydi bu.

Onu ciddiye alıp peşinde giderse, Edie Jon'un aklını başından alırdı..

"Bunu düşünmedim değil," dedi Jon. "Gerçekten de aldı galiba."

Joyce'a göre yeniyetmelere has, aptalca sözlerdi bunlar, Jon kendini dili tutulmuş bir çaresizin yerine koyuyordu.

"Ne sanıyorsun ki kendini, bir yuvarlak masa şövalyesi mi? Biri sana bir iksir falan mı içirdi, söylesene?

Sonra üzgün olduğunu söyledi. Yapılacak tek şey, bunu ikisi için ortak bir program olarak almaktı. Gölgeler vadisi. Günün birinde, evliliklerinin seyrinde meydana gelmiş, küçük bir kusur olarak göreceklerdi bunu.

"Birlikte atlatacağız," dedi Joyce.

Jon ona mesafeyle, hatta merhametle baktı.

"Artık 'biz' değiliz," dedi.

Nasıl olabilmişti bu? Jon için de, kendisi için de, hatta başkaları için de sormuştu bu soruyu Joyce. Bol pantolon, fanila tişört ve üstü talaş kaplı yavan bir kalın kazak –hem de bütün bir kış boyunca– giyen o yürüyüşü hantal, aklı hantal marangoz çırağı. Karşı konulmaz bir şekilde bir klişe ve aptallıktan diğerine sürüklenen ve yolculuğunun her adımında bunu o toprakların yasası haline getiren bir kafa. Böyle biri geliyor ve uzun bacaklarıyla, ince beliyle, ipek gibi örülmüş koyu renk saçlarıyla Joyce'u gölgede bırakıyor. Zekâsıyla, müziğiyle ve o ikinci en yüksek IQ'suyla.

"Ne düşündüğümü söyleyeyim," diyor Joyce. Sonraları, günlerin uzadığı ve bataklık zambaklarının hendeklerde alev aldığı zamanlar. Müzik öğretmeye giderken, ağlamaktan ve içmekten yıpranmış gözlerini saklamak için camları hafif renkli gözlük taktığı, işten sonra arabasını evine sürmek yerine, Jon'un intihar etmesinden endişe edip kendisini orada bulacağı umuduyla (zira yapmıştı bunu, ama bir

kereliğine), Willingdon Parkı'na sürdüğü zamanlar.

"Nedeni, Edie'nin bir süre sokaklarda kalması," diye ekliyor sonra. "Fahişeler işleri gereği dövme yaptırır ve erkekler bu tip şeylerden tahrik olur. Dövmelerini değil –o da var tabii, ondan da tahrik olurlar–, kendini satma meselesini kastediyorum. O emre amade olma halini, deneyimi falan. Üstelik tövbe etmiş. Şu bildiğin, boktan Mary Magdelena hikâyesi yani, başka bir şey değil."

Böyle konuşabileceği arkadaşları vardı artık. Hepsinin bir hikâyesi vardı. Bir kısmını daha önce tanımıştı Joyce, ama şimdi başka bir gözle bakıyordu onlara. Dertleşip, içip, gülüp, sonra da birlikte ağlıyorlardı. Olanlara inanamadıklarını söylüyorlardı birlikte. Şu erkeklere. Ettiklerine. İğrençti, aptalcaydı. İnanamazdın.

Ama gerçekti işte.

Bu konuşmanın ortasında, Joyce kendini iyi hissediyor. Gerçekten iyi hissediyor. Ara ara Jon'a şükran duyuyor sanki, çünkü eskisine nazaran çok daha canlı hissediyor. Korkunç ama muhteşem. Yeni bir başlangıç. Salt gerçek. Salt yaşam.

Ancak, saat sabahın üçü ya da dördünde uyandığında, nerede olduğunu kestiremedi. Kendi evlerinde değildi artık. O evde şimdi Edie vardı. Edie, kızı ve Jon. Joyce'un seçimi olan bir değişiklikti bu, bu yolla Jon'un kendine geleceğini düşünmüştü. Kasabada bir apartman dairesine taşınmıştı. Uzatmalı izin alan bir öğretmene aitti ev. Karşısındaki restoranın tabelasının, pencereden içeri giren canlı pembe ışığıyla uyandı. Diğer öğretmenin Meksika'dan aldığı zımbırtıları aydınlatıyordu, saksılar içindeki kaktüslerini, sallanıp duran kedigözlerini, üstünde kurumuş kan renginde şeritler olan battaniyelerini. Tüm o sarhoş iç görüleri, o sevinç halini, kusmuk

olarak dışarı attı Joyce. Oysa akşamdan kalma da sayılmazdı. Göller dolusu alkolü mideye indirmiş olsa bile, bir mukavva kadar kuru ve düzleşmiş olarak ayağa kalkabilir gibiydi.

Boşa yaşamıştı işte. O bildik felaket.

İşin aslı hâlâ sarhoştu, istediği kadar ayık olduğunu hissetsin. Arabasına atladığı gibi evine gitme tehlikesi vardı. Hendeğin dibini boylayacağından değil, çünkü böyle zamanlarda gayet sakin ve temkinli araba kullanırdı, ama avluya, karanlık pencerelerin karşısına park edip, bu işe bir son versin diye Jon'a bağırıp çağırması tehlikesinden dolayı.

Artık yeter. Doğru değil bu. Ona çekip gitmesini söyle.

Kırlarda nasıl uyuduğumuzu hatırla, hani kalktığımızda çevremizi inekler sarmıştı da, bir gece önce orada olduklarını bilmiyorduk. O buz gibi derede nasıl yıkandığımızı hatırla. Vancouver Adası'nda mantar toplayıp Ontario'ya geri uçmuş, annen hastalanıp ölecek gibi olduğunda, onları satıp uçuş parasını çıkarmıştık. Ve demiştik ki, Şaka gibi, uyuşturucu bağımlısı bile değiliz ve evlatlık görevini yerine getiriyoruz.

Güneş doğunca, o Meksika renkleri gittikçe daha da şiddetli bağırmaya başlayınca, bir süre sonra kalktı, yıkandı, yanaklarına allık kondurdu, çamur kıvamında yaptığı kahvesini içti ve yeni elbiselerinden birini giyindi. İnce bluzlar, uçuşan etekler giymeye, gökkuşağı tüyleriyle süslü küpeler takmaya başlamıştı. Okullara müzik eğitimi vermeye, bir Çingene dansçısı ya da bir kokteyl garsonu gibi gider olmuştu. Her şeye gülüyor, herkesle flörtleşiyordu. Aşağıdaki küçük restoranda ona kahvaltısını hazırlayan garsonla, arabasına benzin dolduran delikanlıyla ve postanede ona pul satan memurla. Son zamanlarda nasıl da hoş göründüğünü Jon'un bir şekilde duyacağını

sanıyordu, nasıl da seksi ve mutlu olduğunu, erkek milletinin onun karşısında nasıl ağzı açık kaldığını. Apartman dairesinden çıkar çıkmaz sahnedeydi, asıl seyirci Jon'du, tanıklığı ikinci elden olsa da. Gösterişe ve ayartmalara hiçbir zaman kapılmamış, Joyce'u bunların çekici kıldığını hiçbir zaman düşünmemiş olduğu halde. Seyahate çıktıklarında genellikle ortak gardıropla idare ederlerdi. Kalın çoraplar, kotlar, koyu tişörtler ve rüzgârlıklar.

Bir başka değişiklik daha.

Sınıflarındaki en genç ve en yeteneksiz gençlerle bile, ses tonu sevecen, muzip ve kahkaha dolu olmuş, özendirmeleri karşı konulmaz bir hal almıştı. Öğrencileri yıl sonunda düzenlenen resital için hazırlamaktaydı. Bu halka açık gösteriler onu daha önceleri hiç de heyecanlandırmamıştı – yeteneği olan öğrencilerin, henüz olmadıkları bir durumda görünmelerine neden olduğu için, gelişimlerini engellediğini düşünürdü. Tüm o çaba ve gerilim, yanlış intiba uyandırıyordu. Ancak bu sene, şovun her yönüyle ilgilenir olmuştu. Programla, ışıklandırmayla, takdimlerle ve tabii ki performanslarla. Çok eğlenceli olması gerektiğini beyan etmişti. Öğrenciler için de, seyirciler için de.

Jon'un orada olacağını varsayıyordu tabii. Edie'nin kızı müzisyenlerden biriydi, bu nedenle Edie de orada olacaktı. Jon da, Edie'ye eşlik edecekti herhalde.

Jon ve Edie'nin, kasabadaki ilk birlikte görünüşleri olacaktı bu. Böylece ilan etmiş olacaklardı. Bundan kaçınamazlardı. Onlarınki gibi bir değişiklik görülmemiş bir şey değildi, özellikle de kasabanın kuzey tarafında yaşayanlar arasında. Ama pek de sıradan sayılmazlardı hani. Yeni düzenlemelerin skandal nevinden olmaması, dikkat çekmedikleri anlamına gelmezdi. Her şey yerli yerine oturup insanlar yeni birlikteliklere alışana kadar, doğal olarak bir süre ilgi odağı olunurdu. Onların alıştığı gibi. Ve bir

gün gelir yeni eşin, bırakılan eşle bakkalda karşılaşıp laflad ıkları, ya da en azından merhabalaştıkları görülürdü.

Ancak Joyce'un resital gecesi, Jon ve Edie karşısında –pekâlâ, aslında Jon karşısında–, kendini oynarken görmek istediği rol değildi bu.

Ya ne görmüştü? Tanrı bilir. Şovun sonunda alkışları selamlamak üzere sahneye çıktığında, Jon'u kendinden geçirecek kadar etkileyip yola getirmeyi, hele bir de aklı başındayken bir an bile düşünmemişti Joyce. Jon'un, onu kederli ve bunalımlı değil de, böyle kendine güvenli bir halde, mutlu ve cazibeli gördüğünde, yaptığı hatayı anlayıp kalbinin kırılacağını asla düşünmemişti. Yine de birtakım umutları yok değildi – tarif edemediği ve önüne geçemediği birtakım umutları.

Şimdiye kadarki en başarılı resitaldi. Herkes böyle söylüyordu. Eskilerinden daha canlı. Daha neşeli, ama aynı zamanda da daha yoğun. Çocukların kostümleri, icra ettikleri müzikle uyum içersindeydi. Yüzlerinde makyaj vardı, bu sayede korkmuş ya da kurbanlık gibi görünmemişlerdi.

Joyce, şovun sonunda öne çıktığında, yerlere kadar inen, ipekten siyah eteği, hareket ettiğinde gümüşsü bir parlaklık saçıyordu. Açık bıraktığı saçları arasından da gümüşler parlamaktaydı.

Jon ve Edie, seyirciler arasında değildi.

II

Joyce ve Matt, Kuzey Vancouver'daki evlerinde parti veriyorlardı. Matt'in altmış beşinci yaşını kutlamak içindi. Matt bir nöropsikologdu ve aynı zamanda iyi bir amatör keman virtüözü. Artık profesyonel bir viyolonselci ve üçüncü karısı olan Joyce'la, bu vasıtayla tanışmışlardı.

"Şu insanlara bak," deyip duruyordu Joyce. "Bir hayat hikâyesi gibi, ama iyi anlamda."

Kurşun rengi dağınık saçlarıyla, muhtemelen o koca enstrümanını kucaklamanın, ya da tüm varlığını vakfetmiş bir dinleyici ve her daim konuşmaya hazır oluşunun etkisi yüzünden hafif kamburlaşmış bedeniyle, capcanlı, ince uzun bir kadındı Joyce.

Matt'in üniversiteden meslektaşları da katılmışlardı tabii; kişisel dostu addettikleri. Cömert ama dobra biri olması, her meslektaşının bu kategoriye girmesine müsaade etmiyordu. İlk karısı Sally de gelmişti, yanında hastabakıcısıyla. Sally'nin, yirmi dokuz yaşında geçirdiği bir trafik kazası sonucu beyninde bir hasar meydana gelmişti, bu nedenle Matt'i tanıması pek mümkün değildi, ya da artık birer yetişkin olan üç oğlunu veya bir zamanlar genç bir eş olarak yaşadığı bu evi. Ancak o hoş tavırları değişmemişti, insanlarla tanışmaktan hâlâ mutluluk duyuyordu, on beş dakika öncesinde tanışmış olsa bile. Hastabakıcısı, hanımefendinin kalabalık partilere katılmaya alışkın olmadığını, kendisininse görev sırasında içki içmediğini tekrarlayıp duran, İskoçyalı, derli toplu bir hanımcıktı.

Matt'in ikinci karısı, Doris, onunla bir seneden az bir süre evli kalmış, ama üç kez evlenmişti. Kendisinden epey genç sevgilisi, Louise ve Louise'in birkaç ay evvel dünyaya getirdiği kızlarıyla birlikte gelmişti. Doris, Matt' le arkadaş kalmıştı, özellikle de babasıyla evlendiğinde bakıma muhtaç bir yaşta olan, Matt ile Sally'nin en küçük oğulları Tommy'yle bağını hiç koparmamıştı. Matt'in diğer iki oğlu da, çocukları ve çocuklarının anneleriyle gelmişlerdi, annelerden biri artık babalarıyla evli olmadığı halde. Ona şimdiki kadın arkadaşı eşlik ediyordu, kendi oğluyla, yani şu aynı soydan gelen çocuklardan biriyle salıncak sırası yüzünden kavga eden oğlanla birlikte.

Tommy, henüz ağzını açmamış Jay isimli sevgilisini ilk defa yanında getiriyordu. Tommy, Joyce'a, Jay'in aile toplantılarına pek alışık olmadığını söylemişti.

"Onu anlayabilirim," dedi Joyce. "Bir zamanlar ben de pek alışık değildim." Gülüp duruyordu – Matt'in klan olarak adlandırdığı grupta kim hangi konuma ait açıklarken, gülmesine zor engel olmuştu. Kendisinin çocuğu yoktu, ama evlenmişti, eski kocası Jon, son zamanlarda berbat durumda olan, kıyı şeridindeki bir sanayi kasabasında yaşıyordu. Onu da partiye davet etmişti Joyce, ama gelememişti. Üçüncü karısının torunu bugün vaftiz olacaktı. Joyce karısını da davet etmişti tabii –ismi Charlene'di, bir fırın işletiyordu. Vaftiz meselesi için nazik bir not yazmıştı Joyce, bu vesileyle de, Jon'un nasıl dine yöneldiğini bir türlü aklının ermediğini söylemişti Matt'e.

"Keşke gelebilselerdi," dedi, tüm bunları komşusuna aktardıktan sonra. (Komşular da davet edilmişti, böylece gürültü konusunda sorun çıkarmayacaklardı.) "Böylece komplikasyonlar hakkında bilgi edinmiş olurdum. Mesela ikinci bir eş vardı, şimdi nerelerde bilmiyorum, hoş Jon'un da bildiğini sanmıyorum ya."

Matt ile Joyce'un hazırladıklarının üzerine misafirlerin getirdiklerinin de eklenmesiyle epey yemek vardı, şaraptan, çocuklar için meyveli punçlardan ve Matt'in bugün için hazırladığı gerçek punçtan da –insanların içmeyi bildikleri, o güzel günlerin şerefine, diye takdim etmişti– bol bol vardı. Eskilerin yaptığı gibi, iyice temizlenmiş çöp tenekelerinde hazırlanması gerektiğini söyledi, ama o takdirde kimse içmezdi, ne de olsa insanlar fazla titizdi artık.

Bahçeleri genişti. İsteyen kriket oynayabilirdi, bir de epey tartışmaya yol açan, Matt'in garajdan çıkardığı, çocukluğundan kalma o salıncak vardı. Çocukların çoğu, sadece parklardaki salıncakları ya da arka bahçelerindeki o plastik üniteleri görmüştü. Matt, çocukluğunda elinin altında bir salıncağı olan ve Grouse Dağı'nın eteğindeki,

bir zamanlar orman sınırı olan Windsor yolu üzerinde doğup büyüdüğü evde hâlâ yaşayan, Vancouver'in son sakinlerinden biriydi hiç kuşkusuz. Artık evler birbiri ardına dağa tırmanıyordu, birçoğu kocaman garajlarıyla, şato tipli şeylerdi. Günün birinde burası da elden gidecek, diyordu Matt. Vergiler korkunç bir hal almıştı. Gidecekti ve yerini o ucube yapılardan biri alacaktı.

Joyce, Matt'le birlikte başka bir yerde yaşadıklarını düşünemiyordu. Her zaman müthiş bir trafik vardı bu evde. İnsanlar hiç durmadan geliyor, gidiyor, arkalarından bir şeyler bırakıyor (çocukları dahil) ve sonra geri dönüp alıyordu. Pazar öğle sonraları Matt'in yaylı çalgılar dörtlüsü çalışması, pazar akşamları ise, mutfakta Yeşiller Partisi stratejisi planlanırken, salonda Üniteryenler Birliği toplantısı yapılırdı. Evin ön tarafındaki okuma tiyatrosu provalarında yürekler parçalanırken, biri mutfakta kendi yaşadığı dramının ayrıntılarını döktürürdü (bu iki yerde de, Joyce'un varlığına gereksinim duyulurdu). Matt ve fakülteden bazı meslektaşları çalışma odasına çekilip kapalı kapılar ardında yeni bir strateji belirlerlerdi.

Sık sık, Matt'le birlikte çok az yalnız kaldıklarına işaret eder olmuştu Joyce.

"O zaman da önemli bir şeyler okuyor oluyor."

Joyce önemsiz bir şeyler okurken.

Önemi yoktu. Matt'e büyük bir şenlik ve iştah eşlik ediyordu ve sanki Joyce'un ihtiyacı da buydu. Öğrenciler, işbirlikçiler, muhtemel düşmanlar ve çokbilmişler takımıyla cebelleştiği üniversitede bile, kasırga gibi esip zar zor hâkim oluyordu kendisine. Tüm bunlar bir zamanlar Joyce'a huzur verirdi. Herhalde hâlâ verebilmekteydi, biraz dışarıdan bakabilirse eğer. Büyük bir ihtimalle kıskanırdı kendisini dışarıdan baktığında. İnsanlar onu kıskanıyor olabilirlerdi, ya da en azından takdir ediyorlardı – arkadaşları, üstlendiği görevler, aktiviteleri ve tabii ki

kariyeriyle, Matt'e nasıl da yakıştığı düşüncesiyle. Şimdi ona bakıp, Vancouver'a geldiği zamanlar, kuru temizlemecide çalışan, ondan çeyrek yüzyıl genç olan adamla çıkmayı kabul edecek kadar yalnız biri olduğunu anlayamazdın. Ve sonra Matt'in onu ayağa kaldırdığını.

Şimdi, Matt'in ikinci karısı ve geç çiçek açmış lezbiyen Doris'in annesi, ihtiyar Mrs. Fowler'a götürmek üzere eline bir şal almış, çimenlerde yürüyordu Joyce. Mrs. Fowler güneşin altında oturamıyor, ama gölgede de üşüyüveriyordu. Öteki elinde de, Sally'nin görev başındaki bakıcısı Mrs. Gowan için getirdiği bir bardak taze limonata vardı. Mrs. Gowan, çocukların puncunu çok tatlı bulmuştu. Sally'nin bir şey içmesine izin vermiyordu – güzelim elbisesinin üzerine damlatabilir, ya da oyun niyetine birinin kafasına fırlatabilirdi. Sally'nin bu mahrumiyeti umursar bir hali yoktu.

Çimlik alana yaptığı yolculuğunda, Joyce daire şeklinde oturmuş bir grup gencin yanından geçti. Tommy, yeni arkadaşı, evde sık sık rastladığı diğer arkadaşları ve daha önce gördüğünü sanmadığı başkaları. Konuşan Tommy'ydi, "Hayır, Isadora Duncan değilim."

Herkes güldü.

Yıllar önce epey popüler olan o zor ve snop oyunu oynuyor olmalıydılar. Neydi acaba? B ile başlıyordu galiba. Bu tip bir oyun için fazla anti-elitist olduklarını tahmin etmeliydi Joyce.

Buxtehude. Joyce bunu yüksek sesle söylemişti.

"Buxtehude'u mu anlatmaya çalışıyorsun?"

"B'si doğru," dedi Tommy, ona gülerek. Böylece diğerleri de gülebilirdi.

"Gördünüz mü," dedi, "Sevgili *belle mére*'im[1], görün-

1. (Fr.) Üvey anne. (Y.N.)

düğü kadar aptal değil. Ama o bir müzisyen. Buxtahoody bir müzisyen değil miydi?"

"Buxtehude Bach'ın org çalışını duymak için elli kilometre yürümüştü," dedi Joyce, hafif gücenmiş bir tavırla. "Müzisyendi, evet."

"Vay anasını," diyor Tommy.

Çemberin içinden bir kız kalktı ve Tommy ona bağırdı.

"Hey, Christie. Christie. Oynamayacak mısın?"

"Birazdan dönerim. Şu lanet sigarayla ormanda kaybolayım da bir."

İnsanın aklına iç çamaşırı ya da geceliği getiren fırfırlı bir siyah elbise, üstüne de kalın ama açık yakalı bir ceket giymişti bu kız. İncecik solgun saçları, ifadesi belirsiz solgun bir yüzü ve görünmez kaşları vardı. Görür görmez hoşlanmamıştı ondan Joyce. Hayattaki asli görevi, diye geçirdi içinden, insanları rahatsız etmek olan kızlardan. Birilerine yamanıp, –Joyce birilerine takılıp geldiğini düşünüyordu– peşlerinden tanımadığı insanların partisine giden ve kendinde onları küçümseme hakkı gören türden. Onların o rahat halleri (ya da sığ mı demeli?) ve sergiledikleri burjuva misafirperverliği yüzünden. (Bu arada, burjuva sözcüğü hâlâ kullanılıyor muydu?)

Mesele misafirlerin istedikleri yerde sigara içemeyecekleri değildi. O yaygaracı işaretlerden etrafta da, evin içinde de yoktu. Hevesinin kursağında kaldığını hissetti Joyce.

"Tommy," diye sesleniyor birden. "Tommy, rica etsem bu şalı Büyükanne Fowler'a götürür müsün? Belli ki üşüyor. Şu limonata da Mrs. Gowan'a. Kim olduğunu biliyorsun, annenin yanındaki kadın."

Ona bazı malum ilişkileri ve sorumlulukları arada bir hatırlatmanın bir sakıncası yoktu.

Çabucak ve incelikle ayaklandı Tommy.

"Boticelli," diyor, Joyce'un elinden şalı ve bardağı alarak.

"Kusura bakma. Oyununuzu bozmak istemezdim."

"Zaten çok eğlenmiyorduk," diyor Joyce'un tanıdığı bir oğlan. Justin. "Eskiden sizin olduğunuz kadar zeki değiliz biz."

"'Eskiden' kısmı doğru," diyor Joyce. Bir an için ne yapacağını, nereye gideceğini bilemiyor.

Mutfakta bulaşıkları yıkıyorlar. Joyce, Tommy ve yeni arkadaşı Jay. Parti sona erdi. İnsanlar kucaklaşarak, öpücükleşerek, coşkulu çığlıklar atarak evlerine gittiler, kimileri, buzdolabında yer kalmadığı için Joyce'un verdiği yemek dolu büyük tabaklarla. Tazeliğini kaybetmiş salatalar, kremalı turtalar, baharatlı yumurtalar çöpe gitti. Baharatlı yumurtaların çok azı yendi zaten. Eski modaydılar. Kolesterol deposuydular.

"Ne kötü, hele onca uğraştan sonra. Herhalde insanlara kilise yemeğini hatırlattı," diyor Joyce, koca bir tabak dolusu yumurtayı çöpe yollarken.

"Anneannem bize yapardı," diyor Jay. Böylece onunla ilk defa konuşmuş oluyor ve Tommy'nin şükran duyduğunu fark ediyor Joyce. O da şükran duyuyor, büyükanneler sınıfına konmuş olsa bile.

Tommy, "Biz birkaç tane yedik, pek güzeldi," diyor. Tommy ve Jay, en azından yarım saat boyunca Joyce'a yardım ettiler; çimenlik alana, verandaya, evin her bir köşesine, hatta saksılar ya da kanepelerin altları gibi en olmadık yerlere dağılmış bardakları, tabakları, çatal bıçakları topladılar birlikte.

Çocuklar –onları çocuk olarak görüyordu Joyce– bulaşık makinesini, onun bu bitkin haliyle yapacağından çok daha becerikli bir şekilde doldurup, bardaklar için

evyede sabunlu sıcak suyu ve ılık durulama suyunu ayrı ayrı hazırladılar.

"Onları bulaşık makinesinde, bir sonraki partide yıkayabilirdik," dedi Joyce ama Tommy razı gelmedi.

"Bütün gün onca koşturduktan sonra hâlâ onları bulaşık makinesine yerleştirmeyi düşünüyorsan, aklın başında değil demektir."

Jay yıkıyor, Joyce duruluyor ve Tommy de yerleştiriyor. Ne nereye ait hiç unutmamış. Matt dışarıda, sundurmada, üniversiteden bir adamla hararetli bir şekilde konuşuyor. Biraz önce herkese sarılıp durmasının, uzayan vedalaşmalarının akla getirdiği kadar sarhoş değil anlaşılan.

"Aklı başında olmamam mümkündür," diyor Joyce. "Şu an içimden gelen şunların tümünü atıp yerine plastiklerinden almak."

"Parti-ertesi sendromu," diyor Tommy. "Bilmez miyiz?"

"Pekâlâ, kimmiş o siyah elbiseli kız?" diye soruyor Joyce. "Hani oyunu bırakıp giden?"

"Christie mi? Christie'yi kastediyor olmalısın. Christie O'Dell. Justin'in karısı, ama kendi soyadını kullanıyor. Justin'i tanırsın."

"Tanırım tabii. Evli olduğunu bilmiyordum ama."

"Ah, nasıl da büyüdüler hepsi," diyerek dalga geçiyor Tommy.

"Justin otuz yaşına bastı," diye ekliyor. "Christie büyük ihtimalle daha büyüktür."

"Kesin daha büyüktür," diyor Jay.

"Farklı bir tip," diyor Joyce. "Neler yapıyor?"

"Christie yazardır. İyidir."

Jay, evyeye doğru eğilip Joyce'un anlayamadığı bir şeyler söylüyor.

"Kafasına göre takılmaya meyillidir," diyor Tommy.

Jay'den tarafa dönüyor. "Değil mi? Sence de öyle değil mi?"

"Kendini bir bok sanıyor," diyor Jay, açık açık.

"Geçenlerde ilk kitabı çıktı," diyor Tommy. "İsmi neydi unuttum. O 'nasıl yapılır, edilir' kitaplarındandı galiba. İsmi iyi değil bence. İnsan ilk kitabını bastırınca, bir süre kendini bir bok sanıyor herhalde."

Birkaç gün sonra Lonsdale'deki kitapçının önünden geçerken, Joyce bir posterin üzerinde kızın yüzünü görüyor. İsmi de altında yazılı, Christie O'Dell. Siyah bir şapka, üstünde de partide giydiği o küçük siyah ceket. Terzinin elinden çıkmış, çok yalın, yakası çok açık. O bölgede gösteriş yapmasını gerektirecek pek bir şey olmadığı halde. O sıkıntılı, yaralı, alttan alta suçlayan bakışlarıyla, doğrudan kameraya bakıyor.

Joyce onu daha önce nerede görmüştü? Tabii ki partide. Ancak büyük bir ihtimalle herhangi bir dayanağı olmadan ondan hazzetmediği o gün bile, o yüzü daha önce gördüğünü hissetmişti.

Öğrencilerinden biri miydi? Bugüne kadar bir dolu öğrencisi olmuştu.

Kitapçıya girip Christie'nin kitabını alıyor. *Nasıl Yaşamalıyız.* Soru işareti yok. Kitabı ona satan kadın, "Cuma öğleden sonra saat iki ile dört arası yazarı burada olacak, kitapla gelirseniz sizin için imzalayacak," diyor. "Aman üstündeki altın yaldızlı minik etiketi çıkarmayın, buradan satın aldığınızı gösteriyor o."

Yazarla tanışmak için sıraya girme ve kitabının üstünde yabancı birinin ismiyle geri dönme işini hiçbir zaman anlamamıştı Joyce. Bu nedenle olumlu ya da olumsuz bir yanıt vermeden nazikçe mırıldanıyor.

Joyce kitabı okuyacağından bile emin değil. Elinde bir

iki tane iyi biyografi var zaten, büyük bir ihtimalle de, bu romana kıyasla onun zevkine daha çok hitap ediyorlar.

Nasıl Yaşamalıyız bir öykü kitabı, roman değil. Sadece bu bile bir hayal kırıklığı yaratıyor. Yazarı Edebiyat denilen sanatta yer edinmiş saygın biri olarak değil de, kapısı önünde bekleyen bir kişi olarak gösterdiğinden, kitabın ağırlığını azaltıyor sanki.

Yine de Joyce yatarken kitabı yanına alıyor ve görev gereği içindekiler kısmını okuyor. Listenin ortalarına doğru bir isim dikkatine takılıyor.

"*Kindertotenlieder.*"

Mahler. Joyce'un aşina olduğu topraklar. Kendinden emin bir şekilde, işaret edilen sayfayı açıyor. Biri, büyük bir ihtimalle de yazarın kendisi, çevirme gereği duymuş.

"Ölü çocuklar için şarkılar."

Yanında yatmakta olan Matt homurdanıyor.

Okumakta olduğu bir şeyden hoşlanmadığını ve kendisinden sormasını beklediğini biliyor Joyce. Öyle yapıyor.

"Tanrım, saçmalık bu."

Nasıl Yaşamalıyız'ı açık bir şekilde göğsüne koyup onu dinlemeye hazır olduğu işaretini veriyor Joyce.

Kitabın arka kapağında da yazarın aynı fotoğrafı var, ama bu sefer şapkasız. Yine gülümsememiş, yine asık suratlı, ama azıcık yapmacık bir hali var. Matt anlatırken Joyce dizlerini kaldırıyor, böylece kitabı dayayıp arka kapaktaki birkaç cümlelik biyografiyi okuyabilir.

Christie O'Dell British Columbia eyaletinin kıyı şeridinde küçük kasaba olan Rough River'da büyüdü. British Columbia Üniversitesi Yaratıcı Yazarlık Bölümü mezunu. Aynı eyaletin Vancouver şehrinde, kocası Justin ve kedisi Tiberius ile birlikte yaşıyor.

Ona kitaptaki saçmalığın ne olduğunu uzun uzadıya anlattıktan sonra, Matt gözlerini okuduğu kitaptan kaldırıp Joyce'a bakıyor ve "Partide yok muydu o kız?" diye soruyor.

"Evet. Adı Christie O'Dell. Justin'in karısı."

"Bir kitap yazmış ha? Neymiş?"

"Hikâye kitabı."

"Hım."

Okumasına geri dönüyor Matt, ama hemen sonra Joyce'a dönüp vicdan azabı çektiğini ima ederek soruyor: "İyi mi bari?"

"Henüz okumadım."

"Annesiyle birlikte," diye okuyor Joyce, dağlarla denizin arasında bir evde yaşadı..."

Bu cümleyi okur okumaz, Joyce kendini öyle huzursuz hissediyor ki devam edemiyor. Ya da kocası yanındayken okumaya devam edemiyor. Kitabı kapatıyor ve "Biraz aşağıda oturacağım," diyor.

"Işık seni rahatsız mı etti? Kapatmak üzereyim."

"Yo. Çay içmek istedim. Birazdan yanına gelirim."

"Herhalde uyumuş olurum."

"Öyleyse iyi geceler."

"Sana da."

Joyce onu öpüyor ve elinde kitapla aşağıya iniyor.

Annesiyle birlikte, dağlarla denizin arasında bir evde yaşıyordu. Ondan önce evini bakılmak üzere bırakılan çocuklara açan Mrs. Noland'la birlikte yaşıyordu. Mrs. Noland'ın evinde yaşayan çocukların sayısı sürekli değişirdi, ama her zaman epey fazlaydı. Küçükler odanın ortasındaki yatakta, büyüklerse, küçükler yuvarlanıp düşmesin diye onların yatağının iki yanına yerleştirilmiş karyolalarda uyurlardı. Sabahları bir çan sesiyle uyanırdın.

Mrs. Noland, elindeki çanla kapı eşiğinde belirirdi. İkinci çanda, çişini yapmış, elini yüzünü yıkamış, giyinmiş bir halde kahvaltı masasında olmalıydın. Yatakları yapmada büyükler küçüklere yardımcı olmalıydı. Bazen odanın ortasındaki yatakta yatan küçükler altlarına kaçırırlardı, çünkü gecenin bir vakti büyüklerin üzerinden dışarıya emeklemek zaman alır, çişlerini tutamazlardı. Büyüklerin bazıları onları ele verirdi, ama diğer büyükler daha sevecendi, bu nedenle ıslak yerin üstünü örter kurumaya bırakırlardı, ama bazı geceler yatağına döndüğünde hâlâ kurumamış olduğunu görürdün. Mrs. Noland'ın evindeki hayata dair en çok bunlar hatırında kalmıştı.

Sonra, birlikte yaşamak üzere annesinin yanına gitti ve her gece annesi onu AA toplantısına götürürdü. Onu da götürmek zorundaydı, çünkü onu bırakabileceği kimse yoktu. AA'da, çocukların oynaması için koca bir lego kutusu vardı, ama o legoyla oynamayı sevmiyordu. Keman çalmaya başladıktan sonra, annesi onu götürürken kemanını da yanına almaya başladı. Orada keman çalamazdı ama kemanını elinden bırakmaması gerekiyordu, çünkü keman okulun malıydı. Ama insanlar kendilerini kaptırıp yüksek sesle konuştuğunda, alçak sesle pratik yapabilirdi.

Keman dersleri okulda veriliyordu. Bir enstrüman çalmak istemediğin zaman üçgen zilleri çalarak idare ediyordun, ama öğretmen daha zor bir şeyler çalmanı tercih ediyordu. Öğretmen, sırtına inen uzun bir kurdele taktığı kahverengi saçlı, uzun boylu bir kadındı. Diğer öğretmenlerden farklı bir kokusu vardı. Bazıları parfüm sürünürdü, ama o asla. Ya ahşap, ya ocak ya da ağaç kokusu vardı üzerinde. Sonrasında bu kokunun sedir ağacı rendesinden geldiğine inandı çocuk. Zira annesi öğretmenin kocasının marangoz atölyesinde çalışmaya başladıktan sonra aynı şekilde kokmaya başlamıştı, ya da ne-

redeyse aynı şekilde. Farklılık annesinin ahşap kokarken, öğretmenin müzik eşliğinde ahşap kokmasında yatıyordu sanki.

Çocuk fazla yetenekli sayılmazdı ama çok çalışıyordu. Nedeni müzik sevgisi değildi. Sadece ve sadece öğretmene olan sevgisi içindi.

Joyce kitabı mutfak masasının üzerine bırakıp bir kez daha arka kapaktaki yazar fotoğrafına bakıyor. O yüzde Edie'den bir şeyler var mı acaba? Hiçbir şey. Ne hatlarda ne de ifadede, hiçbir şey.

Ayaklanıp brendi şişesini alıyor ve çayına birkaç damla damlatıyor. Edie'nin kızının ismini hatırlamaya çalışıyor. Kesinlikle Christie değildi. Edie'nin kızını eve getirdiğini hatırlamıyor. Okuldaysa, keman öğrencisi bir dolu çocuk vardı.

Çocuk büsbütün yetenekten yoksun olmamalıydı, aksi takdirde Joyce onu kemandan daha basit bir enstrümana yönlendirirdi. Ancak yetenekli de olmazdı, –yetenekli olmadığını da itiraf etmişti doğrusu– aksi takdirde ismi bir şeyler ifade ederdi Joyce'a.

Boş bir yüz. Kızlara has bir damla çocukluk. Kızın, kadının, yetişkin halinin yüzündeki bir şey Joyce'un dikkatini çekmiş olsa da.

Edie'nin Jon'a yardım ettiği cumartesi günleri eve gelmiş olamaz mıydı? Hatta bazı günler Edie bir nevi ziyaretçi kılığına bürünüp ya da çalışmak için değil de işler nasıl gidiyor diye bakmaya gelip gerektiğinde de el atardı. O çok değerli boş günlerinde bile gelir, Jon ne yapıyorsa seyretmek için çömelir ve onun Joyce'la arasında olabilecek bir sohbetin yolunu keserdi.

Christine. Tabii ya. Buydu işte. Kolayca Christie'ye çevrilmişti.

Aynı Edie'nin onların evinin kapısını çalması gibi Jon da bir gün onların evlerinde belirdiğinde, Christine onların flörtlerinin bazı açılardan gizli bir suç ortağı haline gelmişti herhalde. Edie de onun ağzını aramış olabilirdi.

Jon'u sevdin mi bakalım?

Peki, Jon'un evini sevdin mi?

Gidip birlikte Jon'un evinde yaşasak güzel olur mu sence?

Anne ve Jon birbirlerini çok seviyor ve birbirlerini çok seven insanlar aynı evde yaşarlar. Senin müzik öğretmenin ile Jon, senin Annenle Jon kadar birbirlerini sevmiyorlar, bu yüzden Annen ve Jon birlikte Jon'un evinde oturacak, müzik öğretmenin ise, gidip başka bir evde yaşayacak.

Gerçekle alakası yoktu bunların; hakkını vermek lazım, asla böyle saçmalamazdı Edie.

Joyce hikâyenin nasıl devam edeceğini bildiğini düşünüyor. Yetişkinlerin muamelelerinden ve hezeyanlarından iyice kafası karışan çocuk, bir o yana bir bu yana çekiştirilecektir. Ancak kitabı tekrar eline aldığında, evlerin değiştirilmesinden söz edilmediğini görüyor.

Her şey, çocuğun öğretmenine olan sevgisine dayanıyordu.

Müzik dersinin olduğu perşembe günlerinin mutlu ya da mutsuz geçmesi, çocuğun performansının başarılı olup olmamasına ve öğretmenin performansa ilgi göstermesine bağlıydı. İkisine de dayanmak güçtü. Öğretmenin kontrollü, sevecen, bıkkınlığını ve hayal kırıklığını gizlemek için şakacı bir sesi olabilirdi. Çocuk çaresiz. Ya da pat diye tasasız ve neşeli bir hal alırdı öğretmen.

"Aferin sana. Aferin. Bugün gerçekten bir aşama kaydettin." Ve çocuk şimdi o kadar mutlu ki, midesine kramplar giriyor.

Ardından, çocuğun parkta kayıp dizinin sıyrıldığı o

perşembe gününe geliyor sıra. Öğretmen ısıtılmış ıslak bezlerle yarayı silerken, bir anda yumuşayıveren sesi, kızın bir ödülü hak ettiğini söylüyor ve yaşı küçük öğrencileri motive etmek için kullandığı çikolata dolu kâseye uzanıyor.

"En çok hangisini seviyorsun?"

Dili çözülen çocuk, "Fark etmez," diyor.

Bir değişikliğin işareti olabilir mi bu? Yoksa ardında bahar, ya da resital hazırlıkları mı var?

Çocuk kendini seçilmiş gibi hissediyor. Solo sanatçısı olacak. Bu da egzersiz yapmak için perşembe öğleden sonraları okulda kalacağı anlamına geliyor, bu nedenle yaşadığı şehir dışındaki kasabaya, annesiyle birlikte yaşıyor oldukları eve giden otobüsü kaçırmış olacak. Onu evine öğretmen bırakacak. Yolda, çocuğa resital için heyecanlanıp heyecanlanmadığını soracak.

Öyle denebilir.

Pekâlâ, diyor öğretmen, o zaman gerçekten hoş bir şey düşünerek kendisini alıştırabilir. Mesela gökyüzünde uçan bir kuş. En sevdiği kuş ne?

Yine en çok neyi sevdiği sorusu. Çocuğun aklına bir kuş, tek bir kuş gelmiyor. Şey, "Karga?"

Öğretmen kahkahayı basıyor. "Peki. Tamam. Kargayı düşün. Çalmaya başlar başlamaz, aklına kargayı getir."

Ardından, belki de kahkaha atıp çocuğu aşağılamasını unutturmak için, öğretmen birlikte Willingdon Parkı'na gidip, henüz yaz gelmemiş olsa da dondurma dükkânı açılmış mı diye bakmalarını öneriyor.

"Biraz geç kalırsan evdekiler seni merak eder mi?"

"Sizinle olduğumu biliyorlar."

Seçenekler kısıtlı olsa da dondurmacı dükkânı açılmış. O en cazip çeşitlerden henüz yok. Çocuk, içinde bulunduğu saadetin ve heyecanın ortasında bu sefer hazırlıklı davranarak çileği seçiyor. Öğretmen ise bir top va-

nilya alıyor, birçok yetişkinin yaptığı gibi. Buna rağmen dondurmacıyla şakalaşıyor ve çabucak gidip rom üzümü bulmasını, aksi takdirde onu sevmeyeceğini söylüyor.

Belki de bir başka değişikliğin meydana geldiği zamandı bu. Öğretmenin o şekilde, genç kızlar gibi laubalice konuştuğunu duyunca, çocuk rahatlıyor. Tamamen mutlu olsa da, ıstıraplı bir tapınma içinde değil artık. Karaya yanaşmış teknelere bakmak için kıyıya indiklerinde, öğretmen hep bir teknede yaşamak istemiş olduğunu söylüyor. Ne güzel olurdu değil mi diyor ve çocuk da onu onaylıyor tabii ki. Bu amaç için teknelerden birini seçiyorlar. Bir sıra küçük kamara penceresinde vazo içersinde sardunyalar duran, açık mavi renginde ve el yapımı olanı.

Böylece kızın şimdi yaşamakta olduğu ev hakkında konuşmaya başlıyorlar; eskiden öğretmenin yaşadığı ev hakkında. Ve eve dönüş yolunda, her nasılsa o konuya dönüp duruyorlar. Çocuk kendisine ait bir yatak odası olduğu için mutlu olduğunu, ama dışarının karanlık havasından pek hoşlanmadığını anlatıyor. Bazen dışarıdan vahşi hayvanların sesini duyuyormuş gibi geldiğini söylüyor.

Hangi vahşi hayvanlar?

Ayılar, pumalar. Annesi onların ormanın derinliklerinde yaşadığını, asla oralara gelmediğini söylemiş.

"Onların sesini duyduğunda korkup annenin yatağına gider misin?"

"Gitmemem gerek."

"Tanrım, nedenmiş o?"

"Çünkü orada Jon var."

"Ayılara ve pumalara Jon ne diyor peki?"

"Onların geyiklerin sesi olduğunu söylüyor."

"Bu konuda annenin söylediklerine kızdı mı peki?"

"Hayır."

"O asla kendini kaybetmez zaten."

"Bir kere çok kızmıştı ama. Annemle ben, onun şarabını mutfak lavabosuna döktüğümüzde."

Öğretmen ormandan korkmanın çok yazık olduğunu söylüyor. Orada, hele bir de ses çıkardın mı vahşi hayvanların korkup seni rahatsız etmeyeceği çok güzel yürüyüş yollarının olduğunu söylüyor. En güvenli patikaları biliyor, şu sıralar hangi yabani çiçekler açacak, onu da biliyor. Alp laleleri. Trilyumlar. Danaayakları. Mor menekşeler ve hasekiküpeleri. Çikolata zambakları.

"Galiba daha uygun bir isimleri vardı, ama ben onlara çikolata zambakları derim hep. Kulağa lezzetli gelir. Adının çiçeğin tadıyla ilgisi yok tabii, tamamen görünüşüyle ilgili. Üstlerinde bir parça ezilmiş yabanmersini rengiyle, aynı çikolata gibi duruyorlar. Çok nadir bulunurlar ama ben nerede bulunacağını bilirim."

Joyce yeniden kitabı bırakıyor. Şimdi, şimdi akıntıya yakalandı işte, felaketin yaklaştığını hissediyor. Saf çocuk ve hastalıklı, sinsi yetişkin, o baştan çıkarma hikâyesi. Öngörmeliydi bunu. Bugünlerin modası, sanki zorunluymuş gibi. Orman, bahar çiçekleri... yeni bir şey yaratmaya gelince tembel ama iş kötülemeye geldi mi, hiç de öyle olmayan yazarın, çirkin yaratısını ve başına gelenleri insanlara nakledeceği yer burası işte.

Bir kısmı tabii ki doğru. Unutmuş olduğu bazı şeyleri hatırlıyor Joyce. Christine'i evine götürürken onu asla Christine olarak değil, Edie'nin kızı olarak görüyor. Hiçbir zaman arabayla sapıp evin bahçesine kadar gidemediğini, ama çocuğu yol üzerinde bıraktığını ve ancak yarım mil ilerideki sapaktan geri dönebildiğini hatırlıyor. Dondurma hikâyesini hatırlamıyor. Ancak eskiden aynı kitaptaki gibi bir mavna vardı orada. O çiçekler ve yavru-

cağı sinsi sinsi soruşturmalara gelince – doğru olabilirler.

Okumaya devam etmesi gerek. Biraz daha brendi içmek istiyor, ne var ki, ertesi sabah saat dokuzda provası var.

Hiç de öyle değilmiş. Bir başka hata yapmış kız. Orman ve çikolata zambakları hikâyeden çıkarılmış, resitalse neredeyse geride kalmış. Okullar yeni kapanmış. Ve son haftadan sonraki pazar günü çocuk erkenden uyanmış. Bahçeden öğretmenin sesinin geldiğini duyuyor ve pencereden bakıyor. Öğretmen, arabanın penceresini indirmiş, Jon'la konuşuyor. Arabanın arkasına küçük bir römork bağlı. Jon yalınayak, üstü de çıplak, sadece altında kotu var. Çocuğun annesini çağırıyor, o da mutfak kapısından çıkıp geliyor ve bahçede bir iki adım ilerliyor ama arabaya yaklaşmıyor. Üstünde gecelik olarak kullandığı Jon'un bir gömleği var. Dövmelerini saklamak için hep uzun kollu şeyler giyiyor.

Jon'un getirmeye söz verdiği apartmandaki bir şeyden bahsediyorlar. Öğretmen ona anahtarları fırlatıyor. Sonra o ve çocuğun annesi, birbirleriyle konuşarak, ondan başka bir şeyleri daha götürmesini istiyorlar. Ama öğretmen tatsız bir şekilde gülüp "Hepsi sizin," diyor. Az sonra, "Peki, o halde görüşürüz," diyor Jon, öğretmen de onu yankılıyor, "Görüşürüz," çocuğun annesiyse bir şey söylemiyor, ya da söylediği duyulmuyor. Öğretmen az önceki gibi gülüyor yeniden ve Jon ona arkasındaki römorkla bahçede dönebilmesi için yol gösteriyor. Bu sırada çocuk, öğretmenin onunla konuşacak bir halde olmadığını bildiği halde, pijamalarıyla aşağıya koşmakta.

"Ona yetişemedin," diyor çocuğun annesi. "Feribotu yakalamak için acele etmesi gerekiyordu."

Bir korna sesi duyuluyor; Jon tek elini kaldırıyor. Ardından bahçeyi kat edip çocuğun annesine, "İşte bu kadar," diyor.

Çocuğun öğretmen bir daha gelir mi diye sorusunu, "Sanmıyorum," diye yanıtlıyor.

Sonrasındaki yarım sayfa, çocuğun olan bitenleri gittikçe daha açık bir şekilde anlamasına ayrılmış. Büyüdükçe, görünüşte öğretmenin lafın gelişi ilgileniyormuş izlenimini veren bazı sorularını hatırlıyor. Jon (kızın Jon' dan başka bir isim verdiği kişi) ve annesi hakkında birtakım bilgiler – bir işe yaramaz bilgiler. Sabah saat kaçta kalktılar? Hangi yemekleri yiyorlar, ne pişiriyorlar? Radyoda ne dinliyorlar? (Hiçbir şey – televizyon aldılar da.)

Öğretmen neyin peşindeydi acaba? Kötü şeyler mi duymayı bekliyordu? Yoksa ne olursa olsun bir şeyler duymaya, onunla aynı çatı altında uyumuş, aynı masada yemek yemiş, günlük hayatında o ikisine yakın olmuş biriyle temas halinde olmaya mı muhtaçtı?

Çocuğun hiçbir zaman bilemeyeceği gerçek burada işte. Bilebildiği, onun bu konuda ne kadar güvenilmez olduğu, o saplantılı hayranlığından nasıl faydalanıldığı, zavallı saf bir ahmak olduğu. Ve bu yüzden, haklı olarak öfkeyle doluyor. Öfke ve gurur. Bir daha hiç kimsenin onu kullanıp aptal yerine koyamayacağını düşünüyor.

Ama bir şey oluyor. İşte şaşırtıcı son burada. Öğretmene ve çocukluğunun o dönemine yönelik hissettikleri bir gün değişiyor. Nasıl ve ne zaman bilemiyor, ama o günlerin aslında bir yalan olmadığının farkına varıyor. Bin bir çabayla öğrendiği müziği düşünüyor (tabii ki sonrasında, ergenliğinden önce bırakmış). Hayallerle avunmasını, o mutluluk patlamalarını, hiçbir zaman göremediği orman çiçeklerinin o garip ama hoş isimlerini.

Sevgi bu. Ona müteşekkir. Dünyadaki duygusal ev idaresinin rastgele ve bittabi haksız bir değişimi vardı

sanki, çünkü bir kişinin büyük mutluluğu –her ne kadar geçici, ne kadar dayanıksız olursa olsun– diğerinin büyük mutsuzluğundan kaynaklanabiliyordu.

Galiba öyle, diye düşünüyor Joyce, gerçekten öyle.

Cuma akşamı kitapçıya gidiyor Joyce. İmzalatmak üzere getirdiği kitabın yanı sıra, bir de elinde Le Bon Chocolatier'den alınmış bir paket çikolata var. İmza sırasında yerini alıyor. Beklemediği kadar çok kişinin geldiğini görünce hafiften şaşırıyor. Onun yaşlarında kadınlar, ondan yaşlılar ve gençler... Hepsi genç yaşlarda bir iki erkek de var, kimi kız arkadaşına eşlik ediyor.

Joyce'a kitabı satan kadın onu tanıyor.

"Geldiğinizi görmek ne güzel," diyor. "Hakkında *Globe*'da çıkan yazıyı okudunuz mu? Harikulade!"

Joyce şaşırmış, hatta hafiften titriyor. Adeta dili tutulmuş.

Kadın sıra boyunca yürüyüp sadece bu kitapçıdan alınan kitapların burada imzalanabileceğini ve Christie O'Dell'in hikâyelerinin de yer aldığı antolojinin maalesef geçerli olmadığını söylüyor.

Joyce, önündeki kadın uzun boylu ve yapılı olduğundan, o imza atılan masaya eğilene kadar Christie O'Dell'i göremedi. Gördüğünde de, karşısındaki kadın posterde ve partide gördüğünden baştan aşağı farklı biriydi. Siyah giyim kuşamı gitmişti, aynı şekilde siyah şapka da tabii. Yakalarına altından minik boncuklar dikilmiş, ipek sırmalı gül kırmızısı bir ceket giymişti. Altında da pembe renkte ince bir bluz vardı. Saçında altın sarısı canlı bir boya, altın yüzükleri, kulaklarında altın küpeleri ve saçları gibi güzel, altından bir kolyesi vardı. Dudakları taç yaprakları gibi ışıldıyor, gözkapaklarıysa, ombra rengiyle gölgelenmişti.

Tabii ya – bir mızmızın ya da kaybedenin yazdığı kitabı kim okusun?

Ne söyleyeceğini önceden düşünmemiş Joyce. O esnada kendiliğinden bir şeylerin geleceğini düşünüyor.

Yeniden satıcı kadın konuşuyor:

"Kitabınızı açıp imzalanmasını istediğiniz yeri hazırladınız mı?"

Bunu yapmak için çikolata kutusunu elinden bırakmak zorunda kalıyor Joyce. Telaştan nutku tutuluyor.

Christie O'Dell başını ona kaldırıyor, ona gülümsüyor – gösterişli bir samimiyeti, profesyonel bir mesafeyi ifade eden bir gülümseme bu.

"İsminiz?"

"Joyce yazmanız yeterli."

Zamanının çok kısıtlı olduğunu hissediyor Joyce.

"Rough River'da mı doğdunuz?"

"Hayır," diyor Christie O'Dell, hafif öfkelenmiş, ya da neşesi kaçmış gibi. "Sadece bir süre yaşadım orada. Tarihi de yazayım mı?"

Joyce çikolata kutusunu yeniden eline alıyor. Le Bon Chocolatier'de çikolatadan çiçekler yapıyorlar, ama zambak değil bu çiçekler. Sadece güller ve laleler. Bu nedenle lale şeklinde olanlardan aldı, zambaklara pek benzemedikleri halde. Ne de olsa ikisi de soğanlı çiçekler.

"*Kindertotenlieder* adlı hikâye konusunda size özellikle teşekkür etmek istedim," diyor alelacele, adeta kelimeleri yutarcasına. "Bana çok şey ifade ediyor. Size bir hediye getirdim."

"Ne olağanüstü bir hikâye değil mi." Satıcı kadın kutuyu elinden alıyor. "Önce şuna biz bakalım bir."

"Bomba değil merak etmeyin," diyor Joyce, gülerek. "Çikolatadan zambaklar. Doğrusu laleler. Zambak yoktu, bu yüzden lale şeklinde olanlardan aldım, bana kalırsa aralarında en güzeli bunlar çünkü."

Satıcı kadının gülmediğini, aksine ona ters bir ifadeyle baktığını fark ediyor. Christie O'Dell, "Teşekkürler," diyor.

Genç kadının yüzünde, onu tanıdığına dair en ufak bir kıpırtı yok. Yıllar öncesinde Rough River'dan da, iki hafta önceki partiden de tanımıyor Joyce'u. Kendi hikâyesinin isminin ona bir şeyler ifade ettiği bile şüpheli. Sanki onunla hiçbir bağı kalmamış gibi. Sanki en sonunda paçayı kurtarıp çimenlerde bıraktığı bir şey gibi.

Christie O'Dell, sanki yazmaktan sorumlu olduğu tek şey buymuş gibi orada oturup ismini yazıyor.

"Sizinle laflamak bir zevkti," diyor satıcı kadın, Le Bon Chocolatier'deki tezgâhtar kızın kondurduğu sarı kurdeleli kutuya gözlerini dikerek.

Christie O'Dell bir sonraki kişiyi karşılamak üzere gözlerini kaldırıyor, Joyce ise, herkesin merak konusu olmadan ve Tanrı bilir, çikolata kutusu da polislerde kuşku uyandırmadan kendine gelip, hareket edebiliyor en sonunda.

Lonsdale Caddesi boyunca, yokuş yukarı yürüyor Joyce, sanki yere serilmiş gibi hissederek, ancak zamanla kendine geliyor. Belki de bir gün, anlatacak komik bir hikâye haline gelecek az önce yaşadıkları. Ve hiç şaşırmayacak buna.

WENLOCK YAMACI

Annemin, yazları bizi çiftlikte ziyarete gelen bekâr bir kuzeni vardı. Annesini, Nell Botts Yenge'yi de yanında getirirdi. Kendisinin ismi Ernie Botts'tu. Babacan ifadesi, geniş yüzü ve hemen alnının tepesinde bitivermiş dalgalı gür saçlarıyla uzun boylu dinç bir adamdı. Elleri, tırnakları bir sabun kadar temiz, kalçalarıysa azıcık dolgundu. Benim ona verdiğim isim –ortalıkta olmadığı zamanlar tabii– Earnest Bottom'dı.[1] Eskiden ağzım bozuktu benim.

Ancak kötü niyetli olmadığıma inanıyordum. Hem de hiç. Nell Botts Yenge öldükten sonra oğlu bir daha ziyarete gelmedi, ama Noel'de kutlama kartı gönderirdi.

Ben Ernie'nin yaşadığı şehir olan Londra'da –yani Ontario'daki Londra'da– üniversiteye girince, pazar akşamları beni yemeğe çıkarmayı âdet haline getirdi. Bana öyle gelirdi ki, bir akrabası olduğum için yapıyordu bunu – birlikte vakit geçirecek kadar uyumlu olup olmadığımız onun için bir mesele değildi. Beni her seferinde aynı yere, Dundas Sokağı'na bakan, Old Chelsea adlı üst kattaki bir restorana götürürdü. Kadife perdeleri, beyaz sofra örtüleri ve masaların üzerinde renkli gölgeler veren küçük lam-

1. (İng.) *Earnest*, gayretli, azimli, ciddi anlamına geliyor. *Bottom* ise, kalça, kıç, gibi. (Ç.N.)

baları vardı restoranın. Bu yemekler büyük bir ihtimalle Ernie'nin bütçesini aşıyordu ya, her gün takım elbise giyen, tırnaklarını böylesi bakımlı tutan şehirli erkeklerin, bu tip lüksleri olağan sayacak bir refah seviyesine ulaşmış olması gerektiğini varsaydığımdan, üzerinde durmazdım.

Ben, tavuk *vol au vent* ya da ördek *a l'orange* gibi, mönüdeki en egzotik yemekleri ısmarlardım, o ise her zaman biftek alırdı. Tatlılar servis arabasıyla masalara getirilirdi. Hindistancevizli kekten ince uzun bir dilim, mevsimi olmadığı halde çileklerle bezenmiş kremalı pasta ve içine çırpılmış krema doldurulmuş çikolata kaplı külahlardan olurdu genelde. Dondurma düşkünü beş yaşında çocuklar gibi, karar vermem zaman alırdı ve sonrasında, pazartesileri böylesi bir tıkınmayı telafi etmek için bütün gün rejim yapmam gerekirdi.

Ernie babam olamayacak kadar gençti. Üniversiteden birileri bizi birlikte görecek ve sevgili sanacak diye kaygılanırdım.

Hangi dersleri aldığımı sorar, ona ileri seviyede İngilizce ve Felsefe dersleri aldığımı söylediğimde, bazen de hatırlattığımda, ciddi bir edayla başını sallardı. Bu bilgi karşısında, evde bizimkilerin yaptığı gibi gözlerini yuvarlamazdı. Eğitime, kültüre çok saygısı olduğunu, liseden sonra eğitimine devam etme imkânı bulamadığı için pişmanlık duyduğunu söyledi bana. Onun yerine, Kanada Devlet Demiryolları'nda biletçi olarak iş bulmuştu. Şimdiyse, aynı yerde amirdi.

Ciddi okumalardan hoşlanırdı, ancak üniversite eğitiminin yerine geçmezdi bu.

Ciddi okumayla kastettiğinin edebiyat dergilerindeki kısaltılmış romanlar olduğundan emin olduğum ve aldığım dersler konusundan çıkmak için, ona oda kiraladığım evden bahsettim. O günlerde üniversitelerde öğrenci yurtları yoktu – hepimiz evlerden oda, olmadı ucuz

daireler kiralar veya erkek ya da kız öğrenciler birliğinin evlerinde kalırdık. Çatı katında, metrekaresi büyük ama tavan yüksekliği düşük bir odada kalıyordum. Ancak evin eski hizmetçinin yeri olduğu için, kendine ait bir banyosu vardı. İkinci kattaki iki odayı, Modern Diller Bölümü'nün son sınıfında okuyan burslu diğer iki öğrenci tutmuştu. İsimleri Kay ve Beverly'ydi. Aşağı kattaki kesilip biçilip bölünerek o hale getirilmiş yüksek tavanlı odada, evde pek durmayan bir tıp öğrencisi ile iki çocuğuna baktığı için her zaman evde oturan Beth adındaki karısı yaşıyordu. Beth evin yöneticisi ve kira tahsildarıydı; ikinci katta kalan kızlarla arasında, banyoda çamaşır yıkayıp kurumaya asmaları hususunda sık sık tartışmalar çıkardı. Tıp öğrencisi evdeyken, alt kattaki banyo bebeğin şusu busuyla dolu olduğu bazı zamanlar, o banyoyu kullanmak durumunda kalırdı; o nedenle girdiği her seferinde yüzüne gözüne gelen külotlu çorap ya da bir demet kişisel genç kız zamazingosuyla uğraşmak zorunda olmadığını söylemişti Beth. Bunun üzerine, Kay ve Beverly, buraya taşındıkları sırada, banyonun onlara ait olduğu konusunda söz verildiğini hatırlatmışlardı.

Duydukları karşısında yüzü kızarıp kızların yazılı anlaşma yapmaları gerektiğini söyleyen Ernie'ye bu gibi şeyler anlatırdım işte.

Kay ve Beverly benim için hayal kırıklığıydı. Modern Diller'de okumak için çok çalışıyorlardı, ancak konuştukları, uğraştıkları meselelerin bankalarda ya da ofislerde çalışan kızlardan pek bir farkı yoktu. Cumartesi oldu mu, gecesinde erkek arkadaşlarıyla gezeceklerinden, saçlarını sarar, tırnaklarına oje sürerlerdi. Pazar günleri, erkek arkadaşlarının sakalları battığı için, yanan yüzlerini losyonlarla ovalamak zorundaydılar. Erkeklerin ikisini de çekici bulmazdım ve kızların onlarda ne bulduğunu merak ederdim doğrusu.

Bir zamanlar Birleşmiş Milletler'de çevirmen olmak gibi çılgın bir fikirleri olduğunu söylemişlerdi bana, ama lisede öğretmen olacaklarını anlamışlardı artık, bir de şansları yaver giderse evlenirlerdi.

Bana tatsız bir öneride bulundular.

Üniversitenin kafeteryasında iş bulmuştum. Etrafta el arabasıyla dolanıp kirli tabak bardakları topluyor, boşaldığında da masaları tertemiz siliyordum. Bir de raflardan alınmak üzere yemekleri yerleştiriyordum.

Bu işin akıl kârı olmadığını söylediler.

"Eğer öyle bir işte çalıştığını görürlerse, erkekler sana çıkma teklif etmez sonra."

Bunu Ernie'ye anlattığımda, "Ya sen ne dedin?" diye sormuştu.

Onlara böyle bir hükme varacak bir kimseyle çıkmaya niyetli olmadığımı söylediğimi aktardım Ernie'ye; o halde sorun neymiş?

Taşı gediğine oturtmuştum işte. Coşmuştu Ernie, elleriyle aşağı yukarı darbeler indirdi.

"Kesinlikle doğru," dedi. "Kesinlikle bu tutumu benimsemeli. Alın teri bu. Alın terinle kazanıyorsun diye seni küçümseyenlere asla kulak verme. Sen onlara bakma ve doğru bildiğini yapmaya devam et. Başını dik tut. Beğenmediler mi, ağızlarının payını verirsin."

Onun bu söylevi, o geniş yüzünün doğruculuk ve onaylamayla ışıldaması, o spastik hareketleri, belki de kızların uyarısında bir doğruluk payı olduğu yönünde içime kuşku düşürmüş, karanlık şüphelerin uyanmasına neden olmuştu.

Kapımın altında, Beth'in benimle konuşmak istediğini bildiren bir not vardı. Kuruması için tırabzana astığım montumdan, ya da kocası Blake'in (arada bir) ve bebeğin

(o ise hemen her zaman) gün içersinde uyumak zorunda oldukları zamanlarda, merdivenden çıkarken çok ses yapmamdan şikâyet edecek diye kaygılanmıştım.

Kapı öyle bir sefalet ve karmaşaya açıldı ki, gören Beth'in bu dünyadaki günlerinin sonuna geldiğini sanırdı. Islak çamaşırlar –alt bezleri ve kokulu bebek yünlüleri– tavana tutturulmuş askılardan sarkıyor, biberonlarsa sterilize edilmek üzere ocakta fokurdayıp tangırdıyordu. Pencereler buğu tutmuştu, etrafa, sandalyelerin üzerineyse, çamura bulanmış elbiseler ya da toprak doldurulmuş oyuncaklar saçılmıştı. Bebeklerin büyüğü parkının parmaklıklarına asılmış, hesap sorarcasına feryat ediyor –anlaşılan Beth onu az önce oraya koymuştu–, küçüğüyse, ağzının çevresine ve yanaklarına balkabağı lapası renginde mama bulaşmış bir halde, bebek sandalyesinde oturuyordu.

O küçük soluk yüzünde, sanki birçoğunun havlu atacağı böylesi bir kâbusun altından bir başına, üstelik kimselerden de takdir beklemeden kalkabildiğini, dahası tüm bunların üstünde olduğunu anlatan gergin bir ifadeyle, o keşmekeşin arasından bakıyordu Beth.

"Sen buraya taşındığında," dedi ve büyük bebeğin çığlığını bastırmak için sesini yükseltip devam etti, "sen buraya taşındığında yukarıda iki kişiye yetecek yer var dediğimi hatırlıyorsun değil mi?"

Tavan yüksekliği konusunda değil diyecektim ki, ben konuşamadan sözüne devam ederek, başka bir kızın taşınmak üzere olduğunu bildirdi bana. Salıdan cuma günlerine kalacaktı. Üniversitede bazı derslere katılacakmış.

"Blake çekyatı bu akşam getirir. Yeni oda arkadaşın fazla yer kaplamaz, merak etme. Öyle çok giysisi olacağını sanmıyorum – kasabalı kendisi. Altı haftadır tüm oda senindi, bundan sonra da hafta sonları bir tek sana kalacak."

Kiranın azaltılmasının lafı edilmedi tabii.

Gerçekten de fazla yer kaplamadı Nina. Minyon bir kızdı ve eline koluna hâkimdi – kafasını bir kere bile benim gibi vurmadı çatı kirişlerine. Vaktinin büyük bir kısmında, o beyaz, çocuksu iç çamaşırlarının üzerine giydiği Japon kimonosuyla, o koyu kahverengi uzun saçlarıyla yüzünü örter bir şekilde yatağın üzerinde bağdaş kurup oturuyordu. Çok güzel elbiseleri vardı – devetüyünden bir manto, kaşmir süveterler, gümüşten kocaman iğneleriyle pilili ekose etekler. Tam bir moda dergisi mizanpajında karşına çıkacak türden elbiselerdi bunlar, hem de şu başlık altında: "Küçük Kızınızı Kampüsteki Yeni Hayatı İçin Böyle Giydirin." Ancak üniversiteden geldiği anda üstündekileri çıkarır ve kimonosunu giyerdi. Hiçbirini asmaya kalkmazdı. Bense gelir gelmez okul kıyafetlerimi çıkarmayı rutin haline getirmiştim, ama benim durumum farklıydı, eteğimi ütülü tutar, bluzumu ya da süveterimiyse, eskimesinler diye tek tek özenle asardım. Akşamları yünlü bir sabahlık giyerdim. Akşam yemeğini, ücretimin bir parçasının karşılığı olarak üniversitede yerdim, Nina da yemiş gibi görünürdü, ama nerede yerdi, bilmezdim. Bütün akşam yediği atıştırdıklarıydı belki de – bademler, portakallar ve bol miktarda kırmızı, altın yaldızlı ya da pembe folyolara sarılmış çikolatalı minik bisküviler.

Ona üstündeki o ince kimonoyla üşüyüp üşümediğini sordum.

"Iıh," dedi. Elimi kavrayıp boynuna götürdü ve bastırdı. "Ben her zaman sıcağımdır." Öyleydi de hakikaten. Teni bile sıcak görünüyordu sanki, ama güneş yanığından olduğunu söyledi, zaten rengi açılmaya başlamıştı. Ve bu ten sıcaklığına, itici olmasa da sürekli yıkanıp duş alan bir bedenden gelmediği de ortada olan, fındık nevinden ya da baharatlı değişik bir koku eşlik ederdi. (Beth'in koyduğu haftada bir yıkanma kuralı yüzünden ben de

pirüpak sayılmazdım hani. O zamanlar birçoğu haftada birden fazla yıkanmazdı ve bu yüzden olacak, etrafta daha fazla insan kokusu vardı gibi gelir bana, talk pudrasına ve o dayanıklı parfümlü deodoranlara rağmen.)

Genellikle gece geç saatlere kadar okurdum. Odada başka biri varken okumanın zor olduğunu düşünürdüm, ama Nina hafif biriydi. Portakallarını ve çikolatalarını soyar, yatağının üstünde iskambil falları açardı. Bir kartı oynatmak için uzandığı bazı zamanlarda oflayıp ya da homurdanıp azıcık gürültü yaptığı olurdu, sanki bu küçük düzenleme işi başına açıldığı için şikâyetçi olsa da, her şeye rağmen yine de hoşnutmuş gibi. Onun dışında, halinden memnun görünüyordu; uykusu mu geldi, kıvrılır, ışıklar açıkken uyurdu. Konuşmak için herhangi bir baskı hissetmediğimiz ya da buna özel bir ihtiyaç duymadığımız için kısa zamanda konuşmaya başlayıp hayat hikâyelerimizi paylaştık.

Nina yirmi iki yaşındaydı ve on beş yaşından sonra başına gelenler şunlardı:

Önce, kendini hamile bıraktırmış (aynen bu sözleri kullanmıştı) ve kendisiyle aynı yaşlardaki babayla evlenmişti. Chicago'nun civarındaki kasabalardan birinde olmuştu bu. Kasabanın ismi Laneyville'di ve orada bulunabilecek tek iş, erkekler için tahıl ambarlarında ya da tamircilerde çalışmak, kızlar içinse tezgâhtarlık yapmaktı. Nina'nın gözü kuaför olmaktaydı, ama eğitimini almak için başka yerlere gitmek zorundaydın. Hayatı boyunca Laneyville'de yaşamamıştı, orası anneannesinin yaşadığı yerdi; anneannesiyle yaşıyordu çünkü babası ölmüş, annesi yeniden evlenmiş ve üvey babası da ona tekmeyi basmıştı.

İkinci bir bebeği, bir oğlu daha olmuştu ve kocası başka bir kasabadan iş teklifi almış, bu yüzden çekip gitmişti. Onu da oraya aldıracaktı, ama aldırmadı. Bunun

üzerine Nina, çocukları anneannesine bırakıp Chicago'ya gitti.

Yolda, kendisi gibi Chicago'ya giden Marcy adlı bir kızla tanıştı. Marcy orada lokanta işleten, onlara iş verebilecek bir adam tanıyordu. Ancak şehre varıp lokantanın yerini bulduklarında adamın işletmeci falan olmadığını, oranın bir çalışanı olduğunu ve yakın bir zamanda işi bıraktığını öğrendiler. Lokantanın sahibi olan adamın üst katta boş bir odası vardı, geceleri temizlik yapıp etrafı toplamaları karşılığında kızların orada kalmalarına izin verdi. Lokantanın bayanlar tuvaletini kullanmak zorundaydılar ama gündüz vakti asla uzatmamalıydılar, çünkü ne de olsa müşterilere aitti. Kirli çamaşırlarını geceleri, lokanta kapandıktan yıkamalıydılar.

Neredeyse hiç uyumuyorlardı. Caddenin karşısındaki yerin barmeniyle tanışmışlardı – tuhaf ama iyi huylu biriydi, onlara bedava zencefil gazozu ısmarlıyordu. Bir gün orada tanıştıkları bir adamın partisine davet edildiler, oradan diğer partilere davet aldılar ve işte o günlerde, Nina Mr. Purvis'le tanıştı. Aslında ona Nina ismini veren bu adamdı. Asıl ismi June'du. Mr. Purvis'le birlikte Chiacago'daki evinde yaşamaya başladı.

Oğulları konusunu açmak için uygun zamanı bekliyordu Nina. Mr. Purvis'in evinde bir dolu boş oda olduğundan, onları yanına almayı düşünüyordu. Ancak konuyu açtığında, Mr. Purvis çocuklara katlanamadığını söyledi. Zira Nina'nın hamile kalmasını asla istemiyordu. Ancak her nasılsa kalmıştı, böylece kürtaj olmak için Mr. Purvis'le birlikte Japonya'ya gittiler.

Son dakikaya kadar da olacağını sanıyordu Nina, ama bir anda fikrini değiştirmiş, vazgeçmişti. Bebeği aldırmayıp doğuracaktı.

Pekâlâ, dedi Mr. Purvis. Ona Chicago'ya dönüş biletini aldı, ama sonrasında kendi haline bıraktı.

Bu kez yolunu bulabilecek durumdaydı, o da bebeği doğuruncaya kadar anneye baktıkları, sonra da çocuğu evlatlık verebileceği bir yere gitti. Doğurdu, kızdı, Nina ona Gemma ismini verip evlatlık vermekten vazgeçti.

Kendisi gibi bu yerde doğum yapıp bebeğini vermeyen başka bir kız biliyordu ve Nina'yla ikisi, vardiyalı olarak çalışıp birlikte çocukları büyütmek üzere bir düzenleme yaptılar. Bütçelerine uygun bir daire bulup iş edindiler –Nina'nınki bir otel barındaydı– ve her şey yolunda gidiyordu. Sonra, Noel'in hemen öncesinde bir gün –o sırada Gemma sekiz aylıktı–, Nina işinden evine döndü ve diğer anneyi yarı sarhoş bir halde, bir erkekle oynaşırken, Gemma'yı ise, ateşler içinde, ağlayamayacak kadar hasta bir halde buldu.

Nina onu bir güzel sarıp sarmalayıp bir taksiye atladı ve hastaneye götürdü. Noel dolayısıyla trafik tam bir keşmekeşti ve en sonunda oraya vardıklarında, gelmiş olduğu hastanenin bir nedenle yanlış olduğunu söyleyip onu başka bir hastaneye yolladılar, oraya giderlerken de Gemma havale geçirdi ve öldü.

Gemma için gerçek bir cenaze töreni istedi Nina, ölmüş bir yoksul ihtiyarla birlikte gömülmesini değil (para olmadığında, bebek cesetlerini böyle gömdüklerini duymuştu), bu yüzden Mr. Purvis'e gitti. Beklediğinden daha nazik davrandı Mr. Purvis; tabuttu, üstünde Gemma'nın ismi olan mezar taşıydı, gereken her şeyin parasını ödedi ve her şey bittikten sonra Nina'yı yeniden yanına aldı. Nina'nın keyfi yerine gelsin diye birlikte uzun bir seyahate çıkıp Paris'e, Londra'ya ve başka yerlere gittiler. Geri döndükten sonra, Mr. Purvis Chicago'daki evini kapadı ve birlikte buraya taşındılar. Şehir dışında, yakınlarda bir yerde bir arazi edindi ve yarış atları satın aldı.

Nina'ya okula gitmek isteyip istemediğini sordu bir gün, Nina da istediğini söyledi. Buna karşılık, üniversite-

de birtakım derslere girerek, ne konuda eğitim görmek istediğini bulması gerektiğini söyledi Mr. Purvis. Nina'nın zamanının bir kısmını normal öğrenciler gibi geçirmek, onlar gibi giyinip onlar gibi ders çalışmak istediğini söylemesi üzerine, bunun mümkün olduğu yanıtını verdi.

Onun yaşadıkları yanında kendimi bir budala gibi hissettim.

Ona Mr. Purvis'in ilk isminin ne olduğunu sordum.

"Arthur."

"Onu neden bu isimle çağırmıyorsun?"

"Alışık değilim."

Piyes, konser ya da konferans gibi özel birtakım etkinlikler vesilesiyle üniversiteye gitmek dışında, geceleri dışarı çıkamıyordu Nina. Öğle ve akşam yemeklerini okulda yemesi gerekiyordu. Ancak daha önce söylediğim gibi, böyle yaptığını hiçbir zaman bilemedim. Bizim odada kahvaltı *Nescafé* demekti, bir de eve getirmek için kafeteryadan aldığım bir günlük *donut*'lar. Mr. Purvis başta bundan hoşlanmadı, ancak Nina'nın oynadığı üniversite öğrencisi rolünün bir parçası olarak kabul etti. Nina günün bir öğününde şöyle güzelce bir kap sıcak yemek yiyip öteki öğünde de bir sandviç ve çorbayla karnını doyurdu mu adam için bir sorun yoktu; Nina'nın da böyle yaptığını sanıyordu. Nina o gün kafeteryada çıkan yemeklere bir göz atar, böylece sosis veya Salisbury bifteği, ya da somon balığı veya yumurtalı sandviç yediğini söyleyebilirdi.

"Peki, gece çıksan nereden bilecek?"

Nina, şikâyet ve haz karışımı o kendine has sesiyle ayaklandı ve tavan arası penceresine tık tık vurdu.

"Gel buraya," dedi. "Gel ve perdenin arkasında dur. Görüyor musun?"

Siyah bir arabayı gösterdi, sokağın tam karşısına değil de, birkaç ev aşağıya park etmişti. Sokak lambasının ışığı, şoförün bir tutam beyaz saçını yakalayabilmişti.

"Mrs. Winner," dedi Nina. "Gece yarısına kadar bekleyecek. Hatta belki de daha geç saatlere kadar. Eğer dışarı çıkarsam beni takip edip nereye gidersem gideyim etrafımda dolanır ve ben dönene kadar da peşimi bırakmaz."

"Ya uyuyakalırsa?"

"O mu? Uyumaz ki. Uyuyakalsa bile, çıkmaya kalkıştığım anda silah patlamış gibi uyanıp dikilecektir."

Nina'nın dediği gibi, Mrs. Winner'a bir tatbikat yapma fırsatı vermek adına, bir akşam evi birlikte terk edip şehirdeki kütüphaneye gitmek üzere otobüse bindik. Otobüsün penceresinden, her durakta duraksayıp oyalanmak zorunda olan, sonrasında hızlanıp yanımızda seyreden o uzun siyah arabayı seyrettik. Kütüphaneye bir iki blok yürümemiz gerekiyordu ve Mrs. Winner önümüze geçip binanın girişinin az ilersinde durdu ve dikiz aynasından bizi seyretti – tahminimizce.

Derslerimden biri için okumam gereken *Kızıl Damga* adlı romanın bir kopyasını kütüphaneden almak niyetindeydim. Satın alacak param yoktu ve üniversitenin kütüphanesindeki tüm kopyalar alınmıştı. Ayrıca Nina için de bir kitap almayı düşünüyordum – tarihsel olayları basitleştirilmiş çizelgelerle anlatan kitaplardan.

Nina takip ettiği derslerin kitaplarını almıştı. Defterler ve renkleri uyumlu kalemler de almıştı – hem de o zamankilerin en iyilerinden. Orta Amerika, Kolomböncesi Uygarlığı için kırmızı, Romantik Şairler için mavi, Victorian ve Georgian Dönemi İngiliz Romanı için yeşil, Perrault'dan Andersen'e Masallar için de sarı. Her derse

katılıp, kendisi için en uygun yer olarak gördüğü arka sıralarda oturdu. Öğrenci kalabalığı arasında, Edebiyat Fakültesi'nin içinde boylu boyunca yürümekten, yerine oturup ders kitabının üzerinde çalıştıkları sayfasını açmaktan ve sonra da kalemini çıkarmaktan hoşlanır gibi bir hali vardı. Ama defterleri bomboş kaldı.

Sorun, benim gördüğüm kadarıyla, tutunacak herhangi bir referans noktası olmamasıydı. Victorian, Romantik, ya da Kolomböncesi ne demek bilmiyordu. Japonya'da, Barbados'ta ve Avrupa'nın birçok şehrinde bulunmuştu, ama o şehirleri asla bir haritada bulamazdı. Fransız Devrimi Birinci Dünya Savaşı'ndan önce mi, yoksa sonra mı olmuş, haberi yoktu.

Bu dersleri nasıl seçtiğini merak etmiştim. Kulağına hoş gelmişti belki, ya da Mr. Purvis, onun bu derslere vâkıf olabileceğini sanmış, hatta hatta, alay edercesine onları kendisi seçmişti, böylece öğrenci olmak ne demek, tam manasıyla görecekti Nina.

Kütüphaneden almak istediğim kitabı ararken, gözüm Ernie Botts'a takıldı birden. Kolunun altına, annesinin yaşlı bir dostu için aldığı dedektif romanlarını doldurmuştu. Aynı babasının kafadarlarıyla her cumartesi Gaziler Evi'nde dama oynaması gibi, bunu da nasıl yaptığını anlattı bana.

Onu Nina'yla tanıştırdım. Nina'nın yanıma taşındığından bahsetmiş, ama önceki, hatta bugünkü hayatı hakkında hiçbir şey söylememiştim tabii.

Nina'nın elini sıktı, onunla tanıştığına memnun olduğunu söyledi ve pat diye bizi eve bırakmayı teklif etti.

Ona teşekkür edip otobüse bineceğimizi söyleyecektim ki, Nina arabasını nereye park ettiğini sordu.

"Arka tarafa," dedi Ernie.

"Arkada kapı mı var?"

"Evet evet. Benimkisi beş kapılı."

"Onu demek istemedim," dedi Nina nazikçe, "Kütüphaneyi kastettim, binanın arka kapısını sordum."

"Evet evet, var," dedi Ernie heyecan içinde. "Özür dilerim, arabayı kastettiniz sanmıştım. Tabii ya, kütüphanenin arka kapısı. Şahsen ben o kapıyı kullandım zaten. Kusura bakmayın." Kızarıp bozarmaya başlamıştı ve Nina'nın iyi niyetli, hatta pohpohlayıcı kahkahası olmasaydı, özür dilemeye daha devam edecek gibiydi.

"İyi öyleyse," dedi Nina. "Anlaşıldı, arka kapıdan çıkabiliriz. Teşekkürler."

Ernie bizi eve götürüyordu. Biraz dolaşıp, kahve ya da sıcak çikolata içmek için onun evine gitmeye ne diyeceğimizi sordu.

"İyi olurdu, ama acelemiz var denebilir," dedi Nina. "Ama teklifiniz için teşekkürler."

"Galiba ödevleriniz var."

"Tabii ya, ödevler var," dedi Nina. "Hem de bir sürü."

Ernie'nin bugüne kadar beni hiç evine çağırmamış olduğunu düşünüyordum. Ne de olsa belli kurallar vardı. Tek başına bir kız, yakışık almazdı. Ama iki kız oldu mu, sorun yoktu.

Biz teşekkür edip vedalaşırken, siyah araba caddenin karşısında değildi. Çatı katındaki pencereden baktığımızda da görmedik. Kısa süre sonra telefon çaldı ve Nina istendi, aşağıya indiğinde, "Yok canım sadece kütüphaneye gittik, sonra da otobüse atlayıp geri geldik," diye konuştuğunu duydum, "çıkar çıkmaz otobüs bulduk, evet. İyiyim. Kesinlikle. İyi geceler!"

Güle oynaya üst kata çıktı Nina.

"Bu gece Mrs. Winner'ın başı belada."

Ardından bir anda üstüme atladı ve beni gıdıklamaya başladı; benim gıdıklanmaya çok duyarlı olduğumu fark ettiğinden beri arada bir, beklenmedik bir anda yapıyordu bunu.

Bir sabah Nina yataktan çıkmadı. Boğazının yandığını, ateşi olduğunu söyledi.

"Dokunsana bir."

"Bana her zaman ateşin varmış gibi geliyor."

"Bugün daha sıcak ama."

Cuma günüydü. Benden Mr. Purvis'i arayıp, kendisinin bu hafta sonu burada kalmak istediğini söylememi rica etti.

"İzin verecektir – çevresinde hasta birini görmeye katlanamaz o. Takıntılıdır bu konuda."

Mr. Purvis bir doktor göndermeyi teklif etti. Nina bunu tahmin etmişti, bu nedenle bana sadece dinlenmesi gerektiğini, onu arayacağını, kötülediği takdirde de benim kendisini arayıp haber vereceğimi söylememi istedi. İyi öyleyse, kendine dikkat etmesini söyleyin dedi Mr. Purvis, telefon açıp haber verdiğim ve Nina'ya iyi bir arkadaş olduğum için de teşekkür etti. Sonra bir anda, tam veda edecekken, cumartesi akşamı yemekte ona katılmaya ne derim, diye sordu. Tek başına yemek yemeyi çok sıkıcı bulduğunu ekledi.

Nina bunu da tahmin etmişti.

"Eğer sana yarın gece yemeğe çıkmayı teklif ederse, neden gitmeyeceksin bakalım? Her zaman cumartesileri yiyecek güzel bir şeyler vardır, ne de olsa haftanın özel bir günüdür."

Cumartesileri kafeterya kapalıydı. Mr. Purvis'le buluşma fikri beni hem rahatsız etmiş hem de kışkırtmıştı.

"Gitmeli miyim gerçekten? Yani teklif ederse?"

Böylece, Mr. Purvis'in akşam yemeği çağrısına –yemek vermekten bahsetmişti– olumlu bir yanıt vermiş olarak üst kata çıktım ve Nina'ya ne giymem gerektiğini sordum.

"Ne bu telaş? Yarın akşama daha çok var."

Ne bu telaşmış? Sadece tek bir iyi elbisem vardı, o da dönem başında, lisede yaptığım veda konuşması için

burs paramın bir kısmıyla satın aldığım, krep kumaştan turkuvaz rengi bir elbiseydi.

"Zaten ne önemi var ki," dedi. "Ne de olsa farkına varmayacak."

Mrs. Winner beni almaya geldi. Saçları beyaz değildi de, bana katı kalpliliği, ahlaksız muameleleri, ya da hayatın izbe ara sokaklarının inişli çıkışlı yollarını hatırlatan platin rengiydi. Her şeye rağmen onun yanında oturmak üzere ön kapının kolunu indirdim, zira doğru ve demokratik olan buydu bana göre. Önce yanımda durarak bunu yapmama izin verdi, ama sonra seri bir hareketle arka kapıyı açtı.

Mr. Purvis'in, şehrin kuzeyinde geniş çayırlar ve ekim yapılmamış tarlalar arasında köhne bir malikânede yaşadığını sanırdım. Büyük bir ihtimalle yarış atları düşündürmüştü bana bunları. Oysa doğuya, soylulara ait olmasa bile varlıklı insanların oturduğu kesimlere doğru yol alıyor, hava henüz kararmamış olduğu halde içerilerde ışıkların yandığı, karla kaplı çimenliklerinde Noel ışıklarının göz kırptığı Tudor dönemi taklidi tuğla binaların yanından geçiyorduk. Yüksek çitlerin arasında dar bir bahçe yoluna saptık ve düz çatısından, uzun pencere duvarlarından ve beton olduğunu tahmin ettiğim yapı malzemesinden dolayı *modern* diye nitelendirebileceğim bir evin önüne park ettik. Ne Noel ışıkları vardı burada, ne de başka türlü tek bir ışık.

Mr. Purvis'ten de iz yoktu. Araba, evin bahçe katındaki boşluklardan birine girdi, ardından birlikte asansörle birinci kata çıkıp belli belirsiz aydınlatılmış, döşemeli sandalyeleri, cilalı küçük sehpaları, aynaları ve halılarıyla bir salon gibi düşenmiş giriş holüne adımımız attık. Mrs. Winner eliyle işaret ederek bu hole açılan kapıların bi-

rinden içeriye, bir bankın ve duvarlarında askıların bulunduğu penceresiz bir odaya yönlendirdi beni. Ahşap mobilyaların cilası ve zemindeki halılar dışında, herhangi bir okul vestiyerine benziyordu burası.

"Elbiselerini bırakacağın yer burası," dedi Mrs. Winner.

Çizmelerimi çıkardım, eldivenlerimi mantomun ceplerine tıkıştırdım ve mantomu astım. Mrs. Winner beni bekledi. Beklemesi gerektiğini sanıyordum, sonrasında gideceğim yere beni götürmek için. Ben cebimdeki tarakla saçlarıma çekidüzen verirken bana baktığı yoktu. Etrafta bir ayna da göremedim.

"Şimdi de gerisini."

Doğru anladığımdan emin olmak için gözlerini yüzüme dikti ve ben anlamamış gibi bakınca da (aslında bir anlamda anlamıştım ya, yanlış anladığımı umut ediyordum), "Merak etme," dedi, "üşümezsin. Evin her tarafı son derece iyi ısıtılır."

Ben denileni yapmak üzere harekete geçmeyince, öfkelenmek zahmetine katlanamazmış gibi kayıtsız bir tavırla konuştu.

"Yoksa hâlâ bebek misin?"

O noktada elime mantomu alabilirdim. Kiralık odama geri götürülmemi talep edebilirdim. Talebim reddedilirse de, kendi kendime yürüyerek geri dönebilirdim. Geldiğimiz yolu hatırlıyordum, üstelik yürümek için hava fazlasıyla soğuktu, ama bir saatten uzun da sürmezdi.

Dış kapının kilitli olacağını sanmıyordum, ya da beni kararımdan vazgeçirmek için herhangi bir çaba harcanacağını.

"Of, inanmıyorum buna," dedi Mrs. Winner, hareket etmeden öylece durmam karşısında. "Hepimizden farklı bir maddeden mi yapıldığını düşünüyorsun yoksa? Şu ana kadar seni baştan aşağı görmediğimi mi düşünüyorsun?"

Biraz da onun bu küçümser haliydi kalmama neden olan. Ama biraz. Beni küçümsemesi ve gururum.

Oturdum. Ayakkabılarımı çıkardım. Çoraplarımı jartiyerden çözüp aşağıya sıyırdım. Ayağa kalktım, son sözlerini Latince söylediğim (*Ave atque vale*) mezuniyet konuşmasını yaparken giymiş olduğum elbisemi, fermuarını indirip çıkarıverdim.

Üstümdeki kombinezonla hâlâ makul bir şekildeki giyinik halimle, ellerimi arkama götürdüm ve sutyenimin kopçasını açıp bir şekilde o şeyi önümden çıkararak bir kenara attım. Sonra jartiyerime geldi sıra. Ardından da külotuma – onları çıkardıktan sonra top yapıp sutyenimin altına sakladım. Yeniden ayakkabılarımı giydim.

"Çıplak ayak," dedi Mrs. Winner, içini çekerek. Kombinezonunsa lafını etmedi bile, o kadar usanmış bir hali vardı, ama ayakkabılarımı bir kez daha çıkardıktan sonra, "Çıplak," dedi, "Ne anlama geldiğini biliyor musun bu kelimenin? Çıp-lak."

Kombinezonu başımın üzerinden çıkardıktan sonra bana bir şişe içinde bir losyon verdi ve "Bununla vücuduna ovuştur," dedi.

Nina gibi kokuyordu losyon. Kollarıma ve omuzlarıma, Mrs. Winner orada durmuş seyrederken dokunabileceğim bölgelere biraz sürdükten sonra, gözlerimi aynalardan kaçırarak birlikte giriş holüne çıktık ve onun açtığı bir kapıdan tek başıma içeri girdim.

Mr. Purvis'in de aynı benim gibi çırılçıplak bir halde beni bekliyor olacağını hiç sanmamıştım ya, zaten değildi. Koyu mavi bir spor ceket, beyaz bir gömlek, *ascot*[1] tarzı bir fular (böyle dendiğini bilmiyordum) ve gri bir pantolon vardı üzerinde. Benden uzun sayılmazdı, zayıf

1. İngiltere'de Ascot Heath denilen yerde yapılan at yarışlarında, erkeklerin özel olarak taktıkları fulara verilen isim. (Ç.N.)

ve yaşlıydı; kel sayılırdı, güldüğünde alnında kırışıklıklar meydana geliyordu.

Soyunmanın akşam yemeği için olduğunu anlamamış, bir tecavüz ya da herhangi bir tören başlangıcı olduğunu sanmıştım. (Oysa odaya yayılmış iştah açıcı kokular ve büfedeki gümüş kapaklı kâselerin içindeki yiyeceklerden öyle olduğu anlaşılıyordu.) Böyle bir şeyi önceden neden düşünememiştim? Neden daha öngörülü olamamıştım? Yaşlı erkeklere karşı önyargılarım yüzündendi. Sadece dirayetsiz olmakla kalmayıp aynı zamanda da yaşadıkları bir dolu sorunun, tecrübenin ve o tatsız fiziksel çöküşlerinin onlarda istek bırakmayacağını ve fazlasıyla takatsiz, fazlasıyla ağırbaşlı –ya da çökmüş– olacaklarını düşünürdüm. Soyunmuş olmamın cinsellikle herhangi bir ilgisi olmadığını düşünecek kadar aptal değildim, ancak daha zorlayıcı bir girişime bir başlangıç olarak değil de, bir meydan okuma olarak almıştım, zira buna ses çıkarmayışımın nedeni, söylediğim gibi, daha çok bir ahmaklık ve gurur meselesiydi, keyfi bir atılganlıkla ilgiliydi.

Buradayım işte, demek istemiş olabilirim, çıplaklığı, beni dişlerimin çıplaklığından daha fazla utandırmayan vücudumun derisi altında. Tabii ki doğru değildi bu, gerçek şu ki ter içinde kalmıştım, herhangi bir tacizden korkmadığım halde.

Mr. Purvis, çıplaklığımın farkında olduğunu hiç belli etmeden, benimle el sıkıştı. Nina'nın bir arkadaşıyla tanıştığına çok memnun olduğunu söyledi. Nina'nın okul dönüşü eve getirdiği biri gibiydim.

Bir bakıma doğruydu bu.

Nina'ya ilham kaynağı olduğumu söyledi.

"Sizi çok takdir ediyor. Şimdi, aç olmalısınız. Bizim için neler hazırlamışlar, bakalım mı?"

Gümüş kapakları kaldırıp bana servis yapmaya başladı. Cüce tavuklara benzettiğim İngiliz pilici, safranlı,

kuru üzümlü pilav, ince dilimlenip yelpaze biçiminde dizilmiş ve açıkta kalan kısımlarında, alışkın olduğum görüntülerinden farklı olarak renklerini korumuş çeşit çeşit sebzeler vardı. Bir de bataklık yeşili turşular ve koyu kırmızı salamuralı bir yemek.

"Şunlardan fazla almayın bana kalırsa," dedi Mr. Purvis, turşuları ve reçeli göstererek. "Başlangıç için fazla acı."

Beni yeniden masaya yönlendirdi ve büfeye dönüp tabağına az miktarda yemek alarak yerine oturdu.

Bir sürahide su ile bir şişe şarap vardı masada. Ben su aldım. Bana şarap ikram etmenin, idam suçu addedileceğini söyledi bana. Daha önce şarap içme fırsatım olmadığı için, bir parça hayal kırıklığına uğramıştım. Old Chelsea'ye gittiğimiz zamanlar, Ernie, pazar günleri şarap ya da başka bir alkollü içki servisi yapılmamasından duyduğu memnuniyeti ifade ederdi her zaman. Pazarları ya da diğer günler, sadece içmemekle kalmaz, başkalarının içtiğini görmekten de hoşlanmazdı o.

"Nina bana," diye başladı Mr. Purvis, "bana İngiliz Felsefesi okuduğunuzu söyledi, ama bence İngilizce *ve* Felsefe olması gerek, doğru mu? Çünkü hiç şüphesiz İngiliz Filozoflardan bol miktarda bulunmadığı ortada."

Uyarıya rağmen, dilimin ucuna bir parçacık yeşil turşu dokundurduğumdan öyle afallamış bir haldeydim ki, cevap veremedim. Nazikçe bir bardak suyu yudumlamamı bekledi Mr. Purvis.

"Eski Yunan'la başlıyoruz. Tabii ki genel giriş dersi olarak," dedim, en sonunda konuşabildiğimde.

"Tabii ya, Eski Yunan. Pekâlâ, madem Yunanlıları okudunuz, en sevdiğiniz – ah, hayır, bir dakika. Bu şekilde daha kolay kesersiniz."

Bunu Cornish piliçlerinin etlerini kemiklerinden ayırma tatbikatı takip etti – hoş bir biçimde, hor görmeden yapmıştı, sanki birlikte bir şakayı paylaşmışsız gibi.

"En sevdiğiniz Yunan Filozof?"

"Gerçi henüz ona gelmedik, şimdi Sokrates öncesi filozofları okuyoruz," dedim, "ama Platon'dur."

"Demek en sevdiğiniz Platon. Demek şimdiden okudunuz bile, olmanız gerektiği yerde beklemediniz, ha? Platon. Öyle ya, tahmin edebilirdim bunu. Mağara alegorisini beğenir misiniz?"

"Evet."

"Evet tabii. Mağara. Çok güzeldir, öyle değil mi?"

Orada otururken, en dikkat çekici tarafım görüş alanının dışında kalıyordu. Eğer göğüslerim, uçları büyük ve işe yarar bir görünümde değil de, Nina'nınkiler gibi minik ve dekoratif olsaydı, huzurlu olabilirdim sanki. Bir şeyler anlatırken ona bakmaya çalışıyordum, ama yüzümün dalga dalga kızarmasına engel olamadım. Bunu fark ettiğinde sesinin belli belirsiz değişerek, teskin edici, kibar bir hoşnutluk tonuna büründüğünü düşündüm. Sanki son hamleyi yapıp oyunu kazanmış gibi. Ancak zeki ve eğlenceli bir şekilde konuşmaya devam edip Yunanistan seyahatini anlattı. Delphoi Tapınağı'nı, Akropolis'i, gerçekliğine inanamasan da gerçek olan o ışığı ve Peloponnesos'u.

"Ve sonra da Girit'e geldi sıra – Minos medeniyetini bilir misiniz?"

"Evet."

"Bilirsiniz tabii. Bilirsiniz. Ya Minoslu kadınların nasıl giyindiklerini?"

"Evet."

Bu kez yüzüne bakabilmiştim, gözlerine. Gözlerimi kaçırmamaya kararlıydım, boğazım cayır cayır yansa bile.

"Çok hoş bir tarzı vardır," dedi, neredeyse hüzünlü bir şekilde. "Çok hoştur. Bazı çağlarda bazı şeylerin saklanması ne garip. Bazı şeylerinse açıkta bırakılması."

Tatlı, üzerinde çırpılmış krema ve içinde kek ve ahududu parçacıkları olan vanilyalı muhallebiden oluşuyordu. O sadece bir iki lokma aldı. Ancak kendime geldiğim ve ilk yemeğin tadını çıkaramadığım için, lezzetli, tatlı hiçbir şeyi kaçırmamaya kararlıydım, bu nedenle her bir kaşıkta dikkatimi ve iştahımı yoğunlaştırdım.

Küçük fincanlara kahve koyarak onları kütüphanede içmemizi önerdi.

Kalçalarım, yemek odası sandalyesinin yapışkan döşemesinden kurtulduğunda adeta şapladı. Ancak o titrek yaşlı elleriyle tuttuğu tepsideki narin kahve takımının takırdaması bu sesi bastırdı.

Bir evin kütüphanesini sadece kitaplarda görmüştüm bugüne kadar. Buna yemek odasındaki duvar panolarının birinden giriliyordu. Pano, kaldırdığı ayağının dokunmasıyla hiç ses çıkarmadan ardına kadar açıldı. Önden gittiği için benden özür diledi, ama kahveleri taşıdığı için böyle yapmak zorundaydı. Oysa rahatlıktı benim için. Arka tarafımızın –sadece benim değil, herkesin– en hayvani parçamız olduğunu düşünürdüm.

Bana işaret ettiği koltuğa oturduktan sonra, kahvemi verdi. Burada, açıkta oturmak, yemek odasındaki kadar kolay değildi. O sandalye yumuşak, çizgili bir ipek kumaşla kaplanmıştı ama bu koltuk tenime batan koyu renk bir pelüş kumaşla döşenmişti.

Bu odadaki ışık, yemek odasındakinden daha parlaktı, ama duvarlarda dizili olan kitaplar, loş ışıklı yemek odasındaki manzara resimlerine ve ışık emici panolara kıyasla insanın üzerinde rahatsız edici, tehditkâr bir etki bırakıyorlardı sanki.

Bir odadan diğerine geçerken, kütüphane olarak adı geçen odanın, yumuşak ışıkları, kabarık yastıkları ve yumuşacık nevresimleriyle aslında bir yatak odası çıktığı bir hikâyeden sahneler aklıma geldi bir an – kulağıma

gelmiş olan ama çok az insanın okuma şansı bulduğu türden bir hikâye. O durumda ne yapacağımı henüz bilemiyordum, çünkü içinde bulunduğumuz oda basbayağı kütüphaneydi. Okuma lambaları, raflardaki kitaplar, kahvenin insanı canlandıran kokusu... Mr. Purvis raflardan bir kitap seçip alıyor, sayfalarını karıştırıyor ve aradığı şeyi buluyor.

"Şunu bana okumayı lütfeder misiniz? Geceleri gözlerim yoruluyor. Bu kitabı bilir misiniz?"

Shropshire'lı Genç.[1]

Biliyordum. Aslında şiirlerin çoğunu ezbere biliyordum.

Okuyacağımı söyledim.

"Ve acaba rica etsem –rica etsem– bacak bacak üstüne atmasanız olur mu?"

Ondan kitabı aldığımda ellerim titriyordu.

"İyi," dedi. "Evet."

Kitaplığın önünde bir koltuk seçip bana dönük bir şekilde oturdu.

"Başlayabilirsiniz."

"Wenlock yamacında, ormanın başı dertte..."

Aşina olduğum sözler ve ritimler sakinleştirmişti beni. Beni ele geçirdiler. Zamanla daha huzurlu hissettim.

Fidanları eğip ikiye katlıyor bora,
Öyle bir üfürüyor ki, az sonra sonlanacak.
Bugün Romalı ve tüm dertleri
Uricon'un altında kül olacak.

Uricon neredeydi acaba? Kim bilir?

Nerede olduğumu, kim olduğumu, kiminle olduğu-

1. İngiliz düşünür ve şair A.E. Housman'ın (1859-1936) 63 şiiri içeren dizisi. "Wenlock Yamacı" da bu dizide yer alır. (Y.N.)

mu ya da ne durumda olduğumu unutmuş değildim. Ancak nedense sanki uzaktaydım ve felsefi düşüncelere dalmıştım. Dünyada herkesin bir şekilde çıplak olduğunu düşündüm. Mr. Purvis de, üstündeki giysilere rağmen çıplaktı aslında. Hepimiz hüzünlü, çıplak ve sahtekâr yaratıklardık. Utancımı hissetmez oldum. Sadece sayfaları çevirip duruyor, birbiri ardına şiirleri okuyordum. Kendi sesimden hoşlanıyordum. Mr. Purvis'in araya girmesiyle şaşırıp durana, hatta hayal kırıklığına uğrayana kadar –okunacak meşhur dizeler vardı hâlâ–, böyle devam ettim.

"Yeter, bu kadar yeter," dedi. "Çok güzeldi, teşekkür ederim. Köylü aksanınız çok yakıştı. Benim yatma saatim geldi."

Kitabı ellerimden bıraktım. Onu raflardaki yerine geri yerleştirdi ve camlı kapağı kapadı. Köylü aksanı... bu benim için yeni bir şeydi.

"Sanırım sizi evinize göndermenin vakti geldi."

Daha gecenin başlangıcında, çok uzun zaman önce görmüş olduğum giriş holüne başka bir kapı açtı, önünden ilerledim ve arkamdan bir kapı kapandı. Ona iyi geceler diyebilirdim. Hatta akşam yemeği daveti için benim ona teşekkür etmiş olmam ve karşılığında onun da, o yorgun, yaşlı, hırıltılı sesiyle resmî tonda çabucak bir iki kelime sıralayıp (ne demek, asıl teşrif ettiğiniz için teşekkürler, çok incesiniz, Housman okumanız için ayrıca teşekkür ederim) bana cevap vermiş olması mümkün. Ama bana elini uzatmadığını hatırlıyorum.

O aynı loş vestiyerdeydim. O bildik, aynı giysilerim. Turkuvaz rengi elbisem, çoraplarım ve kombinezonum. Çoraplarımı jartiyere tutturuken Mrs. Winner beliriverdi. Gitmek üzere hazır olduğumda, sadece bir şey söyledi bana.

"Kaşkolunu unuttun."

O Ev Ekonomisi dersinde ördüğüm kaşkoldu bu, hayatım boyunca ördüğüm tek şey. Neredeyse unutacaktım onu, hem de bu evde.

Arabadan indiğimde, Mrs. Winner, "Mr. Purvis yatmadan evvel Nina'yla konuşmak ister. Ona hatırlatır mısın?" diye sordu.

Ancak Nina yoktu ki bu mesajı ileteyim. Yatağı yapılıydı. Mantosu ve çizmeleri ortalarda yoktu. Elbiselerinin birkaçı dolapta duruyordu.

Beverly ve Kay hafta sonu için evlerine dönmüşlerdi, bu nedenle Beth'in bir bilgisi var mı diye öğrenmek için aşağıya indim.

"Üzgünüm," dedi, bugüne dek hiçbir şey için üzüldüğünü görmediğim Beth. "Hanginiz giriyor, hanginiz çıkıyor kaydını tutamıyorum bir türlü."

Tam gitmek üzere arkamı dönmüştüm ki, "Sana merdivenlerden gümbür gümbür inme diye daha önce bin kez söyledim," dedi Beth, "Sally-Lou'yu daha yeni uyutmuştum."

Eve döndüğümde Nina'ya ne söyleyeceğime karar vermemiştim henüz. O evde ondan da çıplak olması isteniyor muydu, diye mi soracaktım; beni nasıl bir gecenin beklediğini biliyor muydu? Ya da fazla bir şey söylemeyip onun sormasını mı bekleyecektim. Sorarsa da, saf saf İngiliz pilici, safranlı pilav yediğimi, yemeklerin lezzetini anlatabilirdim. *Shropshire'lı Genç*'i okuduğumu da.

Ya da onu merakta bırakırdım.

Şimdi gitmiş olduğuna göre, bunların hiçbir önemi yoktu. Odak noktası kaymıştı. Saat akşam ondan sonra Mrs. Winner aradı – bir diğer Beth kuralını çiğneyerek –

ve ona Nina'nın evde olmadığını söylediğimde, "Eminsin değil mi?" diye sordu.

Nina'nın nereye gittiğini bilmediğimi söylediğimde de aynı soruyu sordu, "Eminsin değil mi?"

Beth'in kuralları ve bebeklerin uykusu nedeniyle, ondan sabaha kadar aramamasını istediğimde, "Bilemem doğrusu," dedi, "durum ciddi."

Sabah kalktığımda araba hâlâ caddenin karşısında duruyordu. Bir süre sonra Mrs. Winner kapı zilini çaldı ve Beth'e Nina'nın odasını kontrol etmek amacıyla gönderildiğini söyledi. Beth bile, azarlanmadan, uyarılmadan merdivenlerden yukarı çıkan Mrs. Winner karşısında tırsmıştı. Odamıza şöyle bir bakındıktan sonra banyo ve gömme dolabı, hatta dolabın en alt rafındaki birkaç battaniyeyi silkelemeyi de ihmal etmeyerek kontrol etti.

Pijamalarım hâlâ üzerimde, "Sir Gawain ve Yeşil Şövalye"[1] üzerine bir deneme yazıp bir yandan neskafemi içiyordum.

Mrs. Winner telefon etmesi gerektiğini söyledi, Nina hastalandıysa diye hastaneleri aramak ve Mr. Purvis onu aramak üzere bir sürü yeri kontrol etmeye çıktı mı diye öğrenmek için.

"Eğer bildiğin bir şey varsa bize söylersen iyi edersin," dedi. "Ne olursa olsun."

Merdivenlerden inerken de bir an dönüp, daha az tehditkâr bir tonda, "Üniversitede yakınlık gösterdiği birileri var mıydı?" diye sordu, "Birileri aklına geliyor mu?"

Sanmadığımı söyledim.

Nina'yı üniversitede sadece birkaç kez görmüştüm. Bir kere, Edebiyat Fakültesi'nin binasında sınıflar arası

1. 14. yüzyılda yazılan ve Yuvarlak Masa Şövalyelerinden Sir Gawain'in öyküsünü anlatan şiir. (Y.N.)

kalabalıkların içinde görmüştüm onu. Bir keresinde de kafeteryadaydı. İkisinde de yalnızdı. Bir sınıftan diğerine koştururken tek başına olmakta özel bir gariplik yoktu da, o mekânın neredeyse bomboş olduğu öğle sonrası saat dörde çeyrek kala, önünde bir fincan kahveyle tek başına bir kafeteryada oturmak bir parça tuhaftı doğrusu. Yüzünde bir gülümsemeyle oturuyordu, sanki orada olmaktan ne kadar memnun, kendini ne kadar ayrıcalıklı hissettiğini söylemek ister gibi, ya da bu hayatın ondan beklediklerini vermeye son derece istekli ve hazırdı olmasına, ama ne olduğunu bir anlasaydı önce...

* * *

Öğleden sonra kar yağmaya başladı. Sokağın karşısındaki araba, kar temizleme aracına yol vermek için gitmek zorunda kaldı. Banyoya girip çengelde salınan kimonosunu gördüğümde, bastırdığım bir şeyler olduğunu hissettim – Nina için iyiden iyiye korkmaktaydım. Karın altında, saçı başı açık, nereye gideceğini bilmez bir halde hüngürdeyerek, çaresizce dolandığı canlanıyordu kafamda, üstelik istediğim kadar yanında götürdüğünü bileyim, hayalimdeki görüntüsünde üstünde o devetüyü mantosu yerine sadece beyaz iç çamaşırları vardı.

Ben tam pazartesi günkü ilk dersim için çıkarken telefon çaldı.

"Benim," dedi Nina pat diye, ama sanki sesinde bir zafer edası da vardı. "Dinle. Lütfen. Rica etsem bana bir iyilik yapar mısın?"

"Nerelerdesin. Seni arıyorlar."

"Kimmiş arayan?"

"Mr. Purvis. Mrs. Winner."

"Dinle, onlara bir şey söyleme. Hiçbir şey söyleme. Ben buradayım."

"Nerede?"

"Ernest'te."

"Ernest'te mi dedin? Yani Ernie'de mi demek istedin?"

"Şişt. Kimseler duymadı değil mi?"

"Hayır."

"Dinle beni, rica etsem, rica etsem bir otobüse atlayıp kalan eşyalarımı getirir misin? Şampuanıma ihtiyacım var. Kimonoma da. Ernest'in gardırobuyla idare ediyorum. Beni göreceksin, kahverengi bol tüylü yaşlı bir köpek gibiyim. Bu arada, araba hâlâ dışarıda mı?"

Gidip baktım.

"Evet."

"Pekâlâ, öyleyse otobüse atla ve normalde yaptığın gibi üniversiteye git. Oradan da şehir merkezine giden otobüse yetişmeye bak. Nerede ineceğini biliyorsun. Campbell ve Howe'un köşesindeki durakta. Sonra buraya yürürsün, Carlisle Sokağı'na. Üç yüz altmış üç. Biliyorsun zaten, değil mi?"

"Ernie orada mı?"

"Tabii ki değil, saftorik. Çalışıyor o. Bizi geçindirmesi lazım, değil mi ya?"

Biz? Ernie, Nina ve beni geçindirmek durumunda mıydı yani?

"Ah, hadi ama, lütfen. Güvenebileceğim tek insan sensin," diye ekledi Nina.

Söylediği gibi yaptım. Üniversiteye giden otobüse yetiştim, sonra da şehre inene. Campbell ve Howe'da inip batıya, Carlisle Sokağı'na yürüdüm. Tipi dinmişti; gökyüzünde bulut yoktu; berrak, rüzgârsız, buz gibiydi hava. Işık gözlerimi acıtıyor, ayaklarımın altındaki kar gıcırdıyordu.

Yarım blok aşağıda, Carlisle Sokağı'nda, Ernie'nin

önce annesi ve babasıyla, sonra annesiyle, sonra da tek başına oturduğu ev vardı. Ve şimdi de –nasıl olmuştu bu?– Nina'yla oturduğu.

Ev eskisi gibiydi, daha önce annemle bir ya da iki kez geldiğimde nasılsa öyle. Küçük bir ön avlusu olan tuğladan yapılmış minik bir bungalov, oturma odasının kemerli penceresinin üst dilimi renkli camlı. Sıkıcı ve sonradan görme.

Aynı tasvir ettiği gibi, üstüne Ernie'nin tıraş losyonuyla Lifebuoy marka sabunun o erkeksi ama saf kokusu sinmiş, yün püsküllü robdöşambra sarınıp sarmalanmış bir haldeydi Nina.

Eldivenimin içinde soğuktan donmuş ellerimi kavradı. Her birinde alışveriş torbası vardı.

"Buz!" dedi. "Hadi gel, ellerine sıcak su yapalım."

"*Buz* değil onlar," dedim, "sadece yeni dondular."

Ama işe koyulup üstümdekileri çıkarmama yardım etti, beni mutfağa götürdü ve bir leğene su doldurdu, parmak uçlarıma yavaş yavaş kan gelmeye başladığında, bana Ernest'ın (yani Ernie), cumartesi gecesi bizim pansiyona nasıl geldiğini anlatıyordu. İçinde eski harabe ve şato gibi şeylerin fotoğrafları olan, benim ilgimi çekebileceğini düşündüğü dergilerden getirmişti yanında. Nina yataktan kalkıp aşağı inmişti, tabii ki Ernie yukarı gelemediği için ve Nina'nın ne kadar hasta olduğunu görünce, ona kendisiyle birlikte gelmesini, böylece ona evde bakabileceğini söylemişti. Ve bunu o kadar iyi yapmıştı ki, Nina'nın boğaz ağrısı tamamen geçmiş, ateşi de düşmüştü. Sonrasında Nina'nın orada kalmasına karar vermişlerdi. Ernie'yle birlikte kalıp bir daha o eski kaldığı yere asla dönmeyecekti.

Mr. Purvis'in adını bile anmak istemiyordu.

"Ama bu koca bir sır olmalı," dedi. "Bir tek sen biliyorsun. Çünkü ikimizin de arkadaşısın, üstelik senin sayende tanıştık."

Kahve yapıyordu. "Baksana şuraya," dedi, kapağı açık mutfak dolabını göstererek. "Şu tertibe bak. Kupalar buraya, fincanlar ve tabakları oraya. Her bir kupanın kancası ayrı. Ne derli toplu değil mi? Evin her bir noktası böyle. Bayılıyorum."

"Senin sayende tanıştık," diye tekrar etti. "Eğer bir bebeğimiz olur da kız olursa, senin ismini verebiliriz."

Ellerimi kupanın çevresine sarılı tuttum, parmak uçlarım hâlâ sızlar bir halde. Mutfak evyesinin üstündeki pencerenin denizliğinde afrikamenekşeleri vardı. Annesinin mutfak düzeni, annesinin çiçekleri... O büyük eğreltiotu çiçeği hâlâ oturma odasındaki pencerenin denizliğindeydi herhalde, koltukların kolçaklarındaki dantelli örtüler gibi. Ernie ile kendisi hakkında söyledikleri hem yırtıklıktı, hem de –özellikle Ernie'yle ilgili kısmını düşündüğümde– fazlasıyla nahoştu sanki.

"Evlenecek misiniz yani?"

"Eh."

"Birlikte çocuk yapmaktan bahsediyordun da."

"Eh, bilemezsin, belki de o işe evlenmeden koyuluruz," dedi Nina, muzır bir şekilde başını yukarı aşağı sallayarak.

"Ernie'yle mi dedin? Doğru mu duydum, *Ernie*'yle?"

"Neden olmayacakmış bakalım? Ernie iyi biri," dedi. "Zaten ben ona Ernest diyorum." Üzerindeki robdöşambra iyice sarındı.

"Ya Mr. Purvis?"

"Nesi varmış?"

"Şey, eğer hamile filansan, ondan olamaz mı?"

İfadesi büsbütün değişiverdi Nina'nın. Yüzü fesatlaşıp ekşidi. "O *mu*," dedi küçümsemeyle. "Neden soruyorsun anlamadım? Yapamaz ki o."

"Ha?" dedim, Gemma'yı soracaktım ona, ama sözümü kesti.

"Neden geçmişten konuşmak istiyorsun ki? Hasta etme beni. Geçti gitti her şey. Ernest'le benim için bir önemi yok olanların. Şimdi birlikteyiz. Birbirimize âşığız."

Birbirlerine âşıklar. Ernie ile o. Ernest'le. Şu anda.

"İyi öyleyse," dedim.

"Sana bağırdığım için kusura bakma. Bağırdım değil mi? Kusura bakma. Bizim dostumuzsun, üstelik pılımı pırtımı da toplayıp getirdin, müteşekkirim. Ernest'in kuzenisin ve bizim ailemiz sayılırsın."

Arkama kayıverdi ve parmak uçlarını koltuk altlarıma dokundurup başta halsizce de olsa gittikçe arsızlaşarak, "Değil misin ha? Söylesene, değil misin bakalım?" diye gıdıklamaya başladı.

Ondan kurtulmaya çalıştım, ama yapamadım. Gülmekten katılıp iki büklüm bir halde, kessin şunu diye çığlığı bastım. Kesti de, beni yeterince çaresiz kıldıktan ve ikimizin de nefesi kesildikten sonra.

"Senin kadar gıdıklananını görmedim."

Uzun süre otobüs beklemek zorunda kaldım, ayaklarımı kaldırıma vura vura. En sonunda üniversiteye döndüğümde, ilk dersimle beraber ikincisini de kaçırmış, kafeteryadaki işime geç kalmıştım. Temizlik aletlerinin saklandığı dolaptan yeşil koton üniformamı giydim ve dağınık siyah saçımı arkamda toplayıp (müdürün deyişiyle, yemekte gözükmek için en berbat saçtı) yine kotondan saç filesinin içine topladım.

Öğlen yemeği için kapılar açılmadan sandviçleri ve salataları raflara dizmem gerekiyordu, ama bu kez, arkamda sıraya girmiş sabırsız güruh beni seyredip elimi ayağımı dolaştırırken yapmalıydım bu işi. Bulaşık arabasını dolaştırıp kirli tabakları toplarkenki halime kıyasla çok daha fazla dikkat çekiyordum şimdi. O zaman in-

sanlar, dikkatlerini yemeklerini yemeye ya da birbirleriyle konuşmaya vermiş oluyorlardı. Oysa şimdi herkesin gözü benim üzerimdeydi.

Beverly ve Kay'ın fırsatlarımı kaçırmamla, yanlış yolda olmamla ilgili söyledikleri aklıma geldi. Şimdi, söylediklerinin belki de doğru olduğunu düşünüyordum.

Kafeterya masalarını temizledikten sonra, günlük elbiselerimi giyip denemem üzerine çalışmak üzere üniversite kütüphanesine gittim. O gün serbest günümdü, öğleden sonra dersim yoktu.

Edebiyat Fakültesi ile kütüphane arasında bir yeraltı tüneli vardı ve bu tünelin giriş kapısının çevresine, film, restoran, ikinci el bisiklet ve daktilo, hatta tiyatro ve konser ilanları asılırdı. Müzik Bölümü, günü geçmiş bir tarihte, İngiliz Doğa Şairlerinin şiirleri için bestelenmiş müziklerden oluşan, halka açık bir resital verileceğini ilan etmişti. Bu ilanı daha önce fark etmiş, ama Herrick, Housman, Tennyson gibi isimler aklıma gelmesin diye bakmamıştım. Tünelde birkaç adım atmadım ki dizeler saldırıya başladılar.

Wenlock yamacında, ormanın başı dertte

O dizeler ne zaman aklıma gelse, koltuk döşemesinin çıplak popoma batışını hissedecektim artık. O yapışkan, iğne iğne batan utancı. O güne kıyasla şimdi çok daha büyük bir utanç duyuyordum sanki. Ne de olsa, bana bir şeyler yapmıştı Mr. Purvis.

Uzaktan, günbatımı ve sabahtan
Ve ötedeki on iki-rüzgârlı gökyüzünden
Beni ilmik ilmik örecek hayat özü
Üfürüyor – ve işte buradayım.

Hayır.

O hatırlarda mavi kalmış tepeler,
Ya o çan kulesi, o çiftlikler?

Hayır, asla.

Beni aşkımdan uzaklara süren,
O ay beyazı uzun yollar.

Hayır. Hayır. Hayır.

Her zaman, neye boyun eğdiğimi hatırlatacaktı bu dizeler bana. Hem de zorlamaya maruz kalmadan, emredilmeden, hatta kandırılmadan. Kendi rızamla.

Nina öğrenecekti. O sabah kafası Ernie'yle dolu olduğundan bir şey söylemedi, ancak olanlara güleceği zaman gelecekti. Acımasızca değil, genelde nasıl gülüyorsa öyle. Hatta bu konuda bana sataşacaktı. Sataşması da gıdıklaması gibi olacaktı, ısrarlı, müstehcen bir şekilde.

Nina ve Ernie. Bugünden itibaren hayatımın bir parçası olmuşlardı.

Üniversitenin kütüphanesinin içi yüksek tavanlı ve çok güzeldi; çalışmak üzere o boylu boyunca uzanan sıralara oturanların –hatta geceden kalmışların, uykululaın, kırgınların ve alıkların da–, henüz kitaplarının kapağını açmadan önce, onları, kafalarının üstünde, parlak cilalı koyu ahşap panellerin çevrelediği bir boşluğun karşılamasını, gökyüzünün, Latince nasihatlerin bordür halinde yazılı olduğu yüksek pencerelerden görünmesini amaç edinmiş insanlarca tasarlanmış, yaptırılmış ve finanse edilmişti. Okul öğretmeni olarak bir yerlere atanmadan, bir işe girmeden, çocuk yapmadan önce birkaç

sene, bu imkâna sahip olacaklardı. Şimdi benim sıram gelmişti işte, ben de faydalanmalıydım bu fırsattan.

"Sir Gawain ve Yeşil Şövalye."

İyi bir deneme yazıyordum. Herhalde bir A alacaktım. İyi denemeler yazıp A'lar almaya devam edecektim, bunu yapabiliyordum. Ve yapabilmem için burslar veren, üniversiteler ve kütüphaneler yaptıran insanlar para akıtmaya devam edecekti.

Ancak önemli olan bu değildi. Çünkü incinmeme engel olamayacaktı.

Nina, Ernie'nin yanında bir hafta bile kalamadı. O günlerden bir gün Ernie eve gelecek ve Nina gitmiş olacaktı. Mantosu, çizmeleri, o güzelim elbiseleri ve geçen gün yanımda getirdiğim kimonosu gitmiş olacaktı. O karamel rengi saçları, gıdıklama huyu, teninin sıra dışı sıcaklığı ve her hareketinde ıkınıp sıkınmaları da... Hiçbir açıklama vermeden, ardından bir kâğıt üzerinde tek kelime bırakmadan gitmiş olacaktı hepsi. Tek bir kelime bırakmadan.

Ne var ki kapanıp yas tutacak biri değildi Ernie. Beni, haberdar etmek ve pazar günü boş muyum diye sormak için aradığında, böyle söylemişti. Old Chelsea lokantasının merdivenlerini çıktığımızda, bunun Noel tatilinden önceki son yemeğimiz olacağını söyledi. O mantomu çıkarmama yardım ederken burnuma Nina'nın kokusu geldi. Hâlâ Ernie'nin teninde olabilir miydi o koku?

Olamazdı. Zira bana bir şey uzatırken kaynağı belli oldu. Büyücek bir mendil gibi bir şeydi bu.

"Mantonun cebine koysana şunu," dedi.

Mendil değildi. Daha sık dokuluydu sanki, üstünde ince çizgiler vardı. Bir fanilaydı.

Bende kalsın istemiyorum," dedi, Nina'nın olduğu,

ya da üstüne Nina'nın kokusu sindiği için değil de, sadece fanilanın kendisini istemiyormuş gibi bir edayla.

Bir biftek ısmarlayıp, o her zamanki kendinden emin tavrı ve kibar iştahıyla kesip kesip yedi. Yağan kar miktarı ve kapanan yollar gibi, ona yılın bu zamanlarına has, evimizin kış mevsimi kargaşasından ibaret haberler verdim.

Bir süre sonra, "Evinin çevresinde dolandım. Kimseler yoktu," dedi.

Kimin evinin?

Nina'nın amcasının, dedi. Hangi evde oturduğunu biliyordu, çünkü Nina'yla birlikte bir gece arabayla önünden geçmişlerdi. Şimdi kimsecikler yoktu orada, toparlanıp gitmişlerdi. Nina böyle olsun istemişti.

"Kadınlara has bir ayrıcalık bu," dedi. "Hani, fikirlerini değiştirmek kadınlara has bir ayrıcalıktır derler ya."

Şimdi gözlerinde, açlıktan kurumuş gibi bir ifade görüyordum, çevresindeki teni ise kararmış ve kırışmıştı. Titremesine engel olmak için ağzını büzdü ve sanki her açıdan bakmaya, anlamaya çalışıyormuş gibi tavırla konuşmaya devam etti.

"Nina o yaşlı amcasını bırakamazdı ne de olsa," dedi. "Onu yüzüstü bırakmaya gönlü el vermezdi. Ona amcasını da yanımıza almayı teklif ettim, çünkü ne de olsa yaşlı insanlarla birlikte yaşamaya alışıktım, ama ilişkimize bir ara vermekte ısrar etti. Sonra düşününce anladım ki gönlü el vermedi."

"En iyisi fazla bir şey beklememek. Bazı şeyler başına geliyor işte, önüne geçemiyorsun."

Tuvalete gitmek üzere vestiyerin önünden geçerken, fanilayı mantomun cebinden çıkarıp aldım. Kirli havluların atıldığı sepete tıktım onu.

O gün, Sir Gawain denemesi üzerinde çalışamadım. Defterimden bir sayfa koparıp kalemimi aldım ve dışarı çıktım. Kütüphane kapılarının dışında, aşağıda, ödemeli bir telefon vardı, hemen yanında da telefon rehberi asılıydı. Telefon rehberine baktım ve numarayı yanımda getirdiğim kâğıda yazdım. Telefon değil, adres numarasıydı.

1648, Henfryn Sokağı.

Kontrol etmem gereken, hem yakın zamanlarda gözüme çarpmış hem de Noel kartı zarflarında görmüş olduğum diğer numaraysa, 363 Carlisle'dı.

Geri dönüp tünelden Edebiyat Fakültesi'ne gittim ve Öğrenci Oturma Salonu'nun karşısındaki dükkâna girdim. Cebimde zarf ve pul alacak kadar bozuk para vardı. Carlisle Sokağı'nın adresinin yazılı olduğu kâğıdı yırtıp küçük parçalara ayırdım ve o halde zarfın içine koydum. Zarfı kapatıp mühürledim ve ön yüzüne Mr. Purvis'in adıyla beraber Henfryn Sokağı'ndaki diğer uzun adresi yazdım. Hem de büyük harflerle. Sonra da pulun arkasını yalayıp zarfa yapıştırdım. Sanırım o günlerde dört kuruşluk pul koyman gerekiyordu.

Dükkânın hemen dışında bir posta kutusu vardı. Mektubu posta kutusuna attım, Edebiyat Fakültesi'nin o alçak tavanlı geniş koridorunda, yanımdan sınıflarına girmek, sigara içmek, ya da Öğrenci Oturma Salonu'nda kâğıt oynamaya gitmek üzere insanlar geçip dururken. Ne yapacaklarını bilmez bir halde koştururlarken.

DERİN-ÇUKURLAR

Sally yumurta salatasını sardı – her yana bulaştığı için onları pikniğe götürmekten nefret ederdi. Salamlı sandviçler, yengeçli salatalar, limonlu tartlar – bunları da sarıp paketlemek gerekiyordu. İçecek olarak çocuklara Kool-Aid, kendisine ve Alex'e de Mumm's aldı. O sadece bir yudum alacaktı, çünkü emzirmekteydi. Bu kutlama için şampanya bardağının plastik taklitlerinden almıştı, ama Alex onları elinde görünce, vitrinli büfedeki gerçekleriyle –evlenme hediyesi olanlarıyla– değiştirdi. Sally buna itiraz etse de ısrarlıydı Alex, sorumluluğu kendi üzerine alıp teker teker sararak paketledi.

"Babam tam bir burjuva *gentilhomme*'u,[1]" diyecekti Kent Sally'ye, yıllar sonra ergenlik çağına gelip her sınıfın en başarılı öğrencisi olduğu dönemde. Bir tür bilim adamı olacağından öyle emindi ki, evde arada bir Fransızca patlatmasına izin vardı.

"Babanla alay etme," dedi Sally ruhsuz bir şekilde.

"Etmiyorum. Sadece şu jeologlar yok mu, çoğu çok rezil."

1. (Fr.) Beyefendi. (Y.N.)

Piknik, Alex'in tek başına yazıp *Zeitschrift für Geomorphology*'de yayımlattığı ilk makalesini kutlamak içindi. Birlikte Osler Kayalığı'na gideceklerdi, çünkü makalede çok adı geçiyordu bu yerin, üstelik Sally de çocuklar da daha önce buraya hiç gitmemişti.

Birkaç mil engebeli bir toprak yolda yokuş aşağı indiler –asfalt kaplanmamış ama stabilize bir yoldan saptıktan sonra– ve arabalar için, henüz boş bir park yeri çıktı karşılarına. Girişteki tabela, tahta üzerine gelişigüzel bir şekilde boyanmıştı ve elden geçmesi gerekiyordu.

DİKKAT. DERİN-ÇUKURLAR

Araya neden tire işareti koymuşlar? diye düşündü Sally. Aman neyse.

Ormanın girişinin hiç korkutmayan, oldukça sıradan bir görünümü vardı. Bu ormanların yüksek kayalıkların üstünde konumlandığını anlamıştı Sally, tabii ki, bu yüzden bir yerlerde ürkütücü bir manzara karşılarına çıkacaktı herhalde. Ancak sakınılarak kenarından geçip gidilmesi gereken noktanın bir anda karşılarına çıkmasını beklemiyordu.

Bazısı bir tabut büyüklüğünde, bazısı çok daha geniş, kayalıklara kazılmış odalar gibi derin boşluklar vardı gerçekten. Aralarında birbirlerini kesen koridorlar vardı, kenarlarınıysa eğrelti otları ve yosunlar kaplamıştı. Ancak nedense, yeşillik aşağılardaki taş yığınlarını kaplamaya yetmemiş gibiydi. Patika onların arasından dolambaçlı yollarla aşağılara, sert toprakla onunla bir seviyede olmayan kaya tabakalarına kadar iniyordu.

"Vay," diye haykırdı, önden koşturan dokuz ve altı yaşındaki oğlanlar, Kent ve Peter.

"Burada öyle deliler gibi koşturmak yok, tamam mı?" diye bağırdı Alex. "Kahramanlık gösterisi falan da

yok, duydunuz mu? Duydunuz mu beni? Cevap versenize?"

Tamam diye bağırınca, Alex bir başka baba uyarısına gerek olmadığına kanaat getirerek, elinde piknik sepetiyle yürümeye devam etti. Sally de bir elinde çocuk bezi çantası, kucağında bebek Savanna'yla, zorlanarak Alex'in hızına ayak uydurmaya çalışıyordu. Oğlanlar görüş alanına girene, onları o simsiyah boşlukların yanında yürüyüp hâlâ abartılı da olsa kontrollü sesler çıkararak yol alırken görene kadar da yavaşlayamadı. Yorgunluktan, panikten ve aşina olduğu bir çeşit öfkenin içine işlemesinden dolayı ağlayacak gibiydi.

Bu pislik ve kayalık patikalar boyunca, ona göre yarım mil, gerçekte aşağı yukarı çeyrek mil gidene kadar durum değişmedi. Sonra birdenbire bir parlama, gökyüzünün yere doğru kapaklanır gibi olması ve önden yürüyen kocasının durması birbirini izledi. Kocası seslenerek vardıklarını belirtti, oğlanlarsa şaşkınlıklarından ötürü şakımaya başladılar. Ağaçların arasından çıkan Sally, onların ağaç tepelerinin –birkaç kademe ağaç tepesi olduğu ortaya çıktı sonra– yukarısında toprağı yararak yeryüzüne çıkmış koca bir kaya kütlesinin üzerine sıralanıp durduklarını gördü; yaz mevsiminin yeşil ve sarı renklerine bürünmüş tarlalar çok aşağılarda yayılıyordu.

Savanna, yere serilen battaniyesinin üzerine yatırılır yatırılmaz ağlamaya başladı.

"Açlıktan," dedi Sally.

"Öğle yemeğini arabada yememiş miydi?" dedi Alex.

"Yedi yemesine. Ama yine acıktı işte."

Bir eliyle Savanna'yı sımsıkı kavrayıp diğer eliyle de piknik sepetinin kapağını açtı. Alex'in planladığı bu değildi tabii. Ama sevecen bir şekilde iç çekip cebindeki şampanya bardaklarını sarılı oldukları kâğıtlardan çıkardı ve onları çim kaplı bir düzlüğün üzerine yan yatırdı.

"Lıkır lıkır, ben de susadım, ben de," dedi Kent, Peter de hemen onu taklit etti.

"Lıkır lıkır, ben de, ben de, lıkır lıkır."

"Kesin sesinizi," dedi Alex.

"Kes sesini, Peter," dedi Kent.

Alex Sally'ye, "Onlara içecek ne getirdin?" diye sordu.

"Mavi termosta Kool-Aid var. Altında da peçeteye sarılı plastik bardaklar var."

Tüm bu şamatayı gerçekten susadığı için değil de, Sally'nin memelerini görüp utanmadan heyecanlandığı için Kent'in başlattığından emin gibiydi Alex. Ona göre Savanna'nın biberonla beslenmesinin zamanı çoktan gelmişti – zira neredeyse altı aylık olmuştu bebek. Üstelik Sally'nin bu işlem boyunca fazlasıyla rahat davrandığını düşünüyordu, öyle ki, kimi zaman bebek höpürdetirken bir eliyle mutfakta iş bile yapıyordu. Üstelik Kent sinsi sinsi gözetler ve Peter annesinin süt testilerinden dem vururken. Bu Kent'in başının altından çıktı, dedi Alex. Kent sinsiydi, baş belasıydı, kafası fesada çalışıyordu.

"İyi de, bu işleri yapmak zorundayım," dedi Sally.

"Emzirmek zorunda değilsin. Hemen yarın ona biberon verebilirsin."

"Çok yakında vereceğim zaten, hemen yarın değil ama çok yakında."

Ama buyurun işte, Savanna ve süt testileri yüzünden doya doya bir piknik keyfi yapamıyorlardı hâlâ.

Kool-Aid bardaklara dolduruldu, sonra da şampanya. Sally ve Alex, aralarında Savanna, kadeh tokuşturuyorlar. Sally bir yudum alıyor ve keşke daha fazla içebilseydi diye düşünüyor. Bu isteği paylaşmak için Alex'e gülümsüyor, hatta belki de birlikte bir güzel yalnız olmaları isteğini de. Alex de şampanyasını içiyor ve sanki Sally'nin bir yudum içmesi ve gülümsemesi onu teskin etmek için yeterliymiş gibi, piknik işlerine koyuluyor.

Sally direktifler verip onun sevdiği hardallı sandvici, kendisiyle Peter'in sevdiği hardallı sandvici ve hiç hardal sevmeyen Kent'in sandvicini tek tek gösteriyor.

Bu sırada Kent gizli gizli Sally'nin arkasına geçip bir güzel onun şampanyasını mideye indiriyor. Peter onu görmüş olmalı, ama özel bir nedenle şikâyet etmiyor. Sally neler olduğunu bir süre sonra keşfediyor, ama Alex hiçbir şey fark etmiyor, çünkü ne kadar dolu olduğunu unuttuğu Sally'nin bardağını, bir yandan oğlanlara dolomit hakkında bilgi verirken, kendisininkiyle beraber bir güzel sarıp kaldırıyor. Oğlanlarsa, yumurta ve yengeç salatasını görmezden gelip sandviçleri silip süpürür ve tartları kapışırken, sözüm ona babalarını dinliyorlar.

Dolomit, diyor Alex. Gördükleri kaya başlığına verilen isim bu işte. Altında da tortulu şist var, kayaçlaşmış çok çok ince taneli kil. Su, dolomitten sızıp tortulu şiste kadar ulaşır ve orada kalır, o çok minik taneli, ince tabakaları geçemez. Böylece erozyon –yani dolomitin yok olması– alttan alta, geriye doğru kendine kanal açana kadar çalışır da çalışır, kaya başlıklarıysa düşey boğumlar oluşturur; sahi, düşey ne demek bilen var mı?

"Yukarı ve aşağı," diyor Kent, bezgin bir şekilde.

"Bu düşey boğumlar kuvvetsiz, bunlar dışa doğru eğilip arkalarında büyük yarıklar bırakıyorlar, milyonlarca yıl sonra da tamamen düşüp, yuvarlanıp gidiyorlar.

"Gitmem gerek," diyor Kent.

"Nereye?"

"İşemem gerek."

"Hay Tanrım, peki, git."

"Ben de gidiyorum," diyor Peter.

Sally, otomatik bir atakla çocuklara dikkatli olun uyarısında bulunmamak için ağzını sımsıkı kapatıyor. Alex ona bakıp kendini tutmasını onaylıyor. Birbirlerine belli belirsiz gülümsüyorlar.

Savanna uykuya daldı, memenin ucundaki dudakları gevşemiş bir halde. Etrafta oğlanlar da yokken onu kucaktan indirmek daha kolay. Sally memesinin göründüğünü düşünmeden onun gazını çıkarıp battaniyenin üzerine yatırabilir. Eğer Alex bu manzaradan hoşlanmıyorsa –hoşlanmadığını biliyor, cinsellik ile beslenmenin tüm bileşimleri, yani karısının memelerinin ineğinkilere dönüşmesi hiç hoşuna gitmiyor zira– başını çevirebilir, keza öyle yapıyor.

O düğmelerini iliklerken bir çığlık duyuluyor, tiz perdeden değil de yiten, azalan bir çığlık, Alex ise ondan önce ayağa kalkmış, patika boyunca koşuyor. Sonra daha yüksek sesli bir çığlık yakına geliyor. Peter bu.

"Kent içeri düştü. Kent içeri düştü!"

Babası bağırıyor, "Geliyorum."

Sally anında, daha Peter'in sesini duymadan ne olduğunu bildiğine inanacaktı her zaman. Eğer bir kaza olacaksa, altı yaşındaki cesur ama yaratıcığı, gösterişçiliği olmayan oğlunun başına gelmeyecekti bu. Kent'in başına gelecekti. Nasıl olabildiğini kesin olarak görebiliyordu. Tam kenarında durup çukurun içine bakıyor, Peter'le, kendiyle dalga geçiyor olmalıydı.

Yaşıyordu. Yarıkların dibinde, taş yığının üstünde yatıyor, ama kollarını hareket ettirip kendini yukarı kaldırmaya çalışıyordu. Zorla mücadele ediyordu. Bir ayağı altında kalmıştı, diğeriyse tuhaf bir şekilde bükülmüştü.

"Bebeği taşıyabilir misin?" dedi Sally, Peter'e. "Piknik yaptığımız yere dön ve onu yatırıp gözlerini üzerinden ayırma. Hadi benim aslan oğlum, hadi benim güçlü oğlum."

Alex, Kent'e kıpırdamasını söyleyerek tutuna tutuna çukura iniyordu. Tek parça halinde aşağı inmek mümkündü. Zor olan Kent'le birlikte yukarı tırmanmaktı.

Acaba arabaya koşup bir ip bakınsa mıydı Sally? Sonra ipi ağaca bağlarlardı. Belki Kent'in vücuduna bağ-

larlar, böylece Alex onu kaldırır, Sally de yukarı çekerdi.

Ama arabada ip yoktu ki. Nereden çıkmıştı arabada ip olduğu?

Alex ona ulaşmıştı. Eğilip onu kaldırdı. Kent acısından yakarırcasına bağırdı. Alex, başı bir taraftan, işe yaramaz bacaklarsa, –bir tanesinde tuhaf bir çıkıntı vardı– diğer taraftan aşağı sarkacak şekilde onu omuzlarına aldı. Doğruldu, birkaç adım attı ve Kent'i hâlâ sıkı sıkı tutarak, dizüstü çöktü. Emeklemeye karar vermiş, yarığın bir kısmını dolduran taş yığınına doğru ilerlemekteydi – Sally şimdi görebiliyordu bunu. Alex kafasını kaldırmadan bağırarak ona bir emir verdi, ama Sally tek bir kelimesini dahi anlamadı. Dizleri üzerine kalkıp –neden dizleri üzerinde duruyordu ki Sally?– çukurun çeperindeki bazı fidanları, bir metre kadar aşağıdaki taş yığınına kadar sarkıttı. Alex, ölü bir geyik gibi kollarından sarkmakta olan Kent'le yukarı tırmanmaktaydı.

"Buradayım," diye bağırdı Sally, "buradayım."

Babası tarafından yukarı kaldırılıp, annesi tarafından sağlam kaya tabakasına çekilmeliydi Kent. Henüz boy atmamış zayıf bir çocuktu, ama bir çimento torbası kadar ağırdı sanki. Sally'nin kolları ilk denemede yeterli olamadı. Duruşunu değiştirip midesinin üzerine yatacağına çömeldi, böylece omuzlarıyla göğsünün tüm gücünden faydalanabiliyordu ve Alex'in arkadan Kent'e destek yapıp itmesiyle onu yukarı çekebildiler. Sally kollarında Kent'le arkaya yuvarlandı, çocuk tekrar bayılırken gözlerinin açıldığını ve kafasının içine, arkaya döndüğünü gördü.

Alex yukarı tırmanıp çıktığında, birlikte diğer çocuklarını toplayıp arabaya atladılar ve Collingwood Hastanesi'ne yola koyuldular. Bir iç kanama yok gibiydi. Bacakların ikisi de kırılmıştı. Kırıklardan biri temizdi, böyle söylemişti doktor; diğeriyse parçalanmıştı.

"Orada gözlerinizi bir an çocuklardan ayırmamanız

gerekir," dedi doktor, Kent'in yanında kalan Sally'ye; o sırada Alex diğer çocuklarla ilgilenmekteydi. "Uyarı levhaları yok mu orada?"

Doktorun karşısında Alex olsaydı, başka türlü konuşacağını düşündü Sally. Oğlanlar böyleydi neticede, arkanı dönersin, gitmemeleri gereken bir yer mi var, anında oraya koştururlar. "Oğlan çocuğu yerinde duramaz."

Sally'nin –inanmadığı Tanrı'ya ve inandığı Alex'e– duyduğu şükran öylesine engindi ki, hiçbir şeyi dert ettiği yoktu.

Kent'in, bir süresi ayağı asılı bir şekilde kiralık hastane yatağında olmak üzere, yarım dönem okuldan uzak kalması gerekti. Sally, Kent'in çabucak bitirdiği derslerini okula götürüp getiriyordu. Sonrasında, Fazladan Projeler yapması hususunda hocaları onu desteklemişti. Bu projelerden biri, "Geziler ve Keşifler-Ülkeni Seç" idi.

"Hiç kimsenin seçmeyeceği bir yeri seçeceğim," dedi Kent.

Bunun üzerine, daha önce kimseye söylemediği bir şeyi ona söyledi Sally. Issız adaların kendisini çektiğini söyledi. Hawaii, Kanarya ya da Hebrid Adaları, ya da herkesin gitmek istediği Yunan Adaları değil de, hiç kimsenin hakkında konuşmadığı, nadiren ziyaret ettiği o küçük ve kuytu adaları kastediyordu. Ascension, Tristan da Cunha, Chatham Adaları, sonra Noel Adası, Desolation Adası, ve Faroe Adaları. Kent'le birlikte bu yerler hakkında, asla kafalarından bir şey uydurmayıp, buldukları en küçük bilgi kırıntısını dahi toparladılar. Ve Alex'e bundan asla bahsetmediler.

"Aklımızı kaçırdığımızı sanır sonra," dedi Sally.

Desolation Adası'nın başlıca övünç kaynağı, çok eski çağlardan bugünlere kalmış, eşsiz bir tür lahanaydı.

Onun için tapınma törenleri, kostümler, şerefine lahana karnavalları yaratmışlardı.

Ve o doğmadan önce, bir gün televizyonda Tristan da Cunha Adası yerlilerinin, adada meydana gelen büyük bir depremin ardından tahliye edilerek, Heathrow Havaalanı'na indiklerini gördüğünü oğluna anlattı Sally. O ağır başlı ve haysiyetli halleriyle, sanki başka bir yüzyıldan gelmişler gibi, nasıl da garip bir görünüşleri vardı. Bir şekilde Londra'ya alışmış, ancak yanardağ durulunca, evlerine dönmek istemişlerdi.

Kent'in okula dönme zamanı geldiğinde, tabii ki işler değişti, ancak büyüdükçe gözüpek ve inatçı bir hal alan Savanna'ya karşı da, bir bardak suda fırtına koparan Peter'e karşı da sabırlı ve hâlâ yaşına göre olgun görünüyordu. Babasına karşıysa özellikle efendi davranıp bazen onun gazetesini Savanna'nın elinden kurtarıp yeniden katlıyor, ya da akşam yemeğinde oturması için sandalyesini tutuyordu.

"Hayatımı kurtaran adamın şerefine," diyebiliyordu ya da, "Kahraman eve döndü."

Bunu alaycılıkla değil de, daha ziyade ağdalı bir şekilde söylüyordu. Ancak yine de Alex'in sinirlerine dokunuyordu. Asıl Kent sinirlerine dokunuyordu, hatta derin-çukur faciasının öncesinden beri.

"Kessene sesini," dedi ona, yalnız kaldıklarında da Sally'ye şikâyet etti.

"Onu seviyor olman gerektiğini söylüyor, çünkü onu kurtardın."

"Tanrım, kim olsa kurtarırdım."

"Onun yanında böyle konuşma lütfen."

Kent liseye başladığında babasıyla ilişkisi düzelmeye başladı. Bilim okumaya karar verdi. Yumuşak bilimler

yerine sert bilimleri[1] seçti; Alex buna bile itiraz etmedi. Ne kadar zor, o kadar iyiydi.

Ancak altı ayın sonunda üniversiteden ortadan kayboldu. Onu birazcık tanıyanlar –arkadaşı olduğunu iddia eden pek kimse yoktu– Batı Kıyısı'na gitmekten bahsettiğini söylediler. Ve ebeveyni artık polise başvurma kararı aldığında, ellerine bir mektup geçti. Toronto'nun tam kuzeyindeki bir banliyöde, bir araba lastiği fabrikasında çalışıyordu. Alex eğitimine devam etmesini emretmek için, onu orada ziyaret etti. Ama Kent, şimdiki işiyle çok mutlu olduğunu, iyi para kazandığını ya da çok yakında yükseldiğinde iyi kazanacağını söyleyerek, reddetti. Ardından Sally, Alex'ten habersiz olarak onu görmeye gitti ve onu son derece keyifli ve beş kilo kadar da şişmanlamış bir halde buldu. Nedeninin bira olduğunu söyledi Kent. Arkadaşlar edinmişti.

"Bir dönem geçiriyor," dedi Sally, en sonunda gittiğini Alex'e itiraf ettikten sonra. "Bağımsızlık ne demek, tatmak istiyor."

"Gırtlağına kadar alsın ondan, umurumda değil."

Kent, Sally'ye nerede yaşadığını söylememişti, ama bunun bir önemi yoktu, çünkü onu bir kez daha ziyarete gittiğinde, işi bıraktığını söylemişlerdi kendisine. Utandığını hissetmişti Sally –bunu ona söyleyen işverenin belli belirsiz sırıttığı dikkatini çekmişti– ve Kent'in nereye gittiğini soramamıştı. Eninde sonunda, yerleşir yerleşmez Kent'in onları arayacağını düşünmüştü.

Aradı da, üç yıl sonra. Mektubu Needles, California'dan postalanmıştı, ama onlara izini bulma zahmetine

1. Sosyal bilimler "yumuşak", doğa, fizik, bilgisayar bilimleri "sert" olarak tanımlanır. (Y.N.)

katlanmamalarını yazıyordu – zira sadece geçiyordu oradan. Blanche[1] gibi demişti ve bunun üzerine Alex, "Kim bu kahrolası Blanche?" diye sordu.

"Sadece bir şaka," dedi Sally, "üzerinde durma."

Kent ne iş yaptığını, nerelerde olduğunu ya da bir bağı olup olmadığını anlatmamıştı. Onları böylesi uzun süre habersiz bıraktığı, ya da onları, kardeşlerini merak edip aramadığı için özür dilememişti. Onun yerine sayfalarca hayatını anlatmıştı. Ne işle ilgilendiği, nasıl yaşadığını değil de, yaşamıyla ne yapıyor olması gerektiği, ne yaptığı üzerine yazmıştı.

"İnsanların kendilerini birtakım kisvelerin içine hapsetmeleri," diyordu mektupta, "bence çok aptalca. Bir mühendis, ya da doktor veya jeoloğun giysilerinden bahsediyorum ve sonra da derinin bu elbiselere üzerine geçmesinden, yani elbiselerin deriye işlemesinden, ardından da kişinin bunları asla üzerinden çıkaramamasından. İçsel ve dışsal gerçeği inceleme şansı elimize geçtiğinde ve hem güzelliği hem de dehşeti, manevi ile dünyevi olan arasındaki yelpazenin her bir derecesini tecrübe edecek şekilde yaşadığımızda, bu acı ya da mutluluk verecek, bir karmaşa yaratacaktır. Kendimi bu şekilde ifade etmekle abarttığımı düşünebilirsiniz, ancak terk etmem gerektiğini öğrendiğim bir şey varsa, o da entelektüel kibirdir..."

"Uyuşturucu kullanıyor bu," dedi Alex. "Bir mil öteden fark edersin bunu. Beynini uyuşturucularla çürütmüş."

Gecenin bir yarısında da, "Seks," dedi.

Sally yanına uzanmış, uyanık yatıyordu.

1. Tennessee Williams'ın *Arzu Tramvayı* adlı oyunundaki kadın kahraman. (Y.N.)

"Seks nereden çıktı şimdi?"

"İnsan böyle konuşacak duruma ancak onun yüzünden gelir. O işten bu işe girer, yaşayacak kadar kazanırsın. Böylece düzenli seks hayatını finanse edip sonuçlarına katlanırsın. Sadece onun hakkında fikir yürütmüyorum."

"Tanrım, ne romantikmiş," dedi Sally.

"İşin özüne inmek asla romantik değildir. Kent normal değil, bunu söylemek istiyorum."

Mektubun –ya da Alex'in deyimiyle, saldırının– sonraki satırlarında ona sıra dışı bir farkındalık kazandıran ve bu nedenle, onu dünyaya geri taşıdığı için babasına, sevgi dolu kollarıyla kendisini karşıladığı için de annesine karşı sonsuza dek borçlu hissettiği, o ölüme-yakın deneyim olarak tanımladığı olayın başına gelmesi sayesinde, kendini insanların birçoğundan çok daha şanslı bulduğunu yazmıştı Kent.

"Belki de o sırada ben yeniden doğmaktaydım."

Alex inlemişti.

"Hayır. Söylemem."

"Söyleme," dedi Sally. "Öyle demek istemedin."

"İsteyip istemediğimi bilmiyorum."

Altına sevgiyle diye imza atılan o mektup, Kent'ten aldıkları son haberdi.

Peter tıp, Savanna ise hukuk okudu.

Sally, kendine şaşırarak jeolojiye ilgi duymaya başladı. Sevişmenin ardından kendilerini rahat hissettikleri bir sefer, Alex'e adalardan bahsetmişti – Kent'in onlardan birinde yaşadığına dair fantezilerinden değil ama. Eskiden bildiği birçok ayrıntıyı artık unutmuş olduğunu, tüm bu yerler hakkında ilk bilgilerini edindiği ansiklopedilere bakması gerektiğini söylemişti. Alex, bu konuda aradığı her tür bilgiyi muhtemelen internette bulabile-

ceğini söyledi. Sally'nin herhalde o denli ücra köşeleri değil, demesi üzerine, Alex onu yataktan çıkarıp aşağı götürdü ve kısa bir süre sonra karşılarındaki ekranda, çok kapsamlı bilginin eşliğinde Tristan da Cunha, Güney Atlantik Okyanusu'ndaki o yeşil tabak vardı. Sally çok şaşırıp başını çevirmişti, onu hayal kırıklığına uğratan Alex ise –doğal olarak– bunun nedenini sordu.

"Bilmiyorum, sanki böylece onu kaybetmiş gibi oldum."

Bunun iyi olmadığını söyledi Alex; Sally'nin gerçek bir şeylere ihtiyacı vardı. Bu sırada üniversitedeki işinden emekli olmuş, kitap yazmayı tasarlıyordu. Bir asistana ihtiyacı vardı ve fakültede olduğu zamanlardaki gibi bir master öğrencisinden yardım isteyemezdi artık. (Sally bunun doğru olup olmadığını bilmiyordu.) Sally ona kayalıklar hakkında hiçbir şey bilmediğini hatırlatınca, bunun üzerinde durmamasını, onu oranları örneklemek için fotoğraflarda kullanacağını söyledi.

Böylece, Silüriyen ve Devoniyen Dönem kayalık kuşaklarıyla kontrast oluşturan siyah ve parlak elbiseler içindeki minyon bir figür haline geldi Sally. Ya da yoğun basıncın altında şekillenip, Amerikan ve Pasifik tabakalarının kıtayı bugünkü haline getiren hareketleri sonucu yamulup katlanan gnaysla. Zamanla gözlerini kullanmayı ve bu yeni ilimi uygulamayı öyle bir öğrendi ki, banliyönün boş bir sokağında bir anda kalakalıp ayaklarının çok aşağısında, ne olduğunu, nasıl meydana geldiğini, ya da oluşumunu, doluşunu, görünmemesini ve bulunamamasını kapsayan o uzun tarihi boyunca hiçbir gözün görmediği ve görülmeyeceği taş yığınlarıyla dolu bir krater olduğunu fark ediyordu. Alex, bu tür şeylere onları bilmek gibi bir onur bahşediyor, Sally de onun bu bilgisine hayranlık duyuyor, ama bunu dile getirmemek akıllılığını gösteriyordu. Sally'nin farkında olmadığı, ama

belki Alex'in farkında olduğu bu son yıllarında, iyi arkadaş olmuşlardı. Alex bir ameliyat için, yanına birtakım çizelgeler ve fotoğraflar da alarak hastaneye yattı ve taburcu olacağı gün öldü.

Yazın oldu bu, o yılın sonbaharında da Toronto'da korkunç bir yangın çıktı. Sally televizyonun başına oturup bir süre yangını seyretti. Tarot kartlarıyla, boncuklarıyla, balkabağı büyüklüğündeki kâğıttan çiçekleriyle, hippilerin mesken tuttuğu günlerden bildiği, daha doğrusu bir zamanlar bildiği bir bölgedeydi. Bir süre sonra o vejetaryen restoranları pahalı bistrolara ve butiklere dönüşmüştü. On dokuzuncu yüzyıldan kalma bir blok yanıp kül olmuştu şimdi ve haber spikeri bunu feryat ederek, o eski tarz apartmanlardaki dükkânların üst katında yaşayanlarla evlerini kaybedenlerin, felaketin önünden kaçmak için nasıl sokaklara döküldüğünü anlatıyordu.

O tür binaların ürkek ve kolayca sindirilen yoksul kiracıları, hamamböcekleri ve tahtakurusu istilasından, hatta standartlara uymayan elektrik kablolarından şikâyet etmedikleri için yakayı sıyıran mal sahiplerinden bahsetmek yok tabii, diye düşündü Sally.

Bugünlerde kafasının içinde Alex'in konuştuğunu duyuyordu Sally ve hiç şüphesiz şu an olan da buydu. Yangın haberlerini kapadı.

On dakika geçmedi ki, telefon çaldı. Arayan Savanna'ydı.

"Anne, televizyonun açık mı? Gördün mü?"

"Yangını mı kastediyorsun? Seyrettim, ama şimdi kapadım."

"Hayır. Gördün mü –şu anda onu aramaktayım– bir iki dakika önce gördüm. Anne, Kent'ti gördüğüm. Şimdi onu bulamıyorum. Ama onu gördüm."

"Yaralanmış mı? Şimdi açıyorum televizyonu. Yaralı mıydı?"

"Hayır, insanlara yardım ediyordu. Sedyenin bir ucundan tutmuş birini taşıyordu, yaralı mıydı, ölü mü bilmiyorum. Ama Kent'ti. Oydu. Topallamasını bile görebiliyordun. Açtın mı televizyonu?"

"Evet."

"Tamam, sakin olacağım. Eminim yine binaya girmiştir."

"Ama herhalde izin vermezler..."

"Kim bilir, belki de doktor olmuştur. Lanet olsun, yüz yıllık aile işini sürdüren o yaşlı herifle konuşmaya başladılar bir kez daha – hadi şimdi telefonu kapatalım da ikimiz de gözlerimizi televizyondan ayırmayalım. Nasıl olsa yine görünecektir."

Görünmedi. Çekimler tekrar edilmeye başlanmıştı.

Savanna geri aradı.

"Bu işin peşini bırakmayacağım. Haber dairesinde çalışan birilerini tanıyorum. O çekimi yeniden seyredebilirim, bir şeyler yapmalıyız."

Savanna ağabeyini hiçbir zaman yakından tanıyamamıştı – bu telaşın anlamı neydi acaba? Babasının ölümüyle ailevi duyguları mı pekişmişti? Evlenecekti, yakında; çocukları olacaktı. Bir şeyi kafasına koyduğunda yapan tiplerdendi Savanna – Kent'i bulması mümkün müydü acaba? On yaşlarındayken babası ona avukat olması gerektiğini söylemişti, çünkü bir fikri iliğine kadar kemiriyordu. O günden sonra da avukat olmayı kafasına koymuştu.

Titremekten, özlemden ve çaresizlikten yorgun düştü Sally.

O kişi Kent'ti gerçekten ve bir hafta içinde Savanna onun hakkında her şeyi öğrenmişti. Yo, Kent'in ona

anlatmak istediği her şeyi demeli. Yıllardır Toronto'da yaşıyordu kendisi. Sık sık Savanna'nın işyeri olan binanın önünden geçiyordu, birkaç kez onu sokakta görmüştü. Hatta bir keresinde bir sokak ağzında neredeyse yüz yüze gelmişlerdi. Savanna'nın onu tanımasına imkân yoktu tabii, çünkü bir çeşit cüppe giyiyordu.

"Bir Hare Krişna mı?" diye sordu Sally.

"Of, anne, eğer bir rahipsen ille de Hare Krişna olman gerekmez. Her neyse, artık öyle değil."

"Ne peki?"

"Şu anın içinde yaşadığını söylüyor. Benim de ona, bugünlerde hepimiz öyle yapmıyor muyuz, diye sormam üzerine, hayır dedi ve gerçek şu anı kastettiğini ekledi."

Şu anda nerede oldukları sorusu üzerine Savanna, "Bu çöplüğü mü kastediyorsun?" diye sormuştu, çünkü Kent'in buluşmak istediği kafe resmen bir çöplüktü.

"Ben başka türlü bakıyorum," dedi Kent, ama sonra Savanna'nın ya da herhangi bir kimsenin bakış açısına bir itirazı olmadığını ekledi.

"Of be, amma da abarttın," dedi Savanna, ama şaka yollu, Kent de gülerek karşılık verdi.

Alex'in ölüm ilanını gazetelerden okuduğunu ve ona yakıştırdığını söyledi. Alex'in jeolojik göndermelerden hoşlanacağını düşünmüştü. Kendi isminin de ailesinin yanında yer alıp almayacağını merak etmiş, görünce de epey şaşırmıştı. Acaba listede hangi isimlerin yer alacağını babası mı belirledi diye merak etmişti.

Savanna hayır dedi, o kadar çabuk ölmeyi beklemiyordu. Bir araya gelip, Kent'in de isminin yer almasına karar veren ailenin diğer bireyleriydi.

"Babam değil yani," dedi Kent, "tabii ya."

Sonra Sally'yi sordu.

Sally'nin göğsünde sanki bir balon şişip kabardı.

"Ona ne anlattın?"

"Ona iyi olduğunu, belki kendini biraz boşlukta hissettiğini, babamla senin çok yakın olduğunuzu ve yalnızlığa alışman için yeterli zamanın henüz geçmediğini söyledim. Sonra bana dedi ki istediğin zaman gidip onu görebilirmişsin, ben de soracağımı söyledim."

Sally bir cevap vermedi.

"Anne, orada mısın?"

"Nerede, ne zaman, bir şey söyledi mi?"

"Hayır. Onunla bir hafta sonra aynı yerde buluşmam gerek, o zaman söylerim. Anladığım kadarıyla ipleri elinde tutmaktan hoşlanıyor. Yine de kabul edeceğini düşünmüştüm."

"Tabii ki ediyorum."

"Tek başına gelmekten panik olmaz mısın?"

"Saçmalama. Yangın esnasında gördüğün adam mıymış gerçekten?"

"Evet ya da hayır demedi. Ama edindiğim bilgilere göre o. Kentin belirli yerlerinde, belirli insanlar tarafından iyi tanındığı anlaşılıyor."

Sally yazılı bir haber alıyor. Bu son derece özel bir durum, çünkü tanıdığı insanların çoğu e-mail ya da telefon kullanıyor. Telefon yoluyla olmadığı için çok mutlu. Çünkü henüz Kent'in sesini duymaya hazır değil. Elindeki notta, arabasını metronun son durağındaki açık otoparka bırakıp trene binmesi ve adı belirtilen durakta inmesi, kendisinin onu orada bekleyeceği yazılı.

Onu turnikelerin öte yakasında görmeyi bekliyor Sally, ama orada değil. Büyük bir ihtimalle kastettiği yer dışarısıydı. Merdivenleri tırmanıp gün ışığına çıkıyor ve önünden, yanından geçen, ona çarpan insanlar yüzünden duraksıyor. Dehşet içinde, utanç içinde. Dehşet, çünkü Kent ortalarda yok, utanç çünkü kendisiyle aynı

semtte oturanların hissettiğini hissediyor, bunu asla dile getirmese de. Sanırsın ki Kongo'da, Vietnam'da ya da Hindistan'dasın, derlerdi. Ontario'yla alakası olmayan bir yerde. Türbanlar, sariler, o uzun Afrika gömlekleri bunu doğruluyordu ve bu gösterişli ve renkli görünümleri Sally'nin hoşuna gitmişti. Ancak yabancı kostümler olarak giyilmiyorlardı sanki. Onları üstlerinde taşıyanlar buraya yeni varmış gibi değillerdi; sanki uyum sağlama dönemi sona ermişti. Sally onların yoluna çıkmıştı.

Metro durağının hemen ötesindeki eski banka binasının merdivenlerinde, oturmuş, uzanmış ve uyumuş bir sürü adam vardı. İsmi taş üzerine kazınmış olduğu halde, artık bir banka binası değildi bu, tabii ki. Binanın eski işleviyle açık bir zıtlık içersinde, kamburunu çıkarmış ya da kendinden geçmiş bir halde öylesine uzanmakta olan bu adamlara veya metro durağında çıkıp bir yerlere koşturanlara değil de, binanın üzerine yazılı bu isme baktı Sally.

"Anne."

Merdivende oturan adamlardan biri ayaklanıp, bir ayağını sürüyerek, acele etmeden ona doğru yürümeye başlayınca, bunun onu beklemekte olan Kent olduğunu anladı Sally.

Neredeyse dönüp kaçmayı düşünüyordu. Ancak adamların hepsinin o denli pis ve ümitsiz bir halde olmadığını fark etti ve de kimilerinin onu tehdit etmeden ya da kınamadan, hatta hatta, şimdi Kent'in annesi olduğu ortaya çıkınca, samimi bir şekilde heyecanlanarak baktıklarını.

Cüppe giymemişti Kent. Ona çok büyük geldiği için kemerle tutturulmuş gri bir pantolon, üstünde herhangi bir mesaj olmayan bir tişört ve dökülen bir ceket. Saçları o kadar kısa kesilmişti ki, pek görünmüyordu. Kırış kırış yüzü, bazıları eksik dişleri, onu yaşından büyük gösteren incecik bedeniyle oldukça yaşlı bir hali vardı.

Ona sarılmadı Kent –Sally'nin beklediği de yoktu

zaten– ama elini hafifçe Sally'nin sırtına koyup onu gidecekleri yere yönlendirdi.

"Hâlâ pipo içiyor musun," diye sordu Sally, havayı koklamasıyla onun ortaokul sıralarında nasıl pipo içmeye başladığını hatırlayarak.

"Pipo mu? Ha, yok canım. Sen yangının kokusunu alıyorsun. Biz artık fark etmez olduk. Korkarım gideceğimiz yerler daha beter kokuyor olacak."

"Yangının olduğu yerden mi geçeceğiz?"

"Yo, yo, oradan istesek de geçemeyiz. Her tarafını kapadılar. Çok tehlikeli. Binaların bazılarının yıkılması gerek. Merak etme, bizim kaldığımız yerde bir sorun yok. Kalıntıların bir buçuk blok aşağısında kalıyor."

"Senin yaşadığın apartmandan mı bahsediyorsun?" diye sordu Sally, Kent'in kullandığı "biz" sözcüğüne dikkat kesilip.

"Bir çeşit, evet. Birazdan göreceksin zaten."

Tatlı tatlı, gönülden konuşuyordu, ama sanki nezaket gereği yabancı dilde konuşan biri gibi, çaba harcayarak. Sesini Sally'ye duyurduğundan emin olmak için bir parça eğilmişti. Bu özel çabayı, onunla konuşmanın gerektirdiği, özenli bir çeviriyi yapmaya benzeyen hafif emeği, Sally'nin fark etmesi isteniyordu sanki.

Hatta bedeli.

Bir kaldırımdan inerlerken Sally'nin koluna sürtününce –herhalde azıcık sendelemişti– "Kusura bakma," dedi. Sally hafiften titriyor gibi geldi.

AIDS. Bunu neden daha önce düşünmemişti Sally?

"Hayır," dedi Kent, Sally bu düşünceyi yüksek sesle dile getirmediği halde. "Şu anda gayet iyiyim. HIV virüsü ya da o tip bir şeyim yok. Yıllar önce sıtmaya tutulmuştum, ama şimdi her şey kontrol altında. Şu günler bir parça bitkin görünebilirim, ama kaygılanacak bir durum yok. Şuraya sapalım, işte tam şu ileride oturuyoruz."

Yine "biz".

"Bu arada medyum değilim ben," dedi. "Savanna'nın ima ettiği bir şeyler olduğunu fark ettim ve sanırım şimdi içini rahatlattım. İşte geldik."

Kaldırımın birkaç basamak yukarısında, o sokak kapısı açık duran evlerden biriydi.

"Bu arada, bekâr kaldım ben," dedi Sally'ye kapıyı tutarken.

Pencere camı olması gereken bir boşluk mukavvayla kapanmıştı.

Zemindeki döşeme tahtaları cilasızdı, her adımda gıcırdıyordu. Her tarafa sinmiş karmaşık bir koku vardı ortalıkta. Caddedeki yangın sonrası kokusu buraya da yerleşmişti tabii, ancak bozulmuş yemeklerin, yanık kahvenin, hastalık ve çürümenin kokularıyla karışmıştı.

"Aslında bekâr kaldım demekle yanlış bir şey söyledim galiba. Çünkü irademle bir şey yapmışım gibi anlaşılıyor. Galiba 'cinsiyetsizim' demeliydim. Ayrıca bunun bir başarı olduğu iddiasında değilim. Değil de."

Sally'yi merdivenlere, oradan da mutfağa yönlendirdi. Orada arkası onlara dönük duran devasa bir kadın ocakta pişen bir şeyi karıştırıyordu.

"Selam Marnie," dedi Kent, "Bak bu annem. Anneme selam verecek misin?"

Sally, Kent'in sesindeki değişikliğin farkına vardı. Kendisine hitap edişindeki zorlama hafiflikten farklı olarak, daha bir rahat, daha bir dürüst, hatta belki de saygılıydı şimdi.

"Selam Marnie," dedi Sally ve kadın onlara doğru birazcık dönerek, bir et somununun ortasına tıkıştırılmış taş bebek gibi duran yüzünü gösterdi, ama suratlarına bakmadı..

"Bu hafta aşçımız Marnie," dedi Kent. "Çok güzel kokuyor, Marnie."

Sonra annesine dönüp, "Gidip benim kutsal mekânıma oturalım ha, ne dersin?" dedi ve birlikte birkaç basamak inip arka salona geçtiler. Sıkı sıkı paketlenmiş gazete, el ilanları ve dergi yığınları yüzünden hareket edecek yer yoktu.

"Bunlardan birini dışarı çıkarmalı," dedi Kent. "Steve'e bu sabah söylemiştim. Yangın riski. Tanrım, eskiden laf ola söylerdim, şimdi ne anlama geldiğini gayet iyi biliyorum."

Tanrım. Onun sade giyinmeyi şart koşan bir tarikata mensup olup olmadığını merak etti Sally, ama öyleyse bile, itiraf etmezdi ki? Tabii, ille de Hıristiyanlığa ait bir mezhep olması şart değildi bunun.

Odası birkaç basamak aşağıdaydı, aslında tam anlamıyla kilerde. Bir karyola, küçük gözleri olan eski tarz bir masa, bir iki tane de ayaklarındaki bağlantı çubukları eksik olan dik arkalıklı sandalye vardı.

"Sandalyeler son derece güvenlidir," dedi Kent. "Neredeyse tüm ekip bir yerlerine vida vurdu, ama yine de oturmaman gereken sandalyelere işaret koydum."

Sally bitkinlikten kendini bırakarak oturdu.

"Peki, nesin sen?" diye sordu Sally, "yani neler yapıyorsun? Demek istediğim, bir rehabilitasyon evi ya da o tip bir yer mi burası yoksa?"

"Yo, rehabilitasyonla ilgisi yok. Herkesi kabul ediyoruz."

"Beni bile mi?"

"Seni bile," dedi Kent, gülümsemeden. "Kendimizden başka hiçbir dayanağımız yok. Çevreden topladığımız malzemeleri geri dönüştürüyoruz. O gazeteleri. Şişeleri. Azıcık oradan, azıcık buradan. Bir de sırayla halkın arasına çıkıyoruz."

"Bağış toplamak için mi?"

"Yo, dilenmek için," dedi.

"Sokaklarda, öyle mi?"

"Daha uygun bir yer mi var ki? Sokaklarda tabii. Bir de, kanunlara karşı olduğu halde, anlaştığımız bazı barlara gidiyoruz."

"Sen de yapıyor musun bunları?"

"Ben de yapmazsam onlardan yapmalarını nasıl isteyebilirim? Üstesinden gelmem gereken sorunlardan biriydi bu. Belki de hepimizin üstesinden gelmesi gereken demeli. Üstesinden gelmemiz gereken şey utanç olabilir. Ya da sahip çıkmaya, 'benim' dememize neden olan kavram. Biri on kâğıt ya da birkaç kuruş attı mı, kişisel mülkiyet anında devreye giriyor. Kimin olacak bu para, ha? Senin mi –kavgayı boşver– bizim mi? Cevap benim olunca, o para anında suyunu çekiyor ve leş gibi içki kokan biri çıkıyor karşımıza, bugün neyim var bilmiyorum, ağzıma bir lokma koymadım, diye söylenerek. Sonra kendilerini kötü hissedip itiraf ediyorlar. Bazen de etmiyorlar, ama bir önemi yok bunun. Günlerce ortadan kaybolduklarına tanık oluyoruz –bazen haftalarca–, sonra işler ters gidip koşullar sertleşti mi, yeniden ortaya çıkıveriyorlar. Bazen sokaklarda kendi başlarına çalışırlarken buluyorsun onları, seni tanıdıklarını asla ele vermiyorlar. Asla geri dönmüyorlar. Yine de sorun değil. Onlar için mezunlarımız diyebilirsin. Eğer sisteme inanıyorsan tabii."

"Kent..."

"Buralarda ismim Yunus."

"Yunus mu?"

"Ben seçtim. Önce Lazarus'u düşündüm, ama o fazla iddialı. Ama istersen bana Kent demeye devam et."

"Hayatın boyunca başına neler geldiğini öğrenmek istiyorum. Yani merak ettiğim bu insanlardan çok sen..."

"Bu insanlar benim hayatım."

"Böyle söyleyeceğini biliyordum."

"Kabul, bir parça ukalaca oldu. Ama yapmakta ol-

duğum şey bu – yedi yıl oldu mu acaba? Yo, dokuz yıldır. Evet dokuz yıldır hem de."

Sally ısrarcıydı: "Peki ondan evvel?"

"Ne mi yapıyordum? Ondan evvel mi? Ondan evvel. İnsanoğlunun hayatının çim yapraklarından farkı var mı, ha? Kes, biç ve fırına at. Dinle beni. Seninle karşılaşır karşılaşmaz hava atmaya başladım. Kesip biçmek ve fırına yollamak – bununla ilgilenmiyorum. Her günü geldiği gibi yaşıyorum. Gerçekten. Bunu anlayamazsın. Ben senin dünyanda değilim, sen de benimkinde değilsin – bugün seni neden buraya getirdim biliyor musun?"

"Hayır, hiç düşünmedim. Demek istediğim, belki doğal olarak zamanın geldiğini..."

"Doğal olarak. Babamın öldüğü haberini gazetede gördüğümde, doğal olarak şöyle düşündüm, 'Hey, para nerede şimdi? Belki annem bana söyleyebilir."

"Bana kaldı," dedi Sally, hayal kırıklığıyla hissizleşmiş bir tonda, ama yine de kendine hâkim olarak. "En azından şimdilik. Aynı şekilde ev de, eğer ilgileniyorsan söyleyeyim."

"Ben de böyle olacağını düşünmüştüm. Sorun yok."

"Ben öldüğümde de Peter ile oğullarına ve Savanna'ya kalacak."

"Çok hoş."

"Sen hayatta mısın, öldün mü, bilmiyordu ki..."

"Kendim için mi sorduğumu düşündün? Parayı kendim için isteyecek kadar budala mı sandın beni? Ama elime geçseydi nasıl harcayacağımı düşünerek hata ettim. Aile parasını, onu nasıl kullanabileceğimi düşündüm, evet. Baştan çıkmak demek bu. Ama şimdi mutluyum, ona sahip olmadığım için mutluyum."

"İstersen bir kısmı..."

"Asıl mesele şu ki, burası lanetli..."

"İstersen bir kısmını borç verebilirim."

"Borç mu dedin? Biz buralarda borç almıyoruz. Borçlanma sistemi burada geçerli değil. Kusura bakma, ruh halimi korumam lazım. Aç mısın? Birkaç kaşık çorba içer misin?"

"Hayır, teşekkürler."

Yalnız kaldığında kaçıp gitmeyi düşündü Sally. Mutfağın önünden geçmeden arka kapının yerini bulabilseydi eğer. Ama yapamadı, çünkü onu bir daha görmeyeceği anlamına geliyordu bu. Üstelik henüz otomobiller yokken inşa edilmiş bu tarz evlerin arka avlusunda, sokağa açılan bir kapı olmazdı.

Yaklaşık yarım saat sonra döndü Kent. Sally yanına saatini almamıştı. Düşününce, Kent'in yaşadığı hayatta saat gözden düşmüştü herhalde, olması gerektiği gibi. En azından bu hususta olması gerektiği gibi.

Sally'yi hâlâ orada bulduğu için şaşırmış, hatta sersemlemiş gibiydi Kent.

"Üzgünüm. Bazı işleri yoluna koymam gerekti. Sonra da biraz Marnie'yle konuştum, beni her zaman sakinleştirdiği için."

"Bize bir mektup mu yazmıştın sen?" diye sordu Sally. "Sonra senden bir daha haber alamadık."

"Ah, hatırlatma lütfen."

"Yo, güzel bir mektuptu o. Düşüncelerini açıklamak adına iyi bir girişimdi."

"Lütfen. Hatırlamak istemiyorum."

"Hayatına yön vermeye çalışı..."

"Hayatımmış, yaşamımmış, aşamalarmış, bir şey keşfettiysem o da kişiliğimin kokuşmuş olduğudur. Amacımmış. Bokummuş. Maneviyatımmış. Entelektüelliğimmiş. İçeride hiçbir şey yok, Sally. Sana Sally dememin bir sakıncası yok değil mi? Söylemesi kolay da. Sadece dışarısı var, ne yaptığın, hayatın her bir dakikası. Bunun farkına vardığımdan beridir mutluyum."

"Öyle mi? Mutlu musun gerçekten?"

"Tabii. Kişilik denilen şu aptal meseleyi geride bıraktım. Nasıl yardım edebilirim, onu düşünüyorum artık. Kendime düşünme izni verdiğim tek şey bu."

"Anını yaşamak mı yani?"

"Eğer banal biri olduğumu düşünüyorsan bu umurumda değil. Benimle alay etsen de umurumda olmaz."

"Ben..."

"Umurumda değil. Dinle. Paranın peşinde olduğumu mu düşünüyorsun, güzel. Paranın peşindeyim. Senin de peşindeyim. Farklı bir hayatın olsun istemez misin? Seni sevdiğimi söylemiyorum, o aptal lisanı kullanmam ben. Şöyle demeli, seni kurtarmak istiyorum. Kendinden başkasını kurtaramayacağını bilirsin. Öyleyse sorun ne mi? Genelde insanlarla konuşurken bir yerlere varmaya çalışmam. Genelde kişisel ilişkilere girmekten sakınırım ben. Gerçekten. İnsanlardan sakınırım ben."

İlişkiler.

"Neden gülümsemeye çalışıyorsun ki?" dedi Kent. "'İlişkiler' dediğim için mi? Anlamı yok mu bu sözcüğün, ha? Söylediğim sözcükler konusunda yaygara koparan cinsten değilim."

"İsa'yı düşünüyordum," dedi Sally. "'Kadın, seninle ne yapayım?'"

Kent'in yüzünde birdenbire beliriveren ifade, neredeyse vahşiceydi.

"Yorulmadın mı sen ha, Sally? Akıllı olmak yormadı mı seni? Bütün gün böyle konuşup duramam, kusura bakma. Yapacak bir dolu işim var."

"Benim de," dedi Sally. Oysa koca bir yalandı bu. "Görüşe..."

"Konuşma. 'Görüşelim' falan demeye kalkma lütfen."

"Belki görüşürüz o zaman. Şimdi oldu mu?"

Sally kayboldu, ama sonra buldu yolunu. Şu banka binasıydı, şu da aynı, veya muhtemelen tümü yeni gelmiş bir aylaklar kıtası. Metro yolculuğunun ardından, açık otopark geliyor, anahtarlarını alıyor, otoyola çıkıyor ve işte trafik. Ardından daha küçük otoyol geliyor, derken erken günbatımı, henüz kar yok, ama ağaçlar soyunmuş ve kırlara karanlık çökmekte.

Bu mevsimde kırlık alanları seviyor Sally. İlle de kendisini değersiz mi hissetmeli yani? Kedisi onu görünce seviniyor. Birkaç arkadaşı telesekretere mesaj bırakmış. Tek kişilik lazanyasını ısıtıyor. Şu porsiyonlara ayrılıp pişirilmiş, donmuş yemeklerden alıyor artık. Oldukça lezzetliler, üstelik hiçbir şeyin ziyan olmadığı da düşünüldüğünde, hesaplılar da. Yedi dakikalık bekleme süresi boyunca şarabını yudumluyor.

Yunus'muş.

Öfkeyle titriyor Sally. Ne yapması gerekiyor yani, o lanetli eve geri dönüp o çürümüş linolyum zemini fırçalaması, son kullanma tarihi geçtiği için çöpe yollanmış tavuk parçalarını pişirmesi mi? Ve Marnie, ya da bir başka dertli yaratık kadar bile olamadığının hatırlatılıp durulmasına katlanması mı? Her şey bir başkasının –yani Kent'in– hayatında faydalı olmanın verdiği o imtiyaz için.

Kafayı oynatmış bu. Kendini harap etmiş, belki de ölüyordur. Mesela Sally taze yiyecek ya da temiz çarşaf götürse asla ona teşekkür etmez. Hayatta etmez. O karyolaya yatarak üstüne yanıklarla dolu battaniyesini çekip geberir, daha iyi.

Ama bir çek, makul rakamlı bir çek yazabilir Sally. Ne çok, ne de az miktarlarda. Kendisi için kullanmayacak tabii ki. Annesini küçümsemekten vazgeçer mi o?

Küçümsemek mi. Hayır, mesele bu değil. Mesele kişisel değil.

Böyle bir günü tam manasıyla bir felaket olmadan atlatmak yine de bir şeydir ama. Bir felaket denemez buna, öyle değil mi? Nihayetinde belki demişti Sally. Ve o, itiraz etmemişti buna.

SERBEST RADİKALLER

İnsanlar başlarda Nita'nın fazlasıyla depresyonlu, fazlasıyla yalnız olmadığından, az yiyip fazla içmediğinden emin olmak için telefon ediyordu. (Eskiden öylesine azimli bir şarapseverdi ki, bir süredir şarabın ona yasak olduğunu birçoğu unutuyordu.) Acı çeken bir asilmiş, ya da doğal olamayacak kadar neşeli veya dalgın, hatta kafası karışmış gibi görünmeden onlarla arasına mesafe koyuyordu. Bakkaliyeye ihtiyacı olmadığını söyledi, elindekilerle idare ediyordu. Yeterince reçeteli ilacı ve teşekkür mesajları için yeterince pulu vardı.

Daha yakın arkadaşları olan bitenin farkına varmış olmalıydılar – yani yemesini içmesini umursamadığının ve derdini paylaşmak üzere atılmış herhangi bir mesajı çöpe yolladığının. O tip mesajlara cevaben, uzaktaki insanlara dahi bir şey yazmamıştı. Rich'in Arizona'da yaşayan eski karısına ya da Rich'in Nova Scotia'da yaşayan ve eskisi kadar yakın olmadığı kardeşine bile yazmamıştı, ama onlar, neden cenaze töreni yaptırmadığını yakınlardaki tanıdıklara kıyasla daha iyi anlarlardı herhalde.

Rich onu arayıp köydeki hırdavatçı dükkânına gideceğini söylemişti. Sabah saat on sularıydı – verandanın korkuluğunu boyamaya başlamıştı. Daha doğrusu boya-

ma hazırlığı olarak eski boyayı kazıyordu ve eski spatula ikiye ayrılıp elinde kalmıştı.

Onun neden geciktiğini merak edecek vakti olmamıştı Nita'nın. Hırdavatçı dükkânının önünde, çimen biçme makinelerinde ucuzluk olduğunu belirten kaldırımdaki ilan tahtasına yaslanmış bir halde ölü bulunmuştu. Dükkâna girecek zamanı bile olmamıştı. Seksen bir yaşında ve sağ kulağındaki sağırlık dışında, sağlığı yerindeydi. Daha bir hafta önce doktoru tarafından check-up'tan geçirilmişti. Yakın tarihteki check-up'tan, tertemiz sağlık raporundan sonra, kendi başına geldiği gibi şaşılacak kadar çok sayıda ani ölüm olayı olduğunu sonradan öğrenecekti Nita. Hani neredeyse doktora gitmekten sakınası geliyor insanın, demişti.

Sadece akranı olan yakın ve ağzı bozuk arkadaşlarıyla, altmış ikilik Virgie ve Carol'la böyle konuşuyor olmalıydı. Genç kuşaklar bu tip konuşmaları yakışıksız ve gereksiz bulurdu. Başta herkes Nita'nın evine doluşacak gibiydi. Açık açık yas süreci konusundan bahsetmemişlerdi ya, her an başlayabileceklerinden çekiniyordu Nita.

Nita cenaze işlemlerine başlar başlamaz denemiş ve tam anlamıyla başarısız olmuşlardı. Tabutların en ucuzu, anında çukura indirilmişti, törensiz mörensiz. Cenaze levazımatçısı, bunun kanunlara karşı gelmek olacağını çıtlattı, ama onun ve Rich'in gerekçeleri son derece açıktı. Neredeyse bir yıl öncesinden, Nita'nın hastalığı kesin olarak teşhis edildiğinde gerekli bilgileri vermişlerdi.

"Rich'in benim yıldırımımı çalacağını nereden bilebilirdim ki?"

İnsanlar geleneksel bir tören beklemiyordu, ancak yine de çağdaş bir tür etkinliğin olacağını sanıyorlardı. Yaşamın şerefine mesela. Ya da en sevdiği müziğin icrası eşliğinde el ele verip, tuhaflıklarına ve hoş görülür hatalarına mizah yollu dokundurarak Rich'i anmak.

Rich'i kusturacak türden şeyler işte.

Böylece meselenin anında icabına bakıldı ve Nita'nın tahminine göre bazıları hâlâ onun için kaygılandıklarını söylese de, başlangıçta çevresini kuşatan o telaş ve yakınlık gösterileri, yok olup gitti. Virgie ve Carol böyle dememişti ama. Sadece, eğer hemen şimdi, vaktinden önce arıza yapmayı aklından geçiriyorsa, onun Allah'ın belası bencil bir kaltak olduğunu söylediler. Ellerinde bir şişe Grey Goose'la[1] uğrayıp onu neşelendireceklerini söylediler.

Böyle bir niyeti olmadığını söylemişti Nita, ama buradaki mantığı görebiliyordu.

Kanseri gerileme dönemindeydi – ne demekse bu. "Geri çekilmek" anlamına gelmiyordu. En azından tamamen değil. Karaciğeri bir ameliyathane haline gelmişti ya, arada sırada bir yudum aldığı takdirde sorun yoktu. Sadece dostlarına şarap içemediğini hatırlatmak durumunda kaldığında canı sıkılıyordu. Ya da votka.

En azından geçen seneki radyoterapi iyi gelmişti ona. Mevsim yaz ortasıydı şimdi. Renginin de eskisi kadar sarı görünmediğini düşünüyordu – belki de sadece alıştığı anlamına geliyordu bu.

Sabah erken kalktı, yıkandı ve ne bulursa onu giyindi. Ama giyiniyor, yıkanıyor, dişini fırçalıyor, yakın zamanda yeniden çıkan, yüzünün çevresinde beyaz, arkalardaysa eskisi gibi siyah saçlarını tarıyor neticede. Ruj sürüp, artık çok seyrekleşmiş olan kaşlarını koyultuyor ve dar beli ile ölçülü kalçalarına duyduğu bir ömürlük saygının aşkına o mevziilerdeki başarılarına bakıyor, o bölgedeki tüm uzuvlarına "cılız" deneceğini bildiği halde.

Çevresinde kitap yığınları ve kapağı açılmamış dergilerle, o her zamanki geniş koltuğuna oturuyor. Şimdi-

1. Bir votka markası. (Ç.N.)

lerde kahvesinin yerine koyduğu açık bitki çayından bir iki yudum alıyor. Bir zamanlar kahvesiz yaşayamayacağını düşünürdü, ama şimdi, düşünmesine yardımcı olarak ya da saatler, günler boyunca yaptıklarına eşlik etmek üzere ellerinin arasında tutmak istediği asıl şeyin sıcak bir kupa olduğu ortaya çıktı.

Rich'in eviydi bu. Daha Bett'le evliyken almıştı. Kış boyu kapalı kalacak bir hafta sonu evi olarak düşünülmüştü başta. İki küçük yatak odası ve bir açık mutfak, köyden yarım mil uzaklıkta. Ama sonra üzerinde çalışmaya başlamış, marangozluk öğrenerek iki yatak odası ve banyolar için bir kanat, çalışma odası için de başka bir kanat yaparak açık planlı bir oturma odası/yemek odası/mutfağa çevirmişti evi. Bett de ilgi duymaya başlamıştı eve –başlarda Rich'in bunca çöp yığınını neden getirdiğini anlamadığını söylemişti, ama pratik düzenlemeler her zaman ilgisini çekerdi, böylece kocasınınkine uyumlu bir marangoz tulumu satın almıştı. Yıllar boyunca onu meşgul etmiş yemek pişirme kitabını bitirdikten sonra, kendisini verebileceği bir şeyler bulmaya ihtiyacı vardı. Çocukları yoktu.

Ve Bett, marangoz yardımcısı olmakla hayatta rolünü nasıl bulduğunu ve bunun Rich ile aralarındaki ilişkiyi eskisine nazaran nasıl daha samimi kıldığını anlatmaktayken, Rich de Nita'ya âşık olmaktaydı. Rich'in Ortaçağ Edebiyatı dersi verdiği üniversitenin Kayıt Bürosu'nda çalışıyordu Nita. İlk kez, kemerli tavanıyla ana salon olacak yerde talaş tozları ve biçilmiş tahtaların arasında sevişmişlerdi. Nita güneş gözlüğünü orada unutmuştu – kasti değildi, ama hiçbir şeyini unutmayan Bett buna asla inanmıyordu. Bunları beylik ve yıpratıcı o bildik velvele izlemiş, Bett'in önce California, sonra da Arizona'ya taşınması, Nita'nın daire başkanının tavsiyesi üzerine işi bırakması ve Rich'in edebiyat fakültesi de-

kanı olma fırsatını kaçırmasıyla da son bulmuştu. Rich erken emekliliye ayrılıp şehirdeki evini satmıştı. Küçük bedenli marangoz tulumunu miras almadı Nita, ama dağınıklığın ortasında keyifle kitabını okuyor, sıcak bir kap yemek yapıyor, uzun inceleme yürüyüşlerine çıkıp elinde boş boya tenekelerine yerleştireceği güngüzeli ve yabani havuçlardan karışık buketlerle geri geliyordu. Sonraları, Rich'le ilişkilerin oturmasının ardından, o, zevceden daha genç sevgili rolünü, mutlu yuva yıkıcıyı, o kıvrak, çevik, sırıtkan saf genç kız rolünü ne denli içten bir şekilde oynadığını fark edip mahcup olmuştu. Aslında İngiltere'nin tüm krallarının yanı sıra, evet, kraliçelerini de ezberinden söyleyen, Otuz Yıl Savaşları'nı tersinden sayabilen, ama insanların önünde dans etmekten utanıp, Bett'in aksine portatif merdiven üzerinde ayakta durmayı hiç öğrenmeyecek olan, oldukça ciddi, fiziksel olarak biçimsiz, utangaç bir kadındı – neredeyse bir genç kızdı.

Evlerinin bir tarafında bir sıra sedir ağacı, diğer tarafında ise demiryolu bariyeri vardı. Demiryolu trafiğinin yoğun olduğu yoktu, hele şimdilerde ancak ayda bir iki tren geçiyordu. Raylar arasındaki otlar epey büyümüştü. Bir keresinde Nita, menopozun eşiğinde olduğu günlerden bir gün, Rich'i orada sevişmeye ayartmıştı – traverslerin üzerinde değil tabii, ama hemen yanındaki o dar çimlik alanda ve kendilerinden fazlasıyla memnun bir halde dönmüşlerdi oradan.

Her sabah yerine oturur oturmaz, bir bir Rich'in artık var olmadığı yerleri düşünüyordu. Tıraş takımının ve ciddi olmasa da bir dolu can sıkıcı rahatsızlık için alıp sonra atmamakta direttiği reçeteli ilaçların durduğu küçük banyoda artık yoktu Rich. Az önce toparlayıp çıktığı yatak odasında da yoktu. Sadece küveti doldurup uzun uzun yıkanmak için kullandığı büyük banyoda da yoktu.

Ya da son yıllarda iyice kendi mahalli bellediği mutfakta da. Korkuluklarının yarısı kazılmış ahşap balkonda da değildi tabii ki – hani camdan muzipçe başını uzatmaya her an hazır olur, Nita ise, birlikteliklerinin ilk günlerinde, numaradan striptize başlardı.

Ya da çalışma odasında. Diğerlerine nazaran yokluğunun en bariz olduğu yerdi burası. Başlarda Nita söz konusu odanın kapısını açıp orada durarak, kâğıt yığınlarıydı, can çekişen bilgisayardı, her taraftan taşan dosyalardı, ters ya da açık duracak şekilde konmuş veya rafları doldurmuş kitaplardı, ona ait ne varsa göz gezdirme gereği duymuştu. Kafasında canlandırarak idare edebiliyordu artık.

Bu günlerden birinde içeri girmek zorunda olacaktı. Bunu bir çeşit istila olarak görüyordu. Kocasının ölü kafasını istila edecekti Nita. Daha önce üzerinde hiç düşünmemiş olduğu bir şeydi bu. Zira onun için Rich, verimliliğin ve becerinin adeta doruk noktasını temsil ederdi; öylesine dayanıklı, öylesine sağlamdı ki, oldukça mantıksızca onun kendisinden uzun yaşayacağına inanagelmişti hep. Ancak geçen sene, bu aptalca bir inanç olmaktan çıkmış, ikisinin kafasında da kesinlik kazanmıştı.

Başta mahzeni bitirecekti Nita. Gerçek bir mahzendi bu, bodrum katı değil. Kaba zeminde yürümek için ahşap kalaslar konmuş, yüksekteki küçük pencereler örümcek ağlarıyla kaplanmıştı. Orada duran hiçbir şeye ihtiyacı yoktu. Rich'in yarı dolu boya tenekelerinden, günün birinde işe yarayabilecek çeşitli uzunluklarda kerestelerden, gerekli ve el altında tutulan türlü alet edevattan ibarettiler. Bir keresinde, içi rahat etsin diye ışıkların açık olup olmadığına bakmak ve her birinin yanında nereye ait olduğunu belirten etiketleriyle sigorta düğmelerinin orada olduğunu kontrol etmek için kapıyı açıp birkaç basamak inmişti Nita. Yukarı çıktıktan sonra her

zamanki gibi kapıyı mutfak tarafından sürgüyle kilitlemişti. Rich onun bu huyuna güler, taş duvarlardan ve o cüce pencerelerinden onları korkutacak neyin girebileceğini düşündüğünü sorardı.

Yine de mahzenden başlamak en iyisiydi; çalışma odasından bin kat daha kolay olacaktı hem de.

Yatağını yapıp mutfakta veya banyodaki dağınıklıklarını temizliyor, ama evi baştan aşağı temizlemeye kalkışma itkisini duymuyordu. On beş yıl öncesindeki bir seyahatte, Rich'le birlikte aldıkları bir avuç İrlanda parası bir yana, yamulmuş bir atacı ya da esprisi eskimiş bir buzdolabı mıknatısını bile elden çıkaramazdı o. Her şeyin kendine ait özel bir tesiri ve tuhaflığı vardı sanki.

Carol ve Virgie her gün telefon ediyorlardı ona, özellikle de yalnızlığının en dayanılmaz olduğunu düşündükleri akşam yemeği vaktinden önce. İyi olduğunu söylüyordu, ininden çıkardı yakında, sadece biraz zamana ihtiyacı vardı, düşünüyor, okuyordu. Yemesine dikkat ediyordu tabii, uykularına da.

Öyleydi de hakikaten, okumak hariç. Kitaplarıyla çevrilmiş koltuğuna, eline bir tekini almadan öylece oturuyordu. Her zaman iyi bir okur olmuştu –Rich'in onu kendisine yakıştırmasının nedeni buydu, oturup okur, kendisini rahat bırakırdı– ve şimdi yarım sayfayı okuyamıyordu işte.

Bir kitabı sadece bir kere okuyanlardan da değildi üstelik. *Karamazov Kardeşler, Floss Irmağı'ndaki Değirmen, Güvercinin Kanatları, Büyülü Dağ*... defalarca okumuştu bu romanları. Tekini eline alır, sadece önemli bir bölümünü okuyacağını düşünürdü – sonra duramaz, tümünü silip süpürürdü. Modern romanları da okurdu. Ama sadece roman. Roman için "kaçış" kelimesinin telaffuz edilmesinden nefret ederdi. Asıl gerçek hayatın bir kaçış olduğunu iddia edip tartışabilir, laf olsun diye de

yapmazdı bunu. Ne var ki tartışılmayacak kadar önemli bir meseleydi bu.

Ve şimdi, olmadık bir şekilde, yitip gitmişti hepsi. Sadece Rich'in ölmesiyle değil, kendi hastalığına iyice gömülmesiyle de. Sonra bu değişikliğinin gelip geçici olduğunu düşünmüş, bazı uyuşturuculardan ve harap edici tedavilerden kurtulur kurtulmaz büyünün geri geleceğini ummuştu.

Öyle olmadı tabii.

Bazen nedenlerini hayalî bir sorgucuya açıklamaya çalışırdı.

"Artık çok meşgulüm."

"Herkes gibi. Peki, neler yapıyorsun?"

"Bir şeye dikkatimi veremeyecek kadar meşgulüm."

"İyi de neye?"

"Düşünmekten bahsediyorum."

"Ne hakkında?"

"Boşver."

Bir sabah, bir süre öylesine oturduktan sonra, havanın çok sıcak olduğuna karar verdi. Kalkıp vantilatörleri çalıştıracaktı. Ya da, çevre faktörünü hesaba katıp ön ve arka kapıları karşılıklı açık bırakabilirdi, böylece eğer varsa, esinti sinekliklerden üfleyip bütün evi dolaşırdı.

İlk olarak ön kapının kilidini açtı. Ve o daha sabah güneşini birkaç santim aralamadan, ışığı koyu renk bir şeridin kestiğini fark etti.

Kancayla tutturulmuş sinekliğin dışında genç bir adam duruyordu.

"Sizi korkutmak istemezdim," dedi. "Kapı zili gibi şey arıyordum zaten. Şu ahşap çerçeveye birkaç kez vurdum ama kendimi duyuramadım."

"Kusura bakmayın," dedi Nita.

"Şey, sizin sigorta kutusunu kontrol etmem gerekiyor da. Nerede olduğunu gösterebilir misiniz?"

"Tabii. Mahzende," dedi Nita. "Işıkları yakayım. Girer girmez göreceksiniz."

Adam arkasından kapıyı kapatıp ayakkabılarını çıkarmak üzere eğildi.

"Gerek yoktu," dedi Nita, "ne de olsa yağmur çamur yok."

"Olabilirdi ama. Benimkisi alışkanlık. Bir bakmışsınız, çamur değil ama toz bulaştırmışım."

Adam gidene kadar oturamayacağından mutfağa gitti Nita.

Adam mahzenin merdivenlerini çıkarken, Nita ona kapıyı açtı.

"Nasıl? Her şey yolunda mı?"

"İyidir."

Onu ön kapıya kadar geçiriyordu ki, adımların onu takip etmediğini fark etti. Arkasını döndüğünde adam mutfakta, ayakta duruyordu.

"Rica etsem, bana yiyecek bir şeyler verebilir misiniz?"

Sesi farklıydı şimdi – sanki çatallaşmış, yükselmişti, televizyondaki bir komedyenin köy aksanıyla haykırışını hatırlatmıştı Nita'ya. Mutfaktaki tavan penceresinden gelen ışıkta, adamın o kadar da genç olmadığını gördü. Ona kapıyı açtığı sırada sıska vücudun, sabah parıltısına karşı karanlık bir yüzün farkına varmıştı gerçi. Şimdi karşısındaki vücut sıskaydı sıska olmasına, ama diri değil yıpranmıştı, hafif kambur hissi veriyordu sanki. Dikkat çekici mavi gözleriyle kauçuk gibi, uzun bir yüzü vardı. Bir jokeyin yüzü ama sanki her zaman yolunu bulmasını bilirmiş gibi, ifadesi inatçı.

"Şey, diyabet hastasıyım da," dedi. "Hiç diyabet hastası birini tanıdınız mı bilmiyorum, acıktınız mı yeme-

niz gerekir, yoksa sisteminiz altüst olur. Buraya gelmeden evvel yemeliydim, ama acele çıktım işte. Şey, oturmamın bir mahzuru var mı?"

Zaten mutfak masasında oturmaktaydı.

"Kahveniz var mı?"

"İsterseniz çayım var, bitki çayı."

"O da olur, o da olur."

"Çaydan bir ölçü alıp çaydanlığın üstündeki demliğe koydu ve buzdolabının kapağını açtı.

"Hazırda fazla bir şey yok," dedi. "Birkaç yumurta var. Bazen yağda çırpılmış yumurta kızartıp üstüne ketçap koyarım. İster misiniz? Bir de küçük İngiliz çöreklerinden kızartabilirim."

"İngiliz olsun, İrlanda ya da Ukrayna, hiç fark etmez."

Bir iki yumurta çırpıp tahta çatalla karıştırarak tavada kızarttı, ardından da çörekleri ikiye kesip tost makinesine koydu. Mutfaktan bir tabak çıkarıp masaya, tam önüne yerleştirdi. Ardında da çekmeceden çatal bıçak çıkardı.

"Tabak güzelmiş," dedi adam, elinde tutup yüzeyinde yüzünü görmek için bakarak. Nita yumurtalara bakmak için arkasını dönmemişti ki, yere düşüp parçalandığını duydu.

"Ah, affedin," dedi adam bambaşka bir sesle, tiz perdeden, tam anlamıyla edepsiz bir tonla hem de. "Şu yaptığımı gördünüz mü şimdi."

"Önemi yok," dedi Nita, artık hiçbir şeyin önemli olmadığını tecrübe etmiş biri olarak.

"Parmaklarımdan kayıverdi anlaşılan."

Dolaptan başka bir tabak alıp, ikiye kesilmiş çörekleri ve üstüne ketçap boca edilmiş yumurtayı koyana kadar mutfak tezgâhının üstünde tuttu.

Adamsa bu sırada eğilmiş porselen kırıklarını toplamaktaydı. Sivri bir noktası olacak şekilde kırılmış bir

parçayı elinde tuttu. Nita yemeğini önüne koyduğu sırada adam bu parçayla çıplak pazısını hafif bir şekilde çizdi. Minicik boncuklar halinde ortaya çıkan kan sonra birleşerek iplik halini aldı.

"Merak etmeyin," dedi adam, "sadece bir şaka. Bu iş şakadan nasıl yapılır biliyorum. Eğer ciddi ciddi yapmak istesem ketçapa ihtiyaç duymazdık, değil mi ya?"

Yerde adamın gözden kaçırdığı birkaç tabak kırığı vardı hâlâ. Nita, arka kapının yanındaki dolaptan saplı süpürgeyi almak amacıyla arkasını döndü. Ama adam kolunu yakalamıştı bile.

"Otursana sen. Ben yemeğimi yerken burada otur bakalım." Ona bir kez daha göstermek için kanlı kolunu kaldırdı. Sonra da yumurta ve çöreklerden bir yumurta-burger yapıp, bir iki lokmada yutuverdi. Çiğnerken ağzını açık tutuyordu. Çaydanlık kaynamaktaydı. "Demliğin içinde çay poşeti mi var?" diye sordu.

"Evet. Aslında poşet değil."

"Sen kıpırdama. Çaydanlığın yanına gidip de ne yapacaksın ki?"

Kaynayan suyu fincanın içine döktü.

"Samana benziyor bu. Başka bir şey yok muydu?"

"Üzgünüm ama yoktu."

"Üzgünüm deyip durma. Eğer başka bir şey yoksa yok. Buraya gelip de sigorta kutunu kontrol edeceğimi nereden bilecektin ki, ha?"

"Doğrusu evet," dedi Nita, "Bilmiyordum."

"Bilmiyordun."

"Hayır."

"Korktun mu peki?"

Bunu alaylı bir kışkırtma sorusu olarak değil de, ciddi bir soru olarak aldı Nita.

"Bilemiyorum, korktum demektense ürktüm demek daha doğru sanırım. Gerçekten bilemiyorum."

"Bir konuda, bir konuda için rahat etsin ama. Sana tecavüz etmeyeceğim."

"Aklıma bile getirmedim."

"O kadar da emin olmasaydın." Çayından bir yudum alıp suratını ekşitti. "Sadece yaşlı bir hanımefendisin diye... Etrafta öyleleri var ki, onlardan her şey beklenir. Bebekler, köpekler, kediler, yaşlı kadınlar... Yaşlı adamlar. Seçici değildirler. Ama ben öyle miyim? Bu işi her türlü yapmaktan hoşlanmam ben, normal şekilde olacak, benim beğendiğim ve beni de beğenen fıstık bir hatunla. Kısacası için rahat olsun."

"Zaten rahat," dedi Nita, "ama yine de açıklaman için teşekkürler."

Beriki omuz silkti, ama halinden memnun gibiydi.

"Evin önündeki araba senin mi?"

"Kocamın arabası."

"Koca mı? O nerede peki?"

"Öldü. Ben araba kullanmam. Satmayı düşünüyorum, ama henüz bir şey yapamadım."

Bunları anlatmak, bunları ona anlatmak nasıl da aptalcaydı.

"İki bin dört müydü?"

"Evet, sanırım öyle."

"Bir an için, şu koca hikâyesiyle beni kandırmaya kalkacağını düşündüm. Hoş, kandıramazdın. Kadın tek başına mı, kokusundan anlarım. Bir eve girdiğim an bunun böyle olduğunu anlarım. Kadın kapıyı açtığı anda. İçgüdü meselesi. Demek arabada bir sorun yok, ha? Kocan en son ne zaman kullanmıştı, hatırlıyor musun?"

"Haziranın yedisinde. Öldüğü gün."

"Depoda benzin var mı?"

"Sanırım."

"Hemen öncesinde doldurmuşsa ne güzel olur. Anahtarlar sende mi?"

"Üstümde değil. Ama nerede olduklarını biliyorum."

"Tamamdır." Sandalyesini arkaya itip çanak çömleğe çarptı. Ayağa kalkıp sanki şaşırmış gibi başını salladı ve yeniden oturdu.

"Pestil gibiyim. Bir dakika oturmam gerek. Karnımı doyurunca geçeceğini düşündüm. Diyabet hastası olduğum hikâyeydi, az önce aklıma gelmişti."

Nita'nın sandalyesini itmesiyle kendine geldi adam.

"Kıpırdayayım deme. Seni yakalayamayacak kadar pestil değilim. Sadece bütün gece yürüdüm."

"Araba anahtarlarını getirecektim."

"Ben getir diyene kadar yerinde otur. Tren yolunu yürüdüm. Tek bir tren görmedim bu arada. Buraya kadar yürüdüm ve tek bir tren görmedim."

"Buradan nadiren geçer."

"Ha, iyi öyleyse. Hendekten aşağı inip o bir halta yaramaz kasabaların bazılarında dolandım bir süre. Gün ışıyana kadar kendimi iyi hissediyordum, ama anayola çıkınca bir an evvel oradan uzaklaştım. Sonra aşağı, buraya baktım, evi, arabayı gördüm ve kendime dedim ki, İşte bunu arıyordum. Şu ihtiyarın arabasını alacaktım ya, hâlâ kafam çalışıyormuş."

Kendisinden, onun ne yaptığını sormasını beklediğini biliyordu Nita. Ne kadar az şey bilirse, o kadar iyi olacağını da biliyordu.

Birdenbire, adam eve gireli beri ilk defa kanseri aklına geldi. Onu nasıl özgürleştirdiğini, nasıl tehlikeden uzaklaştırdığını düşündü.

"Neye gülüyorsun?"

"Bilmem. Gülüyor muydum?"

"Bana hikâye dinlemekten hoşlanıyormuşsun gibi geldi. İstersen sana bir hikâye anlatayım?"

"Belki gitsen daha iyi olacak."

"Gideceğim. Ama önce sana bir hikâye anlatacağım."

Elini yeniden cebine soktu. "İşte. Bir fotoğraf var, bak. Al, işte."

Üç kişi vardı fotoğrafta; bir oturma odasında çekilmiş, çiçek desenli bir perde arka plan olarak kullanılmıştı. Yaşlı bir adam –çok da yaşlı sayılmazdı, altmışlarındaydı– ve aynı yaşlarda bir kadın kanepede oturuyordu. Daha genç ve çok daha iri bir kadın ise, kanepenin bir ucuna doğru ve biraz öne çekilmiş bir tekerlekli sandalyede oturmaktaydı. Kısık gözleri ve çok hafif aralanmış dudaklarıyla sanki nefes darlığı çektiği halde elinden geldiğince gülümsemeye çalışıyormuş gibi görünen yaşlı adam, oldukça cüsseli ve kır saçlıydı. Koyu renk boyalı saçları ve rujuyla, bileklerinde ve boynunda küçük fiyonkları olan köylü bluzu denen türden elbisesiyle kadın, çok daha ufak tefekti. Belki de çirkin dişlerini gizlemek için dudaklarını gererek, kararlı, hatta neredeyse çılgın bir ifadeyle gülümsemişti.

Ancak fotoğrafı hâkimiyeti altına almış olan genç kadındı. Koyu saçları alnına kadar sıra sıra lüle yapılmış, yanakları boynuna sarkar vaziyette, üstündeki çiçekli Hawaii elbisesiyle dikkat çekici ve acayipti. Ve tüm o et yığınına rağmen halinden hoşnut, cingöz bir ifadesi vardı.

"Bu annem, bu babam, bu da kız kardeşim Madelaine. Tekerlekli sandalyedeki. Böyle komik doğmuştu o. Ne doktor ne başkası, kimsenin elinden bir şey gelmedi. Üstüne bir de domuz iştahı vardır onda. Bildim bileli düşmanız. Benden beş yaş büyüktür ve tek derdi vardır, o da bana eziyet etmek. Eline ne geçirirse bana fırlatır, beni yere devirip, affedersin, o sıçtığımın tekerlekli sandalyesiyle üstüme çıkmaya çalışırdı."

"Senin için de annenle baban için de çok zor olmalı."

"Öyle mi dersin. Sadece boyun eğip katlandılar. Kilisenin birine gittiler, tamam mı, rahibin biri onlara dedi ki, bu kız Tanrı'nın bir armağanı. Bir gün onu da yanla-

rında kiliseye götürdüler ve arka salonda sıçtığımın kedisi gibi uludu durdu karı, bunlar da dedi ki, ah canım, müzik yapmaya çalışıyor işte, sıçtığımın Tanrısı bağışlayıversin onu. Yine affedersin.

"İşte bu nedenle evde pek takılmadım tamam mı, gidip kendi hayatımı yaşadım. Ne yapayım yani, diye düşündüm, bu sıçmığın ortasında yaşayacak değilim. Hayat benim hayatım. İş benim işim. Neredeyse hep çalıştım ben. Kıçımın üstüne oturup da devletin parasını yediğim olmadı hiç. Yani, arka tarafımın üstüne. Bizim moruktan tek kuruş istememişimdir. Kalkıp kırk derece sıcağa rağmen çatı katranlamışımdır, ya da leş gibi bir lokantanın yerlerini silmiş veya üçkâğıtçı rezil bir tamircide arabaların yağlarını değiştirmişimdir. Bunların hepsini yaparım. Ama onların ağız kokusuna fazla katlanamam, bu nedenle uzun süre kalamamışımdır bu işlerde. Benim gibi adamlar hep bu sıçmıkların eline düşer ya, buna katlanamam. Neticede dürüst bir aileden geliyorum ben. Babam, hem de hastalığı ağırlaşana kadar otobüslerde çalışmıştır. Bok yemem için büyütmediler beni. Demek öyle ha – peki o zaman, hadi güle güle. Bana annemle babamın söylediği şuydu: Ev senin evin. Bu evin borcu kalmamıştır, iyi durumdadır ve senindir o. Bana bunu söylediler. Çocukluğunda burada birtakım zorluklar çektiğinin farkındayız, sonra eğer o kadar zorluk çekmeseydin okula gidebilirdin, bu nedenle elimizden geldiğince sana yardım etmek istiyoruz. İşte böylece, geçenlerde babamla telefonda konuşuyorum ve bana, şartları kabul ettiysen tabii, diyor. Ben de diyorum ki, bir dakika, ne şartı? Yaşadığı müddetçe kız kardeşine bakacağına dair bir kâğıt imzalaman şartından bahsediyorum, diyor. Ev senindir, ama aynı zamanda onun da evi olduğu müddetçe, diyor.

"Tanrım. Hayatımda ilk defa duydum bunu. Böyle bir koşula bağlandığından haberim yoktu. Ben hep san-

mıştım ki koşul şuydu, onlar öldükten sonra kız kardeşim o bakımevlerinden birine gidecek. Ve o ev, benim evim olmayacak. Bunun üzerine benim moruğa dedim ki, ben böyle anlamamıştım, o da cevap veriyor, imzalayıp imzalamamak sana kalmış, istemiyorsan imzalamazsın. Rennie Teyzen, bizim ardımızdan ortalarda olup, bu düzenlemeye uyuyor musun diye gözleyecek seni.

"Tabii ya, Rennie Teyze. Annemin en küçük kardeşidir, ödül diye verilecek cinsten bir kaltaktır o.

"Neyse, Rennie Teyzen gözünü üstünden eksik etemeyecek diyor ve bir anda bende bir şey atıyor. Tamam diyorum, olması gereken bu ve son derece de makul. Peki, tamamdır, o takdirde eğer bir sakıncası yoksa bu pazar sizi ziyarete geleyim ve birlikte akşam yemeği yiyelim.

"Tabii diyor, gel. Bu çözümü senin de doğru bulmana çok sevindim. Fazla heyecanlı fazla ateşlisin sen, diyor, oysa senin yaşında mantıklı olmak lazım.

"Bunları sen söylüyorsun ha, aman ne komedi, diyorum kendi kendime.

"Böylece oraya gittim işte, annem tavuk pişirmiş. Evin içine girdiğimde güzel bir koku geliyor burnuma. Sonra da Madelaine'in kokusu geliyor, ne olduğunu bilmediğim, ama annem onu Allah'ın her günü yıkasa bile üstünden çıkmayan o berbat kokusu. Ama çok terbiyeli davranıyorum. Diyorum ki bu vesileyle bir fotoğraf çekmem gerek. Harika bir makinem olduğunu ve çeker çekmez resmi basacağımı söylüyorum onlara. Düğmeye bastıktan hemen sonra kendinizi göreceksiniz işte, ne dersiniz buna? Aynı sana gösterdiğimdeki gibi, bir güzel oturttum onları. Annem diyor ki, acele et, bir an evvel mutfağa dönmem lazım. Merak etme, şıp diye çekeceğim diyorum. Böylece fotoğraflarını çekiyorum, hadi göster bize diyor annem, nasıl çıkmışız merak ediyorum, durun bir saniye diyorum, bunun üzerine, sabredin biraz,

bir dakikalık işi var. İşte onlar böyle beklerken şu minik silahımı çıkarıyorum ve bam, bum, bim, üçünün de işini bitiriyorum. Sonra yine fotoğrafını çektim onların ve ardından mutfağa gidip tavuğun bir kısmını yedim, ne haldeler, bir daha da dönüp bakmadım. Rennie Teyzemin de orada olacağını sanmıştım ya, annem kilisede bir işi olduğunu söyledi. Onu da vururdum, gözünün yaşına bakmadan. Şimdi şunlara bak, bu öncesi, bu sonrası."

Yaşlı adamın başı yana, kadınınki arkaya düşmüştü. Yüzlerindeki ifade uçup gitmişti. Kız kardeşin başı öne düşmüştü, bu nedenle baldırlarını sarmış o koca çiçek deseni ve modası geçmiş süslü püslü koyu saçları dışında, görülecek bir ifadesi yoktu.

"Orada öylece bir hafta oturup keyfini çıkarabilirdim. Nasıl da rahatlamıştım. Ama karanlık çökene kadar beklemedim. İşimi bitirdiğimden emin olup, tavuğu bitirip, bir an evvel sıvışmam gerekiyordu. Rennie Teyze'nin çıkagelmesini de bekliyordum ya, bir anda havam değişti ve onun işini bitirmek için kendimi zorlamam gerektiğini hissettim. Nedense, ruh halim değişmişti. Bir kere, midemi fazla doldurmuştum, o piliç kocaman bir şeydi çünkü. Paket yapıp yanıma almaktansa hepsini bitirmiştim, çünkü köpeklerin kokusunu alıp, planladığım şekilde yollara koyulduğumda yaygara koparacaklarından korktum. Sandım ki midemdeki o piliç, beni bir hafta idare edecek. Oysa, senin karşına çıktığımda nasıl da açtım, gördün mü bak?"

Mutfağın çevresine göz gezdirdi. "Sanıyorum bir şeyler... içecek bir şeyler yok burada, değil mi? Çay berbattı da."

"Belki biraz şarap vardır," dedi Nita. "Bilemiyorum, bir süredir içmiyorum da..."

"Yoksa AA mısın?"

"Yo, sadece iyi gelmiyor."

Nita ayağa kalktı ve bacaklarının titrediğini fark etti. Bu durumda anlaşılırdı tabii.

"Buraya girmeden önce telefon hattının icabına baktım bu arada," dedi. "Bilesin diye söylüyorum."

Acaba içtikçe dikkati dağılacak ve yumuşayacak mıydı, yoksa adileşip acımasızlaşacak mı? Nasıl bilecekti ki Nita? Mutfaktan çıkmak zorunda kalmadan şarabı buldu. Rich'le birlikte her gün makul miktarda kırmızı şarap içerlerdi, çünkü kalbe iyi geldiği söyleniyordu. Ya da kalbe iyi gelmeyen bir şeye kötü geldiği. Telaş ve panik içinde olduğundan bunun ne olduğunu hatırlayamadı.

Çünkü korkmuştu. Kesinlikle korkmuştu. Kanser olmasının bu durumda bir yardımı dokunmayacaktı, hem de hiç. Bir sene içinde ölecek olması, az sonra ölebileceği gerçeğini iptal etmiyordu.

"Baksana bu iyi bir şeye benziyor," dedi adam. "Vida kapaklılardan değil. Tirbuşonun var mı?"

Nita çekmeceye doğru yöneldi ama adam bir anda yanında bitiverip fazla sert davranmadan onu kenara çekti.

"Iıh, ben alırım. Sen şu çekmeceden uzak dur bakalım. Hey Tanrım, ne güzel şeyler varmış burada böyle."

Bıçakları Nita'nın asla ulaşamayacağı bir yere, sandalyesinin oturağına koyup tirbuşonu kullandı adam. Aletin adamın ellerinde nasıl hayırsız bir hale gelebileceği Nita'nın gözünden kaçmadı, ama bu durumda onu asla kendi kullanmazdı.

"İstersen şarap kadehi verebilirim," dedi ama adam istemedi. Kadeh istemez de, plastik bardaklardan var mı?

"Yok."

"O zaman fincan ver. Bir yerlere kaybolma da.

Masaya iki fincan koyup, "Bana da azıcık koy lütfen," dedi Nita.

"Kendime de öyle tabii," dedi adam, resmî bir tonda, "ne de olsa araba süreceğim." Ama kendi fincanını ağzına

kadar doldurdu. "Polisin teki halimi görüp kafasına taksın istemem doğrusu."

"Serbest radikaller," dedi Nita.

"O da ne demek?"

"Kırmızı şarapla ilgili bir şey. Ya kötü oldukları için onları yok ediyordu, ya da iyi oldukları için onları güçlendiriyordu, ama hangisi hatırlamıyorum."

Kırmızı şaraptan bir yudum aldı ve beklediği gibi kötü hissetmedi Nita. Ayakta durmakta olan adam da içti. "Dikkat et, o bıçakların üstüne oturmayasın," dedi.

"Benimle dalga geçme, olur mu?"

Bıçakları toparlayıp çekmeceye geri koydu ve oturdu adam.

"Beni şebek mi sandın, ha? Ya da ürktüğümü falan mı?"

Bu büyük fırsatı değerlendirdi Nita. "Düşünüyordum da, galiba daha önce böyle bir şey yapmadın."

"Tabii yapmadım. Yoksa beni bir katil mi sandın ha? Öyle, onları öldürdüm, ama katil değilim ben."

"Arada fark var," dedi Nita.

"Kesinlikle."

"Nasıl bir şey olduğunu bilirim. Seni inciten birinden kurtulmanın nasıl bir şey olduğunu iyi bilirim ben."

"Yok ya?"

"Senin yaptığının aynısını ben de yaptım."

"Deme." Sandalyesini geri itti ama yerinden kalkmadı.

"İster inan ister inanma," dedi Nita. "Ama yaptım işte."

"Vay anasını. Nasıl yaptın peki?"

"Zehirle."

"Ne diyorsun? Şu sıçtığımın çayından mı içirdin onlara ne?"

"Onlar değil de, o diyelim. Çayda bir sorun yok. Sadece hayatını uzatması gerekiyor."

"Böylesi berbat bir şey içeceksem hayatım uzamasın daha iyi. Öldükten sonra da zehirlendiğini bulabilirler ama."

"Bitkisel zehirlerde bu mümkün mü emin değilim. Her neyse, bakmak kimsenin aklına gelmeyecek ki. Çocukluğunda romatizması olan o kızlardan biriydi ve epey de çekti bundan, spordu diğer oyunlardı pek katılmayıp hep bir köşeye çekilip dinleniyordu. Ölümü kimse için büyük bir sürpriz olmadı."

"Sana ne yaptı ki?"

"Kocamın âşık olduğu kızdı o. Beni bırakıp onunla evlenecekti. Oysa onun için her şeyi yapmıştım. O ve ben bu evde birlikte çalışıyorduk, her şeyimdi benim. Hiç çocuğumuz olmadı, çünkü o istemedi. Marangozluk öğrendim, portatif merdivenlerde ayakta durmaya korkardım, ama onu da yaptım. Onun için yaşadım. Ama o ne yaptı? Kayıt Bürosu'nda çalışan o mızmız için beni şutlamaya kalktı. Birlikte, kendi ellerimizle yaptığımız hayat böylece o kadına gidecekti işte. Adil mi bu, ha?"

"İnsan zehri nereden bulur peki?"

"Almam gerekmedi. Arka bahçede duruyordu. Orada. Geçen seneden bir tutam ravent kaldı. Ravent yapraklarında yeterli dozda zehir vardır. Sapında değil ama. Sapını yeriz, sorun yok. Ama ravendin büyük yapraklarındaki o kırmızı, incecik damarlar var ya, işte onlar zehirlidir. Bunu biliyordum ama itiraf edeyim bu kadar etkili olabileceğini tahmin etmiyordum, bu yüzden benim yaptığım daha çok bir deney sayılır. Zira birçok şey işimi kolaylaştırdı. Her şeyden önce, kocam Minneapolis'te bir sempozyumdaydı. Giderken onu da yanına alabilirdi tabii, ama yaz tatiliydi ve ofisteki en genç eleman olduğundan, yazları işin başında olmak zorundaydı. Sonra, tek başına olmayabilirdi, birileri olabilirdi yanında. Hem dahası, benden şüphelenebilirdi de. Sanıyorum, ilişkile-

rinden haberdar olduğumu bilmiyor, beni hâlâ arkadaş olarak görüyordu. Neticede evimde ağırlanmıştı, samimiyetimiz vardı. Kocamdaki her şeyi erteleme huyuna ve olanları nasıl karşıladığımı görmek için bana her şeyi anlatsa da ona anlatmayacağına bel bağlamam gerekti. Ama şimdi diyeceksin ki, Neden onun işini bitirmen gerekti? Neticede kocam hâlâ bir karara varmamış olabilirdi?

"Hayır. Metresinden vazgeçmeyecek, bir şekilde ilişkisine devam edecekti. Etmese bile, hayatımızı zehirlemişti o kadın. O benim hayatımı zehirledi, ben de onu zehirledim.

"İki tane pasta pişirdim. Birinde o zehirli damarlardan vardı, diğeri temizdi. Tabii ki temiz olana bir işaret koydum. Arabayı üniversiteye sürüp, orada iki fincan da kahve aldım ve doğru çalıştığı ofise gittim. Ondan başka kimsecikler yoktu. Ona kasabaya inmem gerektiğini ve üniversitenin bahçesinden geçerken kocamın kahvelerini ve hamur işlerini övüp durduğu şu pastanenin önünden geçtiğimi, böylece durup kahve ve pasta aldığımı söyledim. Tüm ofis elemanlarının onu burada yalnız bırakıp tatile çıktığı ve kocamın da beni tek başıma bırakıp Minneapolis'e gittiği aklıma gelivermişti işte. Çok nazikti, müteşekkir olmuştu. Orada çok sıkıldığını, çünkü kafeteryanın kapalı olduğunu, bir kahve almak için Tıp Fakültesi binasına gitmesi gerektiğini ve orada kahvenin içine hidroklorik asit koyduklarını söyledi. Ha ha. İşte böylece kendi aramızda küçük bir parti yaptık."

"Raventten nefret ederim," dedi adam. Bana tesir etmezdi herhalde."

"Ama ona tesir etti. Riske girip hızlı tesir etmesini, böylece bir şeylerin farkına varıp midesini yıkatana kadar işinin bitmesini dilemiştim. Ama benimle bir bağlantı kurabileceği kadar da hızlı tesir etmemeliydi. Yolundan çekilmeliydim, öyle de yaptım zaten. Binada kimsecikler

yoktu, üstelik girip çıkmamı kimselerin görmediğinden gün gibi eminim. Bildiğim bazı ara yollar vardı tabii."

"Akıllı olduğunu düşünüyorsun, değil mi? Neticede kazasız belasız atlatmışsın."

"Senin gibi işte."

"Benim yaptığım seninki gibi kurnazca değildi ama."

"Ama yapılması gerekiyordu."

"Hem de nasıl."

"Benimkinin de yapılması gerekiyordu. Evliliğimi korudum. Zamanla o kadınla işlerin yürümeyeceğini anladı kocam. Kesinlikle, zamanla bıkacaktı ondan. O tiplerdendi işte. Kocama sadece yük olacaktı, başka bir şey değil. Zamanla bunu kendisi de anlamıştı zaten."

"Şu yumurtaların üstüne bir şey koymasan iyi edersin," dedi adam. "Koymuşsan üzülen sen olursun sonra."

"Tabii ki koymadım. Neden koyayım. Her gün yapacağın bir şey değil ki bu. Zaten zehirler hakkında bir bilgim yok, şans eseri bir şeyler biliyordum işte."

Aniden öyle bir ayaklandı ki adam, az kalsın oturmakta olduğu sandalyeyi devirecekti. Nita şişede hiç şarap kalmadığını fark etti.

"Arabanın anahtarları lazım."

Bir süre için hiçbir şey düşünemedi Nita.

"Arabanın anahtarları, dedim. Onları nereye koydun?"

Şimdi olabilirdi. Ona anahtarları verdiği an da olabilirdi. Kanser yüzünden ölmekte olduğunu ona söylese bir işe yarar mıydı? Ne aptalcaydı. Hiçbir işe yaramazdı. Gelecekte kanserden ölecek olmak bugün konuşmasına engel olmayacaktı.

"Sana anlattıklarımı hiç kimse bilmiyor," dedi. "Bir tek sana anlattım."

Hiçbir işe yaramayabilirdi bu. Ama ona sunulan avantajın tümü, bir anda kafasına dank etmişti adamın.

"Kimse bilmiyor ama şimdilik," diye cevap verdi

adam ve Nita içinden şükretti. Bağlantıyı kurmuştu. Farkına varmıştı. Farkına varmış mıydı gerçekten?

Tanrı'ya şükür, varmış gibiydi.

"Anahtarlar mavi çaydanlığın içinde."

"Nerede? Nerede şu sıçtığımın çaydanlığı?"

"Tezgâhın dibinde işte – kapağı kırık olan, bu yüzden içine anahtar gibi şeyle...."

"Kes sesini. Kes yoksa ben hepten keseceğim." Yumruğunu mavi demliğin içine daldırmaya çalıştı ama girmedi. "Siktir, siktir, siktir," diye bağırdı ve demliği ters çevirip tezgâhın üstüne vurdu, böylece sadece araba anahtarları değil, ev anahtarları, bir dolu bozuk para, bir tomar eski Kanada kuponu da yere düşmüştü, mavi demlik iste döşeme tahtalarına vurmuştu.

"Kırmızı ipli olan," dedi Nita, sessizce.

Doğru anahtarları bulana kadar kısa bir süre eşelendi adam.

"Peki, araba için ne diyeceksin bakalım, ha?" diye sordu. "Onu bir yabancıya sattığını söyleyeceksin. Öyle mi?"

Bunun ne anlama geldiğini bir an için kavrayamadı Nita. Kavradığında, oda adeta sarıldı. "Teşekkür ederim," dedi ama ağzı öylesine kurumuştu ki, ses çıkarabildiğinden emin olamadı. Ama çıkmıştı herhalde, çünkü "Henüz teşekkür etmek için erken," dedi adam.

"Hafızam iyidir benim," dedi. "Hiç, ama hiç unutmam. O tuhaf bakışların hiçbir şey ifade etmez. Mezarlığı kazarak ölüleri çıkarıp bakmalarını istemezsin herhalde. Unutma sakın, sen ötersen ben de öterim."

Başını kaldırmadan duruyordu Nita. Kıpırdamıyor, konuşmuyordu, zemindeki dağınıklığa dikmişti gözlerini.

Gitti adam. Kapı kapanmıştı. Yine de hareket etmedi Nita. Kapıyı kilitlemek istedi, ama yerinden kıpırdayamadı. Motorun çalıştığını ve sonra da durduğunu duydu. Ne olacaktı şimdi? Öyle titrekti ki herif, muhakkak bir

yanlışlık yapacaktı. Sonra tekrar marşa bastı, bir daha, bir daha denedi. Teker çakıl taşları üzerinde hareket ediyordu. Nita titreye titreye telefona doğru gitti ve adamın doğru söylediğini anladı; sinyal yoktu.

Telefonun hemen yanında kitaplıklardan biri vardı. Daha çok eski kitaplar, yıllardır kapağı açılmamış olanlar duruyordu bu kitaplıkta. *Gururlu Kule* gözüne çarptı. Albert Speer. Rich'in kitaplarıydı bunlar.

Bildiğimiz Meyve ve Sebzelerle Bir Kutlama: Doyurucu ve Leziz Yemekler, Taze Sürprizler, derleyen, tadan ve yaratan Bett Underhill.

En sonunda mutfağı bitirdiklerinde Nita, Bett gibi yemek pişirmeye kalkarak ciddi bir hata yapmıştı. Çok kısa sürmüştü bu atılım, zira anlaşıldı ki Rich o karmaşayı hatırlamak bile istemiyor, Nita'nın kendisiyse, durmadan çırpmaya ve kaynatmaya pek tahammül edemiyordu. Ancak şaşkınlık içinde birkaç şey öğrendiğini fark etmişti. Kimi bildik ve zararsız sebzelerin bazı zehirli tarafları olması gibi.

Oturup yazmalıydı Bett'e.

Sevgili Bett, Rich öldü ve ben, senin kılığına bürünerek hayatımı kurtardım.

Bett onun hayatının kurtulmuş olmasını neden umursayacaktı ki? Bunu söylemeye değecek tek bir insan vardı.

Rich. Rich. Şimdi onu özlemenin ne demek olduğunu biliyordu. Gökyüzünden emilmiş hava gibiydi.

Köye kadar yürümeliydi. Belediye binasının arkasında polis karakolu vardı.

Bir mobil telefon alacaktı.

Öylesine sarsılmış, derinden yorgundu ki, ayağını bile kıpırdatamıyordu. Her şeyden önce, dinlenmesi gerekiyordu.

* * *

Hâlâ kilitli olmayan kapısına vurulmasıyla uyandı. Bir polisti, köyden gelmiyordu, ilçeye bağlı trafik polisiydi. Nita'ya arabasının nerede olduğunu sordu.

Arabanın park edildiği çakıl taşı döşenmiş alana doğru baktı Nita.

"Gitmiş," dedi. "Orada olması gerekiyordu."

"Çalınmış olduğunun farkında değil misiniz? Arabanızı en son ne zaman kullandınız ya da gördünüz?"

"Dün gece olmalı."

"Anahtarlar üzerinde miydi?"

"Sanırım öyle."

"Kötü bir kaza olduğunu söylemem gerekiyor. Wallenstein'in bu yakasında, tek arabalık bir kaza. Araba kanala yuvarlanıp hurdaya döndü. Bu kadarla da kalmadı. Hırsız, üç kişiyi öldürmekten aranıyor. En azından bize en son söylenen bu. Cinayetler Mitchellston'da meydana gelmiş. Onunla karşı karşıya gelmediğiniz için şanslı sayılırsınız."

"Yaralanmış mı?"

"Ölmüş. Anında. Yani hak ettiği cezayı bulmuş."

Ardından amansız bir söylev geldi. Anahtarları arabada bırakmak. Hem de tek başına yaşayan bir kadın. Bu zamanda her şey beklenir doğrusu.

Her şey beklenir gerçekten.

YÜZ

Babamın bana bir kere baktığından, bir kere gözünü diktiğinden, beni sadece bir kere gördüğünden eminim. Ondan sonra, orada gördüğünü mutlak olarak kabul edebilirdi.

O günlerde babaların, bebeklerin doğduğu ameliyathanelere, ya da doğurmak üzere olan kadınların çığlıklarını bastırdıkları veya bağıra çağıra acı çektikleri odalara göz atmalarına izin verilmezdi. Ancak anneler temizlenip, kendilerine gelip, koğuşta ya da yarı-özel veya özel odalardaki yataklarında, pastel rengi battaniyelere sarındıktan sonra, babalar onları görebilirlerdi. Kasabadaki konumunun yanı sıra, bir de olayların nasıl geliştiğini görünce, annem özel odaya yatmıştı.

Babam, önce anneme baktıktan sonra mı beni görmek üzere bebek odasının penceresinin arkasında dikilmişti, yoksa öncesinde mi, bilmiyorum. Sonrasındaydı galiba, keza annem, onun oda kapısından içeri doğru gelen adımlarını duyduğunda, öfkeli olduğunu fark etmiş ama nedenini anlamamıştı. Ne de olsa ona bir oğlan doğurmuştu ki bu, erkeklerin tümünün istediği bir şey olmalıydı.

O sırada ne dediğini biliyorum. Ya da anneme ne söylediğini.

"Şu doğranmış ciğer yığınına bakın."

Ardından da: "Onu eve getirmeye kalkma sakın."

Yüzümün bir tarafı normaldi – yani normal. Ve ayak parmaklarımdan omuzlarıma kadar vücudumun geri kalanı da normaldi. Boyum elli iki santim, ağırlığımsa üç kilo iki yüz grammış. Az önce yaptığı, sıradan yolculuğun etkisiyle bir parça kızarmış olmakla beraber, açık tenli koç gibi bir oğlan çocuğuymuşum.

Doğum lekem kırmızı değil mordur. Bebekliğimde ve çocukluğumda koyuydu, ama ben büyüdükçe bir şekilde açıldı, ama hiçbir zaman önemsenmeyecek kadar solmadı, hiçbir zaman benimle yüz yüze gelince ilk göze çarpan şey, ya da soldan, temiz tarafımdan geldikten sonra fark edilince göreni şoka uğratan şey olmaktan çıkmadı. Sanki biri yüzüme üzüm suyu dökmüş gibidir, ya da ciddi miktarda boya fırlatmıştır da, boynuma kayana kadar yoğunluğu azalmamıştır. Gözkapağıma da bulaşmış, ama burnumu iyi sıyırmıştır.

"O gözün beyazını o kadar sevimli ve ak yapıyor ki," yorumu, kendimi iyi hissettirmek umuduyla annemin söyleyeceği aptalca ama mazur görülebilir şeylerden biriydi. Ve tuhaf bir şey oldu. O kadar korunaklı büyütülmüştüm ki, anneme neredeyse inandım.

Babam eve gelmemi engelleyecek bir şey yapamayacaktı tabii. Ve tabii ki mevcudiyetim, varlığım, annem ve babam arasında korkunç bir gedik açılmasına neden oldu. Bir gediğin, en azından anlaşmazlığın ya da ürpertici bir hayal kırıklığının her zaman var olmadığını aklım pek almıyor, bu arada.

Bir tabakhane, sonra da bir eldiven fabrikası sahibi olan eğitimsiz bir adamın oğluydu babam. Yirminci yüzyılda yol alındıkça zenginlikleri suyunu çekiyordu, ama o büyük malikâne, aşçı ve bahçıvan hâlâ yerindeydi. Babam üniversiteye gitti, bir biraderler cemiyetine katıldı, eskilerin o iyi hayatını yaşadı, eldiven işi batınca da si-

gorta işine girdi. Üniversitede olduğu gibi kasabada da popülerdi. İyi bir golfçü, mükemmel bir yelkenciydi. (Huron Gölü'nün kıyısındaki kayalarda, büyükbabamın günbatımına karşı yaptırdığı Victoria tarzı evde bir süre yaşadığımızı da eklemeliyim.)

Evde, babamın en aktif niteliği nefret etme ve küçümseme kapasitesiydi. Aslında bu iki fiil genelde bir araçla olurdu. Bazı yemeklerden, model arabalardan, müziklerden, konuşma tavırları ve giyim tarzlarından, radyo komedyenleri ve sonra da televizyon şahsiyetlerinin yanı sıra geleneksel ırk ve sınıf ayrımlarından nefret edip onları küçümsemek, onun zamanında (onun kadar derinliğine olmasa da) âdettendi. Aslına bakılırsa fikirlerinin çoğuna, evimizin dışında, kasabamızda, yelkenci arkadaşları ya da eski biraderler cemiyeti içinde itiraz eden olmazdı. Sanırım hiddetli oluşu, insanları tedirgin ettiği ölçüde belirli bir saygı da uyandırabiliyordu.

Doğruya doğru, eğriye eğri der. Buydu onun için söylenen.

Kendi kapısını açtığı anda benim gibi bir ürünle karşılaşmak her gün yüzleşmek sorunda kaldığı bir tür aşağılanmaydı tabii. Sabah kahvaltısını tek başına yapar, öğle yemeklerini dışarıda yerdi. Annem bu öğünleri benimle yerdi, hatta akşam yemeğinin bir kısmını da; geri kalanını babamla yerdi. Bu galiba bir keresinde münakaşaya neden olmuş ve sonra annem akşam yemeğim boyunca benimle oturmaya, ama yemeğini babamla yemeye başlamıştı.

Evliliğe pek huzur getirmediğim anlaşılıyordur herhalde.

İyi de, nasıl bir araya gelmişlerdi peki? Annem üniversiteye gitmemişti, onun zamanda öğretmen yetiştiren bir okula gitmek için borçlanmıştı. Yelken yapmaktan korkardı, golfte beceriksizdi, hem sonra, bazı insanların bana söylediği gibi, güzel olsaydı bile (kendi annen olunca bu ko-

nuda bir yargıya varmak zordur), babamın hayran olacağı bir görünümü de yoktu hani. Zira bazı kadınlar için afet derdi babam, ya da yaşı daha ilerlediği zamanlarda fıstık. Annem ruj sürmezdi, sutyenleri o iddialı olanlardan değildi, saçlarını örgülerle tepesinde, o geniş beyaz alnını ortaya çıkaracak şekilde, sıkıca taç biçiminde topuz yapardı. Vücuduna oturmayan dökümlü giysileri, modayı her zaman geriden takip ederdi – üstünde hiç görmedim ama, nadir incilerden oluşmuş bir gerdan takabilecek bir kadındı o.

Demek istediğim, onlara hazır bir tartışma imkânı sunduğumdan, aslında belki de kendi içlerinde daha rahat hissediyor oldukları farklı doğalarına onları gönderip çözümsüz bir sorun yarattığımdan, bir bahane, hatta bir nimet olabilirdim onlar için. O kasabada geçirdiğim yıllar boyunca boşanmış birine rastlamamıştım, bu nedenle aynı evde ayrı hayatlar yaşayan başka çiftlerin, farklılıklarının üstesinden gelemeyecek, ya da asla affedilmeyecek bir söz sarf etmiş veya bir davranışta bulunmuş, asla aralarındaki engeli ortadan kaldıramayacak başka kadın ve erkeklerin yaşadığını varsaymak doğaldı.

Böyle bir hikâyeden bekleneceği üzere, babamın içki ve sigarayı fazla içtiği ortaya çıktı – gerçi durumları ne olursa olsun arkadaşlarının çoğu da onun gibi fazla kaçırırdı. Henüz ellilerindeyken kalp krizi geçirdi ve aylarca yatakta kaldıktan sonra öldü. Bu süre boyunca babam sevecen ve değer bilir olacağına, kendi talihsizliğinden yakınıp bu talihsizliğin annem yüzünden olduğunu onun da anlayacağı bir biçimde ima eder ve anneme ağza alınmayacak isimler takarken, annemin onu tutmuş ve bakmış olmasında şaşılacak bir şey yoktu.

Cenazesinde bir kadın yanıma gelip, "Senin annen bir ermiş," demişti bana. Bu kadının görünüşünü gayet iyi hatırlıyorum, ama ismini unutmuşum. Beyaz bukleleri, allık sürülmüş yanakları vardı, hatları zarifti. Göz-

yaşları eşliğinde fısıldamıştı. Görür görmez hoşlanmamıştım ondan. Surat asmıştım. O sırada üniversitede ikinci sınıftaydım. Babamın cemiyetine katılmamış, katılma daveti de almamıştım. Yazar ya da aktör olmayı planlayan ve şimdilik ukalalarla, boşa vakit harcamakta azimli olanlarla, toplum eleştirisi yapan barbarlar ve türedi ateistlerle takılıyordum. Bir azizmiş havalarında olan insanlara saygı duymuyordum. Ve dürüst olmak gerekirse, annemin amaç edindiği de bu değildi zaten. Dindarlık kavramından o kadar uzaktı ki, eve döndüğüm zamanlar, babamın odasına gidip onunla barışmak için iki çift laf etmemi asla istemedi benden. Ben de bir kere bile gitmedim. Kutsiyetti, barışmaydı, bu tip kavramlar söz konusu değildi. Annem aptal değildi neticede.

Dokuz yaşıma gelene kadar, kendisini bana adamıştı – ikimiz arasında asla kullanmadığımız bir sözcüktü bu, ama doğruydu. Bana kendisi eğitim vermişti. Sonra beni okula yolladı. Sanki gerçekleştirilecek bir felaket reçetesiydi bu. Ana kuzusu mor yüzlü velet, bir anda genç barbarların alayları ve acımasız aşağılamaları ortasında buluyor kendini. Ama kötü günler geçirmedim orada ve bugün bile bunun nedenini anlayamam. Sanıyorum bir nedeni yaşıma göre uzun boylu ve güçlü kuvvetli olmamdı. Beri yandan, evimizin atmosferi, –çok sık görülmeyen bir babadan kaynaklansa bile– o hırçınlık, gaddarlık ve tiksinti iklimi herhangi başka bir yeri, olumlu değil de olumsuz bir anlamda makul ve kabul edilebilir duruma getirebilirdi. Herhangi birinin bana iyi davranmak için çaba gösterdiği yoktu. Bir ad takılmıştı bana – Üzüm-Fındık.[1] Ama hemen herkesin küçük düşürücü bir lakabı

1. ABD'de 1920'lerde yaygınlaşan, tahıldan üretilen ve içinde üzüm ya da fındık olmadığı halde biçimi nedeniyle bu ad verilen, zihni güçlendirici olarak reklamı yapılan mısır gevreği türünde kahvaltılık. (Y.N.)

vardı. Örneğin, her gün duş yaptığı halde ayakları kokan oğlana, Kokmuş adı yakıştırılmıştı. Ben de idare edip gidiyordum. Anneme komik mektuplar yazıyordum, o da karşılığında, hafifçe dalga geçen, sevimli bir tonda kasaba ve kiliseden haberler veriyor –hanımefendilerin çay vakti için doğru sandviç kesme metodu üzerine koparduğu tartışmayı anlattığını hatırlıyorum– Zatıalileri dediği babamdan bile, sitemkâr olmamayı becerip nükteyle bahsetmeyi beceriyordu.

Benim hesabımda baştan beri babam bir canavar, annemse bir kurtarıcı, bir koruyucu olmuştu, bunun doğru olduğuna inanırım. Ama hikâyemdeki kişiler sadece onlar değildi, evdeki atmosfer de başka örneğini görmediğim bir şey değildi. (Daha okula bile gönderilmeden önceki dönemden söz ediyorum.) Hayatımın Büyük Dramı olarak gördüğüm olay, çoktan evin dışında olmuştu.

Büyük Dram. Bunu yazmak yüzümü kızartıyor. Kulağa ucuz bir taşlama gibi mi ya da yavan mı geldiğini merak ederim. Ancak sonra düşünürüm de, geçimimi nasıl sağladığım göz önüne alındığında, hayatımı böyle yorumlamak, hakkında böyle konuşmak doğal değil de nedir?

Bir aktör oldum. Şaşırtıcı mı? Üniversitede tiyatroyla aktif bir şekilde ilgilenen insanlara takıldım ve son sınıftayken bir oyun yönettim. Yüzümün lekesiz tarafını seyirciye dönük tutarak oynamam ve sahneden geri geri yürüyerek çıkmam gerektiği konusunda benim başlattığım bir espri vardı. Ama o tür çetin manevralara hiç gerek kalmadı.

O sıralar ulusal radyoda düzenli olarak oyunlar seslendirilirdi. Pazar akşamları, özellikle iddialı programlar olurdu. Roman uyarlamaları. Shakespeare'ler. İbsen'ler. Doğal olarak radyofonik bir sesim vardı ve bir parça çalışmayla bu yeteneğim gelişti. İşe alınmıştım. Başlangıçta küçük roller. Ancak televizyon işin önünü kesene kadar

hemen her hafta oynuyordum ve adım, geniş kitleler olmasa bile bir grup dinleyici tarafından biliniyordu. Argo kullanımı ya da ensest konusuyla ilgili şikâyet mektupları geliyordu arada bir. (Bazı Eski Yunan trajedilerini seslendiriyorduk da.) Ama genelde, her pazar akşamı sadık ve anlayışlı bir şekilde koltuğuna kurulup dinleyen annemin korktuğu gibi, beni paylayan pek yoktu.

Televizyon geldi ve oyunculuk bitti, benim için tabii. Ama sesim sayesinde ilk önce Winnipeg'de, daha sonra da Toronto'ya dönüp orada spiker olarak iş bulabildim. Çalışma hayatımın son yirmi yılındaysa, hafta arası, öğleden sonraları yayınlanan eklektik bir müzik programının sunuculuğunu yapıyorum. Seçimleri yapan, herkesin sandığı gibi ben değilim. Müzikten pek anlamam. Ama hoşa giden, hafiften eksantrik ve kalıcı bir radyo karakteri yaratmıştım. Program bir dolu mektup alıyordu. Huzurevlerinden, körlerin kaldığı bakımevlerinden, işleri gereği yollarda olup vaktinin büyük kısmını arabada geçirenlerden, günün büyük bir kısmını yemek pişirip temizlik yaparak evde tek başına geçiren ev kadınlarından ve traktörleri içinde her gün dönümlerce arazi ekip biçen çiftçilerden haber alıyorduk. Ülkenin her bir tarafından.

En sonunda emekliye ayrıldığımda, üstüme övgüler yağdı. İnsanlar, sanki yakın arkadaşlarından birini ya da bir aile ferdini kaybetmişler gibi, matem tuttuklarını yazıyorlardı. Kastettikleri, haftanın beş günü belirli bir süre boyunca boş zamanlarının doldurulmuş olmasıydı. Zaman güvenilir ve makul bir şekilde doldurularak, başıboş kalmalarına engel olunduğu için içtenlikle ve insanı mahcup edecek ölçüde şükran duyuyorlardı. Ben de hiç beklemediğim bir şekilde, onların duygularını paylaşıyordum. Onların mektuplarını radyoda okurken boğazımın düğümlenmesini engellemek için sesime dikkat etmek durumundaydım.

Ne var ki, program da, ben de hızla belleklerden silindik. Yeni bağlılıklar biçimlenmişti. İşi tamamen bırakmış, bağış toplamak için düzenlenen açık artırmaları yönetmeyi ya da nostaljik konuşmalar yapmayı reddetmiştim. Annem epey uzun bir hayat sürdükten sonra ölmüştü, ama evi satmamış, sadece kiraya vermiştim. Şimdilerde satmaya karar verdim ve kiracıya tebligat gönderdim. Etrafa, özellikle de bahçeye çekidüzen verene kadar, bir süre orada yaşamayı düşünüyordum.

Bu son yıllarda tek başıma değildim. Dinleyicilerim dışında arkadaşlarım da oldu. Hatta kadınlar da. Hani, cesarete ihtiyacı olduklarını düşündükleri erkekler konusunda adeta uzman kesilmiş bazı kadınlar vardır – âlicenaplıklarının bir işareti olarak, sana destek olmak için çırpınıp dururlar. Onların yolunu gözleyip durmuştum. O yıllarda en yakın hissettiğim kadın, bir tren istasyonunun gişesinde çalışan, dört çocuğuyla bir başına kalmış duyarlı, ince biriydi. En küçüğü elinden kurtulunca, birlikte yaşayacağımızı sanıyorduk. Ama o en küçüğü, nasıl yaptıysa evi terk etmeden, kendi başına çocuk sahibi olan bir kızdı, böylece beklentilerimiz azalmış, ilişkimiz kopma noktasına gelmişti. Ben emekli olup eski evime döndükten sonra, e-mail yoluyla mesajlaşmaya devam ettik. Bir kere, onu gelip beni görmeye davet ettim. Buna, evlenip yaşamak üzere İrlanda'ya göç edeceğini ilan ederek karşılık verdi. Öyle şaşırmış, belki de öyle aşağılanmış hissetmiştim ki, kızı ve bebeğinin de onlarla birlikte gidip gitmeyeceğini soramadım.

* * *

Bahçe harap bir haldeydi. Yine de dışarıdan eskisi gibi görünen, ama içerisi geri dönülmez bir şekilde değişmiş olan eve nazaran daha rahattım orada. Annem arka

terası yatak odasına, kileriyse tamamen banyoya katmıştı; sonra kiracılara uygun olarak tavanlar alçaltılmış, en ucuz kapılardan takılmış ve duvarlara da o cicili bicili duvar kâğıtlarından kaplanmıştı. Oysa bahçede bu tip bir değişiklik yoktu, sadece büyük bir ihmalkârlık vardı. O eski çiçekler hâlâ çalı çırpının arasından uzanıyor, bir şemsiyeden daha geniş vahşi yapraklar, altmış –belki de yetmiş– yıllık ravent tarhlarının izlerini gösteriyor, ayakta kalmış yarım düzine kadar elma ağacının dallarındansa, cinsini tam olarak hatırlamadığım kurtlanmış elmalar sarkıyordu. Tarhları dakikada temizlemiş gibiydim, ancak topladığım çalı çırpılardan bir dağ oluşmuştu sanki. Dahası, kendi imkânlarımla yok etmem gerekiyordu bunları, zira kasabada artık çalı çırpı yakmaya izin verilmiyordu.

Bunların tümü Pete adlı bir bahçıvanın işiydi. Soyadını unutmuşum. Bir ayağını sürüyerek yürür, başını da hep bir tarafa sarkıtırdı. Bir kaza mı, yoksa bir kalp krizi mi geçirmiş bilmiyorum. Ağır olsa da azimle çalışırdı ve oldum olası huysuzdu. Annem ona sesini alçaltıp saygıyla hitap ederek, onun pek ilgilenmediği çiçek tarhlarında bazı değişiklikler yapmayı önerdi – yaptırdı da. Benden hoşlanmazdı, çünkü üç tekerli bisikletimle sürekli gezinmemem yerlerde gezindiğimi ve elma ağaçlarının oralarda bir yerde saklanıp ona çaktırmadan Kaçak Pete[1] diye bağırdığımı bilirdi. Bu tabiri nereden duyduğumu bilmiyorum. Yoksa bir mizah dergisinde mi görmüştüm?

Bu nefret patlamalarının bir başka nedeni geçenlerde aklıma geldi ve bunu daha önce neden düşünmediğimi merak ettim. İkimiz de kusurlu, fiziksel bir talihsizliğin aşikâr kurbanlarıydık. Bu tip insanların ortak bir dava uğruna bir araya geleceğini düşünürsünüz, ama bir o ka-

1. Sneaky Pete, aynı zamanda kalitesiz, kaçak içki anlamına gelir. (Ç.N.)

dar gelmeyebilirler de. Birbirlerine bir an evvel unutmak istedikleri taraflarını hatırlatıyor olabilirler.

Yine de o kadar emin olamıyorum bundan. Annem evde her şeyi öyle bir ayarlamıştı ki, içinde bulunduğum durumun pek farkında değildim aslında. Bronşlarımdaki bir rahatsızlık yüzünden bana evde eğitim verdiğini söylemişti; üstelik okulun ilk iki yılında virüslerin saldırısından korunmam gerekiyormuş. Ona kimse inandı mı bilmiyorum. Babamın düşmanlığına gelince, evde öyle bir geniş alanı kapsıyordu ki, bir tek bana yöneldiğini hiçbir zaman hissetmedim.

Bu noktada, tekrar etme pahasına söylemeliyim ki, annemin yaptığı doğruydu. Gözle görülür kusurumun üzerinde durması, beni itekleyip yönlendirmesi, bunları kaldıramayacak kadar küçük yaşta ve saklanacak yerim olmadan ortada bırakırdı beni. Şimdilerde işler çok değişti, zira benim durumumdaki bir çocuğun başına gelebilecek tehlike, alaylara maruz kalıp yalıtılmak değil, aşırı kaygı ve sahte duygudaşlık gösterileri olacaktır. Ya da bana öyle geliyor. O zamanki yaşam biçimi, canlığını, espri anlayışını ve folklorunu, annemin de farkında olduğu gibi, büyük oranda katıksız kötü niyete borçluydu.

Birkaç onyıl öncesine kadar –belki de daha fazlasına– arazimizin içinde başka bir yapı vardı. Pete'in gereçlerinin ya da bir süre için işimize yaradıktan sonra yeniden kullanılmalarına karar verilene kadar ortadan kaldırdığımız bir dolu şeyin saklandığı küçük bir depo ya da ahşap bir kulübeydi bu. Kendi modern araç gereçlerini kendi kamyonetleriyle getiren Ginny ve Franz adlı enerjik çift, Pete'in yerini aldıktan kısa bir süre sonra kulübe yıkıldı. Bir süre sonra bostancılık işine girip bize gelmez oldular, ama o sıralarda çimleri biçmek için çocuklarını gönderebiliyorlardı, annem de bahçedeki diğer işlerle ilgilenmez olmuştu.

"İlgilenmeyi bıraktım artık," demişti. "Her şeyi oluruna bırakmak ne kolaymış böyle."

O yapıya gelince –bu meselenin etrafında nasıl da dönenip duruyorum ama–, sadece depo işlevi görmesinden önce, orada birilerinin oturduğu bir dönem olmuş. Büyükannemle büyükbabamın aşçı-kâhyası ve bahçıvan-şoförü olan Bell soyadlı bir karıkoca orada oturmuş. Dedemin, asla kullanmayı öğrenemediği bir Packard'ı vardı. Packard da, Bell'ler de benim zamanımda çoktan gitmişti, ama orası hâlâ Bell'lerin kulübesi diye anılırdı.

Çocukluğumda, Bell'lerin kulübeleri bir iki yıllığına Sharon Suttles diye bir kadına kiraya verilmişti. Orada Nancy ismindeki kızıyla birlikte oturdu. Kasabaya, mesleğine burada başlayan doktor kocasıyla birlikte gelmiş, ama adam bir yıl içinde kan zehirlenmesinden ölmüştü. Kasabada parasız ve söylendiğine göre, bir başına kalakalmıştı. Bu ona yardım edebilecek, onu yanına alabilecek bir insan olmadığı anlamına geliyordu. Bir süre sonra babamın sigorta ofisinde iş buldu ve Bell'lerin kulübesinde yaşamaya başladı. Tüm bunlar ne zaman oldu, tam olarak emin değilim. Onlar ne zaman taşındılar veya kulübe ne kadar süre boş kaldı hatırlamıyorum. O zamanlar tozpembeye boyalıydı ve bunun hep Mrs. Suttles'ın seçimi olduğunu sanırdım, sanki başka renkte bir evde yaşayamazmış gibi.

Ona tabii ki Mrs. Suttles olarak hitap ediyordum. Ama birçok kadının ilk adını bilmediğim halde, onunkini biliyordum. Sharon o zamanlar için sıradan bir ad değildi. Hem sıkı denetim altında olduğu, hem de ders arası verilmediği için annemin gitmeme izin verdiği pazar okulundan[1] bildiğim bir ilahiyle de bağlantılıydı. Sözleri

1. Pazar günleri kilisenin verdiği eğitim. (Ç.N.)

bir perdeye yansıtılan ilahileri söylerken, sanırım çoğumuz henüz okumayı öğrenmemiş olduğumuz halde, karşımızda şekillenen dizelerle bir aşinalık kurmuştuk.

Siloam Deresi'nin gölgeli serinliğinde,
Ne de güzel büyür zambaklar.
Ne güzel kokar, tepenin yamacında,
Sharon'un çiyle kaplı gülleri.

Perdenin bir köşesinde gerçek bir gül olduğunu sanmıyorum, ama yine de kokusu Sharon adına sinen soluk pembe bir gül görürdüm, görüyorum.

Sharon Suttles'a âşık olduğumu söylemeye çalışmıyorum. Henüz bebeklikten yeni çıkmışken, beni bebek arabasında gezmeye çıkarıp çocuk parkının salıncaklarında, neredeyse salıncağın tepesinden yuvarlanacağım kadar yükseğe sallayan, erkek çocuğu tavırlı Bessie adındaki bir genç hizmetçiye âşık olmuştum. Ondan kısa bir süre sonra da annemin kadife yakalı mantosu ve kadife gibi sesi olan bir arkadaşına tutuldum. Sharon Suttles o şekilde âşık olunacak biri değildi. Ne kadife sesi vardı, ne de bana iyi vakit geçirtmek derdindeydi. Bir anne olamayacak kadar ince ve uzundu – vücudunda hiçbir girinti çıkıntı yoktu. Uçları sarı, karamel rengi saçları vardı ve İkinci Dünya Savaşı zamanında bile kısaydılar. Kullandığı ruj parlak kırmızıydı ve afişlerde gördüğüm film yıldızlarının ağzı gibi kalın dudaklı görünürdü. Kendi evindeyken bacakları bana onun bacaklarını anımsatan, açık renk kuş –sanırım leylek– desenli bir kimono giyerdi. Zamanının büyük bölümünü kanepeye uzanıp sigarasını tüttürerek geçirirdi; bazen de, kendisini ya da bizi eğlendirmek için, bir anda bacaklarını birbiri ardına havaya kaldırır ve o tüylü terliklerini uçuruverirdi. Bize bağırmadığı zamanlar genizden gelen bezgin bir ses tonu var-

dı, düşmanca değildi, ama bir anneden beklediğim şekilde, hüzünlü tonlamalarla akıl verir gibi ya da sevecen veya azarlar gibi bir tınısı da olmazdı kesinlikle.

Beş para etmez mankafalar sizi, diye bağırırdı.

"Defolun gidin de azıcık kafamı dinleyeyim, sizi beş para etmez mankafalar sizi."

Biz yerde Nancy'nin oyuncak arabalarını yarıştırırken, o küllüğünü midesinin üstüne koymuş, tüttürerek kanepeye uzanmış olurdu. Acaba ne kadar huzura ihtiyacı vardı?

Nancy'yle birlikte kendilerine has, düzensiz bir beslenme tarzları vardı ve o bir şeyler atıştırmaya mutfağa gittiğinde, asla elinde bir kraker veya bir bardak kakaoyla gelip bizimle paylaşmazdı. Öte yandan, puding kadar yoğun sebze çorbasını tencereden kaşıklamak ya da mısır gevreklerini doğrudan kutusundan yemek asla yasak değildi Nancy'ye.

Sharon Suttles babamın metresi miydi? Babamın yanında çalışıp pembe kulübede, kira ödemeden mi oturuyordu?

Annem, gencecik kocasının ölümüyle başına gelen trajediye sık sık değinmeden edemeyerek, sevecenlikle bahsederdi ondan. O sıralar yanımızda hangi hizmetçi varsa onunla çilekler, taze patatesler ya da kabukları soyulmuş bezelyelerden oluşan armağanlar gönderirdik ona. Özellikle bezelyeleri hatırlıyorum. Sharon Suttles –kanepede uzanmaya devam ederek– "Şimdi ne yapmam gerekiyor bunlarla?" diye, işaretparmağıyla havaya fırlatırdı bezelyeleri.

"Suya koyup ocakta kaynatın," derdim yardımsever bir tavırla.

"Ciddi misin?"

Babama gelince, onu asla Sharon Suttles'la birlikte görmedim. İşe epey geç gidip, çeşitli spor etkinlikleri uğruna erkenden işten sıvışırdı. Bazı hafta sonları Sharon'ın

Toronto trenini yakaladığı olurdu, ama her zaman yanına Nancy'yi de alırdı. Nancy aklı fikri orada başına gelen maceralarla, orada gördüğü Noel Baba geçit alayı gibi gösterilerle dopdolu olarak geri dönerdi.

Nancy'nin annesinin sırtında kimonosuyla kanepede uzanmadığı, evde olmadığı zamanlar vardı tabii, işte o zamanlarda sigarasını tüttürüp dinlenmediği, ama babamın ofisinde, hiç görmediğim ve hiç kuşkusuz hoş karşılanmayacağım o efsanevi mekânda, normal işini yapıyor olduğu varsayılabilirdi.

İşte o zamanlarda –yani Nancy'nin annesinin işe gittiği ve Nancy'nin evde kaldığı zamanlar– Mrs. Codd adlı asık suratlı bir kadın oturup radyodan melodram tarzında radyofonik piyesleri dinler, bizi eline ne geçerse tıkınmakta olduğu mutfakta görür görmez de, hiç tereddüt etmeden kovalardı. Vaktimizin tümünü birlikte geçirdiğimize göre, Mrs. Codd'a para vermekten kurtulmak için, annemin benim yanım sıra Nancy'ye de göz kulak olabileceğini teklif etmesi ya da bunu hizmetçimizden isteyebileceği hiç aklıma gelmezdi.

Uyku saatleri dışında bütün gün Nancy'yle birlikte oynamamız şimdi tuhafıma gidiyor. Nancy'den altı ay büyük olan benim, beş yaşımdan sekiz buçuk yaşıma kadarki bir zamanı kapsıyor bu. Çoğunlukla bahçede oynardık – Nancy'nin kulübesinde oynayıp annesini rahatsız ettiğimizi anımsadığım günlerde ise havalar yağmurlu olmalı. Sebze bahçesinden uzak durmamız, çiçekleri kırmamamız gerekiyordu, ama hiç durmadan böğürtlen çalılıklarının arasında mekik dokur, elma ağacının altında ve kulübenin az ötesinde Almanlardan saklanıp hava taarruzlarından korunmak için yaptığımız oyuncak sığınaklarımızın olduğu çöplük alanda dolanırdık.

Kasabamızın kuzeyinde gerçekten bir eğitim birliği vardı ve uçaklar sürekli tepemizde uçuşurdu. Bir kere-

sinde kaza olmuş, ama kontrolden çıkan uçak, bizi hayal kırıklığına uğratarak göle düşmüştü. Ve savaşla bağlantılı şeylerle bu kadar iç içe olmak yüzünden, Pete'i sadece yerel bir düşman olmaktan çıkarıp bir Nazi bellemiş, çim biçme makinesini de tank yerine koymuştuk. Üssümüz haline getirdiğimiz yaban elması ağaçlarından ona elma fırlatırdık. Bir keresinde anneme şikâyet etmiş, bu yüzden kumsala gitmek zorunda kalmıştık.

Annem kumsala gezmeye giderken sık sık Nancy'yi de yanımıza alırdı. Evimizin hemen ardındaki kayalığın aşağısında, kıyısında deniz kaydırağı olana değil de, ancak arabayla gidilebilen, gürültücü yüzücülerin uğramadığı kumsala giderdik. Aslında ikimize de yüzmeyi annem öğretti. Nancy benden daha cesaretli ve atılgan olduğu için canım sıkılırdı, bu nedenle bir keresinde onu yeni gelen bir dalganın altına çekip kafasının üstüne oturmuştum. Nefesini tutup beni tekmelemiş, ellerimden kurtulmak için çabalayıp durmuştu.

"Nancy küçük bir kız ama," diye paylamıştı beni annem. "O küçük bir kız ve sen ona küçük kız kardeşinmiş gibi davranmalısın."

Aslında tam olarak yaptığım da buydu. Onun benden zayıf olduğunu düşünmüyordum. Küçük, evet, ama bazen bu bir avantajdı da. Ağaca tırmandığımızda, beni taşıyamayacak dallara o bir maymun gibi asılabilirdi. Ve kavga ettiğimiz bir keresinde de –kavgalarımızın birinin bile nedenini hatırlamıyorum– onu kavrayan kollarımdan birini ısırıp kanatmıştı. O olay üzerine güya bir hafta süreyle ayrı tutulmuştuk, ama pencerelerden birbirimize öfkeli öfkeli bakmamız kısa sürede bir özleme ve yakarıya dönüşmüş ve yasak ortadan kaldırılmıştı.

Kışları arazinin tümü bize kalır, orada kardan kaleler yapıp üstüne çalı çırpılarla kaplar, yoldan geçenlere fırlatmak üzere kartopları depolardık. Pek geçen olmazdı,

çünkü çıkmaz sokaktaydı ev. Bunun üzerine kardanadam yapar ve ona nişan alırdık.

Şayet büyük bir fırtına olur da dışarı çıkamazsak, annemin nezaretinde bizim evde kalırdık. Babam evde kalmış, üstüne bir de baş ağrısı çekiyorsa, hiç gürültü yapmamamız gerekirdi, böylece birbirimize hikâyeler okurduk. *Alice Harikalar Diyarında*'yı okuduğumuzu hatırlıyorum. Alice, onu koskocaman yapan iksiri içip tavşan yuvasında sıkıştığında, ikimiz de altüst olmuştuk.

Ya cinsel oyunlar, diye merak edebilirsiniz. Evet, öyle oyunlarımız da vardı. Bir keresinde –neden oraya bilmem– kulübenin arkasında kurulmuş bir çadıra saklandığımızı hatırlıyorum. Birbirimizi incelemek amacıyla oraya sıvışmıştık. Çadır bezinin kendine has erotik ama bebeksi bir kokusu vardı, aynı üstümüzden çıkardığımız iç çamaşırlarımız gibi. Çeşitli gıdıklamalar bizi önce uyarıp sonra kızdırmıştı ve kaşınacak derecede terlemiş, kısa sürede utanç içinde kalmıştık. Oradan çıktıktan sonra birbirimize karşı normalde olduğundan daha fazla yabancılaşmış ve tuhaf bir şekilde sakıngan olmuştuk. Aynı şey bir kere daha oldu mu ve aynı şekilde mi sonuçlandı, hatırlamıyorum, ama öyle olduysa bile buna şaşırmam doğrusu.

Nancy'nin yüzünü annesininki gibi açık seçik hayalimde canlandıramam. Sanıyorum renkleri aynıydı, ya da zamanla aynı olacaktı. Güneşin altında zaman geçirdikçe aklaşacak, kahverengiye bakan sarı saçlar. Pespembe, hatta kızılımsı bir ten. Evet. Yanaklarını şimdi bile görebiliyorum, sanki mum boyayla boyanmış gibi kıpkırmızıydılar. Tüm bir yazı açık havada geçirip, enerji dolu olmasıydı bunun nedeni.

Bizim evde, söylemeye lüzum yok, bize ayrılanlar dışındaki odaların tümüne girmemiz yasaktı. Üst kata çıkmayı ya da bodruma inmeyi veya yemek odasının terasına girmeyi hayal bile edemezdik. Ama kulübenin içinde her

yer bizimdi, Nancy'nin annesinin evdeyken dinlenmek için seçtiği yerler ile Mrs. Codd'un mutfaktaki radyosuna yapıştığı anlar dışında. Öğleden sonraları, sıcaktan bitkin düştüğümüz anlarda bile, bodrum katı gidilecek iyi bir yerdi. Merdivenin korkuluğu yoktu ve ayaklarımız üzerinde o kaba zemine düşmek için, her defasında daha da tehlikeli sıçramalar yapıyorduk. Bundan sıkılınca da eski bir karyolanın üstüne çıkıp, hayalî bir atı kırbaçlayarak zıplayıp duruyorduk. Bir keresinde, Nancy'nin annesinden yürüttüğümüz bir sigarayı tüttürmeye çalıştık gizlice. (Ancak bir kereliğine bunu yapmayı göze alabildik.) Nancy bu konuda daha becerikliydi, çünkü ne de olsa daha fazla pratik yapma şansı olmuştu.

Bodrum katında, bir de, üstünde, çoğu kurumuş boya ve vernikle dolu tenekelerin, uçları katılaşmış çeşit çeşit fırçaların, boya karıştırmaya yarayan çubukların ve üstündeki boyaları kurumuş ya da fırça izleriyle dolmuş boya tahtalarının durduğu eski bir ahşap konsol vardı. Tenekelerden bir ikisinin kapağı hâlâ sıkı sıkıya kapalıydı ve bunları güçbela açmayı başarmış, böylece karıştırılarak tam kıvamına gelecek boyalar keşfetmiştik. Sonra fırçaların uçlarını yumuşatmaya çalışıp bunları tenekenin içine daldırarak konsolun ahşap yüzeyine vurmuş, pek bir sonuç alamadan etrafı batırıp durmuştuk. Ne var ki, bu tenekelerden bir tanesinin içinde, çok işimize yarayan terebentin çıktı. Kullanılır hale gelen o sert fırçalarla boyayabilirdik artık. Annem sayesinde azıcık heceleyip okuyabiliyordum, Nancy de öyle, çünkü ikinci sınıfı bitirmişti.

"Ben bitirene kadar bakma," dedim ona ve hafifçe yolumdan ittim. Boyayacağım bir şey gelmişti aklıma. Zaten o da meşgul bir halde, kendi fırçasını kırmızı boyalı bir tenekenin içine daldırmakla meşguldü.

BU BODRUMDA NAZİ VARDI, diye yazdım.

"Şimdi bakabilirsin," dedim.

Arkası bana dönük, fırçayı kendisine sürmekteydi.

"Şimdi olmaz," dedi.

Yüzünü bana döndüğünde, bolca kırmızı boyayla sıvamış bir haldeydi.

"İşte şimdi senin gibi oldum," dedi, fırçayı boynuna doğru indirerek. "Şimdi aynı senin gibi oldum." Çok heyecanlı bir hali vardı ve başta benimle alay ediyor sandım, oysa yüzü mutlulukla ışıldıyordu, sanki hayatı boyunca yapmak istediği buymuş gibi.

Sonraki birkaç dakikada neler olduğunu açıklamaya çalışmalıyım şimdi.

Her şeyden önce, korkunç göründüğünü düşündüm.

Yüzümün herhangi bir bölgesinin kırmızı olduğuna inanmıyordum. Değildi de zaten. Bir yarısı mor dut, yani o bildik doğum lekesi rengindeydi ve sanırım daha önce söylemiştim, zamanla soluklaşmıştı.

Ama hayalimde gördüğüm bu değildi. Doğum lekemin fare kürküne benzer, tatlı bir kahverengi olduğunu düşünüyordum.

Annem, aynaları ortadan kaldırıp yasaklamak gibi aptalca, dramatik bir şey yapmamıştı, hayır. Ancak aynalar bir çocuğun kendisini göremeyeceği yüksekliklere asılabilir. Banyodaki aynanın da durumu buydu kesinlikle. Kendimi görebildiğim tek ayna, gündüzleri loş geceleriyse aydınlatması zayıf olan evin giriş holündeydi. Yüzümün yarısının, tüylü bir gölge gibi, bu yavan ve soluk renkte olduğu fikrini herhalde burada edinmiş olmalıydım.

Alışık olduğum fikir buydu ve bu fikir, Nancy'nin yüzündeki boyayı bir hakaret, kötü niyetli bir şaka haline getirmişti. Onu tüm gücümle konsola doğru ittim ve o kaçıp bir koşu merdivenleri tırmandım. Sanıyorum bir ayna ya da bana onun hatalı olduğunu söyleyebilecek birini arayarak koşuyordum. Bir kez bu kanıtlansa dişlerimi katıksız nefretle ona geçirebilirdim. Onu cezalandı-

racaktım. Ama bunu nasıl yapacağımı düşünecek zamanım yoktu o sırada.

Kulübenin içinden koşarak geçip –cumartesi günü olduğu halde Nancy'nin annesi ortalıkta yoktu– telli kapıyı arkamdan vurdum. Çakılların üzerinden, sonra sıra sıra o gürbüz kuzgunkılıcı çiçeklerinin arasındaki kaldırım taşları boyunca koştum. Arka bahçedeki verandada, hasır sandalyesinde kitap okuyan annemin kalkmakta olduğunu gördüm.

"Kırmızı değilim," diye bağırdım öfkeli gözyaşları dökerek. "Kırmızı değilim ben." Annem şaşkın bakışlarla, ama olanlardan pek bir şey anlamamış bir halde merdivenlerden indi. Sonra o cafcaflı yüzüyle kulübeden Nancy çıkıp koşturarak arkamdan geldi.

Annem anlamıştı.

"Seni edepsiz küçük zalim, seni," diye bağırdı Nancy'ye, daha önce duyulmamış bir sesle. Yüksek perdeden, kızgın ve titreyen bir sesle.

"Sakın ola yanımıza gelmeye kalkma bundan böyle. Aklından bile geçirme. Kötü, kötü bir kızsın sen. İyi kalpli olmak nedir, bilir misin sen ha? Sana öğrettiler mi ki..."

Nancy'nin annesi, ıslak saçları gözlerinin üzerine inmiş bir halde kulübeden çıkmıştı. Elinde bir havlu vardı.

"Tanrım, burada rahat bir şekilde saçlarımı yıkayamayacak..."

Annem ona da bağırmaya başladı.

"Oğlum ve benim önümüzde o ağızlarla konuşmaya kalkma sakın..."

"Aman da ne zırva," deyiverdi Nancy'nin annesi anında. Şuna bakın, kafayı üşütmüş gibi bağırıyor."

Annem derin bir nefes aldı.

"Kafayı üşütmüş gibi bağırdığım yok. Senin o kalpsiz çocuğuna, bir daha asla evimize gelemeyeceğini söylemeye çalışıyordum. Yavrumun talihsizliğiyle alay edecek

kadar kindar, kalpsiz bir kız o. Ona ne terbiye vermiş ne de başka bir şey öğretmiş olmalısın ki bizimle birlikte kumsala götürdüğümde teşekkür etmeyi bile bilmiyor; annesinin tek bildiği üstünde sabahlıkla kırıtmak olduğuna göre, bir lütfen, bir teşekkür ederim demeyi dahi bilmediğine şaşmamalı..."

Tüm bu kelimeler sanki hiç dinmeyecek bir öfke, bir acı, bir saçmalık fırtınası içindeymiş gibi dökülmüştü annemin ağzından. Elbisesine asılıp, "Yeter, tamam, yeter," dediğim halde.

Sonra gözyaşları boşanıp kelimeler boğazında düğümlenerek omuzları sarsılmaya başlayınca işler daha kötüye gitti.

Nancy'nin annesi, ıslak saçlarını gözlerinin üstünden çekmiş, durmuş annemi süzüyordu.

"Sana bir şey söyleyeyim," dedi. "Böyle devam edersen tımarhaneyi boylayacaksın. Kocan senden nefret ediyor ve oğlun haşat bir yüzle doğduysa kabahat benim mi?"

Annem iki eliyle birden başını tutuyordu. "Ah... ah," diye inlemeye başladı, sanki bir acı onu yiyip bitiriyormuş gibi. O sırada bizde çalışan kadın –Velma– dışarı, verandaya çıkmış, "Hadi hanımcığım, hadi gelin hanımcığım," diyordu. Sonra sesini yükseltip Nancy'nin annesine bağırdı.

"Sen git hadi. Evine dön. Kaybol."

"Gideceğim, gideceğim, merak etme sen. Sen kim oluyorsun da bana ne yapacağımı söylüyorsun? Hem o kafayı üşütmüş yaşlı cadının yanında nasıl çalışabiliyorsun, söylesene? " Sonra Nancy'ye döndü.

"Tanrı adına, nasıl temizleyebileceğim seni ben?"

Sonra söylediklerini bana duyurmak için iyice yüksek bir sesle konuşmaya devam etti.

"Beş para etmezin teki o. Baksana nasıl o yaşlı cadının eteğine yapışmış. Bir daha oynamayacaksın onunla.

Ne de olsa yaşlı cadının işe yaramaz oğlu o."

Bir taraftan ben, bir taraftan da Velma, annemi sakinleştirip içeri götürmeye çalışıyorduk. İnlemelerine son vermişti. Kendine çekidüzen verdi ve doğal olmayan neşeli bir sesle, kulübeden bile duyulacak şekilde konuşmaya başladı.

"Bana bahçe makasını getirir misin, Velma? Hazır buradayken kuzgunkılıcı çiçeklerini budayayım. Baksana, çoğu solup gitmiş."

Bitirdiğinde, solmuş ya da çiçekli, ayakta tek bir çiçek kalmamış, hepsi yolun üzerine saçılmıştı.

Bunların hepsi, daha önce de belirttiğim gibi, cumartesi günü olmuş olmalı, çünkü Nancy'nin annesi evdeydi ve genelde pazarları gelmeyen Velma da oradaydı. Pazartesi günü itibariyle, ya da daha önceden, kulübenin boşaltıldığından eminim. Belki Velma babamı kulüp binasında, ormanda ya da her neredeyse bulmuş, o da, sabırsız, kaba, ama en sonunda uysal bir şekilde eve gelmişti. Nancy ve annesinin çıkıp gitmesi konusunda uysal demeli. Nereye gittiklerini bilmiyordum. Belki babam onları, yeni bir yer bulana kadar bir süre otele yerleştirdi. Nancy'nin annesinin kulübeyi terk etmek konusunda sorun çıkardığını sanmıyorum.

Nancy'yi bir daha görmeyeceğim gerçeğini yavaş yavaş kavradım. Başta ona kızgın olduğum için umursamıyordum. Ama sonra, onu sorup soruşturduğumda, annem o eziyet dolu sahneyi bana da kendine de hatırlatmamak için, beni belirsiz bir yanıtla başından savmış olmalı. Sanırım beni bir okula göndermeyi ciddi ciddi o sıralar düşünmeye başladı. Hatta Lakefield'e o sonbahar kaydolmuştum sanırım. Erkek okulunda okumaya alışır alışmaz, oyun arkadaşım o kızın anısının solup önem-

sizleşeceğini, hatta komik bir hal alacağını düşünmüştü muhtemelen.

Babamın cenazesinden sonraki gün, annem, göl kıyısının birkaç mil ilerisindeki, bizi kimselerin görmeyeceğini umduğu bir lokantaya, onu yemeğe çıkarmamı teklif ederek beni şaşırtmıştı (tabii ki o beni yemeğe çıkaracaktı aslında).

"Sanki sonsuza dek bu evin içine kapatılmışım gibi," dedi. "Biraz hava almaya ihtiyacım var."

Lokantada ihtiyatla çevresine bakındı ve çevrede tanıdıkların olmadığını söyledi.

"Benimle bir kadeh şarap içer misin?"

Bunca yolu insan içinde şarap içebilsin diye mi gelmiştik yani?

Şaraplarımız servis edilip yiyeceklerimizi ısmarladıktan sonra, "Sanırım bilmen gereken bazı şeyler var," dedi.

Bu sözler bir insanın hayatında duyacağı en tatsız kelimeler olabilir. Duyacakların her ne olursa olsun tahammül sınırlarını aşması olasıdır, üstelik bunca zaman senin üstünde hiçbir ağırlık yokken birilerinin ciddi bir yük taşımış olduğu ima edilir.

"Babam gerçek babam değil mi yoksa?" dedim. "Aman ne güzel."

"Saçmalama. Çocukluk arkadaşın Nancy'yi hatırlıyor musun?"

Aslına bakılırsa bir an için hatırlamamıştım. Sonra, "Belli belirsiz," diye ekledim.

O sırada, annemle yaptığımız tüm konuşmalarda bir strateji benimsemem gerekiyordu. Tasasız, şakacı ve umursamaz olmalıydım. Sesinin de, yüz ifadesinin de ardında hüzün saklanıyordu aslında. İçinde bulunduğu çıkmazdan asla şikâyet etmedi, ama bana anlattığı hikâ-

yelerde birçok saf, kötü kullanılmış insan, bir dolu zorbalık vardı ve tabii ki bunlar, arkadaşlarıma ve talihli hayatıma daha kederli bir kalple dönmem anlamına geliyordu.

Ona yardım etmeyecektim. Büyük olasılıkla tüm isteği ona sevecenlik göstermem, hatta ona şefkatle dokunmamdı. Bunu yapmayacaktım. Yaşlanmanın henüz sağlığını bozmadığı, titiz bir kadındı annem, ancak sanki ısrarlı bir iç sıkıntısının, bulaşıcı bir küflenmenin tehdidi altındaymışım gibi kaçınmıştım ondan. Özellikle de, onun ayrı bir önem vererek kabullendiği yüzümdeki belaya –daha rahimden itibaren ona bağlı olduğumu kabullenmem gereken, kurtulamayacağım o boyunduruğa– değinilmesinden kaçınmıştım.

"Eğer daha fazla etrafta olsaydın büyük bir ihtimalle bilecektin," dedi. "Ama olanlar sen okula gönderildikten kısa bir süre sonra oldu."

Nancy ve annesi, Meydan'daki babama ait bir dairede yaşamaya gitmişlerdi. Orada, güneşli bir sonbahar sabahı, Nancy'nin annesi, kızını banyoda, yüzünü usturayla kesip dururken bulmuştu. Yerlerde, lavaboda ve Nancy'nin orasında burasında kan vardı. Ama kesinlikle kendini tutmuş, acı çektiğini belirten tek bir ses bile çıkarmamıştı.

Tüm bunları annem nereden biliyordu peki? Bunun örtbas edilmesi gereken ama insanların ayrıntılarıyla anlatmadan duramayacakları kadar fazla kanlı –gerçek anlamda da fazla kanlı– bir kasaba dramından ibaret olduğunu varsayabilirdim.

Nancy'nin annesi bir şekilde onu havluyla sarmalayıp hastaneye götürmüştü. O zamanlarda ambulans diye bir şey yoktu. Büyük bir ihtimalle Meydan'dan bir araba tutmuştu. Acaba neden babamı aramadı? Her neyse – aramamıştı işte. Kesikler derin değildi, yaralara rağmen kan kaybı da o kadar fazla değildi – herhangi bir atardamarda kesik yoktu. Tüm bu süre boyunca Nancy'nin annesi kızı-

nı, acaba aklını mı kaçırdı diye azarlayıp duruyordu.

"Benim şansım bu işte," deyip duruyordu. "Senin gibi bir çocuk."

"Eğer o zamanlar sosyal hizmet görevlileri diye bir şey olsaydı," dedi annem, "o zavallıcık büyük bir ihtimalle yetiştirme yurduna alınırdı.

"Aynı taraftaki yanağıydı," dedi. "Seninki gibi."

Neden bahsettiğini anlamıyormuş gibi yapıp sesimi çıkarmamaya çalıştım. Ancak bir şeyler söylemem gerekiyordu.

"Yüzünün tümünü boyamıştı ama," dedim.

"Öyle. Ama bu kez daha özenliydi, sana benzemek için elinden geleni yaparak sadece bir yanağında kesikler açmıştı."

Bu kez sesimi çıkarmamayı becerebildim.

"Eğer bir oğlan çocuğu olsaydı, daha farklı olurdu. Ancak bir kız çocuğu için ne kadar da korkunç bir şey."

"Plastik cerrahi akıl almaz işler yapabiliyor artık."

"Ah, umarım öyledir."

Birkaç dakika sonra şöyle dedi, "Ne derin duyguları var, çocukların."

"Zamanla üstesinden geliyorlar."

Onlara, anneye ya da kızına ne olduğunu bilmediğini söyledi annem. Ben henüz gençken, onlar hakkında kendisine hiç soru sormadığıma çok memnun olduğunu ekledi, çünkü böylesi üzücü bir şeyi anlatmak zorunda kalmaktan nefret edecekti.

Bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum ama annem ihtiyarlığında bambaşka, ağzı bozuk ve kaprisli biri haline geldi. Babamın fevkalade bir âşık, kendisininse, "uçarı bir kız" olduğunu iddia etmeye başladı. "O, yüzünü kesen kızla," evlenmem gerektiğini ilan etti, çünkü bu

yolla, ikimiz de, bir sevap işlemekte diğerine galip gelemeyecektik. Her birimiz, diye kıkırdadı, diğeri gibi berbat bir halde olacaktı.

Düşüncesi hoşuma gitti. O zaman annemi biraz sevdim.

* * *

Birkaç gün önce, yaşlı ağaçların altındaki çürük elmaları toplarken bir eşekarısı soktu beni. İğne, hemen şişip kapanıveren gözkapağımdaydı. Bu nedenle diğer gözümü kullanarak (kapanan gözüm yüzümün lekesiz tarafındaydı), arabayı hastaneye sürdüm, geceyi orada geçireceğim söylendiğinde de, epey şaşırdım. Nedeni iğne yapıldığında, görebildiğim gözüme fazla yük binmesin diye, iki gözümün birden bandajla kapanacağıydı. Geceyi sık sık uyanarak, huzursuz bir şekilde geçirdim. Tabii ki hastane sessiz bir yer değildi ve göremediğim o kısa süre boyunca işitme duyum daha hassaslaştı. Odama doğru gelen adım seslerini duyunca, bunların bir kadına ait olduğunu ve bir şekilde, bu kadının hemşire olmadığını anladım.

Ancak "Uyanıksınız, ne iyi. Ben sizin okuyucunuzum," dediğinde, belki de yanıldığımı, onun bir hemşire olduğunu düşündüm. Hayat belirtileri dedikleri şeyi okumaya geldiğini düşünerek ona kolumu uzattım.

"Yo, yo," dedi, o yumuşak ama ısrarcı tonuyla. "Size bir şeyler okumaya geldim, eğer isterseniz tabii. Bazen insanların hoşuna gider; gözleri kapalı öylece yatarken çok sıkılırlar."

"Seçimi onlar mı yapar, yoksa siz mi?"

"Onlar yapar da, bazen onlara hatırlattığım olur. Bazen onlara Kutsal Kitap'tan bir hikâye anımsatırım, ya da hatırladıkları bir kısmını. Ya da çocukluklarından kalma bir hikâyeyi. Yanımda bir sürü şey taşıyorum."

"Şiirden hoşlanırım," dedim.

"Pek o kadar istekli çıkmıyor sesiniz."

Bunun doğru olduğunu fark ettim, nedenini de biliyordum. Radyoda yüksek sesle şiir okuma deneyimim olmuştu, sesi eğitilmiş başkalarını da dinlemiştim, üstelik hoşuma giden okuma stilleri de vardı, nefret ettiklerim de.

"Öyleyse birlikte bir oyun oynayabiliriz," dedi, sanki bu açıklamayı yapmadığım halde yapmışım gibi. "Size bir iki dize okuyup durur, devamını getirebiliyor musunuz diye bekleyebilirim. Oldu mu?"

Onun oldukça genç bir kadın, müşteri edinmek, bu işte başarılı olmaya hevesli biri olduğunu düşündüm.

"'Dunfermline kasabasının tahtına kurulmuştu kral...'" diye başladı soru sorar gibi.

"'Kan kırmızı şarabını içen...'" diye devam ettim ve böyle devam edip birlikte eğlendik. Sesi bir parça çocuksu, gösterişli olsa da, hiç fena okumuyordu. Sesimin tınısı hoşuma gitmeye başlamış, hatta arada bir aktörlük patlatmaya başlamıştım.

"Çok hoştu," dedi.

"'İtalya'nın bayırlarında, / yetişen zambakları göstereyim sana...'"

"'Yetişen' mi, yoksa 'yeşeren' mi?" diye sordu. "Sanırım o şiir bendeki kitaplarda yok. Ama hatırlamam gerekir. Neyse, çok güzeldi. Sizin radyodaki sesiniz hep çok hoşuma gitmiştir."

"Sahi mi? Dinler miydin?"

"Tabii. Bir dolu insan dinlerdi."

Bana dizeler sunuyor ve devamını getirmem için geri çekiliyordu. Tahmin edeceğiniz gibi. "Dover Kumsalı", "Kubilay Han", "Batı Rüzgârı", "Yaban Kuğuları", sonra "Talihsiz Gençlik"... Belki de hepsini okumadık, en azından hepsinin sonuna kadar gelmedik.

"Nefessiz kaldınız," dedi. O atik, küçük eliyle ağzımı

kapayıverdi. Sonra da yüzünü, ya da yüzünün bir yanını yüzüme dokundurdu. "Gitmem gerek. Ama gitmeden evvel son bir tane daha. Bu sefer işi zorlaştıracağım, çünkü baştan başlamayacağım.

"'Kimse uzun süre yas tutmayacak ardından, / Dua etmeyecek, özlemeyecek de seni, / Yerin hep boş kalacak...'"

"Bunu hiç duymadım," dedim.

"Emin misiniz?"

"Eminim. Sen kazandın."

O an bir şeylerden şüphelenmeye başladım. Dikkati dağılmış, sanki huysuzlanmış gibiydi. Hastanenin tepesinde uçuşan kazların seslerini duydum. Yılın bu zamanında pratik yapıp uçuşur, her defasında uçuş süresini uzatır, zamanı gelince de çekip giderlerdi. Gerçekmiş gibi gelen bir rüyayı izleyen o şaşkın, o öfke içinde uyanmaktaydım. Rüyaya geri dönüp yüzünü yüzümün üstüne koymasını istedim. Yanağının, yanağımın üstünde olmasını...

Gözlerim görmeye başlayıp eve döndüğümde, onun rüyama bıraktığı dizeleri aradım. Birkaç antolojiye bakındım, ama bulamadım. O dizelerin gerçek bir şiirden alınmadığını, rüyamda kurgulanıp kafamı karıştırdığını düşünmeye başladım.

Kurgulayan kimdi peki?

Ancak sonraları, sonbaharda, eski kitaplarımdan bazılarını yardım kermesine bağışlayacağım sırada, üstüne dizeler yazılı sararmış bir kâğıt parçası yere düşüverdi. Annemin yazısı değildi, babamınki olduğunu da hiç sanmıyordum. Kimindi peki? Kim yazdıysa da, en sonunda yazarının ismini eklemişti. Walter de la Mare. Şiirin başlığı yoktu. Şiirlerine pek aşina olmadığım bir yazardı bu. Ancak şiire bir yerlerde rastlamış olmalıydım, belki bu kopyadan değil, belki bir alıştırma kitabından. Bu keli-

meleri beynimin derinliklerindeki bir hücreye gizlemiş olmalıydım. Neden mi? Onlar tarafından taciz edilmek, ya da bir rüyada, kararlı bir kız çocuğunun ağzından taciz edilmek için mi?

Zamanın asla iyileştiremeyeceği,
Bir keder yoktur;
Bir kayıp, bir ihanet yoktur,
Yarası sağalmayacak.
Öyleyse, avunsun ruhun,
Ayırsa bile mezar
Sevenle sevileni,
Paylaştıkları hayattan.
Gördün mü yağmur dinmiş,
Ve o güzelim güneş ışıldıyor;
Çiçekler nasıl da güzelleşti,
Nasıl da güzel bir gün bugün!
Üstünde fazla düşünme,
Ne sevginin ne de görevlerin;
Uzun zamandır unuttuğun dostlar,
Yaşamla ölümün,
Her şeyi sonuçlandırdığı yerde
Bekliyor olabilirler seni;
Kimse uzun süre yas tutmayacak ardından,
Dua etmeyecek, özlemeyecek de seni,
Yerin hep boş kalacak,
Orada olmadığın zaman.

Şiir karamsarlaştırmadı beni. Garip bir şekilde, o sıralarda aldığım evi satmamak, tutmak kararımı pekiştirdi.

Burada bir şey olmuştu. Hayatınız boyunca bir şeyin olduğu sadece birkaç yer, hatta tek bir yer vardır, bir de diğer yerler.

Şayet ikimizin de yüzlerimiz ayırt edilebilir izleri-

mizle Nancy'yle rastlaşsaydık –örneğin Toronto metrosunda–, büyük olasılıkla bir çırpıda hayatımızdaki gereksiz olayları sıralayarak, o tuhaf, anlamsız sohbetlerden birini yapacaktık. Neredeyse eski haline dönmüş, ya da aşikâr yaraları olan yanağı fark edebilirdim belki ama büyük bir ihtimalle lafını etmezdik. Belki çocuklardan bahsederdik. Yanağı eski haline dönsün, dönmesin, imkânsız değildi bu. Torunlardan, işten güçten... Benimkinden bahsetmek zorunda kalmayabilirdim. Şaşkın, candan, ya da bir an evvel kurtulmak ister bir halde olabilirdik.

Sizce bir şeyleri değiştirir mi bu?

Cevap tabii ki, bir süre için, ya da asla.

BAZI KADINLAR

Ne kadar yaşlı olduğumu düşününce bazen şaşkına dönüyorum. Yaşadığım kasabanın sokaklarına yazları toz kalkmasın diye su serpildiği, kızların bellerine korse takıp, yere bırakılınca dik duran çemberli eteklerden giydikleri, çocuk felci ya da lösemi gibi hastalıklarda çaresiz olunduğu zamanları hatırlıyorum. Çocuk felci olanların bazıları, ama sakat ama değil iyileşirdi, ancak lösemi olanlar hasta yatağında, trajik bir atmosferde aylar ya da haftalar süren bir kötüleşmenin ardından ölürlerdi.

İlk işimi on üç yaşımın yaz tatilinde, bu tip bir vaka sayesinde edindim. Genç Mr. Crozier (Bruce) hücum pilotluğu yapmış olduğu savaştan sağ salim eve dönmüş, üniversiteye gidip tarih okumuş, mezun olmuş, evlenmiş ve o sırada lösemi hastalığına yakalanmıştı. Karısıyla beraber, üvey annesi Yaşlı Mrs. Crozier'in yanında kalmak üzere geri dönmüştü. Genç Crozier (Sylvia), kırk mil ötedeki, kocasıyla tanıştığı yaz okulunda, haftanın iki günü öğleden sonra ders vermeye gidiyordu. Onun evde olmadığı bu zamanlar Genç Mr. Crozier'e bakmak üzere tutuldum. Evin ön köşesindeki yatak odasında yatıyordu ve kendi kendine banyoya gidebilmekteydi. Tek yapmam gereken ona içme suyu getirip perdeleri açıp kapamak ve başucundaki küçük çanı çaldığında ne istiyor diye bakmaktı.

Genellikle pervanenin çalıştırılmasını isterdi. Yarattığı esintiyi sever, ama sesinden rahatsız olurdu. Bu nedenle pervanenin bir süre için odasında çalışmasını ister, sonra dışarı hole, ama kapısının yakınına çıkarttırırdı.

Annem bunları duyduğunda, neden onu tavanları daha yüksek, dolayısıyla daha serin bir havası olan aşağı kattaki bir yatak odasına koymadıklarını merak etti.

Ona aşağı katta bir yatak odası olmadığını söyledim.

"İyi de, o şekilde bir düzenleme yapamazlar mı Tanrı aşkına? En azından geçici olarak?"

Crozierlerin ev halkı ya da Yaşlı Mrs. Crozier'in hükümranlığı hakkında annemin ne kadar az şey bildiğini gösteriyordu bu. Yaşlı Mrs. Crozier bastonla yürürdü. Orada olduğum öğleden sonraları üvey oğlunu görmek üzere o uğursuz tınlayışıyla merdivenleri bir kez çıkardı, benim orada olmadığım öğle sonralarında da sanırım daha fazla uğramazdı. Sonra mecburen, yatmaya gitmek için bir kez daha çıkardı. Ancak aşağı katta bir oda açmak fikri, oturma odasına tuvalet yapmak kadar çileden çıkarırdı onu. Ne mutlu ki aşağıda, mutfağın arkasında halihazırda bir tuvalet vardı, ama olmasaydı bile, öylesine sinirleri geren, köklü bir değişikliğe tanık olmaktansa, gerektiği zaman zahmetle yukarı çıkmayı yeğ tutacağından emindim.

Annem o sıralar antikacılık yapmayı düşünüyordu, bu nedenle o evin iç mekânıyla epey ilgilenir olmuştu. Bir kere, orada geçirdiğim ilk öğle sonrası, içeri girdi. Mutfaktaydım ve onun "hu hu," diye seslenip neşeyle adımı söylediğini duyduğumda donakaldım. Ardından kayıtsız bir şekilde kapıyı vurduğu, mutfağın basamaklarını tırmanan adımları duyuldu. Ve Yaşlı Mrs. Crozier, topallayarak verandadan çıktı.

Annem kızının işi nasıl gidiyor diye, geçerken uğrayıp bakmak istediğini söyledi.

"Gayet iyi," dedi, giriş holünün kapısında durup antikalarının görüntüsünü engelleyen Mrs. Crozier.

Annem o gece insanı mahcup edip afallatan bir iki yorumda bulundu. Yaşlı Mrs. Crozier'in terbiye nedir bilmediğini, çünkü ne de olsa Detroit'e bir iş gezisinde kaldırılan bir ikinci eş olduğunu, hiç durmadan sigara tüttürmesinin, saçlarını katran rengine boyatmasının ve dudaklarını reçele bulanmış gibi boyamasının nedenlerinin bu olması gerektiğini söyledi. Üst kattaki hastanın annesi bile değildi ki. O kafa yoktu onda.

(O sırada mutat kavgalarımızdan birini yapıyorduk, bu seferki onun ziyaretiyle ilgiliydi, ama bunun bir önemi yok.)

Yaşlı Mrs. Crozier'in gözünde ben de annem gibi, aynı onun gibi kaçık, onun gibi pervasızca kendini beğenmiş olmalıydım. Görevimin başındaki ilk öğleden sonra arkadaki oturma odasına gidip kitaplığın kapağını açmış, düzenle dizilmiş Harvard Klasiklerini bir bir incelemeye başlamıştım. Birçoğu cesaretimi kırdı, ancak yabancı adına karşın roman olduğunu sandığım birini, *I promessi sposi*'yi[1] aldım. Romana benziyordu hakikaten, üstelik İngilizceydi.

O zamanlar kitapların tümünün, nerede bulursan bul, herkes için serbest olduğuna inanıyor olmalıyım. Meydanlardaki çeşmeler gibi.

Yaşlı Mrs. Crozier beni elimde kitapla görünce nereden bulduğumu, onunla ne yapmayı düşündüğümü sordu. Kitaplıktan dedim ve okumak üzere üst kata getirdiğimi söyledim. Onu en çok afallatan, sanki kitabı alt kattan almam ve üst kata getirmemdi. Okuma kısmını, sanki onun aklının almayacağı bir kavrammış gibi, bir

1. Alessandro Manzoni'nin, 1827'de üç bölüm halinde yayımladığı *Nişanlılar* adındaki tarihî romanı. (Ç.N.)

kenara koyabilirdi. Son olarak canım kitap okumak istediyse, evden getirmemi söyledi.

I promessi sposi zaten epey ağır ilerliyordu. Onu kitaplığa geri koymak canımı sıkmadı.

Hasta odasında da kitaplar vardı tabii. Orada okumak kabul edilebilir bir şeydi. Ancak çoğu, Mr. Crozier şuradan buradan bir parça okuyup bir kenara kaldırmış gibi, açık şekilde, yüzüstü konmuş olurdu. İsimlerine gelince, bana fazla çekici gelmezdi. *Yargılanan Medeniyet. Rusya'ya Karşı Büyük Komplo.* Üstelik büyükannem, mikrop yüzünden, mümkünse hastanın dokunduğu hiçbir şeye dokunmamam konusunda uyarmıştı beni; onun su bardağıyla parmaklarımın arasında her zaman bir kumaş olmalıydı.

Annem löseminin mikroplardan gelmediğini söyledi.

"Nereden geliyorlarmış peki?" diye sordu büyükannem.

"Tıp insanları henüz bilemiyor."

"Hıh."

Mesafe kasabanın bir ucuyla öteki ucu arasından daha uzak olmadığı halde, beni Genç Mrs. Crozier arabayla evden alır ve evime geri bırakırdı. Uzun, ince, düz saçlı, yüzü renkten renge giren bir kadındı. Bazen sanki tırmıklamış gibi kıpkırmızı olurdu yanakları. Kocasından yaşlı, üniversitede onun öğretmeni olduğuna dair söylentiler vardı. Annem, adamın bir savaş gazisi olması nedeniyle, pek tabii kadından yaşlı olmadan da onun öğrencisi olabileceğini kimsenin akıl edemediğini söyledi. İnsanlar kadının arkasından konuşurlardı tabii, çünkü eğitimliydi.

Onun hakkında bir de, öğretmenlik yapmaya gideceğine, aynı evlilik töreninde söz verildiği gibi artık evde oturup kocasına bakması gerektiği söyleniyordu. Annem, sadece haftada iki gün öğleden sonraları gittiğini,

üstelik pek yakında kendi başına kalacağı için mesleğini yapmaya devam etmesi gerektiğini söyleyerek yine onun arkasında durdu. Hem sonra, arada bir o yaşlı hanımefendinin yanından uzaklaşmasa çıldıracağı akla gelmiyor muydu? Annem kendi başının çaresine bakmaya çalışan tüm kadınları savunurdu, büyükannemse bu konuda hep paylardı onu.

Günün birinde, Genç Mrs. Crozier, ya da Sylvia'yla sohbet etmeyi denedim. Bırakın öğretmen olmasını, tanıdığım tek üniversite mezunu oydu. Kocası dışında tabii, ama o sayılmıyordu artık.

"Toynbee tarih kitapları mı yazdı?"

"Efendim? Ha, evet."

Hiçbirimiz umurunda değildi, ne ben, ne onu eleştirenler, ne de onu savunanlar. Abajurlarda toplanan ufak sinekçiklerden farkımız yoktu.

Yaşlı Mrs. Crozier'in ilgilendiği tek şey çiçek bahçesiydi. Onun kadar yaşlı olmakla birlikte ondan daha dinç bir adam gelip ona yardım ediyordu. Adam bizim sokağımızda oturuyordu ve aslında bir bakıcı adayı olarak adımı ondan duymuştu Mrs. Crozier. Adam evindeyken sadece dedikodu yapıp ot yetiştirirdi, ama burada, yaşlı kadın başında geniş hasır şapkasıyla, bastonuna abanarak arkasından onu takip ederken, yabani otları ayıklar, malçlar, koştururdu. Yaşlı Mrs. Crozier, bazen bir yandan emirler verip söylenerek tahta sıraya oturur, sigarasını tüttürürdü. İlk günlerimde, muntazam bir şekilde kesilmiş şimşirlerin arasından gidip ona, o veya yardımcısı bir bardak su isterler mi diye sorma cüretinde bulunduğum bir keresinde, hayır demeden önce "Tarhlarıma dikkat et," diye bağırdı.

Eve çiçek getirilmezdi. Bir iki yabani gelincik tohu-

mu kaçmış, tarhların dışında, neredeyse yolun üzerinde sürgün vermeye başlamıştı, bu nedenle bir keresinde onlardan bir buket yaparak hasta odasına renk katıp katamayacağımı sordum.

"Yaşamazlar ki," demişti, koşullar göz önüne alındığında, bu saptamanın iki uçlu olduğunun farkına varmadan.

Bazı öneriler ve fikirler o zayıf, çiçek bozuğu yüzünün kaslarını titretir, gözleri kömür karası olup keskinleşir, ağzıysa iğrenç bir şey çiğniyormuş gibi oynardı. Böyle olduğu anlarda, yabani bir dikenli çalı gibi, olduğu yerde dondururdu insanı.

İki gün üst üste çalışmıyordum. Varsayalım salı ve perşembeleri çalışıyordum. İlk günümde hasta adam ve Yaşlı Mrs. Crozier'le tek başımaydım. İkinci gün, hakkında hiçbir şey duymadığım biri geldi. Önce yoldan geçen arabanın sesini, sonra evin arkasındaki merdivenleri çıkan seri adımları ve birinin kapıyı vurmadan mutfak kapısından girdiğini duydum. Ardından biri "Dorothy," diye seslendi, bunun Yaşlı Mrs. Crozier'in adı olduğunu bilmiyordum. Ses, bir kadına ya da bir kıza aitti ve aynı anda hem cüretkâr hem de alaycıydı, hani neredeyse bu kadının sizi gıdıkladığını hissediyordunuz.

"Galiba limonlukta," diyerek arka merdivenden aşağı koştum. "Hoppala! Sen de kimsin?"

Ona kim olduğumu ve orada ne yaptığımı söyleyince, bu genç hanım adının Roxanne olduğunu söyledi.

"Ben masözüm."

Bir sözcüğü bilmediğimin yakalanmasından hoşlanmazdım. Bir şey söylemedim, ama Roxanne durumu anladı.

"Ne oldu ha, nutkun mu tutuldu? Masaj yaparım ben. Hiç duydun mu böyle bir şey?"

Yanında getirdiği çantasını boşaltmaya başlamıştı. Çeşit çeşit bez, kumaş ve arkası kadife kaplı düz fırça çıktı ortaya.

"Bunları ısıtmam için sıcak suya ihtiyacım var," dedi. "Çaydanlıkta bir parça ısıtabilirsin herhalde."

Büyük bir evdi bu, ancak musluktan sadece soğuk su akıyordu, bizim evde olduğu gibi.

Beni emre amade biri sanmıştı besbelli – belki özellikle de, öyle tatlı dille emredildiğinde. Haklıydı olmasına ya, istekli oluşumun ardında onun cazibesinden çok, benim merakımın yattığını göremedi.

Daha yazın başı olduğu halde yanmıştı ve omzuna kadar inen saçlarında bakır parlaklığı vardı – bugün bir tüple kolayca elde edebilirsiniz, ama o zamanlar sıra dışı ve imrenilecek bir şeydi bu. Kahverengi gözleri, bir yanağındaki gamzesi, sonra öyle bir gülümsemesi ve alaycılığı vardı ki, istediğiniz kadar bakın gerçekten güzel mi, ya da kaç yaşında asla karar veremiyordunuz.

Kalçaları yanlara doğru genişleyeceğine, arkasında hoş bir bombe yapıyordu.

Kasabaya yeni geldiğini, Esso istasyonunda çalışan bir teknisyenle evli ve biri dört, diğeri üç yaşında iki küçük oğlu olduğunu hemencecik öğrendim. "Onlar nasıl meydana geliyor, öğrenmem biraz zaman aldı da," dedi, suç ortaklığı yaparcasına göz kırparak.

Eskiden yaşadıkları Hamilton'da masözlük eğitimi almış ve zamanla bunun tam ona göre bir iş olduğu ortaya çıkmıştı.

"Dor-thee?"

"Kendisi limonlukta," diye tekrarladım.

"Biliyorum, onunla dalga geçiyorum. Anlaşılan masaj yaptırmak hakkında bir şey bilmiyorsun, bunun için üstünde ne varsa çıkarman gerekir. Gençken bir sorun yok, ama yaşlandığında, var ya, utanıp sıkılabiliyorsun."

Bir konuda yanılıyordu ama, en azından benim nazarımda. Gençken, üstünde ne varsa çıkarmanın bir sorun olmadığı meselesiydi bu.

"O zaman tabanları yağlasan iyi edersin."

O sıcak suyla uğraşırken, ben bu kez ön merdiveni kullandım. Bu sayede açık kapısından limonluğa göz atabildim – aslında limonluk sayılmazdı burası, zira güneş göreceğine üç tarafındaki pencerelerin tümü kurtyemez ağacının dolgun yapraklarıyla örtülüydü.

Yüzüstü divana uzanmış, başı öte taraf dönük, baştan aşağı çırılçıplak Yaşlı Mrs. Crozier'i gördüm orada. Solgun, cılız bir et tabakası. Açıkta olan kısımları kadar –kahverengi çilli, koyu damarlı eli ve kolları, kahverengi lekeli yanağı– yaşlı görünmüyordu. Vücudunun genelde örtülü olan kısmı kabuğu yeni soyulmuş ağaç gibi, sarı-beyazdı.

Basamakta oturup masaj seslerini dinledim. Şaplakları, homurdanmaları... Roxanne'in sesi otoriter çıkıyordu şimdi, keyifli ama nasihatlerle doluydu.

"Burada katı bir düğüm olmuş bak. Of be yahu. Şöyle iyi bir tane patlatmam gerekiyor maalesef. Şaka, şaka. Ohoo, hadi yahu, benim için gevşemeyecek misin yoksa. Bak buralarda cildin çok güzelmiş, farkında mısın? Sırtının böğür kısmı, ne derler? Bebek poposu gibi. Şimdi bastırınca nasıl hissedeceksin bak. Gerginliği açmak için. Aferin benim kızıma."

Yaşlı Mrs. Crozier, hafif hafif inlemekteydi. Hem şikâyet ediyor, hem de şükrediyordu. Böyle bir süre devam etti, ben sıkıldım. Koridordaki dolabın içinde bulduğum o eski *Kanada Ev Dergilerini* okumaya başladım. Yemek tariflerini okuyup eskilerin modasını incelerken Roxanne'in "Şimdi şu şeyi temizleyeyim de senin istediğin gibi birlikte yukarı çıkalım," diyen sesini duydum.

Yukarısı. Dergiyi annemin göz dikebileceği dolabın içine geri tıkıp Mr. Crozier'in odasına yollandım. Uyu-

yordu, ya da ne azından gözleri kapalıydı. Pervaneyi üç beş santim oynatıp, üstündeki örtüyü düzelttim ve pencerenin yanına gidip jaluziyle oynamaya başladım.

Hakikaten arka merdivenlerden, Yaşlı Mrs. Crozier' in bastonunun o ağır ve tehditkâr adımları ve önden koşturan Roxanne'in "Her neredeysen hazır ol, hazır ol. Seni yakalamaya geliyoruz, Nerede olursan ol," diyen sesleri duyuluyordu.

Mr. Crozier gözlerini açmıştı şimdi. Her zamanki bitkinliğinin yanı sıra belli belirsiz panik ifadesi de göze çarpıyordu. Ancak o yeniden uyuyormuş gibi yapamadan Roxanne odanın içine dalıverdi.

"Demek burada saklanıyorsun. Ben de demin şu üvey annene sana tanıştırılmamın zamanının geldiğini söylüyordum."

"Nasılsınız Roxanne," dedi Mr. Crozier.

"Adımı da nereden biliyorsun?"

"Yerin kulağı var."

"Pek de gençmiş," dedi Roxanne, takatuka odaya girmekte olan Yaşlı Mrs. Crozier'e.

"Jaluziyle oynaşmayı kessene sen," dedi bana Yaşlı Mrs. Crozier. "Bir şey yapmak istiyorsan git bana bir bardak serin su getir. Bak, 'soğuk' demedim, 'serin' dedim, ona göre."

"Halin berbat," dedi Roxanne Mr. Crozier'e. "Seni kim, ne zaman tıraş etti?"

"Dündü," dedi Mr. Crozier. "Kendi kendime yaptım, elimden geldiğince."

"Belli oluyor," dedi Roxanne. Sonra bana dönüp, "Ona su getirmeye gittiğinde benim için de su ısıtıp bunu şöyle güzel bir tıraş etmeme ne dersin?" dedi.

Hemen masajın ardından, haftada bir olmak üzere,

Roxanne yeni işini böyle edindi işte. Daha ilk günü Mr. Crozier'e endişelenmemesini söyledi.

"Dorothyciğime aşağıda yaptığım gibi yüklenmeyeceğim sana, merak etme. Masöz eğitimi almadan önce hemşirelik yapıyordum. Daha doğrusu hemşire yardımcılığı. Bütün işi yaparsın, ardından hemşireler gelip sana patronluk taslarlar. Her neyse, diyeceğim, insanları rahat ettirmeyi bilirim ben."

Dorothyciğim ha? Mr. Crozier sırıttı. Ama işin ilginç tarafı Yaşlı Mrs. Crozier de sırıtmıştı.

Roxanne ustaca tıraş etti onu. Süngerle yüzünü, boynunu, gövdesini, kollarını ve ellerini sildi. Bir yolunu bulup onu rahatsız etmeden çarşafını düzeltti, yastıkları kabartıp yeniden yerleştirdi. Bu esnada devamlı ona takılıyor, zırvalayıp duruyordu

"Yalancının tekisin sen, Dorothy. Bana kalkmış diyorsun ki, yukarıda hasta adam var, ben de seni ciddiye alıp geliyorum. İyi de hani hasta adam? Ben hasta bir adam göremiyorum, siz görebiliyor musunuz?"

"İyi de neyim peki?" diye sordu Mr. Crozier.

"İyileşiyorsun. Ben böyle derim. Ayağa kalkıp koştur demiyorum, o kadar aptal değilim. Yatak istirahatine ihtiyacın olduğunu biliyorum. Ama iyileşiyorsun diyorum. Senin kadar hasta olan hiç kimse, senin kadar iyi görünmez."

Bu fingirdek gevezeliği aşağılayıcı buluyordum. Mr. Crozier berbat görünüyordu. Roxanne onu süngerle silerken ortaya çıkan kaburgalarıyla kıtlıktan yeni çıkmış uzun boylu bir adam gibiydi, kafası dazlaktı, teninin dokusu tüyleri yolunmuş bir tavuk gibi görünüyordu, boynuysa ihtiyarlarınki gibi kat kat olmuştu. Ona herhangi bir şekilde hizmet ettiğim anlarda yüzüne bakmaktan kaçınırdım. Bunun nedeni sadece hasta ve çirkin olması değildi. Ölmekte oluşuydu. Bir melek kadar yakışıklı olsaydı bile aynı çekinceyi duyardım. Evdeki ölüm havasının bu

odaya yaklaştığında yoğunlaştığının farkındaydım ve o, merkezindeydi bunun, Katoliklerin *Tabernaculum*[1] diye etkileyici bir isim verdikleri süslü kutularda sakladıkları o varlık gibi. Herkesin içinden çekip çıkarılarak felakete uğramış olan oydu ve şimdi Roxanne kalkmış şakalarıyla, palavralarıyla ve eğlence anlayışıyla onun alanına tecavüz ediyordu.

Evde Çin Daması diye bir oyunun olup olmadığını sorarak, örneğin.

Belki de ikinci gelişinde oldu bu, ona gün boyunca ne yaptığını sorduğu zaman.

"Bazen okuyorum. Uyuyorum."

Gece nasıl uyuyordu peki?

"Uyuyamazsam öylece yatıyorum. Düşünüyorum. Bazen okuyorum."

"Karın rahatsız olmuyor mu?"

"O arkadaki yatak odasında uyuyor."

"Hım. Anlaşılan senin biraz eğlenceye ihtiyacın var."

"Benim için şarkı söyleyip dans edecek misin bari?"

Yaşlı Mrs. Crozier'in başını çevirip gayriihtiyarî sırıttığını gördüm.

"Hemen arsızlaşma bakalım. İskambil oynar mısın?"

"Kartlardan nefret ederim."

"Demek öyle, Çin Daması var mı peki evde?"

Roxanne bu soruyu, önce hiçbir fikri olmadığını söyleyen, hemen ardından da yemek takımının büfesinin çekmecesinde bir oyun tahtası var mıydı diye düşünen Yaşlı Mrs. Crozier'e yöneltti.

Böylece bakmaya aşağıya gönderildim ve elimde bir tahta, bir de kavanoz dolusu bilyeyle geri döndüm.

Roxanne oyun tahtasını Mr. Crozier'in bacakları

1. (Lat.) Bazı kiliselerde, İsa'nın etini ve kanını temsil eden kutsal ekmek ve şarabı içinde sakladıkları süslü kutulara denirdi. (Ç.N.)

üzerine yerleştirdi ve sırayla üçümüz de oynadık; Yaşlı Mrs. Crozier bu oyunu asla anlamadığını ya da bilyeleri bir türlü dik koyamadığını söyledi. (Bunu şaka niyetine söyleyip afallatmıştı beni.) Roxanne bir hamle yaptığında ciyaklıyor, biri onun bilyesinin üzerinden atlayınca da inliyordu, ancak hastayı rahatsız etmeden yapıyordu bunları. Dimdik durup bilyeler sanki birer tüymüş gibi hamlelerini yapıyordu. Onun gibi yapmayı öğrenmeye gayret ettim, zira yapmadığım zamanlarda gözlerini iri iri açıp bakarak beni uyarıyordu. Ne yaparsa yapsın gamzesi yerindeydi ama.

Genç Mrs. Crozier'in, yani Sylvia'nın bir gün birlikte arabada giderken, bana kocasının sohbet etmekten pek hoşlanmadığını söylediği aklıma geldi. Çünkü konuşmak onu yoruyor dedi, yorulduğu zamanlarda da asabileşiyordu. O nedenle, eğer bir zaman asabi olacaksa, bunun şimdi olması gerektiğini düşündüm. Zira ölüme yattığı yatağında, ateşi çarşaflardan hissedilirken, aptal bir oyun oynamaya zorlanıyordu.

Ancak Sylvia yanılıyor olmalıydı. Belki de Mr. Crozier kendini eğiterek, karısının sandığından daha sabırlı ve kibar olmuştu. Toplumun daha alt kademesindeki insanlara karşı –Roxanne hiç şüphesiz bu insanlardan biriydi–, toleranslı, nazik biri haline gelmişti. Yapması gereken tek şeyin, öylece yatarak yaşamında kat ettiği yollar üzerine düşünüp geleceğe doğru vites yükseltmek olduğu bir zamanda.

Roxanne onun alnındaki ter damlalarını silerek, "Heyecanlanma, henüz kazanmadın," dedi.

"Roxanne," dedi Mr. Crozier. "Kimin ismiydi bu, Roxanne?"

"Hım?" dedi ve düşünmeye başladı. O sırada araya girdim, kendimi tutamadım.

"Büyük İskender'in karısının ismi."

Kafam bu tip renkli bilgi kırıntılarıyla dolu bir kirli çıkıydı.

"Demek öyle?" dedi Roxanne. "Peki, şu, Büyük İskender de kimmiş bakalım?"

Mr. Crozier'le göz göze geldiğim o an bir şeyin farkına vardım. Çok sarsıcı, üzücü bir şeyin.

Roxanne'in bilgisizliği onun hoşuna gitti. Bunu görebiliyordum. Bilemeyişi Mr. Crozier'in hoşuna gitti. Roxanne'in Cehaleti, sanki bir karamela şekeri yalamış gibi, adeta damağında eriyerek haz verdi ona.

* * *

İlk gününde benim gibi şort giymişti, ama bir dahaki sefere ve sonrasında, parlak ve sert bir kumaştan açık yeşil bir elbise giydi Roxanne. Merdivenlerden çıkarken hışırtıları duyulurdu. Mr. Crozier'in yatak yaraları için yumuşak bir şilte getirmişti. Her gelişinde onun çarşaflarının yayılışında bir kusur bulup düzeltmeye koyuluyordu. Ama istediği kadar söylensin tavırları asla Mr. Crozier'i sinirlendirmiyor ve sonrasında yeni halinin eskisinden daha rahat olduğunu ona kabul ettiriyordu.

Çaresizlik diye bir şey bildiği yoktu Roxanne'in. Bazen bir dolu bilmeceyle gelirdi. Ya da fıkralarla. Fıkraların bazıları annemin açık saçık bulup, başka türlü konuşmayı bilmeyen babamın akrabaları dışında, evde ağza alınmasına müsaade etmediği türdendi.

Bu tip fıkralar ciddi bir sesle aptalca bir soru sorulmasıyla başlardı genellikle.

Kıyma makinesi almaya giden rahibenin hikâyesini duydunuz mu?

Damat ve gelin düğün gecelerinde hangi tatlıyı ısmarlamışlar, bilin bakalım?

Cevabın her zaman ikili bir anlamı olurdu, böylece

bilmeceyi soran her kimse, dinleyenin cevabı karşısında şok olmuş gibi yapıp onu müstehcen şeylere kafayı takmakla suçlardı.

Roxanne bu tip fıkralar anlatmasına herkesi alıştırdıktan sonra, annemin varlığından bile haberdar olduğunu sanmadığım, koyunlar, tavuklar ya da süt sağma makineleriyle seks yapmaktan söz eden fıkralara geçmişti.

"İğrençti değil mi?" derdi bitirdiği her seferinde. Kocası garajda duyduklarını eve getirmese, bu tip fıkralardan haberi olmayacağını söylerdi.

Yaşlı Mrs. Crozier'in bunlara kıs kıs gülmesi, beni fıkraların kendisi kadar afallatırdı. Önce altında yatan anlamı anlamadığını, sadece Roxanne'in ağzından çıkan her şeyin onu eğlendirdiğini sandım. Paketini açmadan kucağında tutsa da hoşlanacağından emin olduğu bir hediye almış gibi, hayalî bir şeyi çiğneyip boş boş bakarak, kendinden memnun bir halde öylece otururdu.

Mr. Crozier gülmezdi, ama o hiçbir zaman gülmezdi zaten. Roxanne'i katlanılmaz ama yine de sevimli bulup, onu paylarmış gibi yaparak kaşlarını kaldırırdı sadece. Terbiye denirdi buna, ya da ne bileyim, Roxanne'in çabalarını takdir ettiği anlamına geliyordu.

Bense, Roxanne beni kibirli saflıkla dolu biri olarak görüp küçümsemesin diye kendimi gülmeye zorluyordum.

Bunlar dışında, ortama can katmak için, bir şey daha yapar, hayatını anlatırdı Roxanne. Ontario'nun kuzeyindeki küçük unutulmuş bir kasabadan Toronto'ya, ablasını ziyarete gelmiş, sonra Eaton'da iş bularak, önce kafeteryada temizlik işlerine bakmış, sonra eli çabuk ve güler yüzlü olduğu için yönetici onu fark etmiş, en nihayet eldiven bölümünde bir tezgâhtar olarak bulmuştu kendini. (Bu hikâyeyi, sanki Warner Brothers film şirketi tarafından keşfedilmişçesine anlatıyor gibi gelirdi bana.) Ve bir gün, içeri kim girse beğenirsiniz, buz pateni yıldı-

zı Barbara Ann Scott'un ta kendisi girmiş ve bir çift uzun beyaz çocuk eldiveni almıştı.

Bu arada Roxanne'in ablasının o kadar çok erkek arkadaşı vardı ki, neredeyse her gece hangisiyle çıkacağına karar vermek için yazı tura atar, kendisi o geceki seçimiyle arka kapıdan tüyerken, Roxanne'i de, ön kapıda bekleyen reddettiklerine üzüntüsünü bildirmek üzere görevlendirirdi. Roxanne'e bakılırsa, çenebazlığını bu şekilde geliştirmiş olmalıydı. Kısa süre sonra bu yolla tanıştığı gençlerin bazıları, ablası yerine onu çıkarmaya başladı. Gerçekte kaç yaşında olduğunu bilmiyorlardı.

"Acayip iyi eğlenceydi," dedi.

İnsanların birtakım belirli lafazanları –belirli kızları–, anlattıkları şeylerden dolayı değil de, bunları anlatırken duydukları hazdan dolayı dinlemekten hoşlandıklarını anlamaya başlamıştım. Kendilerinden hoşnutluk, yüzlerinde bir parıltı, ne hakkında konuşuyor olursa olsunlar, söylediklerinin sıra dışı olduğuna ve kesinlikle haz vereceklerine dair bir inanç. O kanıda olmayan başkaları varsa da –benim gibiler–, bu onların kaybıydı. Bu kızların peşinde olduğu seyirci kitlesi içersinde benim gibiler hiçbir zaman olmayacaktı zaten.

Mr. Crozier, ne pahasına olursa olsun mutluymuş gibi, yastıklara dayanmış otururdu. Sadece gözlerini kapatıp onun konuşmasını dinlemekten, sonra gözlerini açıp onu orada, Paskalya sabahında yumurta biçiminde çikolatalardan bulmuş gibi yine karşısında görmekten mutluydu. Ve sonra o açık gözleriyle Roxanne'in şeker gibi dudaklarını, sağa sola salınan ihtişamlı kalçasını seyrederdi.

Yaşlı Mrs. Crozier'e gelince, şaşılası bir hoşnutluk içinde, belli belirsiz ileri geri sallanır dururdu.

Aşağı katta masaj yaparken harcadığı zaman kadar yukarı katta da vakit geçirirdi Roxanne. Acaba bir ücret alıyor mu diye merak ederdim. Eğer almıyorsa, nasıl

böyle zaman ayırabiliyordu acaba? Hem sonra, ona Yaşlı Mrs. Crozier dışında kim ödeme yapabilirdi ki?

Hem, neden yapacaktı?

Üvey oğlunu mutlu ve rahat ettirmek için mi? Hiç sanmıyordum.

Çaktırmadan kendini eğlendirmek için mi, yoksa?

Bir gün, Roxanne odadan çıktıktan sonra Mr. Crozier her zamankinden fazla susamış olduğunu söyledi. Her zaman buzdolabında duran sürahiden ona su koymak üzere aşağı indim. Roxanne evine dönmek üzere toplanıyordu.

"Bu kadar geç kalmaya hiç niyetim yoktu," dedi. "O öğretmene rastlamayı hiç istemem."

Bir süre için ne dediğini anlamadım.

"Biliyorsun canım. Syl-vi-a. O da bana bayılmıyordur herhalde, değil mi? Seni eve bırakırken hiç benden bahsediyor mu?"

Arabada giderken Sylvia'nın ondan hiç bahsetmediğini söyledim. Niye bahsedecekti ki?

"Dorothy kadının Mr. Crozier'i nasıl idare edeceğini bilmediğini söylüyor. Onu karısından çok daha fazla mutlu ediyormuşum. Dorothy böyle söylüyor. Bunları karısının yüzüne karşı söylemesine de hiç şaşırmam doğrusu."

Sylvia'nın dışarıda olduğu her öğle sonrası eve varır varmaz, bana veya kayınvalidesine tek kelime etmeden, yüzü kızarmış bir halde, heves ve çaresizlikle kocasının odasına, yukarıya nasıl koşturduğunu düşündüm. Bunu dile getirmeyi, bir şekilde onu savunmayı istedim, ama nasıl yapacağımı bilemedim. Zaten Roxanne gibi kendinden emin tipler benim gibilerin üstesinden gelmeyi bilirdi, anlatılanlara kulak vermemek yeterliydi bunun için.

"Benden bahsetmediğinden emin misin gerçekten?"

Bir kez daha bahsetmediğini söyledim. "Eve geldiğinde yorgun oluyor."

"Ha, öyle. Herkes yorgun. Sadece bazıları öyle olmadıkları halde yorgunmuş gibi yapmayı bilirler."

Bunun üzerine, Roxanne'i şaşırtmak için bir şey söyledim. "Onu bayağı seviyorum."

"Aman da onu bayağı seviyormuş?" diye alay etti benimle Roxanne.

Oynaşarak ama sertçe, kendi kendime kestiğim kâküllerimi çekti.

"Bu saçlara çekidüzen versen iyi edersin, ha."

Dorothy diyor ki.

Eğer Roxanne'in istediği alkış toplamaksa, ki bu onun tabiatında vardı, Dorothy'nin istediği neydi peki? Bir yerlerde bir fesat vardı, ama yerini tam olarak tespit edemiyordum. Belki sadece Roxanne'in evdeki varlığını, onun canlılığını, iki kat daha fazla istiyordu.

Yazın sonuna geliyorduk. Kuyulardaki su azalmıştı. Caddelere su fışkırtan arazöz geçmez oldu ve bazı dükkanlar, malları sararıp solmasın diye vitrinlerini sarı selofan kâğıdı gibi bir şeyle kapladılar. Yapraklar benek benek olmuş, çimler kurumuştu.

Yaşlı Mrs. Crozier, her gün bahçıvana bahçeyi çapalatıp duruyordu. Kuru havalarda böyle yapılır, toprağın altında nem bulup yukarı çıkarana kadar çapalanır.

Üniversitenin yaz okulu, ağustos ayının ikinci haftasında sona erecek, böylece Sylvia Crozier artık her gün evde olacaktı.

Mr. Crozier, Roxanne'i görünce hâlâ seviniyor ama sık sık uyuyakalıyordu. Roxanne'in anlattığı bir fıkra ya da anekdotun ortasında, kafası düşmeden uyuyakalabiliyordu. Sonra birdenbire uyanıp nerede olduğunu soruyordu.

"Buradasın işte, seni uyku çuvalı. Kulağını bana vermen gerekiyor. Bir tane patlatayım da gör. Ya da gıdıklayayım mı ha, ne yapayım?"

Mr. Crozier, gözle görülür şekilde çöküyordu. Yanaklarında yaşlılarınki gibi çukurlar vardı, kafasının tepesiyse, sanki ten değil de plastikmiş gibi ışığı yansıtmaktaydı. (O zamanlar plastik demiyorduk, bu arada; "selüloit" diyorduk.)

Benim oradaki son çalışma günüm, yani Sylvia'nın yaz okulundaki son günü, masaj günüydü. Sylvia tören gibi bir şeye katılmak zorunda olduğu için erken çıkmak zorundaydı, böylece ben kasabayı baştan başa yürüyüp geldiğimde Roxanne oradaydı. Yaşlı Mrs. Crozier de mutfaktaydı ve ikisi bana sanki geleceğimi unutmuş gibi baktılar, sanki sözlerini kesmişim gibi.

"Onları özellikle ısmarladım," dedi Yaşlı Mrs. Crozier.

Masanın üstünde duran fırıncının kutusu içindeki acıbadem kurabiyelerini kastediyor olmalıydı.

"İyi de sana söylemiştim, dedi Roxanne. "O şeyi yiyemem ben. İmkân ihtimal yok."

"Onları alması için Hervey'i fırına yolladım."

Hervey komşumuzdu ve Mrs. Crozier'in bahçıvanıydı.

"O zaman Hervey yesin onları. Dalga geçmiyorum, yüzümü sivilce kaplıyor."

"Bir ziyafet çekeriz diye düşünmüştüm, özel bir günün şerefine," dedi Yaşlı Mrs. Crozier. "Demek istediğim bugün son günümüz, çünkü yarı..."

"Yarından sonra kıçını buraya kalıcı olarak park edecek değil mi, biliyorum. Yine de, benekli sırtlanlar gibi sivilce dökmekten kurtarmaz beni."

İyi de, kimin kıçı kalıcı olarak park edecekti?

Sylvia'nın. Sylvia.

Yaşlı Mrs. Crozier nilüfer ve kaz desenli, güzel, siyah bir ipek şala sarınmıştı. "O etraftayken," dedi "keyifli bir şey yapmak mümkün değil. Göreceksin."

"O zaman bir an evvel işimize bakalım da, bugün biraz zamanımız kalsın. O şeylerle uğraşma şimdi, sakın üstüne de alınma bu arada. Hoşluk yapmak için aldığını biliyorum."

"Hoşluk yapmak için aldığını biliyorum-muş," diyerek, çıtkırıldım bir sesle onu taklit etti Yaşlı Mrs. Crozier, sonra ikisi de bana baktılar; "Sürahi her zamanki yerinde," dedi Roxanne.

Mr. Crozier'in su dolu sürahisini buzdolabından çıkardım. O kutunun içindeki sarı acıbadem kurabiyelerinden bana da ikram edebilecekleri aklıma geldi, ancak anlaşılan, onların aklına gelmemişti.

Onu başını yastığına koymuş, uyur bir şekilde bulacağımı sanmıştım ama Mr. Crozier cin gibiydi.

"Buraya gelmeni bekliyordum," dedi ve bir nefes aldı. "Senden bir şey isteyecektim – bir konuda bana yardım etmeni. Eder misin?"

Tabii ederdim.

"Ama kimseye söylemek yok?"

Odasına yeni konan komodine kadar yürümesi için ona yardım etmemi isteyeceğinden korktum, ama hiç şüphesiz gizli saklı olmasına gerek yoktu bu işin.

Tamam.

Yatağının karşısındaki yazı masasına gidip soldaki küçük çekmeceyi açmamı ve orada bir anahtar olup olmadığına bakmamı söyledi. Dediğini yaptım. Eski tip büyük ve ağır bir anahtar buldum.

Odadan dışarı çıkıp kapıyı kapatmamı ve kilitleme-

mi söyledi. Sonra da anahtarı emin bir yere saklayacaktım, belki de şortumun cebine.

Yaptığımı hiç kimseye söylemeyecektim.

Karısı eve gelene kadar anahtarın bende olduğunu söylemeyecek ve sonra onu karısına teslim edecektim. Anlamış mıydım?

Tamamdır.

Bana teşekkür etti.

Tamamdır.

Benimle konuştuğu sürece yüzünde ince bir ter tabakası vardı, gözleriyse, sanki ateşi çıkmış gibi parlaktı.

"Kimse içeri girmemeli."

"Kimse içeri girmeyecek."

"Ne üvey annem ne Roxanne. Sadece karım girebilir."

Kapıyı dışarıdan kilitledim ve anahtarı şortumun cebine koydum. Ancak sonra, şortun hafif pamuklu kumaşının altından görünebileceğinden endişe ederek aşağıya indim ve arka salona gidip anahtarı *I promessi sposi*'nin sayfaları arasına sakladım. Roxanne ve Yaşlı Mrs. Crozier'in beni duymayacağını biliyordum, çünkü masaja başlamışlardı ve Roxanne profesyonel sesini kullanmaktaydı.

"Senin şu yumruları yumuşatmadan işi bırakmak yok bugün."

Yaşlı Mrs. Crozier'in sesini de duydum, yeni hoşnutsuzluğunu yansıtıyordu.

"... normalde yaptığından daha beter yumrukluyorsun ama."

"Öyle gerekiyor da ondan."

Aklıma başka düşünceler gelince yukarı çıktım.

Şayet kapıyı ben değil de o kilitlemiş olsaydı –ki diğerlerinin bunu düşünmesini istiyordu besbelli– ve her zaman olduğu gibi en üst basamağa oturmuş bekliyor olsaydım, hiç şüphesiz onu duymuş olmam ve diğerlerine bağırıp haber vermem gerekirdi. Bu nedenle aşağı

inip en alt basamağa, olan biteni duymamın mümkün olmadığı bir yere oturdum.

Bugün oldukça hareketli ve iş ciddiyeti içinde gibiydi masaj; besbelli dalga geçmiyor, şakalaşmıyorlardı. Kısa süre sonra Roxanne'in arka taraftaki merdivenleri çıktığını duydum.

Kapının önünde durdu. "Hey, Bruce," dedi.

Bruce.

Kapı kolunu çekiştirdi.

"Bruce."

Sonra sesini sadece onun duyacağını umarak, ağzını anahtar deliğine koymuş olmalıydı. Tam olarak ne söylediğini çıkaramıyordum, ama yalvarmakta olduğunu söyleyebilirdim. Önce şakalaşıp sonra da yalvardığını. Bir süre sonra sanki dua ediyor gibi çıkıyordu sesi.

Sonra vazgeçip kapının orasını burasını yumruklamaya başladı, şiddetli olmasa da ısrarcı bir şekilde.

Bir süre sonra bundan da vazgeçti.

"Hadi ama," dedi daha kararlı bir ses tonuyla. "Eğer kapıyı kilitleyebildiysen açabilirsin de."

Hiçbir şey olmadı. Tırabzanlara gelip aşağı baktı ve beni gördü.

"Mr. Crozier'in suyunu odasına götürdün mü?"

Evet dedim.

"O zaman kapısı kilitli falan değildi yani?"

Hayır.

"Sana bir şey söyledi mi?"

"Sadece teşekkür etti."

"Şey, şimdi kapısını kilitlemiş ve bir türlü cevap vermiyor bana."

Mrs. Crozier'in arka merdivenlerin tepesinde takatuka vuran bastonunu duydum.

"Bu patırtı da neymiş bakalım?"

"Kendini içeri kilitlemiş ve bir türlü cevap vermiyor."

"Ne demek kendini kilitlemiş? Kapı sıkışmıştır. Cereyan yapmış ve kapıyı vurup sıkıştırmıştır."

O gün hava rüzgârlı değildi.

"Kendin dene o zaman," dedi Roxanne. "İşte, kilitli."

"Bu kapının anahtarı olduğundan haberim yoktu," dedi Yaşlı Mrs. Crozier, sanki haberi olmaması bu gerçeği değiştirebilirmiş gibi. Sonra âdet yerini bulsun diye kapı kolunu şöyle bir çekiştirip, "Şey," dedi, "kilitliymiş hakikaten."

Mr. Crozier'in bunu hesaplamış olduğunu anladım. Benden kuşkulanmayacaklarını, inisiyatifin onda olduğunu. İşin aslı, öyleydi de.

"İçeri girmek zorundayız," dedi Roxanne. Kapıya bir tekme savurdu.

"Kes şunu," dedi Yaşlı Mrs. Crozier. "Kapıyı kırmak mı istiyorsun? İstesen de kıramazsın ki, masif meşeden. Bu evin bütün kapıları masif meşedendir zaten."

"O zaman polis çağırmalıyız."

Kısa bir sessizlik oldu.

"Pencereden girebilirler," dedi Roxanne.

Yaşlı Mrs. Crozier derin bir nefes aldı ve tane tane konuşmaya başladı.

"Ne dediğini bilmiyorsun sen. Bu eve polis sokmam. Duvarlarımdan tırtıl gibi tırmanmalarına izin veremem."

"Orada tek başına neler yapabileceğini bilmiyoruz ama."

"Ne yapalım, onun sorunu. Öyle değil mi?"

Yine bir sessizlik oldu.

Sonra da adımlar –Roxanne'inkiler– arka merdivene doğru ilerlediler.

"Evet, iyi edersin," dedi Mrs. Crozier. "Bu evin kime ait olduğunu unutmadan evvel çekip gitsen iyi edersin."

Roxanne aşağıya iniyordu. Baston arkasından bir iki

kere yere vuruldu, ama aşağıya takip etmedi.

"Ve sakın benim arkamdan polise gitmeye kalkma. Ayrıca senden emir alacak değiller. Zaten buralarda emirleri kim veriyor, ha? Herhalde sen değilsin. Duydun mu beni?"

Kısa süre sonra mutfak kapısının çarptığını duydum. Ardından da Roxanne'in arabası çalıştı.

Polis konusunda, Yaşlı Mrs. Crozier'den fazla endişe etmiyordum. Kasabamızda polis demek, kışları kızak kaymak, yazlarıysa değirmen deresinde yüzmek konusunda boş yere bizi uyarmak üzere okula gelen Polis Memuru McClarty demekti. Onun bir merdiven dayayıp Mr. Crozier'in odasına çıktığını, ya da kilitli kapının ardından ona nasihat verdiğini düşünmek gülünçtü.

Roxanne'e kendi işine bakmasını ve Crozierleri rahat bırakmasını söyleyecekti.

Yaşlı Mrs. Crozier'in emirler yağdırmasını düşünmek gülünç değildi ama. Ve artık kendisinden pek hoşlanmadığı aşikâr olan Roxanne gitmiş olduğuna göre, şimdi yapabilirdi bunu. Dikkatini bana yöneltip bu işte bir parmağım olup olmadığını sorabilirdi.

Oysa kapının kolunu bile çekiştirmedi. Sadece kilitli kapının önünde durdu ve tek bir şey söyledi.

"Gözüktüğünden sağlam," diye söylendi.

Sonra da merdivenlerden aşağıya yollandı. O sağlam sopasının her zamanki eziyet veren gürültüsüyle.

Bir süre bekledim, sonra mutfağa gittim. Yaşlı Mrs. Crozier orada değildi. Oturma odasında, yemek odasında, ya da limonlukta da değildi. Cesaretimi toplayıp tuvaletin kapısını vurdum, sonra da açtım, ama orada da bulamadım. Sonra evyenin üstündeki mutfak penceresinden baktım ve hasır şapkasının sedir sırasının üst çizgisi boyunca ağır ağır ilerlediğini gördüm. Bu sıcakta bahçeye çıkmış, çiçek tarhlarının arasında ağır aksak yürüyordu.

Roxanne'in korktuğu şeyden endişelenmiyordum. Üzerinde durmadım, çünkü zaten bu kadar az zamanı kalmış bir kişinin intihar etmesini saçma buluyordum. Olmazdı böyle bir şey.

Ama tedirgindim de. Hâlâ mutfak masasının üstünde durmakta olan acıbadem kurabiyelerinden ikisini yedim. Ağız tadının her şeyi normale döndüreceği umuduyla yedim, ama tat alamıyordum bile. Sonra paketi buzdolabının içine tıktım, böylece meseleyi daha fazla yiyerek çözmeye kalkmayacaktım.

Sylvia eve döndüğünde Yaşlı Mrs. Crozier hâlâ bahçedeydi. Hemen de içeri girmedi.

Arabanın sesini duyar duymaz anahtarı kitabın sayfaları arasından çıkardım ve Sylvia'yı görür görmez ona verdim. Kopan yaygaranın çoğunu bir kenara bırakıp bir çırpıda olanları anlattım ona. Zaten o kısmını dinlemeyecekti. Koşturarak merdivenlerden yukarı çıktı.

Ne duyacaksam dinlemek üzere aşağıda, merdivenlerin dibinde beklemeye başladım.

Hiçbir şey. Hiçbir şey.

Sonra Sylvia'nın şaşırmış ve üzgün ama hiçbir şekilde çaresiz olmayan, ne dediğini anlayamayacağım kadar alçak sesi geldi. Beş dakika içinde aşağıya inip eve dönme zamanımın geldiğini söyledi. Sanki yanağındaki kızarıklıklar tüm yüzüne yayılmış gibi kızarmıştı ve sanki çok şaşkındı ama mutluluğunu da bastıramıyordu.

Sonra, "Ah. Crozier Anne nerede peki?"

"Çiçek bahçesinin oralarda, galiba."

"Peki öyleyse, sanırım onunla konuşsam iyi olacak, birkaç dakika sürmez."

Konuştu da, ama o kadar mutlu görünmüyordu artık.

"Sanırım tahmin edersin," dedi arabaya geri döndü-

ğünde, "sanırım tahmin edersin Crozier Anne'nin canının sıkkın olduğunu. Seni suçluyor değilim. Bence yaptığın, gösterdiğin sadakat çok takdir edilesi. Mr. Crozier'in senden istediğini yaparak. Bir şey olmasından korkmadın mı peki? Mr. Crozier'e, ha? Korkmadın mı gerçekten?"

Korkmadığımı söyledim.

Sonra ekledim, "Galiba Roxanne korkmuştu ama."

"Mrs. Hoy mu? Evet, ne fena."

Arabayla Crozierlerin Tepesi dedikleri bayırdan aşağı giderken Sylvia konuşmaya başladı. "Kalpsizlik edip onları korkutmak istediğini sanmıyorum. Biliyor musun eğer hastaysan, hem de uzun süredir hasta yatıyorsan, diğerlerinin duygularını pek umursamaz oluyorsun bir süre sonra. Sana çok iyi davranıp ellerinden geleni yapsalar bile, onlara sırt çevirebiliyorsun. Mrs. Crozier de, Mrs. Hoy da ellerinde geleni yaptılar yapmasına, ama Mr. Crozier artık onları yanında istemedi. Onlardan bıktı yani. Anlıyor musun?"

Bunları söylerken gülümsediğinin farkında değildi.

Mrs. Hoy.

Bu ismi daha önce duymuş muydum?

Üstelik böylesi bir nezaket ve saygıyla telaffuz edilmiş, ama çok inceden inceye bir küçümsemeyle.

Sylvia'nın söylediklerine inanmış mıydım?

Mr. Croizer'in ona söylediğinin bu olduğuna inanıyordum.

O gün daha sonra Roxanne'i gördüm. Sylvia benimle konuşur ve bana bu yeni adı takdim ederken gördüm onu. Mrs. Hoy.

O –Roxanne– arabadaydı ve bizi geçerken görmek için Crozierlerin Tepesi'nin dibindeki ilk kavşakta bekliyordu. Ona dönüp bakmadım, çünkü aynı anda Sylvia da benimle konuştuğu için kafam iyice karışmıştı.

Sylvia o arabanın kime ait olduğunu bilmiyordu tabii. Roxanne'in neler olup bittiğini öğrenmek için geri dönmüş olacağını da bilmiyordu. Ya da Crozier evini terk ettiğinden beri, o süre boyunca o sokakta turlayıp durduğunu – bunu gerçekten yapmış olabilir miydi?

Roxanne büyük bir ihtimalle Sylvia'nın arabasını tanırdı. Arabanın içinde beni de seçmiş olmalıydı. Sylvia'nın iyi niyetli, ciddi, hafiften gülümseyerek benimle konuşmasından her şeyin yolunda olduğunu öğrenmiş olmalıydı.

Köşeyi dönüp tepeyi tırmanarak Crozierlerin evine sürmedi arabasını. Yo, hayır. Cadde boyunca ilerleyip – dikiz aynasından izliyordum onu–, kasabanın doğu yönüne, savaş zamanı evlerin kurulduğu tarafa doğru gitti. Orada yaşıyordu.

"Esintiyi hissettin mi?" dedi Sylvia. "Belki o bulutlar bize yağmur getirir."

Yüksekte ve beyazdı bulutlar, göz kamaştırıyorlardı; yağmur bulutlarına benzemiyorlardı; esintinin nedeniyse camlar açıkken, hareket halinde bir arabanın içinde olmamızdı.

* * *

Sylvia ve Roxanne arasında kim kazandı, kim kaybetti gayet iyi anlamıştım, ama neredeyse bütünüyle yok olmuş o ödül, yani Mr. Crozier hakkında ne düşüneceğimi bilemiyordum – hayatının bu kadar geç bir noktasında, kendini mahrum etmek pahasına da olsa, bir karar verme iradesini göstermiş olmasını da anlamak kolay değildi. Ölümün kapısındaki cinsellik – hatta gerçek aşk boydan boya ürpererek üzerimden atmam gereken şeylerdi.

Sylvia Mr. Crozier'i alıp, yapraklar henüz dökülmeden orada öleceği göl kıyısında kiraladığı bir kulübeye götürdü.

Hoy ailesi başka yere taşındı, teknisyen ailelerinin sık sık yaptığı gibi.

Annem, bütün para kazanma hayallerine son veren, kendini yatağa bağlayan bir hastalıkla mücadele ediyordu.

Dorothy Crozier felç geçirdi, ama iyileşti ve zamanında büyük ağabeyleri ve ablalarını kapılardan kovduğu çocuklara cadı bayramı şekerleri dağıtarak meşhur oldu.

Bense büyüdüm ve yaşlandım.

ÇOCUK OYUNU

Bizim evde sanıyorum bu konuşuldu, her şey olup bittikten sonra.

Ne kötü, ne *korkunç*. (Annem.)

Bir denetim olması gerekirdi. Kamp görevlileri neredeydi peki? (Babam.)

Sarı evin önünden ne zaman geçecek olsak, annem şöyle derdi muhtemelen, "Hatırlıyor musun? Hatırlıyorsun değil mi, ondan çok korkardın sen? Ah zavallıcık."

Benim uzun zaman önceki bebekliğimde kalmış saçmalıklarıma takılma –hatta onlara değer verme– huyu vardı annemin.

Eğer bir çocuksan, her yıl farklı bir insan olursun. Genellikle sonbaharları, okulda eğitim yeniden başladığında, yaz tatili keşmekeşini ve uyuşukluğunu üzerinden atıp bir üst sınıfta yerini aldığında böyle hissedersin. Değişikliği en kesin haliyle kaydettiğin zamandır bu. Sonrasında hangi yılda ya da ayda olduğunu bilmezsin, ama değişim eskisi gibi devam eder. Uzun bir süre boyunca geçmiş senden kolayca ve sanki otomatiğe bağlamış gibi

düzenli bir şekilde akıp gider. Geçmişin sahneleri yok olmazlar da, gündem dışı kalırlar. Sonra keskin bir dönemece çıkagelirsin ve ardında bıraktığın olan bitenler taptaze yeni sürgünler verip ilgini, hatta bir şeyler yapmanı ister, elden bir şey gelmediği aşikâr olmasına rağmen.

Marlene ve Charlene. İnsanlar bizi ikiz sanırdı. O zamanlar ikizlere kafiyeli isimler koymak modaydı. Bonnie ve Connie. Ronald ve Donald. Hem sonra bizim –Charlene ve benim– bir örnek şapkalarımız da vardı. Amele şapkası denilirdi bunlara, hasır örgüden geniş çaplı ama derin olmayan koni biçimindeydiler ve bir çeşit ip ya da lastikle çenenin altından tutturulurlardı. Vietnam'daki savaş görüntülerinin televizyonda yayınlanmasıyla yüzyılın ilerleyen kısmında herkes tarafından bilinir oldular. Saygon'da bisikletiyle sokaklarda dolaşan adamlar onlardan giyerdi, ya da arka planda bir köy bombalanırken yürüyen kadınlar.

O zamanlar –yani benimle Charlene'in kampta olduğumuz zamanlar– incitip aşağılamadan amele demek mümkündü. Ya da *kara tenli* demek, hatta *Yahudi pazarlığıyla* fiyatı indirmekten bahsetmek... O fiili ancak genç kızlık yaşlarımda Yahudi adıyla ilişkilendirdim sanırım.

Böyle isimlerimiz ve şapkalarımız vardı işte, bir de ilk dönem, ilk yoklama sırasında "Şu ikizlere bakın," diye bizi işaret eden ve biz itiraz edecek vakit bulana kadar isimler sıralayan bir kamp görevlisi vardı – güzel olan Pauline kadar olmasa bile yine de eğlenceli olduğu için sevdiğimiz Mavis.

Ondan da önce şapkaları fark edip birbirimizden hoşlanmış olmalıydık. Aksi takdirde birimiz ya da ikimiz birden, bunları annemiz zorla giydirdi, oysa nefret ediyoruz diyerek o yepyeni şapkaları çıkarıp karyolamızın altına tıkardık.

Charlene'i beğenmiş olabilirim, ama onunla nasıl arkadaş olacağımdan emin değildim. Dokuz ya da on yaşındaki kızlar –aralarından bir ikisi daha büyük olabilir, ama grubun genel yaş ortalaması buydu– altı yedi yaşındakiler kadar kolay arkadaş seçip eşleşmez genelde. Hiçbiri yakın arkadaşım olmasa da bizim kasabadan gelmiş kızların peşine takılıp yatakları henüz sahiplenilmemiş barakalardan birinde bütün eşyalarımı kahverengi bir battaniyenin üzerine boşalttım. Sonra arkamdan bir ses duydum, "Acaba ikiz kardeşimin yanına yatabilir miyim?"

Tanımadığım biriyle konuşan Charlene'di bu. Yatakhane barakasında yaklaşık iki düzine kıza yer vardı. Charlene'in konuştuğu kız, "Tabii," diyerek yürüyüp gitti.

Charlene sesine özel bir tonlama yapmıştı. Kendini sevdiren, takılan, kendisiyle alay eden ve baştan çıkaran bir neşesi vardı, aynı titreşerek çınlayan çanlar gibi. Benden çok daha kendine güvenli olduğu ortadaydı. Öbür kızın "Önce ben geldim," diye inat etmeyip gitmesine neden olan sadece bu kendine güven değildi ama. (Ya da –eğer sert yetiştirilmiş kızlardan biriyse–, ki masrafları Lions Kulübü, ya da Kilise tarafından ödenen bazıları öyleydi – şöyle diyebilirdi, "Bir yere gitmiyorum, istersen git altına doldur.") Hayır. Charlene'de öyle bir güven vardı ki, herhangi birine talep ettiğini yaptırmayı bırakın, bunu onların istemesini sağlardı. Şansını bende de denemişti, zira "Ben ikiz olmak istemiyorum," diyebilir ve arkamı dönüp eşyamı yerleştirirdim. Ama öyle yapmadım tabii. Onun tahmin ettiği gibi, gururum okşandı ve birtakım şeyleri yere düşürerek, bir kutlama edasıyla bavulunu boşaltmasını seyrettim.

Ağzımdan çıkan tek şey, "Şimdiden bronzlaşmışım," demek oldu.

"Çok çabuk bronzlaşırım ben," dedi.

Aramızdaki farklılıkların ilki. Bunları saptama işine soyunduk. O esmerleşiyordu, ben çilleniyordum. İkimi-

zin de saçları kahverengiydi, ama onunki daha koyuydu. Onunki dalgalı, benimki fırça gibi. Ben bir santim kadar uzundum, onun bilekleri ve dizleri daha kalındı. Onun gözlerinde yeşil ağır basıyordu, benimkilerde mavi. Sırtlarımızdaki benleri ve göze çarpan çilleri, hatta ikinci ayak parmaklarımızın uzunluklarını bile (benimki ilkinden uzundu, onunki kısa) araştırıp karşılaştırmaya üşenmezdik. Ya da şimdiye kadar başımıza gelen hastalıklar ve kazalarla birlikte, bedenimizin tedavi ya da ameliyat edilen bölümlerinin dökümünü yapmaktan da. İkimizin de bademcikleri alınmış –o günlerde yaygın bir tedbirdi bu–, ikimiz de kızamık ve boğmaca geçirmiş, ama kabakulak olmamıştık. Benim köpekdişlerimden biri alınmıştı, çünkü yanındakinin üzerine binmişti, onunsa başparmak tırnaklarından biri kusurlu bir yarım ay biçimindeydi, çünkü parmağı pencereye sıkışmıştı.

Kendimize has özelliklerimizi ve bedenlerimizin tarihçesini yerli yerine koyduktan sonra ailelerimizin dram, yarı dram ve farklılık gösteren hikâyelerine geçtik. Ailenin en küçük çocuğu ve tek kızıydı o, bense tek çocuktum. Lisedeyken çocuk felcinden ölen bir teyzem vardı, onun da orduya katılmış bir ağabeyi vardı. Zira savaş zamanıydı ve kamp ateşi başında söylemek için hep *There'll Always Be an England*, *Hearts of Oak*, *Rule Britannia*, bazen de *The Maple Leaf Forever* şarkılarını seçerdik. Bombalamalar, muharebeler, batan gemiler hayatlarımızın uzak da olsa daimi arka planıydı. Arada bir de çok yakınımıza gelirdi, mesela bizim kasaba ya da sokaktaki oğlanlardan biri öldürüldüğünde olduğu gibi; insan ürkse de huşu, heyecan duyar, bir çelenk ya da siyah kumaş gibi özel bir şeyin sergilenmediği askerin evinin içiyse, sanki kader yerini bulmuş da onu da beraberinde götürüyormuşçasına, o evin içinin özel bir önemi var gibi gelirdi. Oysa özel bir şey olduğu yoktu, en fazla akrabaların ya da bir

bakanın yaslı aileyi ziyarete geldiğini gösteren, kaldırıma park edilmiş yabancı bir araba olurdu.

Kamptaki görevlilerden biri savaşta nişanlısını kaybetmişti, onun saatini –onun olduğunu sanıyorduk– bluzuna iğneleyip üzerinde taşıyordu. Ona yaslı bir ilgi ve kaygı duymak isterdik, ama tiz sesli ve otoriterdi, üstelik tatsız da bir ismi vardı. Arva.

Hayatımızın bir diğer arka planı, kampta özellikle önemsenmesi beklenilen din faktörüydü. Ancak yasal yetki Birleşik Kanada Kilisesi'nde olduğu için, Protestan Kilisesi ya da İncil Hıristiyanlarında olduğu kadar din konusunun üzerinde durulmuyor, hatta Roma Katolik Kilisesi ya da Anglikan Kilisesi'ndeki kadar resmî bir tanıma beklenmiyordu. Birçoğumuzun ebeveyni Birleşik Kilise üyesiydi (masrafları dışarıdan karşılanan bazılarının ebeveynleri herhangi bir Kilise'ye bağlı olmayabilirdi de) ve bu Kilise'nin içtenlikli laik yaşam tarzına alışmış olduğumuzdan akşamları ve yemekten önce söylenen dualar ile kahvaltından sonra yapılan yarım saatlik özel konuşmalarla –bunlara Sohbet derdik– yakayı kurtardığımızın farkında değildik. Sohbetlerde bile Tanrı ya da İsa'nın pek lafı edilmez, daha çok günlük hayatımızda dürüst, sevgi dolu ve vicdanı rahat olmaktan bahsedilir, büyüdüğümüzde içki ve sigara içmeyeceğimize söz vermemiz istenirdi. Kimse bu tip bir şeye itiraz edip katılmamaya kalkmazdı, çünkü alıştığımız bir şeydi bu, hem su atlayıp yüzmek için henüz fazlasıyla soğukken, sıcak güneşin altında kumsalda oturmak hoş bir şeydi.

Yetişkin kadınlar da Charlene ve benim yaptıklarımızın aynısını yapıyor neticede. Belki birbirlerinin sırtındaki benleri sayıp ayak parmaklarının uzunluğunu ölçmüyorlar. Ama buluştuklarında ve birbirlerine karşı özel bir yakınlık duyduklarında, herkesin bildiği veya gizli saklı kayda değer olayları ortaya koyup, ondan sonra

boşlukları dolduruyorlar. Eğer bu sıcaklığı ve hevesi hissediyorlarsa, birbirlerini sıkmalarına imkân yok. Anlattıkları şeylerin önemsizliğine ve saçmalığına ya da ortaya çıkan mutlak bir bencilliğe, yanılgıya, adiliğe, katıksız kötülüğe bile gülerler.

Tabii ki arada büyük bir güven bağı olması gerekiyor, ancak o güven kısa zamanda, bir anda kurulabilir.

Ben bunu gözlemledim. Erkekler ormanın içinde, vahşi hayvanları ürkütmemek için konuşamadan öylece dururken, biz kadınların kamp ateşi etrafında, manyok lapası ya da şunu bunu pişirerek, uzun süreler oturduğumuz o zamanlarda başlamış olmalıydı. (Pek sıkı olmasa da antropoloji eğitimi aldım ben.) Gözlemledim, ama kadınlara has bu etkileşime hiç katılmadım. Tam olarak kendimi veremedim. Kimi zaman, gerekli olduğunu düşündüğüm için katılmış gibi yaptım, ama arkadaşlık etmem beklenen kadın hep benim oyunumu görür ve kafası karışıp sakınımlı davranırdı.

Genel olarak erkeklerle birlikteyken o kadar tetikte olmam. Onlar o tip bir etkileşim beklemez ve nadiren gerçekten ilgilidirler.

Sözünü etmekte olduğum –kadınlarla– sıkı fıkı olmak, erotik ya da erotizm öncesi bir yakınlaşma değildir. Onu da tecrübe ettim gerçi, ergenlik çağından evvel. Bir de, karşılıklı oynanan oyunlarla sonuçlanan sır paylaşımları vardı ve bu sırların muhtemelen çoğu yalandı. Cinsel organları uyararak ya da uyarmadan, şehvetli bir geçici heyecan. Ve ardından duyulan kötü hisler, inkâr, tiksinti.

Charlene bana erkek kardeşinden bahsetti, ama gerçek bir iğrenmeyle. Orduya katılmış olan erkek kardeşti bu. Bir gün kedisini ararken onun odasına girmiş ve onun kız arkadaşıyla o işi yaptığına tanık olmuştu. Charlene'in onları gördüğünü hiç fark etmemişler.

Kardeşi gidip gelirken çarptığını söyledi.

Yatağa mı çarptıklarını söylüyorsun, dedim.

Hayır, dedi. Girip çıkarken şeyi çarpıyordu. Çok çirkindi. İğrençti.

Ve o çıplak kızının üstünde sivilceler vardı. Mide bulandırıcı.

Ona Verna'dan bahsettim.

Ben yedi yaşına gelene kadar ailemle ikiz ev denilen yerde yaşadık. "Dubleks"[1] kelimesi galiba o zamanlar kullanılmıyordu, ev de eşit bir şekilde ikiye bölünmemişti zaten. Verna'nın büyükannesi arkadaki odaları kiralamıştı, bizimkilerse öndekileri. Sarı renkte yüksek, gösterişsiz, çirkin bir evdi bu. Yaşadığımız kasaba, belirgin farklılıkları olan yerleşim birimlerine izin vermeyecek kadar küçük olduğu için, ev makul olanla döküntü olmanın tam sınırındaydı. İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce, Büyük Kriz'in hemen sonrasındaki hayattan bahsediyorum. (O terimin ne anlama geldiğini bilmiyorduk galiba.)

Öğretmen olan babamın düzenli bir işi, ama az parası vardı. Ardımızda uzanan sokağın iki yanındaki evlerde de parası olmayanlar otururdu. Verna'nın büyükannesinin biraz parası vardı herhalde, çünkü Yoksulluk Yardımı alanlardan küçümseyerek bahsederdi. Bunun onların suçu olmadığını söyleyen annem onunla tartışmıştı sanıyorum, boş yere tabii. Bu iki kadının dost oldukları söylenemezdi, ancak çamaşır asma faaliyetlerinde ahbaplık ederlerdi.

Büyükannenin ismi Mrs. Home'du. Arada bir onu görmeye bir adam gelirdi. Annem o adamdan Mrs. Home'un arkadaşı, diye bahsederdi.

1. İkiz ev, orta duvarı bitişik ve tamamen simetrik olan yarı müstakil ev. Dubleks ise, bizde kullanıldığı gibi sadece iki katlı anlamına gelmiyor; iki farklı kapısı olan iki daireli ev anlamında kullanılıyor. (Y.N.)

Mrs. Home'un arkadaşıyla konuşmak yok, derdi bana.

Aslında o geldiği zamanlar bahçede oynamama izin yoktu, bu nedenle onunla konuşma şansım olmuyordu zaten. Nasıl göründüğünü bile hatırlamıyorum, ama arabasını hatırlıyorum, koyu mavi bir Ford V-8'di. Arabalara özel bir ilgi duyardım, herhalde bizde olmadığı için.

Sonra Verna geldi.

Mrs. Home ondan torunu olarak bahsederdi ve bunun doğru olmamasını gerektirebilecek herhangi bir neden yoktu, ama aralarındaki bağı oluşturacak kuşağa ait hiçbir işaret de yoktu ortada. Mrs. Home onu gidip kendi mi aldı, yoksa onu V-8'li arkadaşı mı getirip teslim etti, bilmiyorum. Benim okula başlayacağım yaz çıkmıştı ortaya. Bana adını söylemiş miydi, hatırlayamıyorum – bildiğimiz anlamda konuşkan biri değildi zaten, ben de ona sormuş olduğumu sanmıyorum. Daha baştan itibaren, o güne kadar kimseye karşı hissetmediğim bir tiksinti duymuştum ondan. Ondan nefret ettiğimi söylediğimde, annem Nasıl nefret edersin, demişti, onu daha tanımıyorsun ki?

Zavallıcık.

Çocuklar "nefret" kelimesini birçok başka şey için kullanır. Korktukları anlamına gelebilir bu kelime. Saldırıya uğrama tehlikesinden bahsetmiyorum – mesela sokakta yürürken, birtakım iri yapılı oğlan çocuklarının, bisikletleriyle yolumu kesip, bağırıp çağırarak beni korkuttuklarında hissettiğim gibi. Korkulan şey fiziksel bir zarar görmek değildir –ya da Verna meselesinde beni korkutan bu değildi– daha ziyade bir tür büyü, ya da karanlık niyetlerdi. Küçük bir çocukken bazı evlerin cepheleri, ağaç gövdeleri, örneğin küflü mahzenler ya da içi karanlık, derin dolaplar karşısında duyacağın türden bir his gibiydi bu.

Benden epey uzun boyluydu ve tam olarak kaç yaş büyüktü –iki mi, üç mü– bilmiyorum. Çok sıskaydı, o kadar çelimsizdi, o kadar küçük bir kafası vardı ki, ona bakınca aklıma yılan gelirdi. Güzel siyah saçları, bu kafa üstünde pırasa gibi durur, alnından aşağı düşerdi. Yüzünün rengi, eski bez çadırımızın kanadı kadar cansız görünürdü gözüme, avurtlarıysa rüzgâr o kanadı nasıl şişirirse, öyle kabarırdı. Her zaman gözlerini kısardı.

Ancak sanırım diğer insanların düşündüğü gibi görünüşünde özellikle itici bir şey yoktu. Hatta annem onu güzel bulurdu, yani neredeyse güzel (hani, *o kadar da kötü değil, ne yazık, aslında güzel bir kız olabilirdi*, dediklerindeki gibi). Davranışlarında da itiraz edecek bir şey yoktu anneme göre. *Yaşına göre küçük.* Verna okumayı, yazmayı, ip atlamayı, top oynamayı öğrenmemiş demenin, sesinin boğuk ve yumuşamamış olmasının, sanki boğazına takılmış lisan kırıkları gibi tuhaf bir şekilde birbirinden ayrışmış sözcüklerle konuştuğunu söylemenin dolaylı ve eksik bir yoluydu bu.

Bana müdahale etme, tek başıma oynadığım oyunları bozma şekli yaşça küçük değil, büyük bir kızın yapacağı türdendi. Ama herhangi bir becerisi ve hakkı olmayan, sadece gergin bir kararlılığa sahip ve neden istenmediğini bir türlü anlayamayan yaşça büyük bir kız.

Çocuklar korkunç derecede tutucudur tabii, yörüngesinden çıkmış, uyumsuz, kontrol edilemez her şey onları irkiltir. Üstelik bir de tek çocuk olduğumdan epey korunmuş (ve de azarlanmış) olduğumu hesaba katın. Kendime has bir dolu ritüelim ve takıntım vardı; beceriksiz, erken gelişmiş ve ürkektim. Verna'nın saçından kayıp düşen o selüloit saç tokasından ve bana ikram edip durduğu o kırmızı ve yeşil çizgili nane şekerinden bile nefret ederdim. Aslında ikram etmenin ötesine geçer, beni yakalayıp bu şekerleri ağzıma tıkmaya kalkardı, bu-

nu yaparken de o kendine özgü, tutarsız bir şekilde kıkırdayıp dururdu. Hâlâ nane tadından hoşlanmam. Verna adından da – ondan da hoşlanmam. Aklıma baharı getirmez, ya da yeşil çimenleri çiçekten kolyeleri veya uçuşan elbiseler içindeki kızları... Kulağımda daha çok, ısrarcı bir nane izini, yeşil balçığı çağrıştırır.

Annemin de Verna'dan gerçekten hoşlandığını sanmıyorum. Ancak, bence tabiatındaki bir nevi ikiyüzlülükten ve beni sinirlendirmek için onun adına üzülüyormuş gibi yapardı. Ona iyi davranmamı söylemişti. Önceleri, Verna'nın burada uzun süre kalmayacağını ve yaz tatilinin sonunda, nereden geldiyse oraya geri döneceğini söyledi. Sonra, Verna'nın geri dönebileceği bir yeri olmadığı belli olmaya başladığında, verdiği yatıştırıcı mesaj, yakında bizim bir yerlere taşınacağımızdı. Ona sadece kısa bir süre daha iyi davranmam gerekiyordu. (İşin aslı taşınmamız için bir yıl beklememiz gerekti.) En sonunda sabrı tükenip onu hayal kırıklığına uğrattığımı, zira bu kadar kötü bir karakterim olduğuna inanamadığını söyledi.

"O şekilde doğdu diye bir insanı nasıl suçlarsın? Bu onun suçu olabilir mi, ha?"

Bana hiçbir anlam ifade etmiyordu bu. Eğer daha kabiliyetli bir tartışmacı olsaydım Verna'yı suçlamadığımı, sadece benim yakınıma gelmesini istemediğimi söylerdim. Ama tabii ki suçluyordum onu. Bunun kendi suçu olduğundan emindim. Ve bu konuda, annem ne derse desin, yaşadığım yerin ve zamanın dile getirilmeyen hükmüyle bir dereceye kadar uyum içersindeydim. Yetişkinlerin bile, *basit* ya da *birkaç tuğlası eksik*'lerden bahsederlerken anlamlı anlamlı sırıttıklarını, bastırılamaz bir haz ve doğal karşılanan bir üstünlük duyduklarını görebiliyordum. Ve alttan alta, aslında annemin de onlardan farkı olmadığına inanıyordum.

Okula başladım. Verna da okula başladı. Okul bahçesinin bir alanın köşesindeki özel bir binada, özel bir derse giriyordu. Aslında kasabamızdaki gerçek okul binası buydu, ama kimsenin yerel tarihle ilgilenecek vakti yoktu o sıralar, zaten bir iki yıl sonra da yıkıldı. O binadaki öğrencilerin teneffüslerini geçirmeleri için, parmaklıklarla çevrelenmiş bir köşe vardı Orada derslere sabahları bizimkinden yarım saat geç başlanır, öğleden sonraları bizden yarım saat geç çıkılırdı. Teneffüslerde kimselerin onlara sataşmaması gerekiyordu, ama genelde parmaklıklara dayanıp nizami okulun bahçesinde olan bitenleri seyrettiklerinden, zaman zaman olay çıkıp kovalandıkları, bağırıldıkları ya da sopayla korkutuldukları anlar olabiliyordu. O köşeye hiçbir zaman yaklaşmadım, Verna'yı neredeyse hiç görmedim. Ama evde, hâlâ onunla uğraşmam gerekiyordu.

Başta sarı evin köşesinde dikilir, beni seyrederdi, bense onun orada olduğunun farkında değilmişim gibi yapardım. Sonra ön avluda gezinmeye başlar, evin benim olması gereken tarafının ön merdivenlerine bir güzel kurulurdu. Tuvaletim geldiği ya da üşüdüğüm için içeri girmem gerekse, istemeden ona dokunmam ve onun bana dokunması riskini almam gerekirdi.

Tanıdığım insanlardan tümünden daha uzun süre gözlerini bir noktaya dikip –genellikle de bana dikip– olduğu yerde sabit durabilirdi.

Akçaağacın dallarına kurulmuş bir salıncağım vardı, böylece yüzüm ya sokağa ya da eve dönük olurdu. Demek istediğim ya onunla yüz yüze gelirdim ya da gözlerini benim arkama diktiği, arkamdan gelip beni sallayabileceğini bilirdim. Bir süre sonra buna karar verirdi. Beni hep yamuk sallardı ya, en kötüsü bu değildi. En kötüsü parmaklarıyla sırtıma bastırmasıydı. Mantomun, diğer giysilerimin üzerinden, hayvanların soğuk burun-

ları gibi hissederdim parmaklarını. Bir başka uğraşım bir yaprak evi yapmaktı. Salıncağın bağlı olduğu akçaağaçtan dökülen sürüsüne bereket yaprağı tırpanlar ve sonra bir kenarda toplayıp onlarla bir ev planı yapardım. Oturma odasıydı, mutfaktı, şu yumuşacık desteden şuraya bir yatak yapmaktı, böyle devam ederdim işte. Bu uğraş benim buluşum değildi – daha pahalı türde yaprak evler, hem de mobilyalarıyla birlikte, okuldaki kızların teneffüs alanında döşenmiş duruyordu, ta ki hademe bütün yaprakları tırpanla toplayıp yakana kadar.

Başlarda Verna, şaşı gözlerinde sanki kendini üstün görüyormuş gibi şaşkın bir ifadeyle, (kendini nasıl üstün görüyordu ki?), sadece ne yaptığımı seyrederdi. Ardından da yakınlaşmaya başladığı an gelir, eğilip bir kucak dolusu yaprak alıp kararsızlığı ve sakarlığı yüzünden her tarafa dökerdi. Bu yapraklar etraftan toplanmış olmazdı bu arada, benim yaptığım evin duvarlarından alınırdı. Onları toplayıp az öteye götürür ve derli toplu odalarımdan birinin ortasına bırakırdı – boşaltırdı, daha doğrusu.

Durması için ona bağırırdım, ama etrafa saçılmış yükünü geri toplamak için eğilir, sonra onları bir arada tutamaz ve saçar, hepsi yerlere dağılınca da onları aptalca oraya buraya tekmelemeye başlardı. Hâlâ durması için ona bağırıyor olurdum, ama bunun bir faydası olmazdı, ya da onu iyice cesaretlendirirdi. Böylece başımı eğip ona doğru koşar ve midesinden nişanlardım. Kafamda şapka olmazdı, bu nedenle saçlarım üstündeki yün mantosuna ya da ceketine değer ve aslında onun o çirkin, sert midesinin üstündeki tüylere dokunuyormuşum gibi gelirdi. Bağırış çağırışla şikâyet ederek evin merdivenlerine koşardım ve annemin hikâyeyi dinledikten sonra, bana, "Sadece oynamak istiyor ama. *Oynamayı* bilmiyor ki," demesi, beni deli ederdi.

Ertesi sonbaharda yeni bir tek katlı evdeydik ve sanki

onun o sınırlı kurnazlığını, o kısık gözleriyle tehditkar bakışını temsil edermiş gibi bana Verna'yı hatırlatan sarı evin önünden geçmeme de gerek kalmamıştı. Sarı boyası sanki aşağılanmanın rengi olmuştu benim için, ön kapısıysa tam ortada olmadığından, sanki eve bir sakatlık katıyordu.

Yeni ev, o evden sadece üç blok ötede, okula yakındı. Ama kasabanın boyutunu ve karmaşıklığını kafamda hâlâ o kadar büyütüyordum ki, sanki Verna'dan büsbütün kaçıyormuşum gibi hissediyordum. Günün birinde bir okul arkadaşımla birlikte caddede yürürken ona rastlayınca, bunun doğru olmadığını anladım. Annelerimizden biri, bir iş için bizi bir yerlere göndermişti herhalde. Başımı kaldırıp ona bakmadım, ama kıkırdayarak selamladığını duyduğumu, ya da beni tanıdığını sandım.

Diğer kız bana korkunç bir şey söyledi.

Dedi ki: "Onun kız kardeşin olduğunu sanırdım."

"Ne?"

"Aynı evde yaşıyordunuz ya, işte bu yüzden en azından akraba olduğunuzu sanıyordum. Veya Kuzen. Değil misiniz yoksa? Kuzen falan?"

"*Hayır.*"

Özel sınıfların olduğu eski bina istimlak edilmişti, bu nedenle orada okuyan öğrenciler, hafta arası belediyenin kiraladığı Kutsal Kitap Derneği Şapeli'ne transfer edildi. Kutsal Kitap Derneği Şapeli, annem, babam ve benim şimdiki evimizin bulunduğu sokağın karşı köşesini dönünce hemen oradaydı. Verna okula yürümek için bir iki yol kullanabilirdi, ama onun seçtiği yol bizim evin önünden geçiyordu. Ve evimiz kaldırımın sadece bir iki metre ötesindeydi, bu da kızın gölgesinin evin merdivenlerine vurabileceği anlamına geliyordu. İstediği takdirde bir tekmeyle bahçemize bir çakıl taşı yollayabilir,

eğer perdeleri kapamazsak pencerenin dışından holü ve ön odaları dikizleyebilirdi.

Özel sınıfların ders saatleri bizim nizami okulların ders saatlerine uysun diye değiştirilmişti, en azından sabahları – Özeller öğleden sonraları hâlâ erken dönüyordu evlerine. Artık Kutsal Kitap Derneği Şapeli'nde olduklarına göre, okulda olduğu gibi onları bizden ayrı tutmaya gerek görülmüyor olmalıydı. Bu, artık kaldırımlarda Verna'yla karşılaşabileceğim anlamına geliyordu. Her zaman onun geliyor olabileceği yöne dikecektim gözlerimi, onu gördüğüm anda da, bir şey unuttuğum, ya da ayağıma vuran ayakkabı yüzünden yara bandına ihtiyacım olduğu veya saçımdaki kurdelelerden birinin gevşediği bahanesiyle, gerisingeri, evin içine dalacaktım. Artık Verna'dan bahsetme aptallığını yapıp annemin "Sorun nedir, ne yani, seni yemesinden mi korkuyorsun?" laflarını asla duymayacaktım.

Neydi sorun? Kirlenme mi, hastalık kapmak mı? Verna yeterince temiz ve sağlıklıydı. Ve üstüme atılıp beni yumruklayacağı, ya da saçıma asılacağı yoktu. Ama ancak yetişkinler onun gücünün olmadığına inanacak kadar aptal olabilirdi. Üstelik, özellikle bana yönelmiş bir güç. Gözlerini diktiği kişi bendim. Ya da öyle olduğuna inanıyordum. Sanki tasvir edilmez ve bozulmaz, gizli bir anlaşma vardı aramızda. Sanki, aynı aşkta olduğu gibi, sıkı sıkı asılan, ama benim mutlak bir nefret olarak hissettiğim bir şey.

Sanırım bazı insanların yılanlardan, kırkayaklardan, farelerden ya da sümüklüböceklerden nefret ettiği gibi nefret ediyordum ondan. Herhangi geçerli bir neden olmadan. Yol açabileceği belirli bir zarardan değil de, bir yolunu bulup bağırsaklarını bozarak seni canından bezdireceği için.

Charlene'e ondan bahsettiğimde, sohbetimiz epey koyulaşmıştı – o sohbetler, ancak gölde yüzdüğümüzde ve uyuduğumuzda kesintiye uğruyor gibiydi. Verna o denli elle tutulur bir kurban değildi, ya da Charlene'in ağabeyinin inip kalkan sivilceli kıçı gibi akılda kalıcı bir iğrençliği yoktu, tasvir edilemez bir tür korkunçluğu olduğunu söylediğimi hatırlıyorum. Ama sonra onu tasvir ettim, ona karşı duygularımı da, herhalde iyi tanımlamış olmalıyım ki, kamptaki ikinci haftamızın sonunda bir gün, Charlene yüzü dehşet ve garip bir hazla aydınlanmış bir halde, gün ortasında yemek salonuna koşturmuştu.

"Burada. Burada. O kız. O korkunç kız. Verna. *Burada* diyorum."

Öğlen yemeği sona ermişti. Yemek masasını toplamak, tabaklarımızı ve kupalarımızı, o gün mutfakta görevli olan kızların yıkaması için tezgâhın üzerine yerleştirmekle meşguldük. Sonra her gün saat birde açılan kantinin önünde sıraya girecektik. Tam o esnada Charlene biraz para almak için yatakhaneye koşmuştu. Müteahhit babası sayesinde zengin biri olduğundan parasını yastık kılıfında saklayacak kadar umursamazdı. Bense yüzmek dışında, paramı hep yanımda taşırdım. Aramızda yemekten sonra kantinden alışveriş yapma imkânı olanların tümü, acaba tadı beklediğimiz kadar iğrenç mi diye öğrenmek için, nefret ettiğimiz o tatlılardan almak üzere kantine giderdik. Tapioca puding, elma marmelatlı pasta, çamur gibi muhallebiler. Charlene'in yüzünü ilk gördüğünde parası çalınmış sandım. Ama sonra o tip bir felaketin onu bu hale getiremeyeceğini, zaten yüzünde böylesi neşe dolu bir şaşkınlık yaratmayacağını düşündüm.

Verna mı? Verna nasıl burada olabilir ki? Bir yanlışlık olmasın?

Günlerden cumaydı sanırım. Kampta iki günümüz, eve dönmemize iki gün daha vardı. Sonra, bir grup Özel'

in –burada da onlara Özeller deniyordu–, son hafta sonunu bizimle eğlensinler diye buraya getirildiği anlaşıldı. Çok fazla değildiler –yaklaşık yirmi kişi kadar– ve hepsi benim kasabamdan değildi, civar kasabalardan da gelmişlerdi. Zira Charlene bana haberleri anlatmaya çalışırken bir ıslık duyuldu ve Kamp Görevlisi Arva bir tahta sıraya sıçrayıp bize hitaben bir konuşma yapmaya başladı.

Bu ziyaretçileri –bu yeni kampçıları– en iyi şekilde karşılayacağımızdan emin olduğunu ve kendi çadırları ve kendi görevlileriyle birlikte gelmiş olduklarını söyledi. Ama bizimle birlikte yemek yiyecek, yüzecek, sabah sohbetlerine katılacaklardı. Ardından da, sesindeki o aşina olduğumuz uyarı ve azarlama tonuyla bu durumu yeni arkadaşlıklar edinmek için bir fırsat olarak değerlendireceğimizden şüphesi olmadığını ekledi.

Çadırların kurulması ve yeni gelenlerin yerleşmeleri zaman aldı. Kimi, anlaşılan ilgilenmeyip etrafta dolanmaya başlamış olacaklar ki, arkalarından seslenilerek geri çağırıldılar. Serbest ya da dinlenme saatimiz olduğu için, kantinden aldığımız çikolatalar, meyankökü ya da bonbon şekerleriyle yataklarımıza uzanıp keyif yapmaya başladık.

Charlene, "Düşünsene. Düşünsene. O burada. İnanamıyorum. Sence seni takip mi etti?" deyip duruyordu.

"Olabilir," dedim.

"Seni her zaman o şekilde saklayabilir miyim sence?"

Biz kantinin sırasında beklerken dolaştırıldığını gördüğüm Özellerden saklanmam için Charlene aramıza girmiş, ben de başımı gömmüştüm. Bir an için bakıp Verna'yı arkasından tanımıştım. O aşağı düşen yılan başını.

"Seni saklamanın bir yolunu bulmalıyız."

Ona anlattıklarımdan Charlene, Verna'nın beni resmen taciz ettiği sonucunu çıkarmış gibiydi. Ben de bunun doğru olduğuna inanmıştım, ama tarif edebildiğim-

den daha incelikli, daha gizli bir tacizdi bu. Şimdi Charlene ne düşünürse düşünsün, ona karışmıyordum, çünkü böylesi daha heyecan vericiydi.

Charlene'le birlikte planlayıp durduğumuz iyi düşünülmüş kurnazlıklarımız sayesinde, belki de, burada ne yaptığını anlamaya çalışan Özellerin birçoğu gibi biraz sersemlemiş bir halde olduğu için, beni hemen fark etmedi Verna. Kısa süre sonra kendi yüzme sınıflarına gitmek üzere, kumsalın ucuna doğru yola koyuldular.

Akşam yemeğinden önce biz marş söylüyorduk, onlar da yürüyerek ilerliyordu.

Ne kadar çok toplanırsak bir araya, bir araya, bir araya,
Ne kadar çok toplanırsak bir araya,
O kadar daha mutlu olacağız.

Daha sonra kasten birbirlerinden ayrı tutulup aramıza dağıtıldılar. Hepsi üzerinde adı yazılı etiket takmıştı. Benim tam karşımda adı Mary Ellen gibi bir şey olan, başka kasabadan gelmiş biri vardı. Ancak Verna'yı yandaki masada, çevresindekilerden daha uzun olarak, ama Tanrı'ya şükür yemek boyunca beni göremeyecek biçimde benimle aynı yöne dönük oturmuş, görünce, karşıma başka birinin oturduğuna sevinecek vakit bulamadım.

Oturanlar arasında en uzunu oydu, ama yine de onu hatırladığım gibi, dikkat çekecek derecede uzun değildi. Bunun bir nedeni de, geçen sene benim boy atmış olmam, belki onun da uzamasının durmuş olmasıydı.

Yemekten sonra, biz ayaklanıp tabak çanağımızı toplarken, başımı eğik tutup asla o yöne bakmadım, ama yine de gözlerinin beni bulduğu, beni tanıdığı, o sarkan hatlarıyla gülümsediği, ya da boğazından o tuhaf kıkırdamayı çıkardığı anı biliyordum.

"Seni gördü," dedi Charlene. "Bakma. Bakma. İkinizin arasına gireceğim. Yürü. Devam et sen."

"Buraya doğru mu geliyor?"

"Yo, orada öylece duruyor. Sana bakıp duruyor."

"Gülümsüyor mu?"

"Denebilir."

"Ona bakamıyorum, midem bulanacak."

Kamptaki son bir buçuk günümüzde, ne kadar zulmetmişti bana? Charlene ve ben sürekli bu terimi kullanıyorduk, oysa aslında Verna yakınımıza bile gelmedi. *Zulmetmek.* Bir olgun, resmî tınısı vardı bu sözcüğün. Sanki takip ediliyormuşuz, ya da ediliyor muşum gibi, sürekli tetikteydik. Birlikte Verna'nın nerelerde olduğunu tespit ediyorduk ve sonra Charlene, onun tavırları, ifadesi hakkında rapor veriyordu bana. Charlene'in "Tamam, şimdi bakabilirsin," dediği birkaç kez, ona bakma riskini göze aldım.

O anlar Verna Özellerin çoğu gibi, kıyıya çıkmış, ama nerede olduğunu, ne yapacağını bilemez bir halde, hafiften kederli, asık suratlı, ya da şaşkın görünüyordu. Bazıları –aralarında o yoktu ama–, kumsalın arkasındaki kayalık alandaki çamların, sedirlerin ve kavakların altında, ya da otoyola çıkan kumlu yolda dolaşmaya çıkıp kaybolarak kargaşa yarattı. Sonra toplanma işaret verildi ve hepimizden, bu yere bizim kadar aşina olmayan yeni arkadaşlarımıza göz kulak olmamız istendi. Bunu duyunca Charlene dirseğiyle dürtükledi beni. Tabii Verna'daki herhangi bir değişikliğin, güven eksikliğinin ya da fiziksel zayıflamanın farkında değildi o; bana hiç durmadan onun yüzündeki sinsi ve kötücül ifadeyi, tehdit eder gibi görünüşünü rapor edip duruyordu. Belki haklıydı da – belki Verna, Charlene'de, benim bu yeni arkadaşım veya korumamda, bu yabancıda, her şeyin nasıl değiştiğini, buranın nasıl tekinsiz bir yer olduğunu görüyor ve böy-

lece, ben görmesem de, kaşları çatılıyordu.

"Bana hiç ellerinden bahsetmedin," dedi Charlene.

"Nesi varmış ellerinin?"

"Gördüğüm en uzun parmaklar. Boğazının tamamını kavrayıp seni boğabilir. Yapabilir bunu. Geceleyin onunla aynı çadırda uyumak ne korkunç olurdu, değil mi?"

Öyle olacağını söyledim. Korkunç.

"Ama onun çadırındakiler bunu anlamayacak kadar geri zekâlılar."

Bir değişiklik vardı son haftada, bambaşka bir duygu hâkim olmuştu. Esaslı bir değişiklik değildi. Yemekler aynı zamanlarda, yemek salonundaki çanla ilan ediliyordu ve servis edilen yemek ne kötüleşti ne de iyileşti. Dinlenme zamanı geliyordu, oyun zamanı, yüzme zamanı... Kantin de eskisi gibi iş görüyor ve bizler Sohbet için eskisi gibi bir araya geliyorduk. Ancak sanki bir huzursuzluk, aymazlık hüküm sürmeye başlamıştı. Dillerinin ucundaki kelimelerle seni eskisi gibi azarlamayan veya teşvik etmeyen, sonra da az önce sarf ettikleri sözleri hatırlamaya çalışırmış gibi boş boş bakan görevlilerden de anlaşılıyordu bu durum. Ve tüm bunlar Özellerin gelişiyle başlamış gibiydi. Onların mevcudiyeti kampı değiştirmişti. Bir okulun ya da bir çocuğun hayatının herhangi bir kısmı için kaçınılmaz olarak belirlenmiş kuralları, yasakları, eğlenceleriyle kamp onlar gelmeden önce gerçek bir kamptı, ama şimdi köşelerinden dökülmeye başlamış, geçici bir şey olduğunu göstermekteydi. Bir oyun olduğunu.

Bunun bir nedeni, bizim Özellere bakıp bakıp eğer bunlar kampçıysa, o zaman kampçı denen şey gerçekte yok, diye düşünmemiz miydi? Kısmen. Ama kısmen de çok kısa süre sonra tüm bunların sona ereceği, rutinlerin ortadan kalkacağı, eski hayatlarımıza geri dönmek üzere ailelerimiz tarafından alınıp götürüleceğimiz ve görevlilerin, bir öğretmen bile olmadıkları sıradan hayatlarına geri

dönecekleri içindi. Son iki haftada sürgün veren tüm o dostluklarla, düşmanlıklarla, yarışmalarla birlikte, sökülmek üzere olan bir dekorun içinde yaşıyorduk. Bu sürenin gerçekten sadece iki hafta olduğuna nasıl inanabilirdik?

Kimse bunları ifade etmenin yolunu bulamıyordu, ama aramızda bir bitkinlik yayılmış, huzursuzluk doğmuştu, zira havanın hali bile bu durumu yansıtıyordu sanki. Geçen iki haftanın her gününde hava güneşli ve sıcak değildi, ama her birimizin izlenimi buydu. Ve şimdi, pazar sabahı, bir değişiklik vardı. Açık Hava duamızı ederken (pazar günleri Sohbet yerine yaptığımız şey buydu), hava bulutlandı. Sıcaklıkta bir değişiklik olmadı –gün içinde ısı artmıştı en fazla–, ama havada, fırtına kokusu dedikleri şey vardı işte. Buna rağmen o durgunluk... Görevliler, hatta pazar günleri en yakındaki kasabaya giden papaz bile, arada bir dikkatle gökyüzüne çeviriyordu bakışlarını.

Bir iki damla düştü, ama o kadar. Ayinin sonuna gelindiğinde fırtına henüz kopmamıştı. Bulutlar bir şekilde dağıldılar, ama güneş vaadiyle değil de, en azından yüzmenin iptal edilmesini gerektirmeyecek kadar. Sonrasında öğlen yemeği yoktu, kahvaltının ardından mutfak kapanmıştı. Kantinin kepenkleri açılmayacaktı. Ailelerimiz öğleden sonra, bizi eve götürmek üzere birazdan burada olacak, Özeller için de otobüsü gelecekti. Eşyalarımızın çoğunu toplamıştık, çarşaflar sökülmüş, hep nemli gibi gelen kahverengi battaniyeler katlanıp tek tek karyolaların ayakucuna konmuştu.

Çene çalıp mayolarımızı değiştirerek hâlâ orada doluşmuş olduğumuz halde, yatakhanenin eğreti ve kasvetli hali ortaya çıktı.

Aynı şey kumsal için de geçerliydi. Sanki eskisi kadar kumlu değildi, daha çok taş vardı. Ve bu kumlar gri gibiydi. Su sanki soğumuş gibi görünüyordu, ama oldukça ılıktı aslında. Yine de yüzme isteğimiz azalmış, birço-

ğumuz su kenarında öylesine yürüyordu. Yüzme danışmanları –Pauline ve Özellerden sorumlu orta yaşlı kadın– bize doğru el çırpmak zorunda kaldılar.

"Acele edin bakalım, ne bekliyorsunuz? Yazın son yüzme şansı bu."

Açıktaki sala bir anda gidiveren iyi yüzücüler vardı aramızda. Ortalama yüzücü olanlar da –Charlene ve ben de aralarındaydık–, birkaç metre başımızı suyun yüzünde tutarak yüzebildiğimizi kanıtlamak için, en azından bir kez sala yüzüp geri dönmek zorundaydık. Pauline genellikle oraya kadar yüzüp derin suda bir süre durarak, birinin başına bir şey gelmesin diye kontrol eder ve yüzmesi gereken herkese gereğini yapıyorlar mı diye bakardı. Nedense bugün, çok az sayıda yüzücü gereğini yapıp oraya kadar yüzmüştü ve Paulin'in kendisi de, başta kimine cesaret verip kimine öfkelendikten sonra –herkes kafasını su üstünde tutsun diye–, salın etrafında dalıp gerçek usta yüzücülerle şakalaşıyordu. Ama çoğumuz, sanki yüzmek hepimiz için artık kalkışmaya değmez bir etkinlikmiş gibi, hâlâ sığ sularda dolanıyor, bir iki kulaç atıp ayaklarımızı yere basıyor, birbirimize su sıçratıp su üstünde yatarak ölü adam taklidi yapıyorduk. Özellerden sorumlu kadın suyun beline kadar geldiği yerde duruyordu – çiçekli etekli mayosunun üstü ıslanmamıştı bile. Eğilmiş, Ne eğlenceli değil mi, diyerek ekibindekilere su sıçratıyordu.

Charlene ve ben, suyun göğsümüze kadar gelen seviyesindeydik, daha derinde değil. Çevremizde bize ne yaptığımızı söyleyen birileri olmadan ölü adam taklidi yapan, sırtüstü veya kurbağalama yüzen beceriksiz yüzücüler arasındaydık. Suyun altında gözlerimiz açık ne kadar durabileceğimize bakıyor, bir anda birbirimizin arkasından su yüzüne çıkıp atlıyorduk. Çevremizdekilerin birçoğu, bağırış çağırış gülerek aynı şeyleri yapıyordu sanki.

Bu yüzme saati sırasında ailelerin veya kampçıları alıp evlerine götürecek kişilerin bazıları erken gelerek kaybedecek vakitleri olmadığını bildiriyor, böylece kendilerine ait kampçılara sudan çıkmaları emrediliyordu. Bu da fazladan bir bağırış çağırış ve karmaşaya neden oldu.

"Baksana. Şuraya bak," dedi Charlene. Ya da böyle diyerek su püskürttü, çünkü onu suya batırmış olduğum için daha yeni başını çıkarmış, tükürmekteydi.

Geri dönüp baktım ve soluk mavi kauçuk yüzücü bonesi takmış, uzun elleriyle su sıçratıp sanki benim üzerimdeki haklarına bir anda kavuşmuş gibi sırıtarak bize doğru gelmekte olan Verna'yı gördüm.

Charlene'le yazışmadım. Nasıl vedalaştığımızı hatırlamıyorum. Eğer vedalaştıysak tabii. Sanırım iki aile de aynı sıralarda gelmiş ve biz, ayrı ayrı arabalara binip kendimizi eski hayatlarımıza teslim etmiştik – başka ne yapabilirdik ki? Charlene'in ebeveyninin arabası benimkilerinki kadar eski püskü ve güvenilmez değildi, ama öyle olmasa bile, iki ebeveyn grubunu birbirleriyle tanıştırmayı düşünmezdik. Bizim de aralarında olduğumuz herkes, bir an evvel gidip bağıra çağıra kaybolan eşyalarını arayanları, aileleriyle buluşanları ve buluşamayanları ve otobüse binenleri geride bırakmalıydı.

Şans eseri, yıllar sonra Charlene'in düğün fotoğraflarını gördüm. Düğün fotoğraflarının hâlâ gazetelerde basıldığı zamanlardı bu, sadece kasaba gazetelerinde değil, büyük şehir gazetelerinde de. Toronto'da, Bloor Caddesi'nde bir kafede, arkadaşımı beklerken karıştırdığım bir gazetede gördüm.

Düğün Guelph'de yapılmıştı. Damat Toronto doğumlu ve Osgoode Hall mezunuydu. Epey uzun boyluydu – ya da Charlene epey kısa kalmıştı. Ancak kocasının

omzuna gelebiliyordu, saçını o zamanların modası mat cilalı kask stilinde kabartmış olduğu halde. Saçları yüzünü basık ve alelade göstermişti, ama Kleopatra tarzı, kalın göz kalemi çektiğini, dudaklarının soluk olduğunu hatırlıyorum. Bugün için çok garip gelebilir, ama o günlerde beğenilen bir görünümdü bu. Bana o çocuk kişiliğini hatırlatan yegâne şey, çenesindeki esprili çıkıntıydı.

Onun –yani gelinin– Toronto'daki St. Hilda Yüksekokulu'ndan mezun olduğunu yazıyordu gazete.

Demek ki ben Üniversiteye giderken, o da aynı şehirde, Toronto'daki, St. Hilda'ya gidiyordu. Belki de kampüsün patikaları ya da sokaklarında aynı zamanlarda yürümüştük. Ve karşılaşmamıştık. Beni görmüş ve benimle konuşmaktan kaçınmış olduğunu sanmıyorum. Ben onunla konuşmaktan kaçınmazdım. Onun St. Hilda'ya gittiğini öğrendikten sonra, kendimi daha ciddi bir öğrenci olarak görürdüm tabii, ne de olsa arkadaşlarımla ben orayı bir Lady Koleji olarak görüyorduk.

O sıralar, antropoloji bölümünde master öğrencisiydim. Evlenmeme kararı almıştım, ama bir sevgili edinmeme engel değildi bu. Saçlarımı uzatıp düz bırakıyordum – arkadaşlarımla beraber hippi tarzının öncüsü oluyorduk. Çocukluk anılarım bugünkünden çok daha uzak, çok daha soluk ve önemsizdi.

Ailenin gazetede belirtilen Guelph'teki adresine yazıp, Charlene'i ailesi vasıtasıyla tebrik edebilirdim. Ama öyle yapmadım. Herhangi bir kadını evliliğinden dolayı tebrik etmeyi, ikiyüzlülüğün daniskası sayardım o zamanlar.

* * *

Ama o bana yazdı, belki on beş sene sonra. Yayıncım kanalıyla yazdı bana.

"Eski dostum Marlene," diye yazdı. "*Maclean's* der-

gisinde adını görünce nasıl heyecanlanıp mutlu olduğumu bilemezsin. Bir kitap yazdığını öğrenince de adeta gözlerim kamaştı. Henüz bir tane edinemedim, çünkü uzaklarda tatildeydik, ama niyetliyim –okumaya da tabii– hem de en kısa zamanda. Biz evde yokken birikmiş dergilere bakıyordum ve orada senin çarpıcı resmini ve kitabın hakkında yazılmış ilginç yazıyı gördüm. Sonra da mutlaka yazıp tebrik etmeliyim dedim.

Belki de evlisindir de hâlâ kızlık soyadını kullanıyorsundur, ha? Belki de bir ailen vardır? Bana yaz ve hepsini anlat olur mu? Ne yazık ki çocuğum olmuyor, ben de gönüllü işlerde çalışarak, bahçıvanlık yaparak, Kit'le (kocam) yelkene çıkarak vakit geçiriyorum. Yapacak birçok şey var. Şu sıralar Kütüphane Yönetim Kurulu'nda çalışıyorum ve eğer şimdiden senin kitabını ısmarlamadılarsa kulaklarını çekeceğim.

Tekrar tebrikler. Şaşırdığımı söylemeliyim ama pek fazla da değil, çünkü senin özel bir şeyler yapacağını ta başından sezmiştim."

O zaman da onunla temasa geçmedim. Bunun bir anlamı yoktu sanki. Başta, mektubun en sonundaki "özel" kelimesine dikkat etmedim, ama sonradan aklıma geldiğinde hafiften sarsılmıştım. Yine de, bununla bir şey kastetmediğini söyledim kendi kendime, hâlâ da böyle düşünüyorum.

Bahsettiği kitap, yazmam konusunda şevkim kırılmış olan tezimden türemişti. Devam edip başka bir tez yazmış, ama vakit bulduğumda öncekine dönüp bir hobi projesi olarak üzerinde çalışmıştım. O günden beri, benden herkesin beklediği gibi, bir iki kitap projesinde başkalarıyla işbirliği yaptım, ama sadece kendi başıma yazdığım kitap dış dünyada ufak bir beğeni esintisi toplamıştı (söylemeye gerek yok, meslektaşlarım arasında da hoşnutsuzluk). Yeni baskısı yapılmadı. İsmi *Budalalar ve*

İdoller – bugün için cezasız kalmayacak, dahası yayıncımı bile tedirgin edecek türden bir kitap başlığı, dikkat çekici olduğu kabul edilse bile.

İnceleme konum, çeşitli kültürlerdeki insanların – bu tip kültürler için "ilkel" tanımlamasını asla kullanmamalı– zihinsel ve fiziksel olarak farklı birtakım insanlara yönelik yaklaşımlarıydı. "Kusurlu", "özürlü," ya da "geri zekâlı" gibi kelimeler de, olması gerektiği gibi çöp tenekesine gönderilmişti tabii. Bu tip kelimeler sadece bir tepeden bakış ve kanıksanmış bir acımasızlık içerdiği için değil, gerçekten betimleyici olmadıkları için kullanılmamalı. Bu kelimeler o insanlardaki kayda değer hatta fevkalade –ama her durumda çarpıcı– bir dolu niteliğin bir kenara itilmesine neden oluyor. Keza bu insanların infaz edildikleri kadar saygı duyulduğunu da keşfedip, onlara kutsal, büyülü, tehlikeli ya da değerli görülen pek çok niteliğin kısmen de yerinde bir şekilde atfedildiğine tanık olmak gerçekten ilginçti. Tarihsel verilerden de, günümüzde yapılmış araştırmalardan da faydalanmış, şiiri, kurguyu ve tabii ki dinî gelenekleri de hesaba katmıştım. Mesleğime göre fazla edebî bir yaklaşım içinde olduğum ve sadece kitaplardan yola çıktığım için doğal olarak eleştirilmiştim, ama o sırada dünyayı dolanamazdım; araştırmalarım için ödenek alamamıştım.

Tabii ki bir bağlantı, sanırım Charlene'in de gözüne çarpmış olabilecek bir bağlantı görebiliyorum. Bu denli uzak ve önemsiz görünmesi, sadece bir başlangıç oluşturması çok ilginç. O zamanlar çocukluğuma dair her şeyin gözüme gözüktüğü gibi. O günden bugüne kat ettiğim yoldan, bir yetişkin olarak başardıklarımdan dolayı. Güvenceden dolayı.

"Kızlık soyadı," diye yazmıştı Charlene. Uzun zamandır duymadığım bir terimdi bu. Bunun bir sonrasında "evlenmemiş hanımefendi" olmak vardı ki, fazla iffetli,

fazla acıklı geliyordu kulağa. Benim durumumda da fevkalade yanlıştı. Daha Charlene'in düğün fotoğraflarını gördüğüm gün bile bakire değildim – onun da olduğunu sanmıyorum ya neyse. Yığınla sevgililerim olduğundan –ya da çoğunu sevgili olarak nitelendirmek isteyeceğimden– değil. Benim yaş grubumdaki tekeşli evlilik hayatı sürmemiş birçok kadın gibi, adedini biliyorum. On altı. Birçok genç kadının o toplama, yirmili yaşlarında, hatta hatta yirmilerinden de önce ulaştıklarının farkındayım. (Charlene'in mektubunu aldığım günkü toplam daha azdı tabii. Şu anda tam hesabını çıkarmaya uğraşamam – samimiyim bu konuda.) Aralarından üçü önemliydi ve üçü de kronolojik olarak toplam sayının ilk yarısındaydı. O üçünü –yo, sadece ikisini demeli, çünkü üçüncüsünde daha çok o benim için anlamlıydı, ben onun için değil–, öyleyse ikisini "önemli" olarak nitelemekle demek istediğim, kendi içinizi açmak isteyip, bedeninizden çok daha fazlasını, tüm hayatınızı onunkiyle birlikte güvenle aynı sepete koyabileceğinizi hissettiğiniz için.

Böyle yapmaktan sakındım, en azından elimden geldiği kadar.

Bu demektir ki o güvenceden hiçbir zaman tamamıyla emin olamamışım.

Epey yakın bir tarihte bir başka mektup aldım. Emekliye ayrılmadan önce ders verdiğim üniversiteye yollanmıştı bu. Patagonya'ya yaptığım bir seyahatin dönüşünde, masamın üzerinde bulmuştum. (Bu arada, gitmediği yer kalmamış bir gezgin oldum.) Gönderileli bir ay olmuştu.

Daktiloyla yazılmıştı – yazarı başından özür diliyordu bu yüzden.

"El yazım içler acısıdır da," diye yazmış ve kendisini

"çocukluk kankan Charlene'in kocası" şeklinde tanıtmıştı. Bana kötü haberler verdiği için üzgün, hem de çok üzgün olduğunu söylüyordu. Charlene, Prenses Margaret Hastanesi'nde yatıyordu. Kanser akciğerlerinde başlamış, şimdi de karaciğerine sıçramıştı. Hayatı boyunca sigara içmişti ne yazık ki. Fazla zamanı kalmamıştı. Benden sıklıkla bahsetmemişti, ama yıllar içinde bahsettiğinde, sıra dışı başarımdan keyiflenerek yapmıştı bunu. Kocası, Charlene'in bana ne kadar değer verdiğini biliyordu ve şimdi o, hayatının sonuna doğru, beni görmeye pek hevesliydi. Kocasından benimle bağlantı kurmasını istemişti. Herhalde çocukluk anıları en değerlileri, diye yazıyordu. Çocuklukta hissedilenler. Bambaşka tesir ediyorlardı insana.

Şimdiye kadar çoktan ölmüş olmalıdır, diye aklımdan geçirdim.

Ama olsaydı bile –bu sonuca varmıştım– olsaydı bile, hastaneye gidip soruşturmakla riske girmiş olmayacaktım. O durumda vidanım ya da ne ad vermek istiyorsanız işte o, rahat olacaktı. Kocasına maalesef yurtdışında olduğumu, ama mümkün olan en kısa zamanda geleceğimi belirten bir not yazabilirdim.

Yo, yazmamak daha iyiydi. Karşıma çıkıverip teşekkür edebilirdi bana. "Kanka" kelimesi tedirgin etmişti beni. Başka bir açıdan, "sıra dışı başarılar" lafı da.

Prenses Margaret Hastanesi benim oturduğum apartmandan birkaç blok ötededir. Güneşli bir bahar sabahı oraya yürüdüm. Neden telefon etmekle yetinmediğimi bilmiyorum. Belki de elimden geleni yaptığımı düşünmek istemiştim.

Danışmadan Charlene'in hâlâ hayatta olduğunu öğrendim. Onu görmek ister miyim diye sorulduğunda, hayır demek elimden gelmedi.

Asansörde yukarı çıkarken, onun yattığı kattaki hemşire bankosuna gelmeden geri döneceğimi düşünmekteydim hâlâ. Ya da bir U dönüşü yapıp diğer asansörle aşağı inmeyi. Danışmadaki hemşire asla fark etmezdi beni. Aslına bakılırsa, dikkatini sıradakine verdiğinden, orayı o anda terk etsem de farkına varmazdı, ayrıca farkına varsaydı ne olacaktı ki?

Sanırım utanç duyardım. Duygu eksikliğinden çok cesaret eksikliğinden dolayı.

Hemşire bankosunda durup oda numarasını söyledim.

Oldukça küçük, özel bir odaydı; çarpıcı bir aparat, ya da ne bileyim çiçekler ya da balonlar yoktu. Başta Charlene'i göremedim. Bir hemşire görünürde bir kişinin olmadığı bir nevresim tümseğinin üzerine eğilmişti. Büyümüş karaciğer diye düşündüm ve bir an evvel kaçmış olmayı diledim.

Hemşire dikeldi, döndü ve bana gülümsedi. Batı Hint Adaları aksanını anımsatan cıvıl cıvıl bir sesle konuşan, balıketinde esmer bir kadındı.

"Siz o Marlin'siniz," dedi.

Sanki bu kelime çok hoşuna gitmiş gibiydi.

"Sizin gelmenizi çook istiyordu. Yaklaşabilirsiniz."

Dediğini yaptım ve o şişmiş bedene, keskin hatlı perişan haldeki yüze yaklaştım ve hastane önlüğünün fazlasıyla bol geldiği tavuk boynuna baktım. Bir parmak boyunda bir saç öbeği vardı – hâlâ kahverengi. Charlene'den eser yoktu.

Daha önce de ölmekte olan insanların yüzlerini görmüştüm. Annemin ve babamın, hatta sevmeye korktuğum adamın yüzünü. Şaşırmamıştım.

"Şimdi uyuyor," dedi hemşire. "Gelmenizi çok istiyordu."

"Bilinci yerinde değil mi?

"Hayır yerinde. Ama uyuyor."

Evet, şimdi görüyordum, Charlene'den izler vardı. Neydi peki? Belki bir seğirme, o kendinden emin bir şekilde oynaşarak ağzının kenarını büzüvermesi.

Hemşire o mutlu ve yumuşak sesiyle benimle konuşmaktaydı. "Sizi tanıyabilir mi bilemem," dedi. "Ama geleceğinizi umut ediyordu. Burada sizin için bir şey var."

"Uyanacak mı?"

Omuz silkti. "Acı çektiği için ona sık sık iğne yapmak zorunda kalıyoruz."

Başucundaki dolabın çekmecesini açıyordu hemşire. "İşte. Burada. Eğer kendisinin veremeyeceği kadar iş işten geçmiş olursa, bunu size vermemi söyledi. Kocasının vermesini istemedi. Şimdi buradasınız, çok sevinecek."

Üstünde titrek büyük harflerle ismimin yazılı olduğu, mühürlü bir zarftı bu.

"Ama kocası sevinir mi bilmem," dedi hemşire, göz kırpıp, ardından da büsbütün gülümseyerek. Yasaklı bir şeylerin kokusunu mu almıştı yoksa, kadınlar arasındaki bir sırrın, eski bir aşkın?

"Yarın yine gelin," dedi. "Kim bilir? Eğer mümkün olursa ona söyleyeceğim."

Lobiye iner inmez notu okudum. Charlene neredeyse okunaklı bir şekilde yazabilmişti; zarfın üzerindeki birbirine giren harfler kadar anlaşılmaz değildi. Önce notu yazıp zarfa koymuş, sonra zarfı mühürleyip, günün birinde bana kendi elleriyle vereceğini düşünerek, bir kenara kaldırmış olabilirdi tabii. Ancak sonradan üstüne adımı yazma gereği duymuştu.

Marlene. Konuşamayacak hale gelebilirim diye yazıyorum bunları. Lütfen senden istediğimi yap. Lütfen Guelph'e, oradaki katedrale git ve Peder Hofstrader'i iste. O bizim "Yardımını Bizden Esirgemeyen Kutsal Bakire" Katedrali'nde. Katedral o

kadar büyüktür ki, nerede olduğunu sormana bile gerek yok. Peder Hofstrader. Ne yapması gerektiğini o bilecektir. Bunu C.'den isteyemem, ayrıca onun hiçbir zaman bilmesini de istemiyorum. Peder H. biliyor, zaten ona sormuştum, o da bana yardım etmesinin mümkün olduğu cevabını vermişti. Marlene, Tanrı aşkına yap bunu. Seninle ilgili bir şey değil.

C. Kocası olmalıydı. Bilmiyor. Bilmeyecek tabii.

Peder Hofstrader.

Benimle ilgili bir şey değil.

Bu notu avucumda buruşturup çıkar çıkmaz bir köşeye fırlatmama kimse engel olamazdı. Öyle de yaptım, zarfı fırlatıp attım ve rüzgâr Üniversite Caddesi'nin kanalizasyonuna götürüp attı. Sonra notun zarfın içinde olmadığını fark ettim; hâlâ cebimdeydi.

Bir daha asla hastaneye gitmeyecektim. Ve asla Guelph'e gitmeyecektim.

Kit kocasının ismiydi. Sonra hatırladım. Birlikte Yelken yapmışlardı. Christopher Kit. Christopher. C.

Oturduğum apartmana döndüğümde bir baktım ki asansörle yukarı çıkacağıma, aşağıya, garaja iniyorum. Üstümdeki elbiselerle arabama atlayıp sokakları geride bıraktıktan sonra, Gardiner Otoyolu'na doğru arabayı sürdüm.

Gardiner Otoyolu, Karayolu 427, Karayolu 401. İş çıkışı vaktine denk gelmiştim, şehir dışına çıkmak için uygun zaman değildi. Bu durumlarda araba kullanmaktan nefret ediyordum, kendimden emin sürebilecek sıklıkta araba kullanmıyordum ne de olsa. Depo yarıya kadar doluydu, dahası, tuvalete gitmem gerekiyordu. Milton civarında benzin istasyonuna çeker, depoyu doldurup tuvalet ihtiyacımı karşılarım diye düşündüm. Şu anda önce kuzeye, sonra batıya gitmekten başka bir şey gelmiyordu elimden.

Durmadım. Mississauga çıkışını geçtim, sonra da Milton çıkışını. Guelph'e kaç kilometre kaldığını gösteren işaret levhasını okudum, her zamanki gibi kabaca mile çevirerek benzinimin yeteceğini hesap ettim. Durmamak için bulduğum bahane, şimdi şehrin bu en güzel havada bile üstüne çöken sisi hazır arkamızda bırakmışken, güneşin alçalıp işleri zorlaştıracağıydı.

Guelph sapağından çıktıktan sonraki ilk durakta arabadan indim ve ayaklarım titreye titreye bir tuvalete gittim. Daha sonra depomu doldurdum ve ödeme yaparken, katedralin ne tarafta olduğunu sordum. Tarif pek açık değildi, ama büyük bir tepede olduğu ve şehir merkezinde her taraftan ona ulaşacağım söylendi.

Bu doğru değildi tabii, ama yine de nerede olursam olayım görüyordum onu. Dört tane ince kulenin tepelerinde bir dizi narin çan vardı. Güzel bir bina vardı karşımda, oysa ben sadece heybetli olacağını düşünmüştüm. Heybetliydi olmasına, göreceli olarak bu denli küçük bir şehir için oldukça heybetli, göze çarpan bir katedraldi (Sonrasında gerçek bir katedral olmadığını öğrendim aslında).

Charlene'nin evlendiği yer olabilir miydi burası?

Yo, tabii ki hayır. Birleşik Kilise'nin kampına gönderilmişti ve orada çeşit çeşit Protestanlar olmasına rağmen Katolik ailelerin kızları yoktu. Bir de C.'nin hiçbir şey bilmemesi meselesi vardı.

Gizlice din değiştirmiş olmalıydı. O günden bu yana.

Katedralin açık otoparkının yolunu buldum ve öylece arabada kalakalıp ne yapacağımı düşündüm. Günlük elbiselerimin üstüne bir ceket almıştım. Katolik Kilisesi'ne –bir Katolik katedraline– ait mecburiyetler hakkındaki fikrim o kadar eskilere dayanıyordu ki, üstümdekilerin sorun çıkarmayacağından bile emin değildim. Avrupa'daki büyük kiliselere yaptığım gezileri hatırla-

maya çalıştım. Kolların kapalı olması mı gerekiyordu? Ya da baş örtüsü, etek giyilmesi?

O güneşli tepede nasıl bir sessizlik vardı. Nisan ayında, ağaçlarda bir tek yaprak yoktu, ama güneş hâlâ ısı yaymaktaydı. Kilisenin park yerindeki asfaltta çamurlanmış ince bir kar tabakası hâlâ duruyordu.

Üstümdeki ceket akşamları giyilmeyecek kadar inceydi, ya da daha soğuktu burası, rüzgâr Toronto'dakinden daha kuvvetli esiyordu.

Bina bu saatte kilitli olabilirdi, kilitli ve boş.

Görkemli kapılarından da görünen buydu doğrusu. Onları denemek için merdivenleri çıkmadım bile, çünkü caddeden yukarı çıkıp o merdivenleri pas geçerek binanın yan tarafındaki ikinci bir girişe doğru yönelen birkaç yaşlı kadın görünce –benim gibi yaşlı–, onları takip etmeye karar verdim.

İçerisi daha da kalabalıktı, belki iki üç düzine insan vardı, ama bir toplu dua için toplanmışlar gibi bir halleri yoktu. Sıralarda, oraya buraya saçılmışlardı, kimi diz çökmüş, kimiyse bir dua mırıldanıyordu. Önümdeki kadınlar ne yaptıklarına bakmadan ellerini mermerden vaftiz kabına daldırdılar ve masanın üzerindeki sepetleri düzenleyen bir adama –seslerini alçaltmadan– selam dediler.

"Sanki dışarısı buradan çok daha sıcak gibi," dedi aralarından biri, adam da rüzgârın adeta burnunu dondurduğunu söyleyerek yanıt verdi.

Günah çıkarma odaları gözüme çarptı. Üstündeki koyu ahşap oymalarla, koyu kahverengi perdeleriyle tek tek Gotik stilde inşa edilmiş küçük kulübeler, ya da çocuklar oynasın diye yapılmış oyuncak evler gibiydiler. Diğer her yer parıltılı, göz kamaştırıcıydı. O oymalı yüksek kubbe gökyüzü gibi masmaviydi, kubbenin –ana duvarlarla birleşen– alçak eğimleri, altın yaldızlı boyayla yapılmış kutsal ikonlarla süslenmişti. Günün bu saatinde

güneş vuran vitray camlar, mücevher sütunlarına dönüşmüştü adeta. Dikkatle koridorlardan birini geçerek yolumu bulup mihrabı görmeye çalıştım; ama mihrabın yanındaki rahip bölmesi batıya bakan duvarda olduğu için, içini göremeyeceğim kadar parlıyordu güneşte. Pencerelerin üstünde, rengârenk boyanmış melekler vardı. Hepsi canlı, tiril tiril, ışık kadar saf bir melek sürüsü.

En huşu veren yerdi burası, ama kimsede bu etkiyi yapmıyormuş gibi görünüyordu. Az önceki laflayan hanımlar, alçak sesle ama fısıldamadan konuşmaya devam ediyorlardı. Diğerleriyse, iş olsun gibilerden başlarını eğip, diz çökerek ve istavroz çıkararak kendi yollarına devam ediyorlardı.

Benim de kendi yoluma gitmem gerekiyordu. Etrafta bir rahip bakındım, ama yok gibiydi. Diğer insanların olduğu gibi rahiplerin de iş günü olmalıydı. Eve dönüp oturma odalarına, çalışma odalarına ya da işliklerine kapanarak televizyonu açıp yakalarını gevşetiyor olmalıydılar. Kendilerine bir içki koyup acaba adam gibi bir akşam yemeği yiyecekler mi diye düşünüyor olmalıydılar. Kiliseye geldiklerinde de, resmî olarak geleceklerdi. Cüppeleri içinde, bir töreni yönetmeye hazır bir şekilde. Aşai Rabbani gibi, örneğin.

Ya da günah çıkaranları dinlemek için. Ama o zaman bile onların orada olduğunu asla bilemiyordun. O parmaklıklı bölmelerine özel bir kapıdan girip çıkmıyorlar mıydı?

Birilerine sormam gerekiyordu. Masanın üzerindeki sepetleri yerleştiren adamın, bir yer gösterici olmadığı halinden belliydi, ama sadece özel bir sebeple burada değilmiş gibi geldi bana. Zaten kimsenin bir yer göstericiye ihtiyacı yoktu. İnsanlar oturmak –ya da diz çökmek– istedikleri yeri seçiyorlar, bazen de kalkıp başka bir yere gidiyorlardı, belki de mücevher gibi parlayarak

göz alan güneş yüzünden. Onunla konuşurken, eski bir kilise alışkanlığıyla fısıldadım – o da bir kez daha söylememi istedi benden. Utana sıkıla, titreyen eliyle günah çıkarma odalarından birini gösterdi bana. Daha net ve inandırıcı olmalıydım.

"Yo, yo. Sadece bir rahiple konuşmak istiyorum. Bir rahiple konuşmak üzere buraya gönderildim. Peder Hofstrader adında bir rahiple."

Sepetçi adam koridorun daha uzak bir kısmına gidip gözden kayboldu ve kısa süre sonra, sıradan siyah kostümü içinde seri adımlarla yürüyen gürbüz, genç bir rahiple geri geldi.

Daha önce farkına varmadığım, kilisenin arka tarafındaki bir odaya –aslında bir oda denemezdi buna, daha ziyade bir geçidin değil de bir kemer altının içinden geçtik– yönlendirdi beni bu adam.

"Burada konuşmaya ne dersiniz," dedi ve oturmam için bir sandalye çekti.

"Peder Hofstrader..."

"Oh hayır, size Peder Hofstrader olmadığımı belirtmem gerek. Kendisi burada değil. Tatilde."

Bir dakika için nasıl sürdüreceğimi bilemedim.

"Size yardımcı olmak için elimden geleni yapacağım."

"Bir kadın var," dedim, "Toronto'daki Prenses Margaret Hastanesi'nde ölmekte olan bir kadın..."

"Evet evet, Prenses Margaret Hastanesi'ni biliyoruz."

"Benden –yanımda bana verdiği bir not var– Peder Hofstrader'i görmek istiyor.

"Kilise cemaatimizin bir üyesi mi?"

"Bilmiyorum. Katolik olup olmadığını da bilmiyorum. Buralı. Guelph'te doğmuş. Uzun zamandır görmediğim bir arkadaşım kendisi."

"Onunla ne zaman konuştunuz?"

Onunla konuşamadığımı, uyur vaziyette, ama bana bir not bırakmış olduğunu açıklamak zorunda kaldım.

"Ama Katolik olup olmadığını bilmiyorsunuz?"

Ağzının kenarında kabuk bağlamış bir yara çatlamıştı. Konuşurken acı çekiyor olmalıydı.

"Sanırım öyle, ama kocası değil ve onun Katolik olduğundan haberi yok. Kocasının bunu öğrenmesini istemiyor."

Doğruluğundan emin olmadığım halde meseleye biraz açıklık getirmek için söylemiştim bunu. Bu rahibin kısa süre sonra ilgisini kaybedeceğinden endişe etmekteydim. "Peder Hofstrader'in bunları biliyor olması gerekir," dedim.

"Onunla konuşmadınız mı?"

Tedavi altında olup uyutulduğunu, ama her zaman bu durumda olmadığını ve ara ara zihni açık olduğunu sandığımı ekledim. Bunun da üzerinde durmuştum, çünkü gerekli görünmüştü.

"Demek istediğim, eğer günah çıkarmak istiyorsa, Prenses Margaret Hastanesi'nde de rahipler var."

Başka ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Notu cebimden çıkardım, yumak haline gelmiş kâğıdı düzelttim ve ona verdim. El yazısının düşündüğüm kadar düzgün olmadığını gördüm. Okunaklıydı. ama sadece zarfın üzerindeki harflere kıyasla.

Yüzü kaygılanmış gibi buruştu.

"Kimmiş bu C.?"

"Kocası." Onunla irtibat kurmak için kocasının ismini soracak, diye endişelendim, ama onun yerine Charlene'inkini sordu. Bu kadının adı, dedi.

"Charlene Sullivan." Soyadını bile hatırlamama şaşırdım. Ve bir an için içim rahat etti, çünkü bir Katolik ismine benziyordu. Tabii bu aslında kocasının Katolik olabileceği anlamına da geliyordu. Ama rahip kocanın dinini terk

etmiş olduğu sonucunu çıkarabilirdi ki, bu da Charlene'in sırrını daha anlaşılır, mesajını daha acil kılıyordu.

"Neden Peder Hofstrader'e ihtiyacı var?"

"Belki özel bir nedeni vardır.

"Her günah çıkarma özeldir."

Ayaklandı, ama ben oturmaya devam edince, tekrar oturdu.

"Peder Hofstrader tatilde, ama şehir dışında değil. Onu telefonla arayıp bundan bahsedebilirim. Eğer ısrar ederseniz."

"Evet. Lütfen."

"Onu rahatsız etmeyi istemem doğrusu. Bir süredir sağlığı iyi değil."

Arabasını Toronto'ya süremeyecek durumdaysa, onu benim götürebileceğimi söyledim.

"Gerekirse ulaşım sorununu biz üstleniriz."

Çevresine bakındı ama aradığı şeyi bulamadı, bunun üzerinde cebinden bir kalem çıkarıp, yazmak için notun yazılı olduğu sayfanın arkasını çevirdi.

"Önce şu ismi doğru mu hatırlıyorum kontrol edeyim. Charlotte..."

"Charlene."

Bütün bu gereksiz konuşma süresince, aklım çelinmemiş miydi hiç? Bir an için olsa bile? İçimi açabileceğimi, o engin ama düzmece bağışlanmaya bir an için göz atmak uğruna akıllılık edip açılabileceğimi sanırsınız. Ama hayır. Benim yapabileceğim şey değil bu. Olan oldu. Melek sürülerine, kanlı gözyaşlarına rağmen.

Bastıran dondurucu soğuğa karşın, arabada motoru çalıştırmadan bekledim. Ne yapacağımı bilmiyordum.

Demek istediğim, ne yapabileceğimi biliyordum. Otoyola çıkıp, ışıyan bir kesintisiz akış halinde Toronto'ya seyreden arabaların arasına karışmak. Ya da, araba kullanacak gücü kendimde bulamıyorsam, bir gecelik kalacak bir yer ayarlamak. Bu yerlerin birçoğu sana bir diş macunu verir, ya da diş macununu alabileceğin bir makine sunar. Yapmam gereken ve mümkün olan ne, biliyordum ama gücüm, en azından o an, bunun için yeterli değildi.

Göldeki motorlu teknelerin kıyıdan epey uzak durması gerekiyordu. Özellikle de kamp bölgemizden, böylece neden oldukları dalgalar yüzücüleri rahatsız etmezdi. Ama o son sabah, o pazar sabahı, bir iki tanesi yarışa kalkıp dönerek yakına geldi – salın yakınlarına kadar değil tabii ki, ama dalga çıkaracak kadar yakına. Sal çalkalanıp duruyor, Pauline ise söylenip dehşet içinde onlara bağırıyordu. Ama motorların sesi öyle yüksekti ki, kullananlar Pauline'i duymadılar, zaten kıyıya doğru çoktan büyük bir dalga göndererek biz sığ bölgelerdekileri zıplamak zorunda bıraktılar ya da ayaklarımızı yerden kestiler.

Charlene'le ikimiz dengemizi kaybettik. Arkamız sala dönüktü, çünkü bize doğru ilerlemekte olan Verna'yı seyrediyorduk. Su koltukaltımıza kadar geliyordu ve anlaşılan Pauline'in çığlığını duyduğumuz anda yukarı havalanıp devrilmiştik. Diğerleri gibi çığlığı basmış olabiliriz, başta korkudan, ardından da ayaklarımızı tekrar yere basıp dalga üstümüzden geçtiği için. Dalgaların o kadar kuvvetli olmadığı anlaşıldı, böylece onlara rağmen ayakta durabilirdik.

Devrildiğimiz anda Verna bize doğru hamle yapmıştı. Yüzümüz sırılsıklam, kollarımızı çırparak tekrar su yüzüne çıktığımızda, o suyun altında kalmıştı. Çevredeki herkes bağırıyor, çığlığı basıyordu, daha küçük dalga-

ların gelmesiyle de bu arttı ve ilk saldırıyı yaşamayanlar bu ikincisiyle devrilmiş gibi yapmaya başladılar. Verna'nın başı su yüzüne çıkmadı, ama durgun bir hali de yoktu, ara sıra bir denizanası gibi yavaşça dönenip duruyordu. Charlene ile benim elim onun üzerindeydi, kauçuk bonesinin üzerinde.

Bir kaza olabilirdi bu. Sanki biz, dengemize kavuşmak için, ne yaptığımızı bilemeden, hemen yanımızdaki bu kauçuk nesneye tutunmuşuz gibi. Enine boyuna düşünmüştüm bunu. Affedileceğimizi düşünüyordum. Gencecik çocuklar. Dehşet içinde.

Evet evet. Ne yaptıklarını bilmiyorlar daha.

Doğruluk payı var mı bunda peki? Başlangıçta, bir şey yapmaya karar vermediğimiz anlamında doğru. Akabinde bilinçli bir şekilde yaptığımıza, birbirimize bakıp karar vermedik. Bilinçli bir şekilde, çünkü Verna başını suyun yüzüne çıkarmaya çalışırken göz göze geldik. Başı, adeta tencerede kaynamakta olan bir mantı tanesi gibi, ısrarla su yüzüne çıkmaya çabalıyordu. Bedeninin geri kalan uzuvları, su altında şaşkın ve dermansızca birtakım hareketler yapıyordu ama başı, ne yapması gerektiğini biliyordu.

Kauçuk bone elimizden kayabilirdi, üstünde, kayganlığını azaltan birtakım kabartılar halinde desenler olmasaydı eğer. Rengini gayet iyi hatırlıyorum, soluk, iç bayıcı bir mavi, ama kabartılarını avucumun içinde hissettiğim desenlerin figürlerini hiç çözemedim – bir balık, denizkızı ya da çiçek figürü.

Charlene ve ben, ellerimizin gerçekleştirmekte olduğuna değil de, birbirimize bakıp durduk. Gözleri, herhalde benimkiler gibi, koca koca açılmış ve neşeliydi. Kötü ve bu kötülükten başı dönmüş bir halde olduğumuzu sanmıyorum. Daha çok, –şaşırtıcı olan bu ya– bizden talep edileni yapıyor gibiydik, sanki bu hayatlarımı-

zın, var oluşumuzun en uç, doruk noktasıymış gibi.

Geri dönemeyecek kadar ileri gitmiştik de diyebilirsiniz. Seçme şansımız yoktu. Ancak yemin ederim o seçim kendini belli etmemiş, içimizde doğmamıştı.

Olayın tümü, iki dakikayı bulmadı. Yoksa üç, olmadı iki buçuk dakika mıydı?

Göz korkutucu bulutların tam da o anda dağıldığını söylemek abartı gelebilir ama bir noktada –belki sürat teknelerinin geçtiği, Pauline çığlığı bastığı, ya da ilk dalga vurduğu veya elimizin altındaki kauçuk bone iradesini yitirdiği anda– güneş ortaya çıktı ve başka aileler de kumsalda görünüp, bizden tarafa doğru eşek şakasını bırakıp sudan çıkmamız için bağırıp duruyorlardı. Yüzme saati sona ermişti. Gölden uzakta ve belediye havuzu imkânı olmayan yerlerde yaşayanlar için yaz süresince sona ermişti hem de. Özel havuzlar sadece sinema dergilerinde vardı.

Söylediğim gibi, Charlene'le vedalaşmamız ve ailemin arabasına binmem konusunda hafızam yetersiz kalıyor. Çünkü bir önemi yoktu. O yaşta, her şey sona erer. Her şeyin sona ermesini beklersin.

Kimseye söyleme, gibi küçük düşürücü ya da gereksiz veya banal laflar etmediğimize eminim.

Huzursuzluğun başladığını canlandırabiliyorum, ama eşdeğerde başka dramlar olduğu için yayılabileceği hızda yayılmadı. Çocuklardan biri sandaletini kaybetmişti, en küçüklerden biri de dalgalar yüzünden gözüne kum kaçtığı için ağlamaktaydı. Göldeki telaştan ya da ailelerin gelmekte oluşunun yol açtığı heyecandan veya kaçak şekerlerin fazla çabuk tüketilmesinden dolayı, etrafta birileri kusmaktaydı kesinlikte.

Ve hemen olmasa bile az sonra, birinin kayıp olduğu da bu telaşın arasında karıştı.

"Kim?"

"Özellerden biri."

"Lanet olası. Hiç şaşırmadım."

Özellerden sorumlu kadın hâlâ o çiçekli mayosunun içinde, kalın kolları ve bacaklarında titreyen süt beyazı etiyle etrafta koşturup duruyordu. Sesi çılgın ve ağlamaklıydı.

Biri gidip ağaçlık alanı kontrol etmek üzere patika boyunca koşup adını sordu.

"İsmi neydi?"

"*Verna*."

"Dur bir dakika."

"Neden?"

"Şurada, suda bir şey yok mu?

Ama sanıyorum, biz o sırada çoktan yola koyulmuştuk.

ODUN

Roy bir mobilya döşemecisi ve cilacısı. Bir ayağını ya da ara bağlantısını kaybetmiş veya harap durumdaki sandalye ve masaları restore etme görevini de gerekirse üstleniyor. Artık bu tip işleri yapanlara çok rastlanmıyor ve Roy yapabileceğinden fazla iş alıyor. Bu konuda ne yapacağını bilemiyor. Bir yardımcı tutmamasının bahanesi devletin ona bir dolu kırtasiye işi çıkaracağı, ama asıl neden, muhtemelen tek başına çalışmaya alışkın olması –askerlik görevini yerine getirdiğinden beri bu şekilde çalışıyor– keza çevresinde her an birilerinin olması düşüncesi bile, ona zor geliyor. Eğer karısı Lea'yla birlikte bir oğulları olsaydı, oğlan bu işe ilgi duyarak büyüyebilir ve yaşı geldiğinde dükkânda ona yardım edebilirdi. Hatta bir kızları olsaydı da. Bir aralar karısının kuzeni Diane'i yetiştirmeyi düşünmedi değil. Zira Diane çocukken, peşine takılıp onu seyrederdi ve –birdenbire, daha on yedi yaşındayken– evlendikten sonra da, bazı işlerde ona yardım etti, çünkü kocasıyla beraber paraya ihtiyaçları vardı. Hamile kaldı ve boya sökücü, ahşap verniği, beziryağı, cila ve ahşap tozu midesini bulandırır oldu. Ya da Roy'a böyle söyledi. Doğrusunu karısına söyledi – kocası bunun kadınlar için uygun bir iş olduğunu düşünmüyordu.

Şimdi dört çocuğu var ve bir düşkünlerevinin mutfağında çalışıyor. Anlaşılan kocası bu durumdan hoşnut.

Roy'un atölyesi evin arkasındaki bir baraka. Odun sobasıyla ısınır, sobanın yakıtını sağlamaksa, özel ama gizli olmayan başka bir uğraşa sürüklemiştir onu. Yani, bundan herkes haberdardır da, ne kadar değer verdiğini, bu işin onun için nasıl da anlamlı olduğunu kimse bilmez.

Odun kesmek.

Roy'un dört tekerli bir kamyonu, elektrikli testeresi ve sekiz poundluk bir bölücü baltası var. Arazide ağaç keserek, gittikçe daha fazla vakit geçirir oldu. İhtiyacı olandan daha fazlasını kestiği ortaya çıkınca kestiği odunları satmaya başladı. Modern evlerin genellikle salonda bir şömineleri, yemek odasında bir başka şömineleri ve oturma odasında bir sobaları vardır. Ve ateş her zaman yansın isterler – sadece parti verdiklerinde ya da Noel zamanında değil.

Koruluğa gittiği ilk günlerde Lea onun için endişelenirdi. Orada tek başınayken başına bir kaza gelir diye, ama aynı zamanda işini ihmal etmesinden kaygılandığı için de. İşçiliğinin zarar görür diye değil, işlerini zamanında teslim edememesinden kaygılanıyordu. "İnsanları hayal kırıklığına uğratmamalısın," dedi. "Eğer biri kalkıp, şu işi şu kadar zamanda bitirmeni istiyorsa bunun bir nedeni vardır."

Karısı Roy'un işinin bir tür yükümlülük olduğunu düşünüyordu – Roy'un insanlara yardımda bulunmak üzere yaptığı bir şey. Zira Roy fiyatlarını yükselttiğinde çok utanmış –gerçi Roy'un kendisi de utanmıştı– kime rastlasa malzeme parasının kocasına kaça mal olduğundan bahseder olmuştu.

Lea çalıştığı sıralarda, o işe gittikten sonra Roy'un koruluğa yollanması ve o gelmeden önce eve dönmesi zor değildi. Kasabadaki bir dişçinin sekreteri ve muhase-

becisi olarak çalışıyordu kadın. Tam ona göre bir işti bu, çünkü insanlarla konuşmaktan hoşlanırdı, dişçi için de iyiydi, çünkü kadının, dişlerini onun patronundan başka bir dişçiye göstermeye kalkmayacak geniş ve akrabalık bağları kuvvetli bir ailesi vardı.

Lea'nın bu akrabaları, Bole'lar Jetter'lar ve Poole'lar, eskiden epey ziyarete gelirler, ya da Lea sık sık onlardan birinin evine gitmek isterdi. Birbirlerinin varlığından her zaman zevk almasalar da, yine de hep bir arada olmayı ihmal etmeyen bir klandılar. Noel ya da Şükran Günü oldu mu yirmisi ya da otuzu bir eve doluşurdu, sıradan pazar günleriyse bir düzineyi toplamayı becerirlerdi – televizyon seyreder, laflar, yemek pişirir ve hep birlikte yerlerdi. Roy televizyon seyretmekten, sohbet etmekten ve yemek yemekten hoşlanırdı hoşlanmasına, ama bırakın üçünü, ikisini bile bir arada yapmaktan değil. Böylece pazar günleri onun evinde toplanıldı mı, atölyesine çekilip demir ya da elma odunuyla ateş yakmayı –özellikle elma odunuyla, çünkü yandığında rahatlatıcı bir koku salardı– alışkanlık haline getirmişti. Verniklerin ve yağların olduğu raflarda, açıkta, her zaman bir şişe çavdar viskisi bulundururdu. Evde de çavdar viskisi vardı, hem misafirlere ikram etmeyecek kadar cimri de değildi hani, ama barakada tek başına olduğu sıralarda yudumladığı içkinin tadı daha güzeldi, sobadan yayılan kokunun, "Oh, ne de güzel kokuyor," diyecek birinin ortalıkta olmadığı zamanlar daha güzel olması gibi. Bir mobilya üstünde çalışırken, ya da koruluğa giderken asla içmezdi – sadece şu pazar günü ev ziyaretçilerle dolduğunda.

Onun bu başını alıp gitmeleri bir sorun yaratmazdı. Akrabaları önemsenmedikleri hissine kapılmazlardı – Roy gibi damat olarak aileye yeni girmiş, hem de çoluk çocuk yaparak bir katkı bile sağlamamış, kendilerine benzemeyen kişilere pek ilgi göstermezlerdi zaten.

Kısa boylu, tıkız, sessiz bir adamdı o. Karısı genel olarak uyumlu bir kadındı ve Roy'u olduğu gibi kabul etmişti, bu nedenle ne ona serzenişte bulunur, ne de onun adına akrabalarına özür dilemek gereğini duyardı.

İkisi de, bir şekilde çoluk çocuğa karışmış eşlere kıyasla birbirlerine daha çok önem verdiklerini hissederlerdi.

Geçen kış boyunca Lea grip ve bronşit olmuştu. İnsanların dişçi muayenehanesine getirdikleri tüm virüsleri kaptığını düşünüyordu. Bu yüzden işi bıraktı – zaten yorulmaya başladığını, öteden beri yapmak istediği şeylere daha fazla vakit ayıracağını söyledi.

Ama Roy o şeylerin ne olduğunu asla görmedi. İyileşemeyeceği şekilde gücünü yitirmişti Lea. Bu da kişiliğinde derin izler bırakmıştı. Ziyaretçiler onu telaşlandırıyordu artık – en çok da ailesi. Sohbet edemeyecek kadar yorgun hissediyordu kendini. Dışarı çıkmak istemiyordu. Evi çekip çeviriyor, ama iki işin arasında dinlendiğinden o basit gündelik işler bütün gününü alıyordu. Roy açtığı zamanlar seyretse de televizyona olan ilgisini yitirmiş, o yumuşak hatlı alımlı vücudunu da yitirerek sıska ve şekilsiz bir hale gelmişti. O sıcaklık, o parıltı –onu hoş kılan her ne ise–, yüzünden ve o kahverengi gözlerinden adeta suyunu çekmişti.

Doktor ona bazı ilaçlar verdi, ama iyi mi kötü mü geldiklerini bilemiyordu Lea. Kız kardeşlerinden biri onu bütünselci bir yaklaşımı olan bir hekime götürdü ve tedavi üç yüz dolara patladı. Bunun da iyi gelip gelmediğinden emin değildi.

Roy eski karısını özlüyor, onun şakalarını, enerjisini. Onu geri istiyor ancak arada sırada, bir örümcek ağlarında rahatsız olmuş ya da kaba diken yuvasına takılmış gibi elini yüzünün önünde sallayan, bu mahzun ve huzursuz kadın karşısında, sabırlı olmak dışında elinden bir

şey gelmiyor. Zira ona gözlerinde bir sorun var mı diye sorduğunda, iyi olduğunu iddia ediyor Lea.

Artık araba kullanmıyor, artık Roy'un koruluğa gitmesine ses çıkarmıyor.

Toparlayabilir, diyor Diane. (Diane onları ziyaret etmeye devam eden tek kişi artık.) Ya da toparlayamaz.

Doktorun da söylediği buydu zaten, tabii sözcüklerini daha dikkatli seçerek. Ona yazdığı ilaçların daha da aşağılara vurmasına engel olacağını söylüyordu. Daha ne kadar aşağı, diye düşündü Roy, hem sonra, nasıl anlayabilirdin ki?

Bazen korulukta bıçkıhane çalışanlarının işe son verip gövdeleri ortada bıraktıklarına tanık olur Roy. Bazen de orman yönetiminde çalışanların, hastalıklı, yamuk ya da kereste için elverişli olmayan ağaçları kuşakladıklarını görür. Örneğin demirağacı kereste için uygun değildir, aynı şekilde alıç da, kayın ağacı da. Böyle bir ağaçlık gördüğü anda çiftçiyle ya da ağacın sahibi kimse, Roy onunla iletişime geçer, karşılıklı pazarlığa tutuşurlar, ödemede anlaşır anlaşmaz da gidip ağacı keser. Bu faaliyetlerin çoğu sonbahar sonunda –kasım ya da aralık başlarında– meydana gelir, çünkü yakacak odun satmak ve kamyonuyla koruluğa girmek için en uygun zamandır bu. Bugünlerde çiftçiler, orada kesim yapıp odunları yükledikten sonra kamyonlarını sürecek doğru dürüst bir yol her zaman bulamıyorlar. Sık sık tarlalardan geçmen gerekiyor, bu da yıl boyunca en fazla iki kez mümkün – tarla sürülmeden önce ve hasat toplandıktan sonra.

Hasadın ardından kamyonu sürmek en iyi zaman, zira zemin don nedeniyle sertleşmiş oluyor. Bu sonbahar da odun talebi her zamankinden fazla, bu nedenle Roy, haftanın iki üç günü koruluğa çıkmak zorunda kalıyor.

Birçoğu ağaçları yapraklarından ya da genel şekillerinden ve boyutlarından tanır, ama yapraksız koruluğun derinliklerine ilerleyen Roy, onları kabuklarından tanıyor. Demirağacının, o ağır ve dayanıklı yakacak ağacın, iri gövdesinin üzerinde pürtüklü, kahverengi bir kabuğu var, ama dalları uçlarına doğru pürüzsüz ve basbayağı kırmızı renkte. Kiraz koruluktaki en koyu renk ağaçtır ve kabuğu çarpıcı güzelliktedir. Çoğu kişi, kiraz ağaçlarının burada bu kadar büyümesi karşısında şaşkına döner – meyve veren, ya da bostanlardaki ağaçlara hiç benzemezler. Elma ağaçları, bostanlardaki örneklerine daha fazla benzer – o denli uzun değildirler, kabuklarıysa kirazınkiler kadar pullu ve koyu değildir. Dişbudak kadifemsi damarlı bir gövdeye sahip, asker gibi dik duran bir ağaçtır. Akçaağacınsa gri kabuklarının düzensiz bir yüzeyi vardır, gölgeler siyah çizgiler yaratarak bazen yamuk yumuk dikdörtgenler meydana getirir. Akçanın kabuğunda rahat bir gelişigüzellik vardır, evcil ve aşina olan, ağaç dendi mi insanların ilk aklına gelen ağaçtır akça.

Kayın ve meşe başka türlü ağaçlardır – dikkat çekici ve dramatik bir nitelikleri vardır, üstelik ikisi de, artık korulukta neredeyse izine rastlanılmayan karaağaç kadar heybetli gövdelere sahip olmadıkları halde. Kayının kabuğu harf kazımaya elverişli, fil derisi gibi pürüzsüz ve gridir. Bu harfler yıllar ve onyıllar büyür, ince bir bıçak kesiğinden harflerin okunmasını güçleştiren lekelere dönüşür, boylarına kıyasla genişlerler.

Koruluktaki kayın otuz metreye kadar büyüyecektir. Açıktaysa yayılır, uzadıkları kadar yanlara da büyürler, ama koruluğun içinde kapanır, yukarıdaki dallar köklü yön değişiklikleri yapıp bir geyik boynuzu gibi görünümler alırlar. Ancak bu görünüşü haddini bilmez ağacın damar düğümlenmesi gibi bir kusuru vardı ki, kabuğunun yüzeyindeki dalgalanmalardan anlaşılabilir bu. Kırı-

labileceğinin ya da kuvvetli bir rüzgârda devrilebileceğinin işaretidir bu. Meşelere gelince, bu yörede pek bulunmazlar, en azından kayın kadar, ama rahatlıkla tespit edebilirsiniz onları. Akça nasıl arka avluların vazgeçilmez ağacıysa, meşe de her zaman öykü kitaplarındaki ağaca benzer, zira "Bir zamanlar bir orman varmış," diye başlayan o öykü kitaplarındaki orman, sanki hep meşe ağaçlarıyla dolu olur. Koyu, parlak, o girintili çıkıntılı yapraklarının bu görünüme bir katkısı vardır, ama yapraklar döküldüğünde de, gri siyah ve karmaşık yüzeyiyle, mantarımsı kalın kabukları ve pervasızca budaklanıp kıvrılan dallarıyla, yine aynı şekilde, efsanevi bir görünüme sahip olurlar.

Roy, ne yaptığını bildiğin takdirde, gidip ağaç kesmenin tehlikeli bir yanı olmadığını düşünür. Bir ağaç keseceksen, ilk yapman gereken ağırlık merkezini hesaplamak, sonra bu ağırlık merkezinin tam üstünde olacak şekilde, yetmiş derece açıda bir kama çakmaktır. Kamanın çakılı olduğu taraf, elbette ağacın hangi yöne devrileceğini belirler. Ters yönde, kamanın kesiğiyle bağlanmayan ama üst kısmıyla aynı hizaya gelecek şekilde bir düşme kesiği açarsın. Mesele ağacı doğruca kesmek, en sonunda da ağacın ağırlık merkezi olup oradan düşmesi gereken ince bir eklem bırakmaktır. En iyisi diğer ağaçların dallarına hiç değmeden düşmesidir, ancak bazı durumlarda bu mümkün olmaz. Eğer bir ağaç diğer ağaçların dallarına dayanıyorsa ve onu zincirlerle çekecek bir traktör edinemiyorsan, gövdeyi, üst kısmı kurtulup aşağı düşene kadar aşağıdan yukarı doğru giden bölümlere ayırırsın. Ağacı devirdiysen ve ağaç, dalları üzerinde duruyorsa, sadece üzerinde durduğu dallar kalana kadar gövdeyi açığa çıkarırsın. Bu dallar baskı altındadır –bir yay gibi bükülebilirler– ve işin sırrı ağacın senin aksi yönünde yuvarlanacağı ve dalların sana vurmayacağı şekilde dal-

ları kesmektir. Sağ salim devrildi mi, gövdeyi soba büyüklüğünde keser, bu uzunlukları baltayla bölersin.

Bazen sürprizler olur. Bazı tekinsiz odun gövdeleri baltayla bölünmez; yan yatırılıp zincir testereyle kesilir; testere talaşı, üzerinde yarık açıp ilerlediği damarlarla birlikte uzun şeritler meydana getirir. Bir de, bazı kayın ve akça gövdelerinin uzunlamasına dilimlenmesi gerekir, büyük yuvarlak kütle her taraftaki büyüme halkaları boyunca, neredeyse kare şeklini alana dek kesilir ve böylece uğraşılması kolay bir hale getirilir. Ayrıca büyüme halkalarının arasında mantarlar büyümüş uyuşuk ağaçlar vardır. Ama genel olarak kütlelerin çetinliği beklediğin gibidir – gövdenin sertliği, dallardan fazladır, aynı şekilde açıkta büyüyerek dallanıp budaklanmış geniş gövdeler de, korunun ortasında bitip yukarı fırlamış ince uzun gövdelerden daha serttir.

Sürprizler. Ama onlara hazırlıklı olabilirsin. Hazırlıklı olduğun müddetçe de tehlike yoktur. Tüm bunları karısına açıklamayı düşünürdü Roy. İşlemleri, sürprizleri, saptamaları. Ama onun ilgisini çekecek şekilde konuyu açmanın yolunu bulamıyordu. Bazen bu bilgi ve deneyimini gençken Diane'e geçirmediğine hayıflanırdı. Zira şu an onu dinleyecek zamanı yoktu Diane'in.

Hem bir bakıma, koruluk hakkındaki düşünceleri fazlasıyla kişiseldir – açgözlü ve neredeyse takıntılı. Başka alanlarda asla haris bir adam sayılmaz. Ama geceleri uyanık yatar; devirmeyi kafaya taktığı muhteşem kayını düşünerek, göründüğü kadar tatmin edecek mi, yoksa bir dolu fesat mı çevirecek merak eder. Çiftliklerin arkalarına, kişiye özel tarlaların ardına ekildikleri için asla göremediği diğer fidanlık ya da ağaç yetiştirme alanlarını düşünür. Şayet arabasını fundalıkların içinden geçen bir yolda sürüyorsa, bir şeyleri kaçırdığı korkusuyla başını iki yana çevirip durur. İşine yaramayacak ağaçlar bile ilgisini çeker. Ör-

neğin karşısına çıkıveren, uğraşmaya değmeyecek kadar narin, budaklı bir mavi kayın. Koyu dikey dalların, daha soluk gövdeleri aşağı yatırdığını görür – bunların nerede olduğunu hatırlayacaktır. Gördüğü her fundalığın kafasında bir planını çıkarmış olmak ister ve bunun için pratik nedenleri bahane etse bile, gerçek bundan ibaret değildir.

İlk kar düştükten bir iki gün sonra, fundalığa gidip gövdesi kuşaklanmış ağaçlara bakınıyor. Orada olmaya hakkı var, bir süredir Suter adlı çitçiyle konuşmakta zaten.

Bu fundalığın sonunda yasadışı bir çöplük var. İnsanlar çerçöplerini, açık oldukları saatler belki de onlara pek uymadığı ya da konumu pek elverişli olmadığı için, kasabanın çöplüğüne götüreceklerine buraya boşaltıyorlar. Roy orada hareket eden bir şey görüyor. Bir köpek olmasın?

Ama sonra figür dikeliyor ve bunun, üstündeki kirli montuyla bir adam olduğunu görüyor. Percy Marshall bu, çöpü eşeleyip bir şeyler aranıyor. Bazen bu gibi yerlerde eski çanak çömlek ya da şişe, hatta hatta bakır su ısıtıcısı gibi işe yarar şeyler bulurdun, ama artık o kadar kolay değil. Zaten usta bir çöp toplayıcısı değildir Percy. Sadece işine yarayacak bir şeyler arayacak – plastik çöp torbaları, parçalanmış perde ve içleri dışına çıkmış döşek yığınları içinde ne bulacağını kestirmek güç.

Percy buradan birkaç mil uzaktaki kavşakta, üstü kontrplaklarla kapatılmış, onun dışında kimselerin oturmadığı bir evin arka odalarından birinde kalıyor. Kendi kendine konuşarak, hafiften tırlatmış bir serseriyi oynayarak, bazen de kendini açıkgöz bir yerel karakter olarak takdim ederek yollarda, dere kenarlarında, kasaba boyunca yürüyor. Kötü beslendiği pislik içindeki konforsuz hayatı, kendi seçimi. Kimsesizler Yurdu'nda kalmayı de-

nedi, ama günlük programa ve bir dolu ihtiyarla bir arada yaşamaya dayanamadı. Uzun zaman önce güzelce bir çiftlikle işe koyulmuştu, ama çiftçilik hayatı çok sıkıcı ve tekdüzeydi – böylece içki kaçakçılığına ve talancılığa bulaştı, kısa kısa hapis yattı ve son on yıldır ya da daha uzun süredir koruma statüsündekilere verilen emekli aylığının yardımıyla yeniden toparlandı. Hatta yerel gazetede bir resmiyle birlikte hakkında kısa bir yazı bile var.

Soyunun son örneği. Yöremizin Özgür Ruhu Hikâyelerini ve Yaşadıklarını Paylaşıyor.

Uğraşa didine çöp yığınının tepesine tırmanıyor Percy, sanki şöyle ayaküstü bir sohbet etmesi gerekiyormuş gibi.

"O ağaçları götürecek misin?"

"Götürebilirim," diyor Roy. Percy'nin odun yardımı peşinde olabileceğini düşünüyor.

"O zaman acele et, derim," diyor Percy.

"Nedenmiş?"

"Burada ne varsa ihaleye verilecek."

Roy ihale de neyin nesi diye sorarak, elinde olmadan onu sevindiriyor. Percy lafazandır, ama yalancı değildir. En azından pazarlıklar, sigorta, ev işgali ve her türlü para meselesi gibi, onu adamakıllı ilgilendiren konularda. Elinde para tutamayan insanların para düşünmediğini sanmak yanlıştır. Onu eski zamana ait anılarla sarınmış boş gezen bir filozof gibi gören insanlar için bir sürpriz olacaktır bu. Gerektiğinde o tip bir iki laf patlatabilse bile.

"Bu heriften bahsedildiğini duydum," diyor Percy, sündüre sündüre. "Kasabaya indiğimde. Bilmiyorum. Anlaşılan bu herif bir kereste fabrikası işletiyor ve River Otel'le anlaşıp onlara kışları kütük tedarik edecek. Bir buçuk çeki. Bu kadar yakacaklar, günde bir buçuk çeki."

"Nereden duydun bunu?" diye soruyor Roy.

"Birahanede. Arada bir oraya gidiyorum, itiraf ediyorum. Ama bir bardak biradan fazla içmiyorum. Ve kim olduklarını bilmediğim bu herifler, onlar da sarhoş değildi. Koruluğun nerede olduğunu konuşuyorlardı ve bahsettikleri bu koruluktu resmen. Suter'in koruluğu."

Roy çiftçiyle daha geçen hafta konuşmuştu ve işi garantilediğinden neredeyse emindi, yine her zamanki temizlik yapılacaktı.

"Bir küme odun eder o be," diyor öylesine.

"Öyle."

"Hepsini almak mı istiyorlar, bir izin kâğıdı aldılar mı bitti."

"Kesinlikle. İşin içinde fesat yoksa tabii," diyor Percy, zevklenerek.

"Beni ilgilendirmez. Gücümün yettiği kadar iş alıyorum ben."

"Alıyorsun tabii. Gücünün yettiği kadarını."

Eve dönüş yolu boyunca Roy bu hikâyeyi düşünmeden edemiyor. Ara sıra River Otel'e odun satmışlığı var. Ama artık onlar tek bir düzenli tedarikçiyle anlaşmaya karar vermiş olmalılar ve bu kişi Roy değil.

Karın yağmaya başladığı bugünlerde o miktarlarda ağaç kesmenin zorluklarını düşünüyor. Yapabileceğin tek şey, kara kış bastırmadan kütükleri açık araziye çekmek. Kütükleri oraya mümkün olduğunca çabuk çekip büyük yığınlar yapmalı ve onları bağlamalı, sonra da kesmelisin. Onları getirmek içinse bir buldozere, ya da büyük bir traktöre ihtiyacın var. Oraya bir yol açıp onları zincirle çekmelisin. Elemana ihtiyacın var – kesinlikle bir ya da iki kişilik bir operasyon değil bu. Büyük çaplı bir iş olarak yapılmalı.

Demek ki daha önce tek başına yürüttüğü gibi, yarı zamanlı bir girişime benzemiyordu bu. Ancak tamamen başka yerden gelen biriyle kotarılacak bir iş olabilirdi.

Roy onunla konuşurken, Eliot Suter bu anlaşmadan hiç bahsetmedi. Ama ona daha sonra teklif götürmüş olmaları mümkün ve Roy'un ona teklif etmiş olduğu geçici düzenlemeyi unutmaya karar vermiş olabilirdi. Buldozerleri içeri almaya karar vermiş olabilirdi.

Akşam boyunca telefon edip neler olduğunu sormayı düşünüyor Roy. Ancak sonra eğer çiftçi fikrini değiştirdiyse, yapılacak bir şey olmadığına karar veriyor. Zira sözlü anlaşmanın hiçbir dayanağı yok. Adam ona çekip gitmesini söyleyebilir.

Roy'un yapabileceği en iyi hareket, sanki Percy'nin hikâyesini, o bahsi geçen herifleri asla duymamış gibi davranmak – koruluğa girip buldozerler oraya girmeden mümkün olduğunca çabuk, çekebildiği kadar kütük çekmek.

Percy baştan aşağı yanılıyor da olabilir elbette. Gerçi Roy'un canını sıkmak için bütün bunları kafasından uyduracak değil, ama yanlış anlamış olabilir.

Yine de Roy üzerinde düşündükçe bunun düşük bir ihtimal olduğunu görüyor. Hayalinde buldozerler ve zincirlenmiş kütükler, açık arazide koca koca kütük yığınları, ellerinde bıçkı makineleriyle adamlar canlanıyor. Bu işler artık böyle yapılıyor işte. Toptan.

Hikâyenin ona bu denli tesir etmesinin bir başka nedeni de, Peregrine Nehri'nin kıyısında bir tür resort otel olan River Otel'den hoşlanmaması. Otel, Percy Marshall'ın yaşadığı kavşağın az ötesindeki eski bir değirmenin kalıntıları üzerine inşa edildi. Binayı yıkıp temizleme planı vardı ama otel müşterilerinin, yapacak bir şey olmadığından bu eski binanın kalıntıları, kesek kırma düzeneği, hemen yanındaki ters dönmüş vagon, artık iş görmeyen

pompa ve arada bir fotoğrafının çekilmesine sesini çıkarmayan Percy'nin oralarda dolaşmaktan hoşlandıkları anlaşıldı. Müşteriler arasında desen çizen de var. Ottawa ya da Montreal gibi, uzaklardan geliyor ve hiç kuşkusuz kendilerini balta girmemiş ormanlarda sanıyorlar.

Yörenin insanları özel bir öğlen ya da akşam yemeği için otele gidiyorlar. Lea bir keresinde gitmişti, dişçi ve karısı, ağız sağlığı teknisyeni ve kocasıyla birlikte. Roy onlara katılmadı. Bir servete mal olan bir öğün yemek istemediğini söyledi, parasını başkası ödese bile. Ancak otelde neyin canını sıktığını da tam olarak tespit edemiyordu. İnsanların eğlence peşinde para harcaması fikrine karşı olduğu söylenemezdi, ya da başka insanların para harcamak isteyen insanlar üzerinden para kazanmasına. Otelin eski mobilyalarının başka bir usta tarafından tamir edilip kaplandığı doğruydu –buralardan biri değildi– ama yapması için ona başvursalar bile, çok iş almış olduğunu söyleyip kabul etmezdi büyük olasılıkla. Lea ona otelde ne sorun bulduğunu sorduğunda, düşünüp taşınıp söyleyebildiği tek şey, Diane'in oraya garson olarak iş başvurusunda bulunduğu ve onların, fazla kilolu olduğu gerekçesiyle Diane'i geri çevirdiğiydi.

"İyi de öyleydi," dedi Lea. "Hâlâ öyle. Kendisi de söylüyor."

Doğru. Ama yine de Roy burnu havada buluyor o insanları. Gaspçı ve burnu havadalar. Sırf gösteriş olsun diye, sözde eski tarz dükkân ve eski tarz opera salonuna benzeyecek yeni binalar dikiyorlar. Yine gösteriş olsun diye odun yakıyorlar. Günde bir buçuk çeki. Ve şimdi kalkıp bir teknisyen çıkacak ve altındaki buldozerle koruluğu mısır tarlasıymış gibi dümdüz edecek. Zorba dümeni diye buna denir işte; kalkıştıkları bir tür soygunculuk değil de ne?

Lea'ya kulağına çalınan hikâyeyi anlatıyor. Onunla hâlâ haberleri paylaşıyor –alışkanlık bu– ama artık Lea'nın dikkatini vermemesine öyle alıştı ki, bir cevap verdi ya da vermedi, farkında bile olmuyor. Bu kez, Lea onun dediklerini yankılıyor.

"Önemli değil. Zaten yapacak bir dolu işin var."

Karısından da beklediği bu zaten, iyi de olsa, kötü de olsa. Meselenin özünü kaçırmak. Ama bütün kadınlar –ve herhalde kocalar– aynı değil midir zaten, en azından yarı yarıya?

Ertesi sabah bir süre için açılır kapanır masa üzerinde çalışıyor. Bütün gün barakada kalıp teslim tarihi gecikmiş bir iki işi bitirmeye niyetli. Öğle vakti Diane'in gürültülü egzozunu duyup camdan bakıyor. Lea'yı alıp refleksoloji uzmanına götürecek – bunun Lea'ya iyi geldiği iddiasında, Lea da sesini çıkarmıyor.

Ama eve değil de barakaya doğru yürüyor Diane.

"N'aber," diyor.

"N'aber."

"İşler yoğun mu?"

"Her zamanki gibi yoğun," diyor Roy. "İş ister misin?"

Bunlar gündelik konuşmaları.

"Var bir işim. Dinle, buraya gelmemin nedeni senden bir iyilik yapmanı istemem. Senin kamyonu istiyorum. Yarın, Tiger'ı veterinere götürmek için. Araba kullanırken onunla baş edemiyorum. Araba için çok büyük. Senden istemek hiç hoşuma gitmiyor ama."

Roy tasalanmamasını söylüyor.

Tiger veterinere gidiyor demek, bu onlara pahalıya mal olacak.

"Kamyona ihtiyacın olmayacak değil mi? diye soruyor Diane. "Yani, araba işini görür mü?"

Tabii ki yarın koruluğa gitme niyeti vardı, şayet bugün işlerini bitirebilirse. Şimdi ne yapması gerektiğini düşünüp oraya öğleden sonra gitmeye karar veriyor.

"Senin için depoyu doldururum," diyor Diane.

Demek ki hatırlaması gereken diğer bir iş, depoyu kendi doldurup Diane'in doldurmasına engel olmak. Az daha, "Oraya gitmeme neden olan ve kafamı çok kurcalayan bir iş var da," diyecekken, Diane dışarı çıkıp Lea'yı almak üzere eve doğru ilerliyor.

Onlar uzaklaştıktan ve Roy etrafı temizledikten hemen sonra, kamyona atlayıp bir gün önce gittiği yere doğru yola koyuluyor. Durup Percy'nin ağzını daha fazla aramayı düşünüyor, ama sonra bunun bir işe yaramayacağına karar veriyor. Bu kadar ilgilendiğini göstermek Percy'yi kafadan uydurmaya sevk eder. Tekrar çiftçiyle konuşmayı düşünüyor, ama bir önceki gece neden vazgeçtiyse, bu sefer de aynı nedenle vazgeçiyor.

Koruluğa doğru giden patikanın orada park ediyor kamyonu. Bu patika az ötede silinir, keza daha o noktaya gelmeden yoldan çıkıyor Roy. Aynı dünkü gibi ve bir düşmanca pusuya katılmamış gibi görünen ağaçlara bakarak etrafı dolaşıyor. Elektrikli testere ve balta yanında, üstelik acele etmesi gerekiyormuş gibi hissediyor. Eğer karşısına biri çıkarsa, eğer biri onu engellemeye kalkarsa çiftçiden izin aldığını ve başka bir anlaşmadan haberi olmadığını söyleyecek. Çiftçinin kendisi gelip buradan gitmesini söyleyene kadar kesmeye devam etme niyetinde olduğunu da ekleyecek. Eğer gerçekten böyle olursa, mecburen gidecek tabii. Ama olmayacak gibi, çünkü Suter kalçasından sorunu olan ağır bir adam, bu nedenle öyle sık sık arazisinde dolaşmaz.

"... yetkili değilsin..." diyor Roy, Percy Marshall gibi kendi kendine konuşarak, "Yetkini kâğıt üzerinde görmek istiyorum."

Daha önce hiç görmediği bir yabancıya hitap ediyor.

Her koruluğun zemini, civar bölgedeki topraklardan serttir. Roy, buna düşen ağaçların sebep olduğunu düşünmüştür hep, toprağı kökleriyle birlikte dışarı çıkararak, orada yatık vaziyette öylece kalır ve çürürler. Yatık vaziyette kalıp çürüdükleri o yerlerde bir tümsek meydana gelir – köklerinin sökülüp çıktığı yerde de çukurlar oluşur. Ama yakın zamanlarda bir yerde –nerede olduğunu hatırlamıyor şimdi, keşke hatırlayabilse– nedeninin çok uzun zaman önce olan bir şey olduğunu okumuştu; tam Buzul Çağı'ndan sonra, aynı bugün Kuzey Kutbu'nda olduğu gibi, yeryüzü tabakaları arasında buz oluşup toprağı yukarı doğru itmişti. Arazinin temizlenip düzlenmediği yerlerde, tümsekler oldukları gibi kalıyordu.

Şimdi Roy'un başına gelen en sıradan ama en inanılmaz şeydi. Aklı bir karış havada korulukta yürüyüşe çıkmış her alığın başına gelebilirdi bu; bön bön doğayı seyreden her tatilcinin, koruluğu gezmeye çıkılacak bir park sanan herkesin başına gelebilirdi. Bot yerine ince ayakkabılar giymiş, bastığı yere bakmaya tenezzül etmeyen herkesin başına gelebilirdi. Daha önce, korulukta yürüdüğü yüzlerce sefer Roy'un başına gelmemiş, hatta yakınından bile geçmemişti.

Bir süredir hafif hafif kar atıştırmakta, toprağı ve dökülmüş yaprakları kayganlaştırmaktaydı. Roy'un bir ayağı kayıp dönüyor ve diğeri, tahmin ettiğinden daha uzaktaki karlı bir çalılığın içine dalıyor. Yani, her zaman kontrol ederek basacağın, daha güvenli bir zemin gördüğün takdirde de basmaktan vazgeçeceğin bir noktaya dikkatsizce basıyor – neredeyse düşercesine. Böyle olsa bile, ne olacak ki? Sanki bir dağsıçanı çukuruna takılmak gibi değil elbette, düşüşü sert olmuyor. Dengesini kaybe-

diyor ama ağırdan alarak, neredeyse kabullenmeden gidip geliyor, sonra, kayan ve nasıl olduysa diğer bacağının altında kalmış olan ayağının üzerine düşüyor. Düşerken elektrikli testereyi omzundan çıkarıp baltayı fırlatmanın bir yolunu buluyor. Ama yeterince uzağa fırlatamıyor – baltanın sapı sertçe çarpıyor ona, yan dönen bacağının dizkapağının üstüne. Testere onu o tarafa çekti, ama neyse ki testerenin üstüne düşmedi.

Adeta dikkatlice ve kaçınılmaz bir şekilde ağır çekim gibi aşağıya indiğini hissediyor. Kaburga kemiğini kırmış olabilirdi, ama kırmadı. Ve balta sapı havaya fırlayıp yüzünü dağıtabilirdi, ama dağıtmadı. Kendi bacağını biçebilirdi. Tüm bu olasılıkları düşünüyor, ama hemen rahatlamıyor, çünkü o olasılıkların daha gerçekleşmediklerine de gönül rahatlığıyla emin olamıyor. Bu olanların başlangıcı –ayağı kayıp çalılığa girerek düşüşü– o kadar aptalca, o kadar inanılmazdı ki, her türlü saçma sonuç beklenebilirdi artık.

Kendisini yukarı çekmeye başlıyor. Dizlerin ikisi de darbe almış – birine balta sapı çarptığı için diğeri de yere sert bir şekilde vurduğu için. Genç bir kiraz ağacına –başını vurup patlatabileceği– tutunuyor ve ağır ağır kendini yukarı çekiyor. Çekinerek ağırlığını bir ayağının üzerinde bindiriyor ve öbürüyle de –kayarak altında burkulan ayağıyla– hafifçe yere temas ediyor. Az sonra ona basmayı da deneyecek. Elektrikli testereyi almak için eğiliyor ama anında iki büklüm oluyor. En alttan bir acı fışkırıp, kafatasına yayılana kadar dinmiyor. Testereyi unutup, acının kaynağını tespit edemeden dikeliyor. O ayak – acaba eğilirken o ayağa mı ağırlığını verdi? Acı yeniden o bileğe çekiliyor. Bu düşünceyle, elinden geldiğince bacağını düzleştiriyor, sonra çok dikkatli bir şekilde ayağıyla zemini yoklayıp üstüne ağırlık bindirmeyi deniyor. Duyduğu acıyı aklı almıyor. Bu şekilde devam

etmesini, onu mağlup etmesini aklı almıyor. Bileği sadece dönmedi demek, burkulmuş olmalı. Kırılmış olabilir mi peki? Böyle botları içinde dururken, onu yüzüstü bırakmamış diğer bileğinden bir farkı yok sanki.

Buna katlanmak zorunda olduğunu biliyor. Buna katlanıp buradan çıkmak zorunda. Bu şekilde hamle yapıp duruyor, ama bir ilerleme kaydedemiyor. O ayağın üzerine ağırlığını veremiyor. Kırılmış olmalı. Bilek kırılması – bu bile önemsiz bir zedelenme, buzda kayan yaşlı hanımefendilerin başına gelen şey işte. Şanslı doğrusu. Bilek kırılması, önemsiz zedelenme. Yine de adım atamıyor ama. Yürüyemiyor.

Kamyonuna geri dönmek için baltasını ve elektrikli testeresini bir kenara bırakıp elleri ve dizleri üzerinde sürünmesi gerektiğini anlıyor en sonunda. Mümkün olduğunca dikkatli bir şekilde eğilip, şimdi karın örtmekte olduğu botlarının izlerini aramaya koyuluyor. Anahtarları kontrol etmek için, fermuarlı cebine bakmak aklına geliyor. Başını sallayıp şapkasını düşürüyor – siperliği görüş alanını kısıtlıyor da. Şimdi kar, açıktaki kafasının üstüne yağıyor. Ama çok fazla soğuk yok. Sürünmenin iyi kötü bir hareket kabiliyeti olduğunu kabullenmeye başladığı andan itibaren durum fena değil – yani imkânsız değil, ama elleri ve iyi durumdaki dizine çok iş düşüyor. Artık, yeterince dikkatli bir şekilde, çalılara ve fidanlara tutunarak, hafif tümseğe doğru çekiyor kendini. Kendini yuvarlanarak aşağı doğru bırakabileceği hafif eğimlere gelse bile, buna kalkışmıyor – kötü ayağı hesaba katmak zorunda. Bataklıklı yerlerden geçmediğine şükrediyor, fazla vakit kaybetmeden geri dönüşe geçtiği için de şükrediyor; kar yağışı artıyor ve ayak izleri neredeyse silinmiş bile. O izleri takip etmeden, zemin seviyesinde doğru yönü bulmak gerçekten çok zor olurdu.

Ona başta çok gerçek dışı gelen durum, artık daha

doğal gelmeye başlıyor. Elleri, dizleri ve bir ayağı üzerinde ilerliyor, kütük çürük mü diye yoklayıp, midesinin üzerine dayanarak onun tepesine tırmanıyor, elleri çürüyen yapraklar, toprak ve karla kaplanıyor –eldivenlerini giyemiyor, çalılık zeminde, elleri dışındaki şeyleri gerektiği gibi tutup hissedemiyor–, bütün bunlar onu artık şaşırtmıyor. Artık geride bıraktığı baltasını ve testeresini düşünmüyor, başta onlardan bir türlü kopamamış olduğu halde. Kaza anına kadar olanları düşünemiyor. Bir şekilde oldu işte. Olanlar artık hiç de inanılmaz ve olanaksız gelmiyor.

Ayağa kalkması için uygun, yeteri kadar dik bir yokuş görüp ona ulaştığında, buralara kadar gelebildiği için rahatlayıp biraz nefesleniyor. Ellerini sırayla montunun cebine sokup ısıtıyor. Nedendir bilinmez, ona hiç yakışmayan kırmızı kayak montu içindeki Diane aklına geliyor ve hayatın onun hayatı olduğunu düşünüp onun adına tasalanmaktan vazgeçiyor. Sonra da televizyon karşısında gülüyormuş gibi yapan karısını düşünüyor. Onun sessizliğini. En azından karnı tok ve üşümüyor, yollara vurmuş bir mülteci değil neticede. Acayip şeyler oluyor dünyada, diye düşünüyor. Acayip şeyler.

Dirseğini ve yapabildiği yerlerde de burkulmuş ama iş gören dizini toprağa bastırarak, yokuşa doğru harekete geçiyor. İlerlemeye devam ediyor; dişlerini gıcırdatıyor, sanki bu onu geri kaymaktan alıkoyacakmış gibi; açıktaki her köke ya da yolu üzerindeki gürbüz görünen her çalı çırpıya asılıyor. Bazen kayıyor, ya da tuttuğu şey kopuyor, ama durup tekrar bir iki santim yükseliyor. Kat etmesi gereken yola kafasını kaldırıp asla bakmıyor. Sanki yokuşun sonu yokmuş gibi yapıyor, böylece tepeye varmak bir hediye, bir sürpriz olacak.

Uzun zaman alıyor. Ama en sonunda düz araziye çekiyor kendini ve ötedeki ağaçların arasından da olsa,

kamyonunu görüyor. Kamyonu, o eski kırmızı Mazda'sı, o sadık dostu, mucizevi bir şekilde onu bekliyor. Düz arazide olmak kendinden beklentilerini yeniden artırıyor ve dizleri üzerine doğrulup kötü durumdaki ayağına çok dikkat ederek güçbela sağlam ayağı üzerinde kalkıyor, diğerini sürüyerek sarhoş gibi yürümeye başlıyor. Bir çeşit sekmeyi deniyor. Olmuyor – bu şekilde dengesini yitirecek. Sakat ayağı üzerine, hassas bir şekilde bir parça ağırlık vermeyi deniyor, ama acıdan bayılabileceğini fark ediyor. Çömelip eski pozisyonunu alıyor ve emekleyerek sürünüyor. Ancak ağaçların arasından geçip kamyona kadar sürüneceğine dik açı yapacak şekilde dönüp patikanın olması gerektiği yere doğru ilerliyor. Oraya geldiğinde biraz daha hız kazanıp sertleşmiş tekerlek izlerinin, gün ışığında yumuşamış olup şimdi tekrar donmakta olan balçığın üzerinde emekleyerek sürünüyor. Dizleri ve avuçları hırpalanıyor, ama daha önce izlemek zorunda kaldığı rotaya kıyasla o kadar kolay ki, neredeyse çakırkeyif oluyor. Ötede kamyonu görebiliyor. Ona bakmakta olan, onu bekleyen kamyonunu.

Kamyonu sürebilecek. Hasarın sol ayakta meydana gelmesi büyük şans. Artık en kötüsü geçmiş olduğuna göre, rahatlamasıyla beraber can sıkıcı sorular geliyor aklına. Baltasını ve testeresini gelip kim toplayacak şimdi; birine onların yerini nasıl anlatabilir? Karın onların üstünü örtmesi ne kadar zaman alır? Ne zaman yürüyebilecek?

Faydası yok. Tüm bunları aklından uzaklaştırıyor ve kamyonuna bir kez daha bakıp cesaretlenmek için başını kaldırıyor. Tekrar duruyor ve dinlenip ellerini ısıtıyor. Artık eldivenlerini giyebilir ama onları neden aşındırsın ki şimdi?

Koruluktan bir yanına doğru büyük bir kuş yükselince, ona bakmak için başını uzatıyor. Atmaca olduğunu sanıyor, ama şahin de olabilir. Şayet şahinse, yaralı oldu-

ğunu görüp bu şansı değerlendirmek için gözlerini ona dikecek mi acaba?

Kuşun havada bir çember çizip geriye dönmesini görmek için bekliyor, böylece uçuş yönteminden ve kanatlarından hangi kuş olduğunu anlayabilecek.

Ve o bunu yaparken, bekler ve kuşun kanatlarına dikkat kesilmişken –bir şahinmiş– şu son yirmi dört saat boyunca onu meşgul eden hikâye hakkında bambaşka bir fikir geliyor aklına.

Kamyon hareket ediyor. Ne zaman çalıştı ki? O kuşu seyrederken mi? Başta hafif bir hareket, tekerlek izleri üzerinde bir sarsıntıdan ibaretti – bir sanrı gibiydi. Ama motorun sesini duyuyor. Kamyon gidiyor. O dikkatini başka yöne verdiği sırada biri kamyona mı bindi, yoksa o kişi tüm bu süre boyunca orada mı bekliyordu? Kesinlikle kilitlemişti kamyonu, zaten anahtarlar da cebindeydi. Fermuarlı cebini tekrar yokluyor. Birisi gözleri önünde, hem de anahtarı olmadan kamyonu çalıyor. Çömelmiş haliyle haykırıyor, el sallıyor – sanki bir işe yararmış gibi. Ancak kamyon manevra alanına gidip dönüşe geçmiyor; patikanın üzerinden sallana sarsıla tam da ona doğru geliyor ve şimdi kamyonu kullanan kişi kornayı çalıyor, uyarmak için değil de, selamlamak için, ardından da yavaşlıyor.

Roy onun kim olduğunu görüyor.

Yedek anahtarlara sahip olan tek kişi. Olabilecek tek kişi. Lea.

Ağırlığını bir ayağı üzerine vermeye çabalıyor. Lea kamyondan atlayıp ona doğru koşuyor ve hemen destek yapıyor.

"Kayıverdim işte," diyor ona nefes nefese. "Hayatımda yaptığım en aptalca şeydi." Sonra ona buraya nasıl geldiğini sormak aklına geliyor.

"Uçmadım ya canım," diyor Lea.

Arabayla geldiğini söylüyor –sanki araba sürmeyi hiç bırakmamış gibi konuşuyor şimdi–; arabayla gelmiş, ama arabayı yol ağzında bırakmıştı.

"Bu yol için çok hafifti araba," diyor. "Saplanıp kalacağımdan korktum. Ama saplanmazmışım, balçık fena donmuş çünkü.

"Kamyonu görebildim," diyor. "Böylece o yolu yürüyerek geldim ve vardığımda kamyonun kapısını açtım, içeri girdim ve oraya oturdum. Karın bastırmasıyla, yakında geleceğini düşündüm. Ama ellerin ve dizlerin üzerinde geleceğin aklıma gelmezdi tabii."

Yürüyüş, ya da belki de soğuk, Lea'nın yüzünü aydınlatmış, sesini keskinleştirmiş. Eğilip Roy'un ayak bileğine bakıyor, şişmiş olduğunu söylüyor.

"Daha da kötü olabilirdi," diyor Roy.

İlk kez meraklanmamış olduğunu söylüyor Lea. İlk kez meraklanmamıştı, oysa bu kez meraklanması gerekirdi. (Roy ona, aylardır bir şeylere meraklanır bir halde olmadığını söylemeye tenezzül etmiyor.) Hiçbir şey içine doğmamıştı Lea'nın.

"Seni karşılayıp hemen söylemek için geldim," diyor, "çünkü sana söylemek için bekleyemedim. Kadın reflekslerimle uğraşırken aklıma gelen fikri... Sonra seni emekleyip sürünürken gördüm. *Aman Tanrım*, dedim kendi kendime."

Ne fikriymiş bu?

"Ha, o mu," diyor. "Of – şey, ne düşünürsün bilmem. Sonra söyleyebilirim. Önce şu bileğini tedavi ettirelim."

Ne fikri?

Percy'den duyduğu tedarikçinin gerçekte var olmadığı fikri. Percy birtakım konuşmalar duydu, ama koruluktan kütük çıkarmak izni alan yabancılar hakkında değil. Duydukları Roy hakkındaydı aslında.

"Çünkü o ihtiyar Eliot Suter'in çenesi düşüktür. O aileyi tanırım, karısı Annie Poole'ın kardeşidir. Suter etrafta dolanıp yaptığı anlaşma hakkında şişinip epey bir allayıp pulluyor ve hikâye nereye varıyor? River Otel işini, günde yüz elli çeki gibi iyi bir miktarla bağlamasına. Biri birasını içip konuşuyor, bir diğeri de bira içip onu dinliyor ve işte al sana. Zaten senin de bir çeşit kontratın yok mu – anlaşman demek istiyorum..."

"Belki aptalcadır..." diyor Roy.

"Böyle söyleyeceğini biliyordum ama bir düşün derim ben..."

"Aptalca olabilir ama beş dakika evvel ben de aynı şeyi düşünüyordum zaten."

Öyle düşünüyordu. Yukarı, şahine bakarken aklından geçen buydu.

"Gördün mü, bak," diyor Lea, memnuniyetle gülerek. "Her şey otelle birlikte uzaktan birbirine bağlandı ve böylece hikâye büyüdü. Büyük paraların döndüğü türden bir hikâye halini aldı."

Öyle oldu hakikaten, diye düşünüyor Roy. Hakkında söylenti duyduğu kişi kendiydi aslında. Tüm o şamata kendisiyle ilgiliydi.

Buldozerin geleceği, bıçkı makineli adamların ilerleyeceği yoktu. Dişbudak, akça, demirağacı, kiraz, hepsi onun emin ellerindeydi. En azından şimdilik.

Lea ona destek olayım derken nefes nefese kalıyor, buna rağmen "Aklın yolu birdir," deyiveriyor.

Ondaki değişikliği konuşmanın zamanı değil şimdi. Merdivenin tepe noktasındaki bir adamı tebrik etmek gibi olurdu bu.

Kendini kamyonun yolcu koltuğuna çekmeye çalışırken –kısmen de çekilirken– ayağını çarpıyor. İnliyor, ama yalnızken inlediğinden farklı bir şekilde. Acısını dramatize ettiği yok, karısına ifade etmek için bu yolu seçti sadece.

Hatta belki de karısına sunarken demeli. Çünkü karısı eski canlılığını yeniden edindiği takdirde içinde uyanacağını tahmin ettiği hislerden oldukça farklı şeyler hissettiğini biliyor. Ve bu eksikliğin üstünü örtmek, ona bahane bulmak için öyle ses çıkarmış olabilir. Bunun temelli mi, yoksa bir saman alevi mi olup olmadığını bilmediğinden, biraz dikkatli davranması doğal tabii.

Ama temelli olsa bile, sonsuza dek sürse bile, başka bir şey daha var. Kaybedilen bazı şeyler bu kazancı bulandırıyor. Kendinde güç bulabilseydi bile, kabullenmekten utanç duyacağı bazı kayıplar.

Karanlık ve kar, önündeki ilk ağaçların ötesini göremeyeceği kadar yoğun. Daha önce bu saatlerde buraya gelmişti, kış başında karanlığın perdesini indirdiği zamanlarda. Ama şimdi dikkat kesiliyor koruluğa, daha önce gözden kaçırdığını sandığı bir şeylerin farkına varıyor. Nasıl da kendi içine dolanmış, ne kadar yoğun, ne kadar gizli. Mesele birbiri ardına sıralanan ağaçlar değil, ağaçların bir arada oluşu, birbirlerine yardım edip, destek olup bir bütünde kaynaşmaları. Senden gizlice meydana gelen bir değişim bu.

Koruluğun başka bir adı vardı ve bu ad kafasının içinde, bir o yana bir yana dolanıp duruyor, ha yakaladı, ha yakalayacak. Ama olamıyor. Sanki meşum ve kayıtsız, zor bir sözcük bu.

"Baltamı orada bıraktım," diyor, otomatik olarak. "Elektrikli testeremi de."

"Bıraktıysan ne olmuş yani. Gidip onları alacak birini buluruz nasılsa."

"Sonra araba da var. Sen oraya gidip arabayı sür, ben de kamyonu süreyim."

"Çıldırdın mı sen?"

Lea'nın sesi dalgın gibi, çünkü kamyonu geri geri manevra sahasına götürmekte. Yavaş ama çok da yavaş

olmayan bir hızda; tekerlek izlerinde sarsılarak ama yoldan da çıkmayarak. Bu açıdan dikiz aynalarını kullanmaya alışık değil Roy, bu nedenle pencereyi indirip aynayı çeviriyor ve kar taneleri geliyor yüzüne. Sadece Lea'nın kullanışını kontrol etmek için değil, üstüne çökmekte olan baş dönmesinden kurtulmak için de yapıyor bunu.

"Yavaş," diyor. "Oldu işte. Yavaş. Şimdi tamam. İyisin. İyisin."

O Lea'ya bunları söylerken, beriki hastane hakkında konuşuyor.

"... ayağına bakmaları için hastaneye gitmemiz lazım. Her şeyden önce."

Roy hatırladığı kadarıyla, Lea kamyonu daha önce hiç kullanmamıştı.

Fevkalade idare ediyor.

Orman. Tabii ya, sözcük buydu. Aslında yabancısı olduğu bir sözcük değil, ama herhalde hiç kullanmadı onu. Normalde uzak duracağı bir resmiyeti var sanki.

"Issız Orman," diyor Roy, sanki noktayı koyarcasına.

AŞIRI MUTLULUK

"Matematik okumamış birçoğu onu aritmetikle karıştırıp kuru ve sıkıcı bir bilim olduğunu düşünür. Ne var ki gerçekte bu bilim esaslı bir hayal gücü gerektirir."

SOFYA KOVALEVSKAYA

I

1891 yılı Ocak ayının ilk gününde, ufak tefek bir kadınla iri bir adam Cenova'daki Eski Mezarlık'ta yürüyorlar. İkisi de kırk yaşlarında. Kadının sık, koyu buklelerıyle çocuksu kocaman bir kafası var, yüzündeki ifadeyse hevesli, hafif iddiacı. Yüzü yıpranmaya başlamış. Adam kocaman. Yaklaşık 130 kiloluk ağırlığı geniş bir cüsseye yayılmış; bir Rus olduğundan sık sık ayı, bir de Kazak olarak anılır. Şu anda mezar taşlarının üstüne çömelmiş, defterine bir şeyler yazıyor, yazıtları kaydedip, Rusça, Fransızca, İngilizce, İtalyanca konuşup, Klasik ve Ortaçağ Latincesi anlayabiliyor olmasına rağmen kendisine açık gelmeyen kısaltmalar üzerine kafa patlatıyor. Bilgisi de cüssesi gibi engin ve uzmanlık alanı idari hukuk olduğu halde, Amerika'daki çağdaş siyasi kurumların yükselişi,

Rusya ve Batı halklarının kendilerine özgü özellikleri, tarihöncesi imparatorluklardaki hukuk ve uygulaması gibi konular üzerine ders verebilecek durumda. Ama bilgiç de değil. Nükteli ve popüler, farklı ortamlarda kendini rahat hisseden ve Harkov yakınlarındaki mülkleri sayesinde son derece rahat yaşayan biri o. Ne var ki bir liberal olduğu için, Rusya'da akademik bir görev alması yasak.

Adı ona uyuyor. Maksim. Maksim Maksimoviç Kovalevski.

Yanındaki kadın da bir Kovalevski. Onun uzaktan kuzeniyle evliydi, ama şimdi dul.

Ona takılarak konuşuyor kadın.

"Biliyorsun, ikimizden biri ölecek," diyor. "İkimizden biri bu yıl ölecek."

Aklı başka yerde ona soruyor: Nedenmiş o?

"Çünkü yeni yılın ilk gününde mezarlıkta yürüyüşe çıktık."

"Sahiden."

"Hâlâ bilmediğin şeyler var," diyor kadın o laubali ama kaygılı tavrıyla. "Bunu sekiz yaşımdan beri biliyorum."

"Kızlar mutfak hizmetçileriyle daha çok vakit geçirir, erkekler ahırlarda... Sanırım nedeni bu."

"Erkekler ahırlarda ölüm hakkında hiçbir şey duymaz mı?"

"Fazla bir şey duymaz. Konsantrasyon başka şeylere yönelmiştir."

O gün hava karlı, ama yumuşak bir kar bu. Yürüdükleri yerlerde, erimiş, siyah ayak izleri bırakıyorlar.

Kadın onunla ilk 1888 yılında tanıştı. Bir sosyal bilimler okulunun kuruluşuna danışmanlık yapmak üzere Stockholm'e gelmişti adam. Uyruklarının ortak oluşu, soyadlarının da ortak oluşuna kadar vararak, aralarında

özel bir çekim olmasa bile bir araya getirecekti onları. Kadın, kendi memleketinde hoş karşılanmayan Liberal yurttaşıyla genel olarak ilgilenmek ve onu eğlendirmekten sorumlu olacaktı zaten.

Ama bu bir görev gibi olmadı. Sanki uzun zaman önce kaybetmiş oldukları akrabalarmış gibi birbirlerine koştular. Bir şakalar ve sorular tufanı, anında karşılıklı anlaşmak, sanki Batı Avrupa dilleri uzun süre hapis tutuldukları dayanıksız resmî kafesler ya da vekâleten kullandıkları önemsiz lisanlarmış gibi, Rusça zengin bir muhabbet izledi bunu. Keza davranışları da Stockholm görgü kurallarının çok ötesine geçti. Adam kadının apartman dairesinde geç vakitlere kadar kaldı. Kadın birlikte öğle yemeği yemek üzere, tek başına onun oteline gitti. Adam buzda kayıp ayağını incitince, kadın yıkama ve pansumanda ona yardım etti ve dahası, bunlardan insanlara bahsetti. O zaman kendinden ve özellikle de adamdan, bu kadar emindi işte. Bir arkadaşına mektubunda De Musset'den alıntı yaparak adamın tasvirini yaptı.

Çok neşeli ama aynı zamanda da çok karamsar...
Aksi bir komşu, mükemmel bir yoldaş...
Fazlasıyla uçarı, ancak bir o kadar da hassas...
Çıldırasıya saf, yine de fazlasıyla bezgin...
Aşırı içten, ama aynı zamanda da kurnaz mı
kurnaz...

En sonuna da şöyle yazmıştı: "Gerçek bir Rus olması da cabası."

Şişko Maksim ismini takmıştı ona, o vakit.

"Aşk romanları yazmak, Şişko Maksim'le birlikte olduğum zamanlarda olduğu kadar aklıma gelmemişti hiç."

Ve, "Çok yer kaplıyor, divanda da, insanın kafasında

da. Onun yanındayken ondan başka bir şey düşünmem tam anlamıyla mümkün değil."

Gece gündüz hiç durmadan çalışarak Bordin Ödülü için sunumunu hazırlaması gereken zamandı bu. "Sadece Fonksiyonlarımı değil, Eliptik Entegrallerimi ve Katı Cismimi de ihmal ediyorum," diye espri yapmıştı, gidip bir süre için Uppsala'da ders vermesi konusunda Maksim'i ikna eden meslektaşı Mittag-Leffler'e. Onu kafasından, gündüz düşlerinden çekip atarak, katı cisimlerin hareketleriyle, iki bağımsız değişkenli teta fonksiyonlarını kullanmak yoluyla şu denizkızı denilen problemin çözümlemesine geri döndü. Aşırı bir tempoyla ama mutlu bir şekilde çalışıyordu, çünkü o hâlâ aklında bir yerlerdeydi. Maksim geri döndüğünde, bitap vaziyette ama muzafferdi Sofya. İki zafer kazanmıştı – son rötuşlardan sonra anonim olarak yollanmaya hazır makalesi; homurdanan ama keyifli sevgilisi, sürgün edildiği yerden sabırsız bir halde dönmüş, Sofya'ya göre, onu hayatının kadını yapma niyetini her türlü belli etmekteydi.

Onların tadını kaçıran Bordin Ödülü'ydü. Sofya böyle sanıyordu. En başta kendisini kaptırmış, o şampanyalardan, o şamdanlardan gözleri kamaşmıştı. Baş döndürücü iltifatlar, hayran kalmalar ve el öpmeler işine gelmeyen ama değişmeyecek bazı gerçeklerin üzerine kalın bir tabaka çekti. Sofya'nın yeteneğinin hak ettiği işi ona asla bahşetmeyecekleri, hatta bir taşra kız lisesinde iş bulursa kendisini şanslı sayması gerektiği gerçeğiydi bu. O iltifatların keyfini çıkarırken Maksim oradan sıvıştı. Tabii ki asıl nedenine dair tek bir kelime etmeden – yazması gereken makaleleri, Beaulieu'nun sakin ve huzurlu ortamına ihtiyacı olduğunu öne sürerek.

Görmezden gelindiğini hissetmişti Maksim. Görmezden gelinmeye alışkın değildi, kendini yetişkin bir adam olarak bildi bileli hiçbir salonda, katıldığı hiçbir törende başına gelmemişti bu. Paris'te de yaşadığı bu değildi zaten. Orada da, Sofya'nın ilgi odağı olmasıyla, alelade biriymiş gibi silikleşmedi. Parlak bir zekâ ve becerikli bir erkek cazibesiyle beraber hatırı sayılır cüssesi ve idrak kabiliyetiyle, hakiki bir değeri, pazarlığa tabi bir itibarı olan bir adamdı o. Sofya'ysa tam bir sürpriz, enfes bir garabet, matematiksel kabiliyeti ve kadınsı ürkekliğiyle oldukça çekiciydi, öte yandan buklelerinin altında sıra dışı donanımı olan bir beyne sahipti.

Sofya'nın telaşı biter bitmez onu ziyaret etme teklifini, Beaulieu'dan soğuk ve somurtuk bir özür mektubuyla reddetti Maksim. Yanında, ona kesinlikle takdim edemeyeceği bir hanımefendinin kaldığını yazıyordu. Bu hanımefendi şu sıralar sıkıntıdaydı ve onun ilgisine ihtiyaç duyuyordu. Sofya'nın artık İsveç'e dönmesi gerektiğini söylüyordu; herhalde arkadaşlarının onu beklediği yerde mutlu olurdu. Öğrencilerinin ona ihtiyacı olacaktı, yolunu gözlüyor olmalıydılar, aynı şekilde küçük kızının da. (Buradaki iğne, Sofya'nın aşina olduğu ima, acaba yetersiz anneliğine mi yönelikti?)

Ve mektubunun en sonunda korkunç bir cümle vardı.

"Seni seviyor olsaydım, başka türlü yazardım."

Her şeyin sonu. Ödülü ve o tuhaf, ışıltılı ünüyle Paris'ten dönmek, bir anda onun için hiçbir şey ifade etmez olan arkadaşlarına geri dönmek. Karşılarında hayrete şayan bir şekilde hâlâ bürünebildiği o matematiksel kişiliğine dönüşmesi kaydıyla. Onun için daha fazlasını ifade eden öğrencilerine geri dönmek. Ve sözde ihmal ettiği müthiş keyifli minik Fufu'ya geri dönmek.

Stockholm'deki her şey onu hatırlatıyordu.

Baltık Denizi'nin karşı yakasından çılgınca paraya alınmış mobilyalarıyla aynı odada oturuyordu. Karşısında daha dün, yiğitçe onun cüssesini taşıyan o divan. Aynı divan, ustaca Sofya'yı sarmaladığı zamanlarda ikisini birden taşımıştı. İriliğine rağmen sevişirken asla sakar değildi.

Kaybettiği o eski evine gelen saygın ya da alelade misafirlerinin üzerine oturduğu kırmızı Damasko kumaşı. O içler acısı sinirli haliyle Fyodor Dostoyevski, Sofya'nın kız kardeşi Aniuta karşısında gözleri kamaşmış bir halde, burada oturmuştu belki. Annesinin yetersiz çocuğu olan Sofya'nın kendisi de oraya oturmuştu mutlaka, her zaman olduğu gibi can sıkarak.

Yine Palibino'daki evinden getirtilen, üstüne büyükanne ve büyükbabasının porselen üzerine resmedilmiş portrelerinin yerleştirildiği o aynı camlı dolap.

Büyükanne ve büyükbaba Shubertler. Orada avuntu yok. Büyükbabası üniforması, büyükannesi balo elbisesiyle saçma bir şekilde hallerinden memnunlar. İstediklerini elde ettiklerini düşünüyor Sofya, bir de onlar kadar işbilir ya da o kadar şanslı olmayanlara karşı sadece küçümseme duyduklarını.

"Yarı Alman olduğumu biliyor muydun?" diye sormuştu Maksim'e.

"Tabii ki. Başka türlü nasıl böylesi verimli bir deha olabilirdin ki? Ve de nasıl böyle hayalî numaralarla uğraşan bir kafaya sahip olurdun?"

Seni sevseydim.

Fufu ona bir tabakta reçel getirip, kartlarla bir çocuk oyunu oynamayı teklif etti.

"Yalnız bırak beni. Beni yalnız bırakamaz mısın sen?"

Sonra çocuğun gözyaşlarını silerek, affetmesi için yalvardı.

Ancak sonsuza kadar üzülüp duracak biri değildi Sofya. Gururunu bir kenara bırakıp tüm gücünü toplayarak, tatlı tatlı önemsiz eğlencelerden –buz pateni yapması ve ata binmesi–, sonra Rusların ve Fransızların politikasına yönelik ortak ilgilerinden bahsettiği, onun içine su serpecek, hatta uyarısının acımasız ve gereksiz olduğunu ona hissettirebilecek mektuplar yazdı. Bir yolunu bulup bir başka davetiye çıkararak, yazın dersleri biter bitmez Beaulieu'ya doğru yola koyuldu.

Hoş zamanlardı. Aynı zamanda da Sofya'nın deyişiyle, yanlış anlaşmaların da zamanı. (Bir süre sonra bunu "konuşmalar" olarak değiştirecekti.) Soğuk dönemler, ayrılmalar, ayrılmanın kıyısında gezinmeler, ani sevecenlikler. Kendilerini açık açık ve skandal yaratacak şekilde âşıklar olarak gösterdikleri, sarsıntılı bir Avrupa yolculuğu.

Sofya, onun başka kadınlarla da birlikte olup olmadığını merak ediyordu bazen. Sofya da kendisine kur yapan bir Alman'la evlenme fikriyle oyalanmıştı. Ancak Alman öyle hassas ve titizdi ki, tipik bir Alman ev kadını istiyor olması muhtemeldi. Zaten Sofya ona âşık değildi. Adam Almanca dilinin o dürüst ve vicdanlı aşk kelimelerini sarf ettikçe, Sofya'nın kanı soğudukça soğudu.

Maksim, bu namuslu flörtü duyar duymaz, Sofya'ya en iyisinin kendisiyle evlenmesi olacağını söylemişti. Ancak, ona sunacağı şeylerle yetinebileceği şartıyla, diye ekledi. Bunu söylerken parayı ima eder gibi yaptı. Onun birikimiyle rahat etmek, tabii ki bir şakaydı. Daha çok Sofya'dan kaynaklanan hayal kırıklıklarını ve olayları dışlayarak, kibar, donuk bir şekilde ifade edilen duygularla rahat etmek ise apayrı bir meseleydi.

Sofya onu, ciddi olmadığını düşündüğüne inandırarak kızdırmakta teselli buldu ve böylece hiçbir karara varılmadı. Ancak Stockholm'e geri döndüğünde, aptallık ettiğini düşündü. Noel'de güneye gitmeden önce Julia'ya,

mutluluğa mı, yoksa kedere mi gitmekte olduğunu bilemediğini yazmıştı. Gerçek duygularını itiraf edeceğini ve onun da ciddi olup olmadığını öğreneceğini kastediyordu. Hayal kırıklığının en aşağılayıcı olanına hazırlamıştı kendisini.

Buna maruz kalmamıştı. Ne de olsa bir centilmendi Maksim, sözünü tuttu. Baharda evleneceklerdi. Bu kararın ardından başlangıcından bu yana birbirleriyle en rahat ettikleri döneme girdiler. Sofya uyumluydu, feveranlara kapılıp somurtmuyordu. Bir Alman ev kadınınınki kadar olmasa da Maksim bir nebze görgü arardı. Herhangi bir İsveçli kocanın yapacağı gibi, Sofya'nın sigaralarına, hiç durmadan çay içmesine ve politik içerikli feveranlarına asla ses çıkarmazdı. Sofya ise, Maksim'in gutu azdığı zamanlarda, kendisi kadar anlayışsız, sinir bozucu ve kendisine acıyan biri olabildiğine tanık olmaktan hiç de rahatsız değildi. Ne de olsa aynı yerden geliyorlardı. Nitekim Sofya duygularından dolayı suçluluk duyuyordu, ama yeni üniversiteleri için bir kadın matematikçiyi görevlendiren Avrupa'daki tek halk olan bu sağduyulu İsveçlilerden sıkılmıştı. Şehirleri fazla temiz ve düzenli, alışkanlıkları fazla mazbut, partileri fazla kibardı. Bir istikametin doğruluğunda karar kıldılar mı, Petersburg ya da Paris gecelerinin sonsuza dek uzayan o heyecanlı ve büyük olasılıkla da tehlikeli tartışmalarından tamamen yoksun bir şekilde, yola çıkıp o yönde ilerliyorlardı.

Öğretmenlik değil de araştırmacılık olan asıl işine Maksim karışmıyordu. Maksim onun kendisini kaptırdığı bir uğraşı olmasından memnundu, ancak yine de Sofya onun matematiği, havacıva olarak görmese de, konu dışı bulmasından şüpheleniyordu. Bir hukuk ve sosyoloji profesörü başka türlü nasıl düşünebilirdi ki?

Birkaç gün sonra, Maksim onu trenine yerleştirirken, daha sıcak bir hava vardı Nice'te.

"Nasıl gidebilirim, bu latif havayı nasıl bırakabilirim?"

"Ah, ama çalışma masan ve diferansiyel denklemlerin seni bekliyor olacak. Baharda kendini işinden koparamayacaksın."

"Öyle mi düşünüyorsun?"

Böyle düşünmemeliydi – Maksim'in baharda evlenmek istemediğini söylemeye çalıştığını asla düşünmemeliydi Sofya.

Julia'ya yazmıştı bile, bu yolun sonu mutlulukmuş meğer. Evet, mutluluk varmış. Mutluluk.

İstasyon peronunda, bir kara kedi sinsi sinsi önlerinden geçiyor. Sofya kedilerden nefret eder, özellikle de kara kedilerden. Ancak hiçbir şey demeyip ürpertisini dizginliyor. Bunun üzerine, gösterdiği iradeyi ödüllendirmek için, şayet isterse onunla birlikte Cannes'a kadar geleceğini söylüyor Maksim. Şükran duygusunun şiddeti yüzünden ağzını bile açamıyor Sofya. Gözyaşlarını tutma baskısı yüzünden de. Zira herkesin önünde ağlamayı küçük görür Maksim. (Hatta baş başa olduklarında bile buna katlanmak zorunda olmadığını düşünüyor.)

Sofya gözyaşlarını içinde tutmayı başarıyor ve Cannes'a vardıklarında, Maksim onu iyi kesimli, o erkek kokulu –kürklü hayvanlarla pahalı tütün kokusu karışımı–, hacimli kıyafetlerinin içine katlayarak, sarılıyor. Sonra da onu adaplı bir şekilde, ama dilinin ucunu dudaklarına hafifçe dokundurarak öpüyor, ikisi arasındaki arzuları hatırlatan bir dokunuşla.

Çalışmasının *Kısmi* Diferansiyel Denklemler Teorisi üzerine ve epey bir zaman önce tamamlanmış olduğunu ona hatırlatmadı tabii. Yalnız devam ettiği yolculuğunun

ilk bir saat kadarını, ona her veda edişinden sonra yaptığı gibi geçiriyor – şefkat hissettiği anları sabırsızlık anlarıyla, kayıtsızlığı dizginlenmiş tutku anlarıyla yan yana getirerek.

"Bir erkeğin odayı terk ettiğinde, o odadaki her şeyi geride bıraktığını asla unutma," demişti ona, arkadaşı Marie Mendelson. "Bir kadınsa, odadan dışarı çıktığında, o odada olmuş her şeyini beraberinde götürür."

Sonunda boğazının ağrıdığını fark edecek zamanı buluyor. Eğer Maksim'e de bulaştırmışsa, kendisinden kuşkulanmayacağını ümit ediyor. Güçlü kuvvetli bir bekâr adam olarak en ufak bir bulaşıcı hastalığı hakaret, kötü havalandırmayı ve mikroplu nefesleriyse kişisel bir saldırı olarak alır. Gerçekten de bazı açılardan hayli şımarık.

Hatta şımarık ve kıskanç. Bir süre önce, bazı yazılarının isim benzerliğinden dolayı ona atfedildiğini yazmıştı Sofya'ya. Paris'teki bir yayıncıdan, ona Sayın Hanımefendi diye hitap ederek başlayan mektup almıştı.

Heyhat, Sofya'nın matematikçiliğinin yanı sıra bir de yazar olduğunu unutmuştu tabii. Maksim'in ikisi de olmaması Parisli yayıncı için kim bilir nasıl bir hayal kırıklığına yol açmıştı. Sadece bir akademisyen ve bir erkek.

Ne şaka ama.

II

Trenin lambaları yanmadan uyuyakalıyor Sofya. Uyanıkken aklına gelen son düşünceler –tatsız düşünceler– Paris'te görüşmeyi planladığı, merhum kız kardeşinin kocası Victor Jaclard hakkında. Aslında görmek için sabırsızlandığı, kız kardeşinin oğlu, genç yeğeni Urey, ancak oğlan babasıyla birlikte yaşıyor. Sofya Urey'i hayalinde hep beş altı yaşında görmüş olduğu haliyle canlandırıyor, güven dolu ve iyi huylu, melek gibi sarışın bir oğlan çocuğu olarak, ama yaradılışı annesi Aniuta'dan oldukça farklı.

Aniuta'yla ilgili karmaşık bir rüya gördüğünü fark ediyor, ama Urey ve Jaclard henüz sahnede olmadan evvelki Aniuta'ydı söz konusu olan. Altın sarısı saçlarıyla ve o aksi haliyle ailenin Palibino'daki malikânesinde, en üst kattaki odasını Ortodoks Kilisesi ikonalarıyla süsleyen ve bunların Ortaçağ Avrupası için uygun eserler olmadığından şikâyet eden henüz bekâr, güzel Aniuta. Bulwer-Lytton'ın bir romanını okuyor ve Hastinglerden Harold'ın metresi Edith Kuguboyunlu'yu daha iyi canlandırmak için tüllere sarınmış bir halde. Edith hakkında kendi romanını yazmayı planlıyor, hatta kadın kahramanının katledilmiş sevgilisinin bedeni önünde, sadece kendisinin bildiği birtakım işaretler sayesinde onu teşhis ettiği sahneyi tasvir ettiği birkaç sayfa yazmış bile.

Rüyasında her nasılsa aynı trene binmiş olan Aniuta, Sofya'ya yazdığı bu sayfaları okuyor. Sofya'nın ise ona o en üst kattaki odadaki günlerden bu yana her şeyin nasıl değiştiğini ve neler olduğunu anlatmaya yüreği el vermiyor.

Uyandığında tüm bunların nasıl da doğru olduğunu düşünüyor Sofya – Aniuta'nın Ortaçağ, özellikle de İngiliz tarihine olan takıntısı, sonra tüller dahil tüm bunların nasıl sanki hiç olmamışçasına yok oluşu, onun yerini, ailesinin ısrarı ve geleneklerin baskısıyla genç akademisyeni reddeden ve onu ölüme sürükleyen bir genç kızın hikâyesini anlatan ciddi ve çağdaş Aniuta'nın alması. Sevgilisi öldükten sonra kız onu sevdiğini anlıyor ve ardından gitmekten başka çaresi kalmıyor.

Aniuta bunu gizlice Fyodor Dostoyevski'nin editörü olduğu bir dergiye göndermiş ve hikâye basılmıştı.

Babası çılgına dönmüştü.

"Şimdi hikâyelerini satıyorsun, peki kendini ne zaman satacaksın?"

Bu hengâmenin ortasında Dostoyevski'nin kendisi sahneye çıkmış, davette yakışıksız davranmış, ama sonra-

sında annesini özel olarak ziyaret edip yatıştırmış ve Aniuta'ya evlenme teklif ederek noktayı koymuştu. Babasının bu evliliğe kati surette karşı olması yüzünden Aniuta az kalsın kabul edip kaçacaktı. Ancak kendisi ilgi odağı olmaya düşkündü ve belki de bunu Fyodor için feda etmesi gerektiğini sezmiş, bu nedenle onu reddetmişti. Fyodor'sa onu romanı *Budala*'da Aglia olarak canlandırıp bir stenografla evlendi.

Sofya yeniden uyukluyor ve Aniuta ile ikisinin, Palibino'daki kadar olmasa bile genç oldukları bir rüyanın içinde buluyor kendini; birlikte Paris'teler ve kahraman olarak Aniuta'nın sevgilisi Jaclard –henüz kocası değil–, Hastinglerden Harold ve romancı Fyodor'un yerine geçmiş; keza Jaclard, terbiyeli olmasa da gerçek bir kahraman (köylü kökenlerinden onur duyuyor) ve en baştan itibaren sadakatsiz. Paris'in dışında bir yerlerde savaşıyor ve fazlasıyla cesur olduğu için Aniuta onun öldürülmesinden korkuyor. Şimdi Sofya'nın rüyasında Aniuta onu aramaya gitmiş, ancak ağlaya araya gezindiği sokaklar Paris değil Petersburg sokakları ve Sofya, ölü askerler ve kan revan içinde vatandaşlarla dolu koca bir Paris hastanesinde bir başına kalmış; ölülerden birisi de kendi kocası Vladimir. Tüm bu kayıpları ardında bırakıp, savaşın tehlikesinden uzakta, Splendide Oteli'nde olan Maksim'i arıyor. Maksim onu bu karmaşadan kurtaracak.

Uyanıyor. Dışarısı karanlık, yağmur yağıyor ve kompartımanında yalnız değil. Pasaklı görünüşlü genç bir kadın, kucağında çizimlerinin olduğu bir dosyayla kapının yanına oturuyor. Sofya rüyasında bağırmış olabileceğinden korkuyor, ama büyük bir ihtimalle bağırmadı, çünkü kız rahat bir şekilde uyuyor.

Diyelim ki kız uyanıktı ve Sofya ona şöyle dedi: "Affedersiniz, rüyamda 1871 yılındaydım. Paris'teydim ve orada, kız kardeşim Komüncülerden birine âşıktı. Adam

yakalanmış, vurulacak ya da Yeni Kaledonya'ya sürgüne gönderilecekti, ama onu kurtarabildik. Bunu kocam yaptı. Komüncülükle alakası olmayan, sadece Botanik Bahçesi'ndeki fosillerle ilgilenen kocam Vladimir."

Kız sıkılırdı. Tepkilerinde nazik olabilir, ama yine de tüm bunlar Âdem ve Havva'nın kovulmasından önce meydana gelmiş gibi hissedebilirdi. Herhalde Fransız bile değildi. İkinci sınıf kompartımanlarda yolculuk edebilen Fransız kızları genelde tek başlarına seyahat etmezdi. Amerikalı mıydı yoksa?

Vladimir'in o günlerin bir kısmını Botanik Bahçesi'nde geçirdiği tuhaf bir şekilde doğruydu. Öldürüldüğü ise doğru değildi. O hengâmenin ortasında asıl kariyeri olan paleontolojinin temellerini atmaktaydı. Aniuta'nın Sofya'yı tüm profesyonel hemşirelerin kovulmuş olduğu hastaneye götürdüğü de doğruydu. Hepsi devrim karşıtı olarak kovulmuş ve yerlerine Komüncülerin eşleri ve yoldaşları geçmişti. Halktan kadınlar bu değişikliğe lanet etmişti, çünkü yeni gelenler bandaj yapmayı bile bilmiyor ve yaralılar ölüyordu, ama zaten çoğunun ölmesi olasıydı. Savaş yaralarının yanı sıra bir de başa çıkılması gereken hastalıklar vardı. Halkın köpekleri ve fareleri yedikleri söyleniyordu.

Jaclard ve devrimci arkadaşları on hafta boyunca dövüştü. Yenilgiye uğradıktan sonra Versailles'daki bir yeraltı hücresine hapsedildi. Birçok kişi o sanıldığı için vurularak infaz edildi. Ya da söylenen buydu.

O sırada Aniuta ve Sofya'nın babası General, Rusya'dan gelmişti. Aniuta Heidelberg'e götürülmüş ve orada yataklara düşmüştü. Sofya Berlin'e ve matematik okumaya geri döndü, ama Vladimir geride kalıp Üçüncü Zaman'a ait memelileri bir kenara koydu ve Jaclard'ın serbest bırakılması için General'le işbirliği yaptı. Rüşvet ve cesaret sayesinde başardılar. Jaclard bir muhafız gö-

zetiminde Paris'teki bir hapishaneye nakledilecek ve bir gösteri nedeniyle kalabalığın toplanmış olduğu, önceden belirlenmiş bir sokaktan geçeceklerdi. Parası verilen Muhafız, başka bir yöne bakarken Vladimir, Jaclard'ı kaçıracaktı. Ve Jaclard, Vladimir'in rehberliğinde kalabalığın arasından geçirilerek, bir odaya getirilip orada onu bekleyen sivil kıyafetleri giyecek, ardından da bir tren istasyonuna götürülüp eline Vladimir'in kendi pasaportu verilecek ve böylece İsviçre'ye kaçabilecekti.

Bunların hepsi başarıldı.

Jaclard, pasaportu geri postalamaya zahmet bile etmemiş, bunu yanına vardıktan sonra Aniuta yapmıştı. Harcanan paraların tek bir kuruşu geri ödenmedi.

Sofya, Paris'teki otelinden Marie Mendelson ve Jules Poincaré'ye haber gönderdi. Marie'nin hizmetçişi, hanımının Polonya'da olduğunu bildirdi. Sofya bir başka haber göndererek, gelecek baharda, "tüm dünyanın gözünde bir kadının hayatındaki en önemli olay için, uygun bir kostüm seçmek üzere," arkadaşının yardımını istediğini bildirdi. Parantez içinde kendisi ve moda dünyasının "yıldızlarının hâlâ barışmadığını" ekledi.

Poincaré sabahın oldukça erken bir saatinde vardı ve gelir gelmez, Sofya'nın eski hocası matematikçi Weierstrass'in davranışı hakkında şikâyete başladı. Weierstrass İsveç Kralı adına verilen matematik ödülünün jüri üyelerinden biriydi. Poincaré ödülü almıştı almasına, ancak Weierstrass onun çalışmasında hataların var olabileceğini, ancak kendisine araştıracak vakit verilmediğini söylemeyi uygun görmüştü. Kendi açıklamalı soru işaretlerini bildirdiği bir mektubunu İsveç Kralı'na göndermişti – sanki böyle bir kişilik ne bahsettiğinden anlayacakmış gibi. Dahası gelecekte Poincaré'nin, olumlu-

dan ziyade, olumsuz yanlarıyla anılacağına dair bir saptamada bulunmuştu.

Sofya doğruca Weierstrass'a gidip meseleyi konuşacağını söyleyerek, onu yatıştırdı. Aslında eski hocasına bu konuda muzip bir mektup yazmıştı ya, şimdi ilk kez duyuyormuş gibi yaptı.

"Seninle ilgili haber ona ulaşalı beri, eminim kralın kraliyet uykusu epey kaçmıştır. Bu zamana kadar matematikten anlamayan bir kralın kafasını nasıl da karıştırmışsındır, düşünsene. Aman âlicenaplığından dolayı pişman olmasın senin yüzünden..." diye yazmıştı.

"Hem ne de olsa," dedi Jules'e, "ne de olsa ödül senin ve sonsuza dek senin olacak."

Jules, kendi adı parlarken Weierstrass'in unutulacağını ekleyerek onu doğruladı.

Her birimiz unutulacağız diye içinden geçirdi Sofya ama bu konuda erkeklerin –özellikle de genç erkeklerin– gösterdiği duyarlılığı hesaba kattığı için, bunu dile getirmedi.

Öğle vakti ona veda edip Jaclard ve Urey'i görmeye gitti. Şehrin fakir mahallelerinde oturuyorlardı. Çamaşırların asılı olduğu avluyu geçip –yağmur durmuştu ama hâlâ karanlıktı hava– binanın dışındaki uzun ve her nedense kaygan merdivenlerden yukarı tırmandı. Jaclard kapı sürgüsünün açık olduğunu seslendi ve Sofya içeri girdiğinde onu ters çevrilmiş bir kutunun üstüne oturmuş, bir çift çizmeyi siyaha boyarken buldu. Jaclard onu karşılamak için ayağa kalkmadı ve Sofya üstündeki pelerini çıkarmaya yeltendiğinde, "Çıkarma daha iyi. Soba akşama kadar yakılmıyor," dedi. Onu lime lime ve yağ içindeki, evin tek koltuğuna yöneltti. Durum Sofya'nın beklediğinden de kötüydü. Urey orada değildi, onu görmek için beklememişti.

Sofya'nın Urey hakkında öğrenmek istediği iki şey

vardı. Acaba Aniuta ve ailenin Rus tarafına daha mı çok benzemeye başlamıştı? Ve acaba boyu daha uzamış mıydı? Geçen sene Odessa'da, on beş yaşında olmasına rağmen, on iki yaşından büyük göstermiyordu.

Hemen sonra, olayların, bu tip kaygıları önemsiz kılacak şekilde geliştiğini keşfetti.

"Urey?" diye sordu.

"Dışarıda."

"Okulda mı?"

"Olabilir. Onun hakkında fazla bir şey bilmiyorum. Öğrendikçe de daha az umursuyorum."

Onu yatıştırıp bu konuyu sonra konuşmaya karar verdi. Jaclard'ın sağlığını sordu, o da ciğerlerinin iyi durumda olmadığını söyledi. 1871 kışını, açlığı ve soğukta geçirdikleri geceleri hiçbir zaman atlatamadığını ekledi. Sofya savaşçıların açlık çektiğini hatırlamıyordu –yemeleri zorunluydu, çünkü savaşıyorlardı– ancak ondan yana çıkarak, trende kendisinin de o zamanları düşündüğünü söyledi. Vladimir'i ve komik bir operayı andıran kurtarma operasyonunu.

Ne bir komediydi, dedi Jaclard, ne de bir opera. Ancak konu açılınca canlanmıştı. Kendisi sanıldığı için vurulan adamlardan bahsetti ve 20-30 Mayıs arasında meydana gelen korkunç çarpışmalardan. O yakalandığı zaman, yargısız infazlar sona ermişti, ancak kendisi, o gülünç yargılamanın ardından hâlâ ölmeyi beklemekteydi. Nasıl kaçabildim bir Tanrı bilir dedi; Tanrı'ya inanmıyorum tabii, diye ekledi, her seferinde yaptığı gibi.

Her seferinde. Ve hikâyeyi her anlatışında, Vladimir'in rolü –ve General'in parasının rolü– daha da azalıyordu. Pasaportun da lafı edilmiyordu. Jaclard beyefendinin yiğit oluşu, atik oluşuydu meselenin özü. Ancak anlattıkça, dinleyicisine karşı daha iyi huylu oluyordu.

Adı hâlâ anılıyordu. Hikâyesi hâlâ anlatılıyordu.

Ardından aşina olunan başka hikâyeler de geldi. Ayaklandı ve yatağın altından bir kasa çıkardı. O nadide belge, Komün günlerinden kısa bir süre sonra Aniuta'yla birlikte Petersburg'da kalırlarken, onu Rusya'dan dışarı süren belge buradaydı işte. Şimdi baştan aşağı okumalıydı.

"Saygıdeğer Efendim Konstantin Petroviç, size bir an evvel bildirmeyi borç bilirim ki eski Komün üyelerinden biri olan Fransa vatandaşı Jaclard, Paris'te yaşadığı süre boyunca Polonya Devrimci İşçi Partisi temsilcisi Yahudi Karl Mendelson'la sürekli irtibat halinde olmuş ve karısının Rus tanıdıkları vasıtasıyla Mendelson'un mektuplarını Varşova'ya ulaştırmasında rol oynamıştır. Birçok sıra dışı radikal Fransız devrimcinin arkadaşıdır. Jaclard, Petersburg'dan Paris'e, Rusya'nın politik ilişkileri hakkında fevkalade yanlış ve tahripkâr haberler yollamış; 1 Mart'ı ve çarın hayatına kastedilmesini takiben, bu bilgiler, tüm sabır sınırlarını aşmıştır. Benim bu ısrarım üzerine, bakan onu imparatorluk sınırlarının dışına sürmeye karar vermiştir."

Okudukça keyiflenmişti ve Sofya onun nasıl kayıtsızca onlarla uğraşıp şakalaştığını, kendisinin ve hatta Vladimir'inse, sadece onun birer dinleyicisi olarak olsa bile, onun tarafından fark edilmekten nasıl onur duyduklarını hatırladı.

"Ah, ne kötü," dedi Jaclard. "İstihbaratın eksik olması ne kötü. Lyon'da Uluslararası Marksistler tarafından, onları Paris'te temsil etmek için seçildiğimden hiç bahsetmiyor."

O sırada içeri Urey girdi. Babası konuşmaya devam etti.

"Gizliydi bu, elbette. Görünüşte, beni resmî olarak Lyon Kamu Güvenliği Komitesi'ne koymuşlardı." Galeyana gelmiş, heyecanlı bir şekilde bir aşağı bir yukarı

yürüyordu şimdi. "*Le neveu*[1] Napoléon'un ele geçirildiğini öğrendiğimizde Lyon'daydık. Onu boyayıp orospuya çevirmişlerdi."

Urey teyzesini başıyla selamlayıp ceketini çıkardı –anlaşılan üşümüyordu– ve babasının işini devralmak, botları boyamak üzere kutuya oturdu.

Evet, Aniuta'ya benziyordu. Ancak benzerliği daha çok son günlerindeki Aniuta'yaydı. Huysuzca düşmüş gözkapakları, kuşkulu –Urey'de aksi– bir şekilde büsbütün kıvrılmış dolgun dudaklar. Tehlike ve zafere duyduğu açlıkla, çılgın öfke patlamalarıyla o altın sarısı saçlı kızdan eser yoktu. O varlığa dair bir anısı yoktu Urey'in, sadece ölmeye hazır olduğunu bildiren, şekilsiz, astımlı ve kanserli, hasta bir kadın biliyordu.

Jaclard belki başlarda sevmişti onu, birini ne kadar sevebilirse tabii. Aniuta'nın ona olan sevgisini görmüştü. Aniuta'nın babasına yazdığı o naif, belki de tam anlamıyla böbürlenmeci mektupta, onunla evlenme niyetini açıklarken, ona böylesi bağlı bir kadını terk etmenin yakışıksız olduğunu belirtiyordu. Başka kadınlardan asla vazgeçmemişti, ilişkilerinin en başında, Aniuta'nın onu keşfettiği için sarhoş olduğu günlerde bile. Ne de evliliği boyunca tabii. Sakalı karışmış ve kırlaşmış olduğu, konuşurken heyecanlandığı zamanlarda da ağzından çıkan kelimeler anlaşılmadığı halde, kadınların onu hâlâ çekici bulabileceğini düşündü Sofya. Mücadele etmekten yıpranmış bir kahraman, gençliğini feda etmiş biri – muhtemelen kendisini böyle tanıtacak ve insanları etkileyecekti. Bir bakıma doğruydu da. Fiziksel açıdan cesurdu, idealleri vardı, bir köylü olarak doğmuştu, hakir görülmek ne demek biliyordu.

1. (Fr.) Yeğen. (Ç.N.)

Sofya da, şu anda onu hakir görmekteydi.

Oda eski püsküydü, ama dikkatli bakıldığında, elden geldiği kadar temizlenmiş olduğu anlaşılıyordu. Duvardaki çivilere bir iki tencere tava asılmıştı. Soğuk soba parlatılmıştı, aynı şekilde tencerelerin altı da. Sofya etrafta bir kadın olabileceğini fark etti, hatta o an bile.

Clemenceau'dan bahsediyordu Jaclard, aralarının iyi olduğunu söylüyordu. Jaclard normalde İngiliz gizli servisine çalışan bir adam olmakla suçlayacağı (Sofya inanmıyordu buna) bir kişiyle arkadaş olduğu için övünmeye hazırdı.

Evlerinin derli toplu oluşunu överek onun dikkatini dağıttı.

Konunun değiştiğine şaşırarak, çevresine bakındı Jaclard, sonra yavaşça bir gülümseme belirdi yüzünde, kindar bir ifadeyle.

"Evli olduğum, bana bakan biri var. Ne mutlu ki, bir Fransız hanımefendisi, Ruslar gibi geveze ve tembel değil. Eğitimli biri, mürebbiyeydi, ama politik görüşlerinden dolayı işine son verildi. Maalesef seni onunla tanıştıramayacağım. Fakir ama dürüst biri ve hâlâ itibarına değer veriyor.

"Ya," dedi Sofya ayağa kalkarak. "Ben de sana yeniden evleneceğimi haber vermek istemiştim. Bir Rus beyefendisiyle."

"Maksim Maksimoviç'le dolaştığın kulağıma gelmişti. Ama evlilik konusunda hiçbir şey duymadım."

Sofya bu kadar uzun süre soğukta oturmaktan titremeye başlamıştı. Elinden geldiğince neşeli bir şekilde Urey'e döndü.

"İhtiyar teyzene istasyona kadar eşlik etmeye ne dersin? Seninle konuşma fırsatımız olmadı."

"Umarım seni gücendirmedim," dedi Jaclard, zehir saçarak. "Açık sözlü olmaya hep inandım."

"Yo, hiç de değil."

Ceketini giydi Urey; Sofya ceketin üstüne bol geldiğini şimdi görebiliyordu. Herhalde bir ikinci el pazarlarından alınmıştı. Büyümüştü büyümesine, ama Sofya'dan uzun değildi. Hayatının gereksinim duyduğu evresinde yeterli beslenmemiş olmalıydı. Annesi uzundu, keza Jaclard da hâlâ uzundu.

Sofya'ya eşlik etmeye pek istekli görünmese de, merdivenlerin sonuna gelmeden konuşmaya başladı Urey. Sofya'nın çantasını hemen, soru sormadan elinden almıştı.

"Senin için ateş yakmayacak kadar cimri. Oysa kutunun içinde yakacak var, karısı daha bu sabah yukarı taşıdı. Lağım faresi kadar çirkin, onunla karşılaşmanı istememesinin nedeni bu."

"Kadınlar hakkında böyle konuşmamalısın."

"Nedenmiş; madem erkeklerle eşit olmak istiyorlar."

"Sanıyorum 'insanlar hakkında' demeliydim. Ama ben baban ya da onun hakkında konuşmak istemiyorum. Senden konuşmak istiyorum. Derslerin nasıl gidiyor?"

"Onlardan nefret ediyorum."

"Hepsinden birden nefret edemezsin."

"Neden edemezmişim? Hepsinden birden nefret etmek hiç de zor değil."

"Benimle Rusça konuşur musun?"

"İlkel bir dil o. Neden Fransızcayı daha iyi konuşamıyorsun? Babam ilkel bir aksanın olduğunu söylüyor. Annemin de aksanı barbarcaymış. Ruslar barbar insanlar."

"Bunu da mı söylüyor?"

"Kendi fikrim."

Bir süre konuşmadan yürüdüler.

"Yılın bu vaktinde Paris biraz kasvetli," dedi Sofya. "Birlikte çok güzel vakit geçirdiğimiz Sèvres'deki yazı hatırlıyor musun? Her konuda sohbet etmiştik. Fufu seni hâlâ hatırlıyor, hâlâ senden bahsediyor. Bize gelip bizim-

le birlikte yaşamayı ne kadar çok istediğini hatırlıyor."

"Çocukçaydı. O sıralar gerçekçi düşünemiyordum."

"Şimdi düşünebiliyor musun? Mesleğin hakkında hiç düşündün mü?"

"Evet."

Sesindeki meydan okumadan bunun ne olduğunu sormadı Sofya. Ancak Urey yine de söyledi.

"Otobüs muavini olup durakların adlarını söyleyeceğim. Noel zamanı kaçtığımda bu işi yapmıştım, ama beni buldu ve geri getirdi. Bir yaş daha büyüdüğümde, artık bana karışamaz."

"Belki hayatın boyunca durakların adlarını söyleyerek mutlu olmazsın."

"Nedenmiş? Bir kere çok faydalı. Hem her zaman ihtiyaç duyulan bir iş. Bana göre matematikçi olmak o kadar ihtiyaç duyulan bir iş değil."

Sofya cevap vermedi.

"Kendime saygı duymazdım," dedi Urey, "Bir matematik profesörü olsaydım."

İstasyonun peronlarına tırmanıyorlardı.

"Kimsenin aklının ermediği, umursamadığı ve işine yaramayan bir konuda ödüller ya da para kazanıp dursaydım."

"Çantamı taşıdığın için teşekkür ederim."

Ona biraz para verdi Sofya, ama başta düşündüğü kadar değil. Beriki tatsız bir şekilde sırıtarak kabul etti, Gururumdan almayacağımı sanmıştın, değil mi? der gibi. Sonra sanki isteği dışında davranıyormuş gibi, alelacele teşekkür etti Sofya'ya.

Onun arkasından bakıp büyük olasılıkla bir daha asla karşılaşmayacaklarını düşündü Sofya. Aniuta'nın çocuğuyla. Ve her şey bir yana, nasıl da Aniuta'ya benziyordu aslında. Palibino'da, o yüksek tiratlarıyla tartışmasız her aile yemeğini yarıda kesen Aniuta. O zamanki

yaşantısını hor görüp onu tamamen yeni, adil ve merhametsiz bir dünyaya götürecek kaderine sarsılmaz bir inançla, bahçenin patikalarını arşınlayan Aniuta.

Kim bilir belki bir gün, yönünü değiştirebilirdi Urey. Belki teyzesi Sofya'ya bir gün yakınlık duyabilirdi, ancak herhalde onun yaşına geldiğinde, Sofya bu dünyadan çoktan göçtükten sonra.

III

Sofya'nın treninin kalkmasına daha yarım saat vardı. Bir yudum çaya bir de boğazı için pastile ihtiyaç duyuyordu, ama kuyrukta beklemeyi ve Fransızca konuşmayı göze alamıyordu. Sıhhatliyken istediğin kadar iyi idare et, moralsizken ya da hasta olacağını hissettiğin anda anadiline sığınıyordun. Bir banka oturup içinin geçmesine izin verdi. Bir dakikalığına uyuyabilirdi.

Bir dakikadan uzun sürdü. İstasyonun saatine göre on beş dakika geçmişti. Kalabalık toplanmaya başlamıştı şimdi, çevresi dolup taşıyor, bavul taşıyan arabalar hareket ediyordu.

Trenine doğru koştururken Maksim'inki gibi kürk şapka giyen bir adam gördü. Koyu renk paltolu iri bir adam. Yüzünü göremiyordu. Adam ondan uzaklaşıyordu. Ama o geniş omuzları, kendine yol açarkenki nazik ama kararlı tavırları Sofya'ya fazlasıyla Maksim'i hatırlatmıştı.

Aralarından tıklım tıkış dolu bir yük arabası geçti ve adam gözden kayboldu.

Elbette Maksim olamazdı. Paris'te ne yapacaktı ki? Hangi trene ya da buluşmaya koşturuyor olabilirdi? Hareket etmek üzere olan trenine tırmanıp cam kenarındaki koltuğuna oturduğunda, kalbinin tatsız bir şekilde güm güm atmakta olduğunu hissetti Sofya. Maksim'in haya-

tında başka kadınlar olması zaten ihtimal dahilindeydi. Mesela onu Beaulieu'ya davet etmeyi reddettiği sıralar, Sofya'ya tanıştıramadığı o kadın vardı. Ancak onun tatsız pürüzlerin adamı olduğunu sanmıyordu. Hele kıskançlık nöbetlerine, kadın gözyaşlarına ve şirretliklerine hiç gelemezdi. O önceki olayda Sofya'ya kendisinin üzerinde hiçbir hakkı ve kontrolü olmadığını bildirmişti.

Az da olsa artık Sofya'nın bir kontrolü olduğu anlamına geliyor olmalıydı bu ve onu aldatmayı kendine yakıştıramazdı.

Hem onu gördüğünü sandığı anda rahatsız ve sağlıksız bir uykudan yeni uyanmıştı. Halüsinasyon görmüş olmalıydı.

Tren o bildik iniltileri ve takırtılarıyla ilerleyerek, yavaş yavaş istasyonun çatısı altından çıktı.

Paris'i eskiden nasıl severdi. Aniuta'nın heyecanlı ve bazen de akla zarar emirleri altında olduğu Komün yönetimindeki Paris'i değil, daha sonra, bir yetişkin olarak gidip matematikçiler ve siyaset düşünürleriyle tanıştırıldığı Paris'i. Paris'te snopluk, sıkıntı ya da dalavere diye bir şeyin olmadığını söylemişti bir keresinde.

Daha sonra ona Bordin Ödülü'nü vermiş, elini öpmüş ve onu söylevler ve çiçekler eşliğinde şık ve bonkörce aydınlatılmış salonlarda ağırlamışlardı. Ama mesele ona bir iş vermeye gelince, kapılarını kapamışlardı. Eğitimli bir şempanzeye iş vermek gibi bir şeydi bu onlar için. Büyük bilim adamlarının eşleri onunla karşılaşmaktan ya da onu evlerine davet etmekten sakınıyordu.

Eşler o barikatın gözcüleri, o görünmez, amansız ordunun kendisiydiler. Kocalarsa onların bu yasaklamalarına omuz silkmekle kalıyor, haklarını teslim ediyordu. Beyinleriyle eski kavramları yerle bir eden erkekler, dar

korselerin, kartvizitlerin ve gırtlaklarına kadar esanslı bir sisle kaplayan sohbetlerin zarureti dışında düşünecek hiçbir şeyleri olmayan kadınların esiriydi hâlâ.

Bu dargınlık nakaratına bir son vermeliydi. Stockholm'deki eşler onu evlerine, en önemli partilere ve samimi akşam yemeklerine davet ediyorlardı. Onu övüyor, onunla gurur duyuyorlardı. Çocuğunu içtenlikle karşılamışlardı. Orası için farklı biri olabilirdi, ama onayladıkları bir farklılıktı bu. Çok dilli papağanlar ya da üzerinde düşünüp duraksamadan sana on dördüncü yüzyılda bir tarihin salı gününe denk geldiğini söyleyen dâhi çocuklar gibi.

Yo hayır, haksızlık ediyordu. Onun yaptıklarına saygı duyuyorlardı ve birçoğu bu tip şeyleri daha fazla kadının yapması gerektiğine ve hatta bir gün yapacaklarına inanıyordu. Öyleyse uzun gecelerin ve abartılı sohbetlerin özlemi içinde olan kendisi, onlardan neden biraz sıkılıyordu? Papaz karıları ya da Çingeneler gibi giyinmelerinden ona neydi?

Bu haline şaşırıyordu ve bunun nedeni Jaclard, Urey ve ona tanıştırılamayan saygın kadındı. Ve boğazının ağrımasıyla içinin titremesine bakılırsa, iyiden iyiye üşütmüştü.

Her şey bir yana, kendisi de yakında bir eş olacaktı, üstüne üstlük zengin, akıllı ve başarılı bir kocanın eşi.

Çay arabası geldi. Bu çay boğazına iyi gelecekti ya, yine de Rus çayı olmasını isterdi. Paris'i geride bıraktıktan az sonra yağmur başlamış ve şimdi de kara çevirmişti. Her Rus gibi karı yağmura, beyaz bahçeleri karanlık ve ıslak toprağa tercih eder Sofya. Kar düşmeye görsün, insanlar kışın geldiği gerçeğini kabullenir ve evlerini sıcak tutmak için daha dikkatli önlemler almaya başlarlar. Geceyi orada geçireceği Weierstrass'ın evini düşündü

Sofya. Profesör ve kız kardeşleri otel lafını duymak bile istememişlerdi.

Koyu halıları, püsküllü ağır perdeleri ve içine gömülebildiğin koltuklarıyla her zaman rahattır evleri. Oradaki hayat bir ritüel şeklinde yaşanır – çalışmalara, özellikle de matematik çalışmalarına adanmıştır. Utangaç ve genel olarak kılıksız erkek öğrenciler sırayla oturma odasından çalışma odasına geçer. Profesörün evlenmemiş iki kız kardeşi onları geçerlerken nazikçe selamlar, karşılık bile beklemeden. Örgü örmek, dikiş nakış yapmak ya da halı dokumakla meşguldürler. Ağabeylerinin harikulade bir beyne sahip, büyük bir adam olduğunu bilirler; ama işi gereği sürekli oturduğu için, her gün belirli bir dozda kuru erik yemesi gerektiğini, kaşıntı yaptığı için derisinin üzerine asla yünlü giyemediğini ve bir makalesi yayımlandıktan sonra eğer bir meslektaşı hakkını teslim etmezse incindiğini de bilirler (ama o görmezden gelmiş gibi yapar, sohbetlerinde de yazdıklarında da, titizlikle onu küçümseyen kişiyi över).

Kız kardeşler –Clara ve Elisa–, Sofya'nın oturma odasından çalışma odasına geçtiği o ilk gün çok şaşırmışlardı. Onu içeri kabul eden hizmetçi seçici olmak konusunda eğitimli değildi, çünkü ne de olsa evin sakinleri inziva hayatı yaşadığı ve oraya gelen öğrencilerin çoğu kılıksız ve görgüsüz olduğundan, birçok saygın evin standartları burada söz konusu değildi. Böyle olsa bile, yüzünün büyük bir kısmı koyu renk bonesi altında gizlenmiş ve adeta utangaç bir dilenci gibi, ürkmüş bir şekilde hareket eden bu minyon kadını takdim ederken, hizmetçinin sesi sanki biraz çekingendi. Kız kardeşler onun kaç yaşında olduğunu kestirememişlerdi ama –çalışma odasına kabul edilmesinden sonra– onun bir öğrencinin annesi olabileceği ve ücret konusunda yalvarmaya ya da pazarlık etmeye geldiğini düşünmüşlerdi.

"Aman Tanrım," dedi, daha heyecan verici tahminlerde bulunan Clara, "aman Tanrım, biz de düşündük ki, yoksa evimize Charlotte Corday mi gelmişti?"

Sofya'ya sonraları anlatıldı bu, arkadaş olduklarında. Arkasından, "Talih bu ya ağabeyimiz banyoda değildi. Ve bizler şu sonu gelmez atkılara sarınmış olduğumuzdan, kalkıp onu koruyamazdık," diye ekledi Elisa, müstehzi bir şekilde.

Cephedeki askerler için kaşkollar dikmekteydiler. 1870 yılıydı, Sofya ve Vladimir, eğitim amaçlı olarak tanımladıkları Paris seyahatini yapmadan önce. Başka boyutlarda, geçmiş yüzyıllarda öylesine derinlere inmişlerdi ki, yaşadıkları hayattan o denli kopuktular ki, sürmekte olan savaş hakkında neredeyse hiçbir şey duymamışlardı.

Kız kardeşleri gibi Weierstrass'ın da, Sofya'nın yaşı hakkında da, görevi hakkında da en ufak bir fikri yoktu. Onu adından faydalanmaya çalışıp nitelikleri arasında matematiği de sayan yoldan çıkmış bir mürebbiye sandığını, sonradan anlatmıştı kendisine. Onu huzuruna çıkardıkları için kız kardeşlerini de, hizmetçiyi de azarlamayı düşünmüştü. Ancak kibar ve iyiliksever bir adamdı, bu nedenle onu derhal geri çevirmek yerine, sadece geçerli dereceleri olan ileri düzeyde öğrencileri kabul ettiğini ve şu an elindeki öğrencilerle de ancak baş edebildiğini söyledi. O an, Sofya yüzünü örten o komik şapkası ve ellerinde sıkı sıkı tuttuğu şalıyla karşısında dururken –ve titrerken–, Weierstrass'ın aklına, yetersiz öğrencilerin direncini kırmak için daha önce uyguladığı bir numara geldi.

"Senin durumunda elimden gelen," dedi, "sana bir dizi problem verip, tam bir hafta içinde çözüp getirmeni istemek. Eğer çözümlerin beni tatmin ederse, bir kez daha konuşuruz."

Bir hafta sonra onu tamamen unutmuştu Weierstrass. Bir daha karşılaşmayacaklarını varsayıyordu. Ça-

lışma odasına girdiğinde Sofya'yı tanıyamadı, herhalde incecik bedenini gizleyen mantoyu çıkarmıştı. Kendini daha cesur hissediyor olmalıydı, ya da havalar ısınmıştı. Weierstrass şapkayı hatırlamıyordu –kız kardeşleriyse unutmamıştı– ama zaten kadınların aksesuarları dikkatini çekmezdi. Ancak ne zamanki Sofya çantasından kâğıtları çıkarıp masasının üstüne koydu, Weierstrass hatırladı, iç çekti ve gözlüklerini taktı.

Her bir problemin, hem de tamamen yeni yöntemlerle çözülmüş olduğunu gördüğünde duyduğu şaşkınlık öyle böyle değildi, – Sofya'ya bunu da sonradan itiraf etti. Ama hâlâ ondan şüphe ediyor, bir başkasının, ağabeyinin ya da siyasi nedenlerle saklanan bir sevgilinin çalışmasını sunduğunu düşünüyordu.

"Oturun," dedi, "ve bana her bir çözümü açıklayın bakalım, her basamağının üzerinden geçerek."

Öne eğilerek konuşmaya başladı Sofya ve gevşek şapkası gözlerinin üstüne düşünce, çıkarıp yere attı ve orada öyle bıraktı. Bukleleri ortaya çıkmıştı, parlak gözleri, gençliği ve heyecan içinde titreyişi.

"Evet," dedi Weierstrass. "Evet. Evet. Evet." Ağır ağır akıl yürüterek konuşuyor, özellikle de kendi metodundan ayrılan çözümler karşısında duyduğu hayreti elinden geldiğince gizlemeye çalışıyordu.

Birçok açıdan onu afallatmıştı Sofya. Öylesine zayıf, genç ve istekliydi ki. Onu yatıştırması, onu dikkatle kavrayıp kendi beynindeki havai fişeklerle nasıl baş edeceğini öğretmesi gerektiğini hissetti Weierstrass.

Hayatı boyunca –fazla istekli olmaya karşı hep temkinli olduğundan, bunu söylemekte zorlanıyordu–, hayatı boyunca odasında böyle bir öğrenci görmek istemişti. Ona köklü bir şekilde meydan okuyacak, sadece onun kafasındaki çabalamaları takip edebilmekle yetinmeyecek, belki onların da ötesine uçabilecek bir öğrenci gör-

mek istemişti. Gerçekte neye inandığını dile getirmekte dikkatli olmalıydı – birinci sınıf bir matematikçi zekâsında, sezgi gibi, orada öylece durmakta olanı açığa çıkararak bir alevin var olması gerektiğiydi bu. Dirayetli ve titiz olmalıydı kişi, ancak öte yandan da büyük bir şair olmalıydı.

Tüm bunları en sonunda Sofya'ya söyleyebildiğinde, "şair" kelimesini matematikle bağlantılı olarak duydukları anda silkinecek kimilerinin çıkacağını da ekledi. Bu kavrama hiç düşünmeden sarılan diğerlerinin motivasyonu ise, karmakarışık ve disiplinden yoksun kafaları için bahane bulmak olacaktı.

Beklediği gibi, tren doğu yönünde ilerledikçe, kar tabakası daha da kalınlaşıyordu. İkinci sınıf bir trendi bu, Cannes'dan bindiklerine kıyasla oldukça konforsuzdu. Yemek vagonu yoktu, ama çay arabasından soğuk sandviçler alınabilirdi – bazılarının içlerinde çeşit çeşit baharatlı sosisler olan soğuk sandviçler. Bir çizmenin yarısı büyüklüğünde peynirli bir çörek aldı ve asla bitiremeyeceğini düşündü, ama bir süre sonra bitiriverdi. Ardından da, Almancasını tazelemek üzere, Heine'nin küçük bir cildini çıkardı.

Gözlerini kaldırıp pencereden her bakışında, kar yağışı daha da yoğunlaşmış gibi oluyordu sanki, trense bazen yavaşlıyor, duracak raddeye geliyordu. Bu hızla Berlin'e gece yarısı varsalar şanslı sayılırlardı. Keşke kendisini Potsdam Caddesi'ndeki evde kalmaya kandırmalarına razı olmasaydı da, bir otele gidebilseydi.

"Bir geceliğine aynı çatı altında seni misafir etmek biricik Karl'ı çok mutlu edecektir. Yaptıklarının hakkını teslim edip büyük başarından dolayı gurur duysa da, seni hâlâ kapı eşiğinde bekleyen o minyon kız olarak görüyor."

Zili çaldığında gece yarısını geçmişti. Hizmetçiyi yatmaya yollamış olduğundan, şalına sarınmış bir halde Clara geldi. Ağabeyi –bunları adeta fısıldayarak söylüyordu– arabanın gürültüsüyle uyanmış ve Elisa yanına gitmiş, Sofya'yı sabah nasıl olsa görebileceğini söyleyerek onu teskin etmişti.

"Teskin etmek" sözünde meşum bir şeyler olduğunu hissetti Sofya. Kız kardeşler, mektuplarında o mutat bitkinlik dışında hiçbir şey anlatmamışlardı. Weierstrass'ın kendi mektuplarıysa kişisel konulara değinmiyordu, çünkü sadece Poincaré'den ve kendisinin matematiğe olan borcu adına, işin aslını İsveç Kralı'na açıklaması gerektiğinden bahsediyordu.

Yaşlı kadının ağabeyinden bahsederken sesinde beliren hafiften dindar ya da korkulu tınıyı duyduğu anda, bir zamanlar aşina olduğu ve ona güven veren, ama bu gece azıcık bayat ve kasvet kokan o evin havasını içine çektiği anda, muzipliğin belki de artık yersiz olduğunu ve kendisinin, sadece o buz gibi temiz havayı değil, ama aynı zamanda da hiç farkında olmadığı ve belki de bir parça göz korkutucu ve rahatsız edici olabilecek bir başarı tantanasını ve enerjiyi de beraberinde getirdiğini hissetti Sofya. Sarılmalar ve coşkulu bir neşeyle karşılanmaya alışkın olan Sofya (kız kardeşlerde insanı en çok şaşırtan, geleneksel oldukları ölçüde neşeli de olabilmeleriydi) yine kucaklanmıştı, ama yaş dolu soluk gözler ve titreyen yaşlı kollarla.

Ama odasındaki el tasının içinde ılık su, gece masasının üzerinde de ekmek ve tereyağı vardı.

Soyunurken, üst kattaki salondan belli belirsiz telaşlı fısıldaşmalar geldi kulağına. O fısıltılar ağabeylerinin, ya da kendisinin durumu hakkında da olabilirdi, Clara'nın onu odasına götürene kadar fark etmediği, tereyağı ve ekmek tabağının kapaksız olduğu hakkında da.

Weierstrass'la birlikte çalışırken, Sofya, çoğu kez kimya okuyan arkadaşı Julia'yla birlikte, karanlık ve küçük bir apartman dairesinde yaşamıştı. Konserlere ya da tiyatroya gittikleri yoktu – son derece sınırlı ödenekleri vardı ve işlerine yoğunlaşmışlardı. Gerçi Julia, bir kadının elde etmesi son derece zor birtakım ayrıcalıkları elde ettiği bir özel laboratuvarda çalışıyordu. Sofya günlerini yazı masasının başında geçiriyor, lambayı yakması gereken zamana kadar başını kaldırmıyordu. Sonra kaslarını gerip, bir binadan öbür binaya hızlı hızlı yürürdü. Bazen bir anda koşmaya başlar ya da yüksek sesle konuşarak saçmalardı, böylece onu Julia kadar tanımayanlar aklından şüphe ederdi.

Weierstrass'ın ve şimdi de kendisinin düşünceleri, eliptik ve Abelyen fonksiyonlar, bir de onların sonsuz seriler olarak temsillerinden yola çıkarak analitik fonksiyonlar teorisi üzerine yoğunlaşıyordu. Weierstrass'ın ismiyle anılan teori, sonsuz reel sayılardan oluşan her sınırlı dizinin ona karşılık gelen bir ardılı olduğunu iddia ediyordu. Bu konuda Sofya onun görüşünü kabul etti, ama sonra ona karşı geldi ve hatta bir süre için onun çok ötesine geçti, böylece öğretmen-öğrenci ikilisi olmaktan, Sofya'nın onun araştırmalarının katalizörü işlevi görmesiyle, meslektaş matematikçiler haline geldiler. Ancak bu ilişkinin gelişmesi zaman aldı ve pazar günlerinin akşam yemeklerinde –Sofya her seferinde davet edilirdi çünkü Weierstrass pazar öğleden sonralarını ona ayırmıştı– o bir genç hısım, hevesli bir evlatlık gibiydi.

Julia geldiğinde, o da davet edilir ve iki genç kız Alman mutfağı hakkındaki tüm önyargılarını boşa çıkaracak rozbif, kremalı patates ve o leziz, hafif pudinglerden yerlerdi. Yemekten sonra ateşin başında oturup yüksek sesle kitap okuyan Elisa'yı dinlerlerdi. İsviçreli yazar Conrad Ferdinand Meyer'in hikâyelerini muazzam bir

coşku ve ifadeyle okuyordu. Edebiyat, tüm o dikiş nakış işlerinden sonra onların haftalık ödülüydü.

Noel zamanında, Weierstrasslar şahsen yıllardır bu işe kalkışmadıkları halde, sırf Sofya ve Julia için bir Noel ağacı edindiler. Yaldızlı kâğıtlara sarılmış bonbon şekerleri, meyveli kek ve fırında elma da vardı. Onların dediği gibi, çocuklar için.

Ancak çok geçmeden rahatsız edici bir sürpriz kapıyı çaldı.

Sürpriz, utangaç ve tecrübesiz bir genç kız timsali olan Sofya'nın bir kocası olduğuydu. Derslerinin ilk haftasında, daha Julia gelmeden önce, pazar geceleri Sofya'yı Weierstrass ailesine takdim edilmemiş, bu nedenle de bir uşak sanılan genç bir adam alıyordu kapıdan. Uzun boylu ve ince kızıl sakalı, yayvan burnu ve hırpani elbisesiyle çekici biri olduğu söylenemezdi. Aslına bakılırsa, şayet Weierstrasslar dünyayı daha iyi tanısalardı, kendine saygısı olan hiçbir soylu ailenin –ki Sofya'nın ailesinin öyle olduğunu biliyorlardı– böylesi derbeder bir hizmetkârı tutmayacaklarını, öyleyse bu kişinin bir dost olduğunu anlarlardı.

Sonra Julia geldi ve genç adam ortadan kayboldu.

Bir süre sonra, Sofya bu adamın adının Vladimir Kovalevski olduğunu ve onunla evli olduğunu bildirdi. Viyana ve Paris'te okuyordu, ama halihazırda elinde bir hukuk diploması vardı ve Rusya'da ders kitabı yayıncılığı yaparak geçinmeye çalışıyordu. Sofya'dan birkaç yaş büyüktü.

En az bu sürpriz kadar şaşırtıcı olanı, Sofya'nın bu bilgiyi kız kardeşlere değil de, Weierstrass'a vermiş olmasıydı. Oysa ev erkânı arasında dünyayla bir parça ilişkileri olan onlardı – bilgileri sadece hizmetçilerinin hayat-

larından ve yeterince güncel romanlardan olsa da. Ancak Sofya annesi ve mürebbiyesinin nezdinde bir gözde olmamıştı. General'le müzakereleri her zaman başarılı olmamış olsa da Sofya her zaman ona saygı duymuş ve babasının da kendisine saygı duyduğunu düşünmüştü. Bu nedenle önemli açıklama için, evin erkeğini seçmişti.

Sofya, Weierstrass'ın utanmış olabileceğini fark etti – gelişmeleri duyduğunda değil de, kız kardeşlerine aktarırken. Zira Sofya'nın evli olduğu olgusundan da ötesi vardı. Yasal olarak bir güzel evlenmişti, ama bu bir Beyaz Evlilik'ti – daha önce ne Weierstrass'ın ne de kız kardeşlerinin duyduğu bir şeydi bu. Karıkoca sadece aynı çatı altında yaşamamakla kalmıyorlardı, birlikte yaşadıkları falan yoktu. Evrensel olarak kabul edilmiş nedenler yüzünden evlenmiyorlardı, dahası, o şekilde bir hayat sürmeyecekleri konusunda gizlice ant içmişlerdi, yani hiçbir zaman...

"Zifafa girmek mi?" Bu soruyu herhalde Clara sormuştu. Pat diye, hatta sabırsızca, bir an önce bu konuyu geride bırakmak için...

Evet. Ve yurtdışında okumak isteyen gençler –genç kadınlar– bu aldatmacaya zorlanıyorlardı, çünkü evlenmemiş hiçbir Rus kadın ailesinin rızası olmadan ülkeyi terk edemezdi. Julia'nın ailesi gitmesine izin verecek kadar aydındı, ancak Sofya'nın ailesi değildi.

Ne barbarca bir yasa ama.

Evet. Rus yasası. Ancak bazı genç kadınlar, son derece idealist ve duygudaş –hatta kim bilir, belki de anarşist– bazı genç erkeklerin yardımıyla bu yasanın etrafından dolanmanın yollarını buldu.

Bu genç adamlardan birini Sofya'nın büyük ablası tespit etmiş ve bir arkadaşları bir buluşma ayarlamıştı. Belki de entelektüel değil de politik nedenler güdüyorlardı. Aralarına Sofya'yı neden aldıklarını Tanrı bilirdi

– kendisi politikaya ilgi duymuyor ve kendini böylesi bir girişim için hazır hissetmiyordu. Ancak genç adam onun büyüğü diğer iki kızı inceledi –istediği kadar resmî davransın Aniuta adlı kız kardeş güzelliğini gizleyemiyordu– ve hayır dedi. Hayır, siz saygıdeğer iki hanımefendiyle de bu anlaşmayı yapmak istemiyorum, ama genç kız kardeşle yapmayı kabul ederim.

"Büyüklerin sorun çıkaracağını düşünmüş olmalı" –belki Elisa söyledi bunu, romanlardan edindiği deneyimle–, "özellikle de güzel olanın. Ve bizim küçük Sofyamıza âşık oldu."

Aşkın işin içinde olmaması gerekiyor, diye ona hatırlatmış olabilir Clara.

Sofya teklifi kabul ediyor. Vladimir ise evlenmek üzere kızını istemek için, General'i ziyaret ediyor. General son derece nazik, zira delikanlının iyi bir aileden geldiğinin bilincinde, ancak yine de henüz hayatta kendine bir yer edinmemiş. Ama Sofya henüz çok genç, diyor General. Niyetinizden haberdar mı ki?

Evet, dedi Sofya, üstelik genç adama âşık olduğunu söyledi.

General, öyle bir anda duygularına kapılarak hareket edemeyeceklerini, birbirlerini tanımak için Palibino'da biraz zaman, epey bir zaman geçirmeleri gerektiğini söyledi (O sırada Petersburg'daydılar).

Her şey askıya alınmıştı. Vladimir, asla iyi bir izlenim bırakmayacaktı. Radikal görüşlerini gizlemeye çok uğraşmadı ve sanki özellikle üstüne başına dikkat etmedi. General'e göre, Sofya talibini gördükçe, onunla evlenmek isteği azalacaktı.

Ne var ki Sofya kendi kendine planlar yapmaktaydı.

Ailesinin önemli bir akşam yemeği daveti verdikleri gün geldi çattı. Bir diplomatın yanı sıra, profesörler ve General'in topçu okulundan tanıdığı yüksek rütbeli bir-

takım askerler de davetliydi. Bu hengâmeyi fırsat bilip kaçtı Sofya.

Tek başına, daha önce yanında hizmetçileri ya da ablalarından biri olmadan yürümemiş olduğu Petersburg sokaklarına çıktı. Şehrin, Vladimir'in oturduğu yeri içine alan, fakir öğrencilerin mesken tuttuğu bölgesine gitti. Kapı ona anında açıldı, içeriye girer girmez oturdu ve babasına bir mektup yazdı.

"Canım babam, ben Vladimir'e gittim ve burada kalacağım. Rica ederim evliliğimize karşı olmaktan vazgeç."

Sofya'nın eksikliği fark edilmeden önce herkes masadaki yerini almıştı. Hizmetçi, onu odasında bulamadı. Kız kardeşi hakkında sorgulanan Aniuta hiçbir şey bilmediğini söylerken yüzü kızardı. Yüzünü gizlemek için peçetesini yere düşürdü.

General'e bir pusula verildi. Özür dileyip salonu terk etti. Sofya ve Vladimir, kısa süre sonra onun öfkeli adımlarını kapının dışında duyacaklardı. Namusu lekelenmiş kızına ve onun bile isteye itibarını feda ettiği kocasına derhal kendisini takip etmelerini söyledi. Üçü birden, tek kelime etmeden eve döndüler ve General ziyafet masasının karşısına geçip, "İzin verin sizlere müstakbel damadım Vladimir Kovalevski'yi takdim edeyim," dedi.

Mesele böylece halloldu. Sofya'nın içi içine sığmıyordu, ama Vladimir'le evleniyor oluşundan çok, Rus kadınlarının özgürleşmesi yolunda ağır bir darbe indirerek Aniuta'yı mutlu ettiği için. Palibina'da geleneklere uygun muhteşem bir düğün yapıldı ve gelinle damat aynı çatı altında yaşamak üzere Petersburg'a gitti.

Önleri açılır açılmaz yurtdışına gittiler ve artık aynı çatı altında yaşamaz oldular. Sofya Heidelberg'e, ardından da Berlin'e, Vladimir ise Münih'e gitti. Vladimir fırsat bulduğunda Heidelberg'i ziyaret etti, ancak Aniuta ve arkadaşı Zhanna, ardından da Julia oraya gittikten

sonra –bu dört kadın da teorik olarak onun koruması altındaydı– artık ona yer kalmadı.

Weierstrass evin kadınlarına General'in karısı ile haberleşmiş olduğunu söylemedi. Sofya İsviçre'den (aslında Paris'ten) döndükten sonra, onu son derece bitkin ve zayıf görüp sağlığı adına endişelendiği için annesine yazmıştı. Anne onu yanıtlayıp kızının halinin sorumlusu olarak, en tehlikeli zamanlarını yaşayan Paris'i göstermişti. Ancak kızlarının yaşadıkları siyasal ayaklanmadan çok, birinin henüz evli olmadığı halde bir adamla alenen birlikte yaşamasına, diğerinin ise gerektiği gibi evli oldukları halde, aslında kocasıyla yaşamıyor oluşuna üzülüp sıkılıyordu sanki. Böylece Weierstrass, istemeden kızından önce annesinin sırdaşı haline geldi. Mamafih anne ölene kadar Sofya'ya bu konuda bir şey anlatmadı.

Ama en sonunda anlattığında, Clara ve Elisa'nın anında ne yapılması gerektiğini sormuş olduklarını da ekledi.

Herhalde kadınların düşünce tarzı bu, demişti, bir şeylerin yapılabileceğini varsaymak.

Oldukça sert bir şekilde, onlara "Hiçbir şey," diyerek yanıt vermişti.

Sabahleyin, Sofya bavulundan temiz ama buruşmuş elbisesini çıkardı –doğru düzgün bavul yapmayı asla öğrenememişti–, saçının kırlaşmış küçük tutamlarını elinden geldiğince gizleyerek buklelerini tutturdu ve aşağıya, çoktan ayaklanmış olan ev halkının gürültülerine doğru indi. Yemek odasında hâlâ dokunulmamış olan tek yer, onunkiydi. Elisa kahve ve Sofya'nın bu evde ilk yediği Alman kahvaltısını getirdi – dilimlenmiş soğuk et, peynir ve üstüne kalın bir tabaka tereyağı sürülmüş ekmek. Clara'nın yukarıda olduğunu, Sofya ile buluşmak üzere ağabeyini hazırladığını söyledi.

"Başlarda berberi eve çağırıyorduk," dedi. "Ama sonra, Clara bu işi bir güzel öğrendi. Aramızda bir tek onun hemşire vasıflarına sahip olduğu ortaya çıktı, ikimizden birinin sahip olması büyük şans."

O bunları söylemeden Sofya para sıkıntısı çektiklerini hissetmişti. Damasko döşemeler ve tül perdeler kirli görünüyordu; elindeki gümüş çatal ve bıçak yakınlarda parlatılmamıştı. Oturma odasının açık kapısından kaba saba bir genç kadının, şimdiki hizmetçilerinin, ocağı temizlediği ve havada uçuşan toz bulutları görülebiliyordu. Elisa, ona kapıyı kapamasını söylemek için o yöne baktı, ama sonra kalkıp kendi kapadı. Kızarmış yüzünde kederli bir ifadeyle masaya geri döndüğünde, Sofya kabaca olmasa bile telaşla, Herr Weierstrass'ın hastalığının ne olduğunu sordu.

"Her şeyden önce kalbinin zayıflığı ve sonbaharda kapıp atlatamadığı zatürree. Bir de üreme organlarında büyüme var," dedi Elisa, sesini alçaltsa da, Alman kadınlarına has açık sözlülükle konuşarak.

Clara kapıda belirdi.

"Şimdi seni bekliyor."

Sofya profesörü değil de onu hayatlarının merkezine koymuş olan bu iki kadını düşünerek merdivenleri çıktı. Kaşkollar örüp, çamaşırlar dikip, asla bir hizmetçinin eline teslim edilemeyecek muhallebiler ve reçeller yapan bu kadınları. Ağabeyleri gibi, Roma Katolik Kilisesi'ne –Sofya'ya göre soğuk yavan bir din– hürmet ederek, üstelik tüm bunları yaparken görüldüğü kadarıyla bir an için bile olsa isyan etmeden, ya da en ufak bir memnuniyetsizlik belirtmeden.

Ben delirirdim, diye düşündü.

Profesör olmasaydım bile yapamaz, delirirdim. Genel anlamda öğrencilerin zekâ düzeyleri vasat. Sadece en aşikâr, nizamlı örüntüler kafalarında yerleşebiliyor.

Maksim'le birlikte olmadan önce, kendine bunu asla itiraf etmezdi.

Şansını, önündeki özgürlüğü, yakın gelecekteki kocasını düşünüp gülümseyerek odaya girdi.

"Ah, sonunda geldin," dedi Weierstrass, bitap bir halde konuşarak. "Yaramaz çocuk seni, biz de bizi terk ettin sanmıştık. Yine Paris'e, eğlenmeye mi gidiyorsun yoksa?"

"Paris'ten dönüyorum," dedi Sofya. "Stockholm'e geri gidiyorum. Paris eğlenceli falan değildi, bilakis olabildiğince kasvetliydi." Öpmesi için birbiri ardına ellerini uzattı.

"Yoksa Aniutacığın hasta mı?"

"Öldü, *mein liebe*[1] pröfesör."

"Hapiste mi öldü?"

"Yo, hayır. O çok zaman önceydi. O sırada o değil, kocası hapisteydi. Zatürreeden öldü Aniuta, ancak başka birçok şey yüzünden uzun süre acı çekti.

"Zatürree ha, ben de zatürree geçirdim. Yine de, senin için çok üzücü."

"Kalbim asla iyileşmeyecek. Ama size vereceğim mutlu, güzel bir haber var. Baharda evleniyorum."

"Jeoloğu boşuyor musun? Şaşırmadım, çok önceden yapmalıydın zaten. Ama ayrılmak yine de tatsız bir şey."

"O da öldü. Ayrıca paleontologdu kendisi. Yeni bir alan, çok da ilginç. Fosilleri inceleyip bilgi ediniyorlar."

"Doğru, şimdi hatırladım. O alan hakkında bir şeyler duymuştum. Öyleyse genç öldü ha. Senin yoluna çıksın istemedim, ama şahsen ölmesini de istemezdim. Hastalığı uzun mu sürdü?"

"Öyle denebilir. Onu nasıl terk ettiğimi ve beni Mittag-Leffler'e tavsiye ettiğinizi elbette hatırlıyorsunuzdur?"

1. (Alm.) Sevgili. (Ç.N.)

"Stockholm'de. Öyle mi? Onu terk ettin. Şey. Öyle olması gerekiyordu."

"Evet. Ancak o günler geride kaldı ve şimdi, aynı ismi taşısa da yakın akraba olmayan ve kumaşı bambaşka bir adamla evleneceğim."

"Demek bir Rus? O da fosiller üzerinde mi çalışıyor?"

"Alakası yok. O bir hukuk profesörü. Çok enerjik ve çok iyi huylu, tabii feci karamsar olmadığı zamanlarda. Onu sizle tanıştırmaya getireceğim ve kendiniz göreceksiniz."

"Onu misafir etmekten memnun oluruz," dedi Weierstrass, hüzünlü bir şekilde. "Bu iş çalışmalarının sonu demek olacak."

"Hiç de değil. Onun istediği bu değil ki. Ama artık öğretmenlik yapmayacağım, özgür olacağım. Fransa'nın güneyinde, enfes bir iklimde yaşayacağım ve orada her zaman sağlıklı olup elimden geldiği kadar çalışacağım."

"Göreceğiz."

"*Mein Liebe*," dedi Sofya. "Size emrediyorum, benim için mutlu olmanızı emrediyorum."

"Çok yaşlı görünüyor olmalıyım," dedi Weierstrass. "Sakin bir hayat sürdüm ben. Doğamın, seninki gibi farklı yanları yoktu. Roman yazıyor olman beni epey şaşırtmıştı."

"Düşüncesi pek hoşunuza gitmedi."

"Bu doğru değil. Anılarından hoşlandım. Keyifle okunuyordu."

"O kitap bir roman sayılmaz. Şu anda yazmakta olduğum romandan hoşlanmazdınız. Bazen benim bile hoşuma gitmiyor. Aşktan çok politikayla ilgilenen bir genç kız üzerine. Her neyse, okumak zorunda değilsiniz. Rusya'daki sansürcüler basılmasına göz yummayacak, dünyanın geri kalanı da fazla Ruslara özgü olduğu için ilgilenmeyecek."

"Genel olarak romanlardan hoşlandığım söylenemez."

"Kadınlara hitap ettiği için mi?"

"Senin bir kadın olduğunu bazen gerçekten unutuyorum. Seni bir... şey, şey olarak..."

"Ne olarak?"

"Bana, sadece bana verilmiş bir armağan olarak görüyorum."

Sofya eğildi ve onu ak alnından öptü. Kız kardeşlere elveda diyene kadar gözyaşlarını tuttu ve evi terk etti.

Onu bir daha asla görmeyeceğim, diye düşündü.

Yüzünün, herhalde Clara'nın, daha bu sabah ağabeyinin başının altına koymuş olduğu kolalı yastıklar kadar beyaz olduğunu düşündü. Belki de onları çoktan kaldırmış, ağabeyinin, alttaki daha yumuşak ve eski olan yastıkların üzerine yığılmasını sağlamıştı. Belki de sohbetlerinden yorgun düşmüş ve hemen uyuyakalmıştı Weierstrass. Bunun son görüşmeleri olduğunu ve Sofya'nın da bunu aklından geçirdiğini düşünmüş olmalıydı, ancak onun gözyaşlarına rağmen nasıl da hafiflemiş olduğunu, kendini nasıl da özgür hissettiğini, o evden uzaklaştığı her adımında daha da özgürleştiğini bilemeyecekti – Sofya'nın utancı, sırrıydı bu.

Acaba üstünde düşünüldüğünde, diye içinden geçirdi Sofya, kız kardeşlerine nazaran çok daha tatminkâr bir hayat mı yaşamıştı?

Adı bir süre daha, ders kitaplarında anılacaktı. Ve matematikçilerin arasında. Seçkin ve rekabetçi çevresi içinde sivrilip, bir isim yapmak konusunda daha gayretli olsaydı daha uzun bir süre anılabilirdi. Adından çok işini önemsiyordu o, birçok meslektaşı gibi ikisini birden değil.

Yazarlığından bahsetmemeliydi Sofya. Weierstrass'e göre havailikti bu. Bir zamanların hem acı vermiş hem

değer verilmiş şeylerine, tüm kaybettiklerine dair sevgiyle coştuğu bir anda, Palibino hatıralarını yazmıştı. Evinden uzaktayken, kız kardeşi öldükten sonra yazmıştı o kitabı. *Nihilist Kız* ise ülkesine karşı duyduğu acının ve yurtseverlik patlamasının ürünüydü; belki bir de matematik çalışmaları ve çalkantılı hayatının etkisiyle daha önce bunları yeterince önemsememiş olduğu duygusunun.

Doğru, ülkesi için çektiği acı. Ancak başka bir anlamda Aniuta'nın anısına yazmıştı o hikâyeyi. Sibirya'ya sürgün edilmiş bir siyasi tutukluyla evlenmek için herhangi normal bir hayat beklentisinden vazgeçen genç bir kadının öyküsüydü bu. Hikâyede, kadın bu yolla kocasının yaşantısının, cezasının bir şekilde hafifletilmesini garanti altına almış oluyordu, çünkü kocalarına eşlik eden kadınlar olduğunda, kural kuzey Sıbirya yerine güney Sibirya'ya sürgündü. Öykü, taslağı okuma fırsatı bulabilen Rus sürgünler tarafından övülecekti. Sofya'nın gayet iyi bildiği gibi, bir kitabın politik sürgünler tarafından övülmesi için Rusya'da basılmasının engellenmesi yeterliydi. *Raevsky Kız Kardeşler* –hatıralar– onu daha çok memnun etmişti, sansürcüler izin verdiği ve bazı eleştirmenler nostaljik bularak önemsemedikleri halde.

IV

Daha önce, bir kez daha Weierstrass'ı hayal kırıklığına uğratmıştı. O vaktinden önce gelen başarısı sırasında hayal kırıklığına uğrattı onu. Gerçi bunun hiç bahsini etmedi Weierstrass. Sofya ona ve matematiğe sırt çevirmişti; mektuplarına cevap bile vermemişti. 1874 yazında, elinde, kadife çantası içindeki diplomasıyla Palibino'ya evine gitti, sonra da aylar boyu –hatta yıllar boyu– unutmak üzere, o diplomayı bir bavula kaldırdı.

Saman tarlalarının ve çamlıkların kokusu, Kuzey

Rusya'nın o altın sarısı sıcak yazları ve uzun pırıl pırıl akşamları onu kendinden geçiriyordu. Piknikler, amatör piyesler, balolar, doğum günleri, eski dostlar şerefine hoş geldin partileri ve bir yaşındaki oğluyla cıvıl cıvıl bir Aniuta vardı. Vladimir de oradaydı ve yaz mevsiminin şaraplı eğlenceli uzun akşam yemekleri, danslar ve şarkılarla geçen o sıcak, rahat atmosferinde, ona teslim olmak, onu sadece bir koca olarak değil de bir sevgili olarak görmek son derece doğaldı.

Bunun nedeni, ona âşık olması değildi. Ona şükran duyuyordu, ayrıca gerçek hayatta aşk diye bir duygunun olmadığına inandırmıştı kendini. Vladimir'in isteklerini bir süre kabul etmenin ikisini de mutlu edeceğini düşünmüştü ve bir süre için etmişti de.

Sonbaharda Petersburg'a gittiler ve önemli eğlence hayatına devam ettiler. Akşam yemekleri, oyunlar, kabul törenleri ve ciddi ya da boş, okuyacak onca makale ve dergi. Weierstrass, bir mektup yazarak, matematik dünyasını terk etmemesi için Sofya'ya yalvardı. Onun doktora tezinin matematikçilerin dergisi *Crelle's Journal*'da basılmasına önayak oldu. Sofya ilgilenmedi bile. Weierstrass ondan, yayınlanabilsin diye Satürn'ün halkaları üzerine yaptığı çalışmayı elden geçirmesi için, bir haftasını –sadece bir haftasını– ayırmasını istedi. Umurunda bile değildi Sofya'nın. Daimi bir kutlamaya kendini kaptırmış bir halde, çok meşguldü. İsim günleri[1] ve saraya kabul kutlamaları, yeni operalar, yeni baleler... tüm bunlar bir yerde yaşamın kendisini kutlamak değil miydi?

Epey geç bir yaşında, görünüşe bakılırsa çevresindeki birçok kişinin biliyor olduğu şeyi öğrenmekteydi Sofya – hayatta büyük işler başarmadan da mutlu olmak

1. Bir kişinin adını aldığı aziz namına kutlanan bayram günü. (Ç.N.)

pekâlâ mümkündü. Seçebileceğin, seni çalışmaktan bitap düşürmeyecek bir dolu meşgale vardı.

Rahat bir yaşam için ihtiyaç duyduklarını elde edip, ardından da sosyal ve kamusal bir eğlence hayatını benimsedin mi, bunlar seni sıkılmaktan ve tembelleşmekten alıkoyacak, hatta günün sonunda tam olarak herkesi memnun etmiş olduğun izlenimini verecekti sana. Cefa çekmeye gerek yoktu.

Para bulmak meselesi dışında.

Vladimir, yayıncılık işini yeniden canlandırdı. Bulabildikleri herkesten borç istediler. Sofya'nın annesi de babası da öleli uzun zaman olmuş ve mirası, bir sera, fırın ve buharlı çamaşırhaneye bitişik hamamlara yatırılmıştı. Büyük planları vardı. Ancak Petersburg'da havaların, normalden daha soğuk olacağı tuttu ve insanlar saunalara bile ilgi göstermediler. Müteahhitler ve başkaları onları kazıkladı, pazarsa istikrarsızlaştı, böylece yatırım yapıp hayatları için güvenilir dayanak oluşturmak yerine, her geçen gün daha beter borca battılar.

Üstelik diğer evli çiftler gibi yaşamanın, o malum bedeli vardı. Sofya'nın bir kızı oldu. Bebeğe annesinin adı verildi ama kendi aralarında ona Fufu dediler. Fufu'nun bakıcısı, sütannesi ve kendine ait birbirine bağlı odaları vardı. Ayrıca aile bir aşçı ve bir hizmetçi çalıştırıyordu. Vladimir karısına yeni moda elbiseler, kızına olağanüstü hediyeler alıyordu. Jena'dan diplomasını almış ve Petersburg'da doçent olabilmişti, ama yeterli değildi bu. Yayıncılık işinde battı batacak bir durumdaydı.

O vakit çarın suikasta kurban gidip, ülkenin politik ikliminin huzursuz bir hal almasıyla, Vladimir bir süre derin bir melankoliye gömülerek çalışmaz ve düşünemez hale geldi.

Weierstrass, Sofya'nın annesiyle babasının öldüklerini duymuştu ve kendi deyişiyle, Sofya'nın kederini bir

parça dağıtabilmek için, ona yeni ve mükemmel entegral sistemini gönderdi. Ancak Sofya, matematiğe geri dönmek yerine, gazeteler için tiyatro eleştirileri ve popüler bilim hakkında makaleler yazmaya başladı. Bu yaptığı, yeteneğini kendisini yoran ve diğerlerini rahatsız eden matematik yerine daha ticari bir alanda kullanmaktan başka bir şey değildi.

Kovalevski ailesi, şanslarının döneceğini ümit ederek Moskova'ya taşındı.

Vladimir iyileşti, ancak yeniden ders verecek gücü kendinde bulamadı. Yeni bir girişim olanağı eline geçti; petrol kuyularında neftyağı imal eden bir şirketten iş teklif aldı. Şirketin sahipleri, bir rafineriye ve Volga kıyısında modern bir şatoya sahip olan Ragozin Kardeşler'di. İşe karşılık, Vladimir'in bir miktar para yatırması gerekiyordu – borç almanın bir yolunu buldu.

Ancak bu kez Sofya başlarına gelecekleri hissetti. Ragozinler ondan hoşlanmadı, keza Sofya da onlardan hoşlanmamıştı. Vladimir her gün iradesini daha bir teslim ediyordu. Bunlar zamanın adamları, diyordu, hiçbir saçmalığa pabuç bırakmıyorlar. Gittikçe kendi dünyasına çekildi, kabalaşıp kibirli havalar takınmaya başladı. Bir tane önemli bir kadın ismi söyle bana, dedi. Erkekleri baştan çıkarıp öldürmek dışında, dünyaya bir faydası, etkisi olmuş birini söyle. Onlar doğuştan geri ve bencil ler ve bir fikir, kendilerini adayabilecekleri makul bir fikir benimsemeyegörsünler, anında isterikleşip kibirleri yüzünden her şeyi mahvederler.

Bunlar Ragozinlerin lafları, dedi Sofya.

Weierstrass ile haberleşmeye yeniden başladı. Fufu'yu eski dostu Julia'ya bırakıp Almanya'ya gitmek üzere yola koyuldu. Vladimir'in kardeşi Aleksandr'a yazıp Vladimir'in Ragozinlerin oltasına fena takıldığını, göz göre göre resmen kendini tehlikeye attığını yazdı. Her

şeye rağmen kocasına yazıp geri dönmeyi teklif etti. Vladimir olumlu bir cevap vermedi.

Bir kez daha, Paris'te buluştular. Weierstrass ona bir iş ayarlamaya çalışırken, orada mümkün olduğunca az para harcayarak yaşıyordu. Çevresindeki insanlar da kendisi de, yeniden matematik problemlerine gömüldü. Vladimir, Ragozinlerden kuşkulanmaya başlamıştı, ancak kurtulamayacağı kadar işe bulaşmıştı. Yine de Amerika'ya gitmekten bahsediyordu. Gitti de, ama geri döndü.

1882 sonbaharında, kardeşine kendisinin beş para etmez biri olduğunu anladığını yazdı. Kasım ayında Ragozinlerin iflas ettiğini bildirdi. Kendisi hakkında birtakım yasal işlemler başlatmalarından korkuyordu. Noel zamanı, artık Odessa'da kardeşinin ailesiyle yaşayan Fufu'yu görmeye gitti. Kızı onu hatırlayınca sevindi, onun sağlıklı ve akıllı olmasına da. Ardından bazı kişilere gönderilmek üzere veda mektuplarını hazırladı; Julia'ya, kardeşine, bazı eski dostlara; aralarında Sofya yoktu. Bir de mahkeme için, Ragozin meselesinde bazı icraatlarını açıkladığı bir mektup yazdı.

Bir süre oyalandı. Başına bir torba geçirip kloroform kokladığında, nisan ayının başıydı.

Sofya, Paris'te, yemek yemeyi reddediyor, odasından çıkmıyordu. Tüm dikkatini yemeyi reddetmeye yöneltti, böylece hissettiklerini hissetmekten kurtulacaktı.

Sonunda onu zorla beslediler ve uykuya daldı. Uyandığında, yaptıklarından derin bir utanç duydu. Bir problem üzerindeki çalışmalarına devam etmek için, kalem ve kâğıt istedi.

Para bitmişti. Weierstrass ona, üçüncü kız kardeşi olarak kendisiyle birlikte yaşamasını teklif etti. Ancak

her fırsatta nüfuzunu kullanmaya devam etti ve en sonunda da, eski öğrencisi ve dostu, İsveç'te yaşayan Mittag-Leffler'e söz geçirebildi. Yeni kurulan Stockholm Üniversitesi, bir kadın matematik profesörünü işe alan Avrupa'nın ilk üniversitesi oldu.

Sofya Odessa'dan kızını aldı ve şimdilik kalması için Julia'nın evine getirdi. Ragozinlere burnundan soluyordu. Vladimir'in kardeşine yazıp onların "kurnaz ve zehirli caniler" olduğunu söyledi. Sulh hâkimini, tüm kanıtların Vladimir'in safdil ama dürüst olduğunu gösterdiği iddiasıyla davayı yeniden ele almaya ikna etti.

Ardından Moskova'dan Petersburg'a gitmek üzere bir kez daha trene binip yeni ve çok tantana koparmış – ve hiç kuşkusuz esef edilmiş– olan İsveç'teki işine doğru yola çıktı. Yolculuğuna Petersburg'dan deniz yoluyla devam etti. Görkemli bir günbatımına doğru ilerledi gemi. Artık aptallıklara yer yok, diye düşündü. Artık doğru düzgün bir hayat süreceğim.

O sırada henüz Maksim'le tanışmamıştı. Bordin Ödülü'nü de kazanmamıştı.

V

Sofya ikindi saatlerinde, Weierstrasslara üzücü, ama rahatlatıcı son veda edişinin hemen ardından Berlin'den ayrıldı. Tren bir Alman treninden bekleneceği gibi eski ve yavaş, ancak temiz ve iyi ısıtılmıştı.

Yolculuğun yarısına doğru karşısındaki adam gazetesini açıp ona istediği herhangi bir bölümü okuyabileceğini söyledi.

Sofya teşekkür edip teklifi geri çevirdi.

Adam pencereden yana, iyice bastıran kar yağışına bakarak başını salladı.

"Hay aksi," dedi adam. "Şu hale bakın?"

"Değil mi ya," dedi Sofya.

"Rostock'un ötesine mi gidiyorsunuz?"

Almancasındaki aksan dikkatini çekmiş olmalıydı. Sofya adamın onunla konuşmasına ya da bu şekilde fikir yürütmesine aldırmadı. Adam ondan epey genç, iyi giyimli ve oldukça saygılıydı. Sofya daha evvel karşılaştıklarını, ya da onu bir yerlerde görmüş olduğunu hissediyordu. Ama seyahat ederken böyle şeyler hissederdi insan.

"Kopenhag'a," dedi Sofya. "Oradan da Stockholm'e. Benim için kar tabakası gittikçe kalınlaşacak."

"Rostock'ta sizden ayrılıyor olacağım," dedi adam, uzun bir sohbete girmek zorunda kalmayacağı konusunda Sofya'ya güvence verircesine. "Stockholm'de mutlu musunuz?"

"Yılın bu zamanında Stockholm'den tiksinirim. Nefret ederim."

Sofya verdiği tepkiye şaşırdı. Ancak adam neşeyle gülümseyip Rusça konuşmaya başladı.

"Kusuruma bakmayın," dedi. "Ama haklıymışım. Şimdi bir yabancı gibi konuşan benim. Ancak bir süre için Rusya'da eğitim görmüştüm. Petersburg'da."

"Yoksa Rus aksanımı mı fark ettiniz?"

"Tam olarak değil. Stockholm hakkındaki duygularınızı dile getirene kadar."

"Tüm Ruslar Stockholm'den nefret mi eder?"

"Yo yo, ama nefret kelimesini kullanıyorlar. Nefret ediyorlar, âşık oluyorlar."

"Öyle konuşmamalıydım. İsveçliler bana çok iyilik yaptılar. İnsana bir sürü şey öğretirler..." Bu noktada adam başını sallayıp gülmeye başladı.

"Gerçekten," dedi Sofya, "Bana buz pateni yapmayı öğrettiler..."

"Eminim öyledir. Rusya'da buz pateni öğrenmediniz mi?"

"Onlar bir şeyler öğretmekte İsveçliler kadar ısrarcı değildirler."

"Bornholm'de de öyle," dedi adam. "Şu anda Bornholm'de yaşıyorum. Danimarkalılar o kadar –neydi?– hah, ısrarcı değiller. Ama biz Bornholmlular Danimarkalı bile sayılmayız. Olmadığımızı söyleriz."

Adam, Bornholm Adası'nda doktordu. Artık iyice beter durumda olan boğazına bakmasını istemesinin çok mu abes kaçıp kaçmayacağını tarttı Sofya. Öyle olacağı kanısına vardı.

Birlikte Danimarka sınırını geçtikten sonra, önünde uzun ve büyük olasılıkla da çetin bir vapur yolculuğu olduğunu söyledi adam.

Bornholmluların kendilerini Danimarkalı olarak görmediklerini, çünkü kendilerini on altıncı yüzyılda Hanseatic Antlaşması'yla ele geçirilen Vikinglerden saydıklarını söyledi. Amansız bir tarihçeleri vardı, insanları esir alırlardı. O kötücül Bothwell Dükü'nü duymuş muydu Sofya? Zealandlılar orada öldüğünü söylese de, kimilerine göre Bornholm'da ölmüştü.

"İskoçya Kraliçesi'nin kocasını öldürüp kraliçeyle evlendi. Ancak zincirlere vurulmuş bir halde öldü. Öldüğünde çıldırmıştı."

"İskoçya Kraliçesi Mary," dedi Sofya. "Duymuştum." Duymuştu hakikaten, çünkü İskoçya Kraliçesi, Aniuta'nın ilk kahramanlarından biriydi.

"Ah, beni affedin. Çenem düştü."

"Affetmek mi?" dedi Sofya. "Sizi neden affetmem gerekiyormuş?"

Adamın yüzü kızardı, "Sizin kim olduğunuzu biliyorum," dedi.

Başta anlamadığını söyledi. Ancak Sofya Rusça konuştuğu anda, emin olmuştu.

"Siz kadın profesörsünüz. Bir dergide sizin hakkınız-

da bir yazı okudum. Bir de fotoğraf vardı, ancak olduğunuzdan çok daha yaşlı görünüyordunuz. Sizi konuşmaya zorlamamı mazur görün, ancak kendimi tutamadım."

"O fotoğrafta oldukça sert görünüyorum, çünkü gülümsersem insanların bana güvenmeyeceklerini düşünürüm," dedi Sofya. "Hekimler için de aynı şey geçerli değil mi?"

"Olabilir. Ama ben fotoğrafımı çektirmeye alışkın değilim."

Aralarında hafif bir gerginlik vardı şimdi; onu rahatlatmak Sofya'nın kendisine kalmıştı. Adam ona itiraf etmeden önce daha iyiydi. Sofya Bornholm meselesine geri döndü. Dik ve engebeli olduğunu söyledi adam, Danimarka gibi yumuşak ve eğimli değildi. İnsanlar oraya manzarası ve temiz havası için geliyorlardı. Eğer Sofya bir gün gelmek isterse, etrafı gezdirmekten onur duyacağını söyledi adam.

"Eşine az rastlanır bir mavi taş vardır orada," dedi. "Mavi mermer derler. Küçük parçalar halinde kırılıp hanımefendilerin boyunlarına asmaları için cilalanırlar. Eğer bir tanesine sahip olmak isterseniz..."

Saçmalıyordu, çünkü isteyip de söyleyemediği bir şey vardı. Bunu görebiliyordu Sofya.

Rostock'a yaklaşıyorlardı. Adam gittikçe daha telaşlı bir hal alıyordu. Sofya kendisinden bir yanında taşıdığı bir kâğıt parçası ya da bir kitabın üstüne imza vermesini istemesinden korktu. Çok az başına gelirdi bu, ama geldiği her sefer Sofya mahzunlaşır, nedenini de bilmezdi.

"Lütfen beni dinleyin," dedi adam. "Size söylemem gereken bir şey var. Ama bundan kimseye bahsedilmemeli, lütfen. İsveç'e giderken lütfen Kopenhag'dan geçmeyin. Korkmayın öyle, aklım başımda benim."

"Korkmuş değilim," dedi Sofya. Oysa bir parça korkmuştu.

"Diğer yoldan gitmelisiniz, yani Danimarka adaları üzerinden. Biletinizi istasyonda değiştirin."

"Nedenini sorabilir miyim? Kopenhag'da bir lanet falan mı var?"

Sofya bir anda kendisine bir komplo veya bir bomba hakkında bildiklerini anlatacağını sandı.

Bir anarşist miydi acaba?

Kopenhag'da suçiçeği hastalığı var. Tam bir salgın. Birçokları şehri terk etti, ancak yetkililer gizli tutmaya çalışıyor. Paniğe yol açmasından ya da birilerinin hükümet binalarını yakmasından korkuyorlar. Asıl sorun Finliler. Hastalığı Finlilerin getirdiği söyleniyor. Halkın Finli sığınmacılara karşı ayaklanmasını istemiyorlar. Ya da onları kabul ettikleri için hükümete karşı."

Tren durdu ve Sofya ayağa kalkıp valizlerine bakındı.

"Söz verin bana. Söz vermeden beni bırakıp gitmeyin."

"Peki öyleyse," dedi Sofya, "söz veriyorum."

"Gedser'e vapurla gideceksiniz. Biletinizi değiştirmek için sizinle gelirdim ama Rutgen'e devam etmeliyim."

"Söz veriyorum."

Adam ona Vladimir'i mi hatırlatıyordu? İlk günlerdeki Vladimir'i. Hatlarını değil ama onunla yalvarırca ilgilenişini. Daimi bir alçakgönüllülükle, inatla ve yakarırcasına ilgilenişini.

Tokalaşmak üzere uzattığı eline Sofya da kendisininkini verdi, ancak adamın tek niyeti bu değildi. Sofya'nın avucuna küçük bir hap bırakıp, "Eğer yolculuk sizi yorarsa bu sizi bir parça dinlendirecektir," dedi.

Konuyla ilgisi olan biriyle şu salgın hastalık meselesini konuşmalıyım, diye karar verdi Sofya.

Ancak bunu yapmadı. Biletini değiştiren adam, başına böylesi karmaşık bir iş açıldığı için sinirlenmiş, Sofya

fikrini değiştirdiği takdirde daha da öfkelenecek gibiydi. Başta, diğer yolcuların konuştuğu Danca dışında hiçbir dilde cevap vermeyecek gibiydi, ancak Sofya'nın işlemini bitirdiğinde Almanca konuşarak, bu durumda yolculuğun çok daha uzun süreceğini söyledi; acaba Sofya bunun farkında mıydı? Böylece hâlâ Almanya'da olduklarını fark etti Sofya, üstelik adam Kopenhag hakkında hiçbir şey bilmiyor olabilirdi – Sofya ne düşünmüştü gerçekten?

Karamsar bir şekilde, şu anda adalara kar yağdığını ekledi adam.

Gedser'e giden küçük Alman vapuru iyi ısınıyordu, ancak tahta sıralara oturmak zorundaydın. Adamın yolculuğun yorucu olmasıyla bu gibi koltuklara oturmayı kastetmiş olabileceğini düşünerek, elindeki hapı yutmak üzereydi ki, deniz tutar diye saklamaya karar verdi.

Bindiği yerel trenin düzgün ancak yıpranmış ikinci sınıf koltukları vardı. Ne var ki vagonun en sonundaki dumanı tüten işe yaramaz soba havayı ısıtmıyordu.

Biletçiye kıyasla kondüktör daha cana yakındı ve o kadar acelesi yoktu. Gerçekten Danimarka sınırında olduklarını anlayınca, ona İsveççe –ki bu dilin Almancaya Dancadan daha yakın olduğunu düşünüyordu– Kopenhag'daki salgın hastalığın doğru olup olmadığını sordu. Hayır, diye yanıtladı adam, Sofya'nın treni Kopenhag'a gitmiyordu.

"Tren" ve "Kopenhag" sözcükleri adamın İsveççede bildiği yegâne kelimelerdi anlaşılan.

Bu trende doğal olarak kompartıman yoktu, sadece tahta sıraları olan iki yolcu vagonu vardı. Bazı yolcular yanlarında kendi yastıklarını ve battaniyelerini, sarınmak için pelerinlerini getirmişti. Sofya'ya bakmadılar, konuşmak için de hiç çaba harcamadılar. Konuşsalar ne işe yarayacaktı ki? Nasıl olsa Sofya söylediklerini anlamayacak, cevap veremeyecekti.

Çay arabası da yoktu. Yağlı kâğıtlara sarılmış paketler açılıp soğuk sandviçler çıkarıldı. Kalın ekmek dilimleri, keskin kokulu peynir, pişmiş domuz salamı dilimleri, bir yerlerde de bir ringa balığı. Bir kadın, giysisinin kıvrımları arasındaki cebinden bir çatal çıkarıp kavanozdan lahana turşusu yedi. Bu Sofya'nın aklına evini, Rusya'yı getirdi.

Ancak bu kişiler Rus köylüleri değillerdi. Hiçbiri sarhoş, ya da geveze değildi; gülmüyorlardı. Bir kereste gibi katıydılar. Bazılarının kemiklerini kaplayan yağlar bile katı yağdı sanki, o haysiyetli Lutherci yağlardan. Sofya onlar hakkında hiçbir şey bilmiyordu.

Ona bakılırsa, Rus köylüsü, Palibino köylüsü hakkında ne biliyordu ki? Onlar her zaman efendilerinin gözüne girmek için gösteriş yapıyorlardı.

Belki sadece bir kez, serflerin ve sahiplerinin Bildiri'yi[1] dinlemek için birlikte kiliseye gittiği pazar günü dışında. Sonrasında Sofya'nın annesi manen tamamen çöküp, "Şimdi bize ne olacak? Benim zavallı çocuklarıma ne olacak?" diye feryat figan ağlamıştı. General onu çalışma odasına alıp teselli etti. Aniuta oturup kitaplarından birini okurken, küçük kardeşleri Fyodor, tahta bloklarıyla oynuyordu. Sofya etrafta dolanıp, evdeki serflerin ve tarlada çalışan birçok serfin –sanki bu bir azizler günüymüş gibi, daha çok vakur bir tavırla– keklerini yiyip kutlama yaptıkları mutfağa yollandı. Tek işi avluyu süpürmek olan bir adam güldü ve ona Küçük Hanım dedi. "Küçük Hanım gelmiş de bize iyi dileklerini sunuyor." Sonra bir kısmı ona tezahürat yaptı. Ne kadar da iyiler diye düşündü Sofya, ama yine de tezahüratın bir tür şaka olduğunu da anlamıştı.

1. 1863 yılında Çar II. Aleksandr'ın emriyle hazırlanan, serf adı verilen ve toprakla birlikte alınıp satılan kölelerin özgürleştiğini ilan eden bildiriden bahsediliyor. (Ç.N.)

Kısa süre içinde yüzü kara bir buluta benzeyen mürebbiye geldi ve onu götürdü.

Sonrasında işler eskisi gibi devam etti.

Jaclard Aniuta'ya asla gerçek bir devrimci olmayacağını söylemişti; sadece suçlu ebeveynlerinden para koparmaya yarıyordu. Sofya ve Vladimir'e gelince (onu polisin elinden kurtaran Vladimir'e), onlar kendi işe yaramaz araştırmalarına gömülmüş şık giyimli parazitlerdi.

Lahana turşusu ve ringa balığının kokusu Sofya'nın hafif midesini bulandırıyor.

Epey bir ilerledikten sonra tren duruyor ve herkese dışarı çıkmaları söyleniyor. En azından kondüktörün bağırmasından ve isteksiz ama söz dinler bedenlerin toparlanmasından böyle anlıyor Sofya. Çevrelerinde artık lapa lapa yağmaya başlayan kar arasından belli belirsiz seçilen beyaz tepelerin ortasında, ne bir kasaba ne de bir peron göremeden dizlerine kadar karın içinde buldular kendilerini. Trenin ötesinde, adamlar demiryolu makasının üstünde birikmiş karları küreklerle atıyorlardı. Sofya şehir için yeterli olsa da burası için ince kaçan çizmeleri içindeki ayakları donmasın diye etrafta dolanıyor. Diğer yolcular durumla ilgili hiçbir yorumda bulunmadan, kıpırdaman duruyorlar.

Yarım saat sonra, ya da sadece on beş dakika, yol temizleniyor ve yolcular yeniden trene biniyorlar. Yerlerinde oturarak beklemek yerine neden dışarı çıkmak zorunda kaldıkları Sofya gibi onlar için de bilinmeyen, ancak kimse şikâyet etmiyor tabii. Karanlıkta durmaksızın devam ediyorlar ve pencerelere kardan farklı bir şey vurmaya başlıyor. Uğursuz bir sürtünme sesi eşliğinde. Sulu sepken.

Ardından bir köyün ölgün ışıkları beliriyor ve yolcu-

ların bazıları kalkıp sistemli bir şekilde kendilerini sarmalıyor, çantalarını ve paketlerini topluyor, trenden iniyor ve kayboluyor. Yolculuğa devam ediyorlar, ama kısa süre içinde tekrar herkese trenden inmesi emrediliyor. Bu kez kar birikmesi yüzünden değil. Onları siyah sulara götüren bir tekneye, küçük bir vapura yönlendiriliyorlar. Sofya'nın boğazı şimdi o kadar ağrıyor ki, istese bile konuşabileceğinden emin değil.

Bu geçiş ne kadar sürdü hiçbir fikri yok. Kıyıya yanaştıklarında herkesi, pek korunaklı olmayan, oturacak bir tahta sırası bile bulunmayan üç yanı kapalı bir sundurmaya sokuyorlar. Sofya'nın kestiremediği bir süre sonra bir tren varıyor. Ve bu tren geldiğinde, ilk trenden ne daha sıcak, ne de tahta sıraları farklı olduğu halde, Sofya derin bir şükran duyuyor. Kısıtlı konforun değerini bilmek, kişinin onları elde edene kadar neler yaşadığına bağlı anlaşılan. Ve birilerine, bunun iç sıkıcı bir öğüt olduğunu söylemek istiyor.

Bir süre sonra, bir istasyon büfesi olan, daha büyük bir kasabada duruyorlar. Ne var ki bazı yolcuların yaptığı gibi, inip oraya gidecek ve ellerinde tüten bir kahveyle geri dönemeyecek kadar yorgun Sofya. Lahana turşusu yiyen kadın, nedense elinde iki kahve fincanıyla geliyor ve bir tanesinin Sofya için olduğu ortaya çıkıyor. Sofya gülümsüyor ve gönül borcunu göstermek için elinden geleni yapıyor. Kadın bu şamata gereksizmiş, hatta nahoşmuş gibi başını sallıyor. Ancak yerinden ayrılmıyor, Sofya cebinden bilet acentesinden aldığı bozuklukları çıkarana kadar. Şimdi homurdanarak, nemli bir eldivenin sardığı parmaklarıyla onların arasından iki tanesini alıyor kadın. Büyük olasılıkla kahvenin bedeli bu. Ama düşünceli davrandığı ve taşıdığı için para almıyor. Âdet böyle. Sonra tek kelime etmeden yerine oturuyor kadın.

Bazı yeni yolcular biniyor. Kucağında, yüzünün bir

tarafı sarılmış, bir eli de askıya alınmış dört yaşlarında bir çocukla bir kadın. Bir kaza, ilçe hastanesine bir ziyaret. Sargının arasında bir delikten, koyu renk hüzünlü bir göz bakıyor. Çocuk iyi durumda olan yanağını annesinin kucağına koyuyor, anne şalıyla onun tüm bedenini sarıyor. Bunu özellikle sevecen ya da kaygılı bir tavırla değil de, sanki otomatik olarak yapıyor. Kötü bir şey oldu, daha fazla ilgi göstermesi gerekti, hepsi bu. Üstüne evde bekleyen çocuklar, hatta belki karnındaki var.

Ne korkunç diye düşünüyor Sofya. Kadınların talihi ne feci. Ve şimdi kalkıp ona yeni mücadelelerden, kadınların oy vermek ve üniversiteye gitmek için verdikleri savaşlardan bahsetse bu kadın ne diyebilir ki? Ama Tanrı'nın buyruğu bu değil, diyebilir. Ve Sofya ona şu Tanrı'yı bir kenara bırakmasını ve aklını çalıştırmasını söylese, kadın Sofya'yı dik başlı bir acımayla, bitkinlikle süzüp, Tanrı yoksa, bu hayatla nasıl başa çıkacağız? diyebilir.

Yeniden karanlık suları geçiyorlar, ama bu kez uzun bir köprünün üzerinden; çocukla annenin indikleri başka bir köyde duruyorlar. Sofya onlara ilgisini kaybetmiş durumda, biri onları karşılayacak mı diye bakmıyor, istasyonun dışındaki saate bakmaya çalışıyor. Vaktin gece yarısına yaklaştığını sanıyor, oysa onu biraz geçmiş.

Maksim'i düşünüyor. Hayatında bir kere bile böyle bir trene biner miydi Maksim? Başını rahat bir şekilde onun geniş omzuna koyduğunu düşünüyor – ama doğrusu şu ki herkesin gözü önünde bunu hoş karşılamazdı Maksim. Onun o kumaşı pahalı mantosu, para ve konfor kokan. İyi şeyler hak ettiğine ve muhafaza etmekle yükümlü olduğuna inanıyor, kendi ülkesinde sevilmeyen bir Liberal olduğu halde. Maksim'in sahip olduğu, kendi babasının sahip olduğu o fevkalade özgüveni, küçük bir kız çocuğuyken onların kolları arasında hissedebilirsin ve bütün hayatın boyunca da onu ararsın. Seni severlerse

daha da harika olurdu tabii, ama senin korunman, istenerek değil de gereklilik adına, eski çağlarda yaptıkları bir tür mukavele, imzaladıkları bir sözleşme sonucunda olsa bile, yine de rahatlatıcıdır.

Birinin onları ehli bulmasından hiç hoşlanmazlardı, ama bir açıdan öyleler. Kendilerini erkekçe davranmaya teslim ederler. Tüm riskleri ve acımasızlığıyla, karmaşık külfetleri ve belirgin sahtekârlıklarıyla kendilerini erkekçe davranmaya teslim ederler. Bu kurallardan, bazı durumlarda bir kadın olarak sen de faydalanıyorsun ama faydalanamadığın durumlar da var.

Şimdi hayalinde görüntüsü canlanıyor – Maksim'in, onu korurken falan değil, ama özel hayatı olan erkeklere özgü bir şekilde Paris'teki istasyonu adımlarken.

O otoriter şapkası, o saraylı özgüveniyle.

Ama bu olmamıştı. O Maksim değildi. Kesinlikle değildi.

Vladimir bir korkak değildi –Jaclard'ı nasıl da kurtarmıştı–, ama erkeksi özgüveni yoktu. Sofya'ya, başkalarının veremeyeceği eşitlikleri bahşederken, o sarmalayan sıcaklığı ve güvenceyi verememesinin nedeni buydu. Ve sona doğru, Ragozinlerin etkisi altına girip tavrını değiştirdiğinde –umutsuzluk içinde ve ancak başkalarını taklit ederek kendini kurtaracağı düşüncesiyle– Sofya'ya karşı inandırıcılıktan yoksun, hatta gülünç bir buyurganlıkla davranmaya başladı. Böylece Sofya'nın eline onu küçümsemesi için bir bahane verdi, ancak belki de başından beri onu küçümsüyordu Sofya. Vladimir ister ona tapsın, ister aşağılasın, Sofya'nın onu sevmesi imkânsızdı.

Aniuta'nın Jaclard'ı sevdiği gibi. Jaclard bencil, acımasız ve sadakatsizdi, yine de Aniuta ondan nefret ederken bile ona âşıktı.

Üstlerini örtmediğin takdirde, çirkin ve irkilten düşünceler nasıl da yüzeye çıkıyordu.

Sofya gözlerini kapadığında, Vladimir'i, karşısındaki ahşap sırada otururken gördüğünü sandı, ama hayır Vladimir değil, Bornholmlu doktor o, ısrarlı ve panik içinde, o tuhaf alçakgönüllü haliyle Sofya'nın hayatına giren Bornholmlu doktorun anısı.

Bu treni terk edecekleri zaman geldi – tabii ki gece yarısına doğru. Danimarka sınırına ulaşmışlardı. Helsingør'e. En azından ülke sınırına – asıl sınırın Kattegat'ta bir yerde olduğunu sanıyordu.

Ve işte büyük ve göze hoş gelen, parlak ışıklı son vapur, onları bekliyordu. İşte bir hamal bavullarını vapura taşımak için geliyor ve Sofya'nın verdiği Danimarka metelikleri için teşekkür edip aceleyle uzaklaşıyor. Hemen sonra Sofya vapurdaki görevli memura biletlerini gösterdi ve görevli onunla İsveççe konuştu. Karşı yakadaki Stockholm trenine aktarma yapacakları konusunda Sofya'yı temin etti. Gecenin devamını bir bekleme salonunda geçirmek zorunda kalmayacaktı.

"Sanki medeniyete geri dönmüşüm gibi hissediyorum," dedi memura. Biraz kuşkulanarak ona baktı memur. Kahve biraz işe yaramıştı, ama yine de sesi çatlaktı Sofya'nın. Belki sadece İsveçli olduğu için diye düşündü Sofya. Zira İsveçliler arasında gülümsemek ve laflamak zorunlu değildi. Nezaket onlarsız idare edebilirdi.

Geçiş bir parça zorluydu, ancak Sofya'yı deniz tutmadı. Cebindeki hapı hatırladı ama ihtiyacı yoktu. Vapursa ısıtılıyor olmalıydı, çünkü bazıları kışlık giysilerinin üstteki tabakalarını çıkarıyorlardı. Yine de titriyordu. Belki titremek gerekliydi, çünkü Danimarka yolculuğu boyunca vücudunda çok fazla miktarda soğuk depola-

mıştı. O soğuk bedenine yerleşmişti, şimdi titreyerek dışarı atabiliyordu onu.

Stockholm treni, vaat edildiği gibi, karşı yakasındaki benzer isimli limandan çok daha fazla canlı ve geniş olan Helsingborg'un kalabalık limanında bekliyordu. İsveçliler belki yüzüne gülümsemeyebilirdi, ama sana bildirdikleri bilgi doğru çıkardı. Bir hamal bavullarına uzandı ve Sofya cüzdanında bozuk para ararken, onları kavradı. Epey bol miktarda çıkarıp, bunların Danimarka paraları olduğunu düşünerek hamalın eline koydu; artık onlara ihtiyacı yoktu.

Danimarka parasıydı bunlar. Hamal onları Sofya'ya geri verdi ve İsveççe, "Bunlar işe yaramaz," dedi.

"Elimde sadece bunlar vardı," diye bağırdı iki şeyin birden farkına vararak. Boğazı daha iyiydi ve yanında İsveç parası yoktu gerçekten de.

Hamal bavulları yere indirdi ve çekti gitti.

Fransız parası, Alman parası, Danimarka parası. Ama İsveç parasını unutmuştu işte.

Trenden buharlar gelmeye başlamıştı, o şaşkın bir halde yerinde dururken insanlar birer birer trene biniyorlardı. Bavullarını taşıyamazdı. Ama eğer taşıyamazsa, orada kalacaklardı.

Bavulların saplarına asılıp koşmaya başladı. Sendeleyerek, göğsünde ve kollarının altındaki bölgede bir ağrıyla nefes nefese, bavulları ayaklarına çarpa çarpa koşturdu. Tırmanması gereken basamaklar vardı. Soluklanmak üzere dursa çok geç olacaktı. Tırmandı. Gözlerinde biriken kendine acıma gözyaşlarıyla trenin hareket etmemesi için içinden yalvarıyordu.

Hareket etmedi de. Kapıyı kilitlemek için uzanan kondüktör onu kolundan yakalayıp, sonrasında da çanta-

larını yakalamanın bir yolunu bulup trene çekene kadar.

Kurtulur kurtulmaz, öksürmeye başladı Sofya. Öksürerek bir şeyleri göğsünden atmaya çalışıyordu. Acıyı, göğsünden atmaya çalışıyordu. Acıyı ve darlığı boğazından atmaya çalışıyordu. Ancak kondüktörü izleyip kompartımanına gitmek zorundaydı ve öksürük krizleri arasında, zafer kahkahaları atıyordu. Kondüktör birilerinin oturmakta olduğu bir kompartımana baktı, sonra da onu boş bir kompartımana götürdü.

"Haklısınız. Beni insanları rahatsız etmeyeceğim bir yere koymakta haklısınız," dedi sevinçle. "Param yoktu. İsveç parası. Her tür para var, ama İsveç parası yok. Koşmak zorunda kaldım. Bir an sandım ki asla..."

Kondüktör ona oturup bir nefes almasını söyledi. Gitti ve kısa süre sonra elinde bir bardak suyla geldi. Sofya suyu içerken aklına ona verilen hap geldi ve son yudumuyla birlikte onu yuttu. Öksürüğü dindi.

"Bir daha yapmamalısınız bunu," dedi adam. "Göğsünüz yerinden fırlayacak. Yukarı aşağı."

İsveçliler ihtiyatlı ve dakik oldukları kadar açık sözlü insanlardı.

"Bekleyin," dedi Sofya.

Zira sanki başka türlü tren onu doğru yere götüremezmiş gibi, açıklığa kavuşturulması gereken bir mesele daha vardı."

"Durun bir dakika. Şey hakkında bir şey duydunuz mu? Suçiçeği salgını hakkında? Kopenhag'da?"

"Sanmıyorum," dedi kondüktör. Başıyla sert bir şekilde ama nazik bir selam verip, yanından ayrıldı.

"Teşekkür ederim, teşekkür ederim," diye bağırdı Sofya, arkasından.

Sofya hayatında hiç sarhoş olmamıştı. İnsanı sersemletebilecek herhangi bir ilaç aldığında, daha böyle bir rahatsızlık hissetmeden uykuya dalardı. Bu nedenle şu anda içine yayılmakta olan sıra dışı duyguyla karşılaştırabileceği –algısının değişmesiyle– hiçbir deneyimi yoktu. Başta sadece bir ferahlama gibiydi bu, ya da bavullarını taşıyıp basamaklara kadar gelerek trene yetişebildiği için kendisine iyilik yapılmış gibi aptalca ama hoş bir duyguydu. Ardından öksürük nöbetini ve kalbinin sıkışmasını atlatmış, bir yolunu bulup boğazını unutabilmişti.

Ama dahası vardı, sanki kalbi genişlemeye devam ediyormuş, normal durumuna dönüyormuş, ondan sonra devam edip hafifliyor, tazeleniyor ve önüne ne çıkarsa neredeyse neşeyle üfürerek yolundan atıyormuş gibiydi. Kopenhag'daki salgın hastalık bile, bir baladda lafı geçen bir veba, ya da eski bir hikâyenin bir parçası olabilirdi. Yaşadığı sarsıntı ve acıların yanılsamalara dönüştüğü kendi hayatının da eski bir hikâyenin bir parçası olabileceği gibi. Olaylar ve fikirler, berrak bir zekânın dönüştürücü cam tabakası ardından bakılıp yeni bir şekle bürünüyordu şimdi.

Ona bunu anımsatan bir deneyimi vardı. On iki yaşındayken, trigonometriyle ilk karşılaşmasıydı bu. Palibino'daki komşuları Profesör Tyrtov, yazdığı yeni metnini geçerken bırakmıştı. Topçuluk bilgisi dolayısıyla General'i ilgilendirebileceğini düşünmüştü. Sofya bu metne çalışma odasında rastgelmiş ve şans eseri optikle ilgili bölümü açmıştı. Okumaya ve diyagramları incelemeye başlamıştı; kısa süre içinde onları anlayacağından emindi. Sinüs ve kosinüsü hayatında hiç duymamıştı, ancak

sinüs olarak aldığı yay kirişi, şans eseri karşısındaki küçük açılarla neredeyse örtüşünce, bu yeni ve eğlenceli dili çözebilmişti.

O zaman pek şaşırmamıştı, ama mutluluktan uçuyordu.

Bu tip keşifler daha sonra da olacaktı. Matematik doğal bir yetenekti, aynı kuzey ışıkları gibi. Dünyada başka her şeyden, makaleler, ödüller, meslektaşlar ve diplomalardan azadeydi.

Tren Stockholm'e vardıktan kısa bir süre sonra kondüktör onu uyandırdı. "Bugün günlerden ne?" diye sordu Sofya.

"Cuma."

"İyi. Çok iyi, demek dersimi verebileceğim."

"Sağlığınıza dikkat edin, Madam."

Saat ikide kürsüsünün başına geçerek, ustalıkla ve tutarlılıkla, acı duymadan, öksürmeden dersini verdi. Tüm vücudunu, sanki elektrik teliymiş gibi dolaşmakta olan o narin uğuldama, sesine etki etmedi. Boğazıysa, sanki kendiliğinden iyileşmişti. Dersini bitirdikten sonra eve gitti, üstünü değiştirdi ve davetli olduğu Guldenlerin evindeki resepsiyona katılmak üzere bir araba çağırdı. Keyfi yerindeydi, İtalya ve Güney Fransa izlenimlerini canlı bir şekilde anlatıyordu, ama İsveç'e dönüş yolculuğu hakkında tek kelime etmedi. Az sonra bir mazeret bildirmeden salonu terk edip dışarı çıktı. İçi şevkle, sıra dışı fikirlerle öylesine doluydu ki, insanlarla konuşamayacak hale gelmişti.

Hava çoktan kararmıştı, en ufak bir esinti olmadan kar yağıyor, genişleyen sokak lambaları Noel fenerlerine benziyorlardı. Bir araba bulmak için çevresine bakındı ama göremedi. Elini sallayarak geçmekte olan bir otobü-

sü durdurdu. Şoför buranın nizami durak olmadığını bildirdi ona.

"Ama durdunuz," dedi Sofya, umursamazca.

Stockholm sokaklarını iyi bildiği yoktu, bu nedenle şehrin yanlış taraflarına gitmekte olduklarını anlaması zaman aldı. Bunu şoföre açıklarken güldü, şoför de, Sofya'yı üstündeki parti giysisi, hafif pelerini ve babetleriyle, karda evine yürümek üzere bıraktı. Kaldırımlar harikulade bir şekilde sessiz ve beyazdı. Bir mil kadar yürümesi gerekiyordu, ama en azından yolu bildiğini keşfettiği için keyfi yerindeydi. Ayakları sırılsıklamdı, ama üşümüyordu. Bunu havanın rüzgârsız olmasına ve aklında da, bedeninde de, daha önce hiç farkına varmadığı, ama bundan sonra pek tabii dikkat kesileceği bir büyülenme haline bağladı. Çok sıradan bir söz olacaktı, ama şehir aynı peri masalındaki şehirlere benziyordu.

Ertesi gün yatağından kalkmadı ve meslektaşı Mittag-Leffler'e bir not yazıp ondan kendi doktorunu getirmesini istedi, çünkü tanıdığı bir doktor yoktu. Mittag-Leffler'in kendisi de geldi ve uzun süren bir ziyaret boyunca, Sofya ona büyük bir heyecanla, planlamakta olduğu yeni matematik çalışmasından bahsetti. Bugüne kadar aklına gelen her şeyden daha iddialı, daha önemli, daha güzeldi.

Doktor sorunun Sofya'nın böbreklerinde olduğunu düşünerek, ona bazı ilaçlar bıraktı.

"Ona sormayı unuttum?" dedi Sofya, doktor gittikten sonra.

"Neyi sormayı unuttun?" dedi Mittag-Leffler.

"Salgın var mı? diye. Kopenhag'da?"

"Rüya görüyorsun," dedi Mittag-Leffler, nazikçe. "Kim söyledi sana bunu?"

"Bir kör," dedi Sofya. "Yo, kibar. Kibar, demek istedim." Sözlerden daha iyi ifade edecek bir şekil yapmaya çalışırcasına, ellerini havada salladı. "İsveççem bu kadar işte."

"Kendini iyi hissedene kadar konuşma."

Sofya gülümsedi ama hemen sonra üzgün bir ifadeye büründü. Vurgulayarak, "Kocam," dedi.

"Nişanlını mı kastediyorsun? Eh, ne de olsa henüz kocan değil. Merak etme, sana takılıyorum. Buraya gelmesini ister miydin?"

Ama Sofya olumsuz anlamda başını salladı. "O değil. Bothwell. Hayır. Hayır. Hayır," dedi nefes nefese. "Öbürü."

"Dinlenmelisin."

Teresa Gulden, kızı Elsa ve Ellen Key de gelmişti. Nöbetleşerek ona bakacaklardı. Mittag-Leffler gittikten sonra, bir süre uyumuştu Sofya. Uyandığında yine konuşkandı ama bir kocadan bahsetmedi. Romanından ve Palibino'daki gençlik anılarını anlattığı kitabından bahsetti. Şimdi çok daha iyisini yapabileceğini söyleyip yeni hikâye tasarısını anlattı. Kafası karıştı ve güldü, çünkü daha açık bir şekilde anlatamıyordu. İleri geri bir hareket vardı, dedi, hayatın nabzı vardı. Bu yazdıklarında, neler olduğunu keşfedeceği ümidindeydi. Altta yatanı. Yaratılmış, ama yaratılmamış.

Bununla ne demek istiyor olabilirdi acaba? Güldü Sofya.

Yepyeni bir derinliği ve önemi olan fikirlerle dolup taştığını söyledi, ama öte yandan o kadar doğal ve ortadaydılar ki, gülmeden edemiyordu.

Pazar günü daha kötüleşti. Zar zor konuşabiliyordu, ama Fufu'yu bir çocuk partisinde giyeceği kostümü içinde görmekte diretti.

Bir Çingene kostümüydü bu, Fufu sırtında o elbiseyle annesinin yatağının çevresinde dans etti.

Pazartesi günü, Sofya, Teresa Gulden'den Fufu'ya bakmasını istedi.

O akşam kendini daha iyi hissediyordu ve Teresa ile Ellen'in dinlenmesi için bir hemşire geldi.

Sabahın erken saatlerinde Sofya uyandı. Teresa da Ellen de uyandı ve birlikte, çocuk annesi hayattayken onu bir kez daha görebilsin diye, gidip Fufu'yu kaldırdılar. Sofya azıcık konuşabiliyordu.

Teresa onun "Aşırı mutluluk," dediğini düşündü.

Sofya saat dört sıralarında öldü. Yapılan otopside ciğerlerinin zatürreeden tamamen tahrip olduğu ve kalbinde yıllar öncesine dayanan bir sorunun izleri görüldü. Herkesin beklediği gibi, beyni kocamandı.

Bornholmlu doktor Sofya'nın öldüğünü gazetede okudu ve hiç şaşırmadı. O meslektekilere özgü, rahatsız edici ama ille de güvenilir olmayan önsezileri olurdu ara sıra. Kopenhag'dan kaçınmasının onu koruyabileceğini düşünmüştü. Sofya'nın, ona verdiği ilacı alıp almadığını ve ilacın gerektiğinde kendisine teselli verdiği gibi, ona da verip vermediğini merak etti.

Sofya Kovalevskaya, Stockholm'deki, o zamanlar Yeni Mezarlık adıyla anılan mezarlığa, yaslıların ve törene katılanların nefeslerinin ayazda bulutlar bıraktığı hâlâ soğuk bir günde, öğleden sonra saat üçte gömüldü.

Weierstrass'tan defneyapraklarından bir çelenk geldi. Kız kardeşlerine onu bir daha görmeyeceğini biliyor olduğunu söylemişti.

Weierstrass altı yıl daha yaşadı.

Mittag-Leffler'in, Sofya ölmeden önce çektiği telgrafla davet edilen Maksim, Beaulieu'dan geldi. Cenazeye yetişti ve Fransızca bir konuşma yaparak, Sofya'dan sanki tanıdığı bir profesörmüş gibi bahsetti; ona bir matematikçi olarak hayatını kazanması şansı verdiği için (bilgisini değerli bir biçimde kullanması için, dedi) İsveç devletine Rus devleti adına teşekkür etti.

Maksim evlenmedi. Bir süre sonra, memleketine dönüp Petersburg'da ders vermesine izin verildi. Meşrutiyet monarşisinin safında yer alarak, Rusya'da Demokratik Reform Partisi'ni kurdu. Çar yanlıları onu fazla liberal buldu. Gelgelelim Lenin, onu tutucu ilan edip lanetledi.

Fufu Sovyetler Birliği'nde tıp okuyup, yirminci yüzyılın ortalarında orada öldü. Matematiğe hiçbir ilgisi olmadı, en azından böyle söylemişti.

Sofya'nın ismi, Ay'daki bir kratere verildi.

Teşekkür

Sofya Kovalevskaya'yı, ("Aşırı Mutluluk"), Britannica ansiklopedisinde bir şey ararken keşfettim. Matematikçiyle romancının bu bileşimi anında ilgimi çekti ve onun hakkında ne bulursam okumaya başladım. Diğer tüm kitapların arasından biri öne çıkıp beni büyüledi, bu nedenle, Sofya'nın günlüğünden, mektuplarından ve daha birçok başka metinlerinden parçalar da dahil olmak üzere, Rusçadan çevrilmiş bir dolu metin tedarik eden, *Little Sparrow: A Portrait of Sophia Kovalevsky* (Ohio University Press, Athens, Ohio, 1983) [*Minik Serçe: Sofya Kovalevskaya'nın Portresi*] adlı kitabın yazarı Don H. Kennedy'ye ve aynı zamanda Sofya'nın ikinci dereceden akrabası olan eşi Nina'ya, borcumu, sonsuz şükranlarımı belirtmem gerekir.

Öykümü geçmişe geri dönüşler eşliğinde Sofya'nın ölümüne uzanan günleriyle kısıtladım. Ancak ilgisini çeken herkese, tarihsel ve matematiksel açıdan hayli zenginliğe sahip olan Kennedylerin kitabını okumalarını tavsiye ederim.

Haziran 2009
Clinton, Ontario
Kanada